

**ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Δ.Δ.Π.Μ.Σ.)**

**ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ
(ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ)
&
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
(ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ)**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η Συμβολή της Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Ανάλυσης στην Κρίση που
αντιμετωπίζει μία Κρατική Οντότητα, η οποία προέρχεται από τη
μετακίνηση αρκετά μεγάλων σε αριθμό Πληθυσμιακών Ομάδων, συνεπεία
Ένοπλων Συγκρούσεων σε παρακείμενες- γεωγραφικά - περιοχές της».

Μεταπτυχιακός Φοιτητής

Βαμβακούλας Δημήτριος
ΑΜ: 2018018013

Επιβλέπων Καθηγητής

Δρ Γεροντογιάννης Διονύσιος

Αθήνα, 2021

Αυτή η σελίδα αφέθηκε σκόπιμα κενή

«Σήμερα, 10/11/2021 η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία εγκρίνεται από την επιτροπή αξιολόγησης, όπως παρακάτω:

Δρ. Διονύσιος Δ. Γεροντογιάννης .....

Δρ. Νικόλαος Ιω. Δάρας .....

Stelios Tsafarakis

Digitally signed by Stelios Tsafarakis
DN: c=GRC, l=Chania, o=Technical University of Crete, ou=Class B -
Private Key created and stored in software CSP, sr=Tsafarakis,
givenName=Stelios, serialNumber=3216942618, cn=Stelios
Tsafarakis, email=tsafarakis@dpem.tuc.gr
Date: 2021.11.12 09:03:21 +02'00'

Δρ. Στυλιανός Τσαφαράκης .....

Αυτή η σελίδα αφέθηκε σκόπιμα κενή

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων και του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Ευχαριστίες

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Διδριματικού Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιχειρησιακή Έρευνα και Ανάλυση» της ΣΣΕ και του Πολυτεχνείου Κρήτης. Η διατριβή μου περατώθηκε κάτω από την επίβλεψη του Δρ. Διονύσιου Γεροντογιάννη.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Διονύσιο Γεροντογιάννη για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με ένα τόσο ενδιαφέρον αντικείμενο, αλλά και την κατανόηση του σε σημαντικές δυσκολίες που προέκυψαν κατά την διάρκεια της ερευνητικής μου προσπάθειας.

Αισθάνομαι ιδιαίτερη ανάγκη να ευχαριστήσω τους συμμετέχοντες των συνεντεύξεων που με την ανταπόκρισή τους βοήθησαν σημαντικά στο να ολοκληρωθεί η εργασία μου.

Τέλος ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στην οικογένειά μου και στην σύντροφό μου για την κατανόηση και τη συμπαράσταση τους σε όλη τη διάρκεια της φοίτησης μου στο ανωτέρω Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.

Περιεχόμενα

Ευρετήριο Εικόνων-Πινάκων- Εξισώσεων	10
Συντομογραφίες.....	14
Περίληψη	16
Summary.....	17
Λέξεις Κλειδιά	18
Μετανάστευση, Κρατική Οντότητα, Ένοπλες Συγκρούσεις, Διαχείριση Κρίσεων, Πρόσφυγας, Μετανάστης, Στρατηγική και Επιχειρησιακή Ανάλυση, Ποιοτική και Ποσοτική Ανάλυση	18
Κεφάλαιο 1^ο Εισαγωγικά Στοιχεία.....	19
1.1 Πρόλογος.....	19
1.2 Δομή Εργασίας	20
1.3 Ερευνητική Υπόθεση Εργασίας	21
Κεφάλαιο 2^ο Θεωρητική Προσέγγιση: Ιστορική Αναδρομή-Καθορισμός Βασικών Εννοιών	23
2.1 Ιστορική Αναδρομή Μετακινήσεων Πληθυσμών.....	23
2.2 Ορισμός Βασικών Εννοιών Έρευνας.....	26
2.2.1 Ορισμός Στρατηγική και Επιχειρησιακή Ανάλυση	26
2.2.2 Ορισμός Κρίσης	29
2.2.3 Ορισμός Διαχείρισης Κρίσης	30
2.2.4 Ορισμός Κρατικής Οντότητας.....	38
2.2.5 Ορισμός Μετανάστευσης.....	39
2.2.6 Ορισμός Πρόσφυγα-Μετανάστη (Κατηγορίες Ευαίσθητων Κοινωνικών Ομάδων)	44
2.2.7 Ορισμός Ένοπλης Σύγκρουσης	53
2.3 Διεθνές και Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για μετανάστευση πληθυσμών.....	56
2.3.1 Διεθνές Νομικό Πλαίσιο Μετακίνησης Πληθυσμών.....	57
2.3.2 Ευρωπαϊκό Νομικό Πλαίσιο Μετακίνησης Πληθυσμών.....	58
2.4 Έννοια του Ασύλου σε Διεθνές επίπεδο	63
2.4.1 Διεθνές προσφυγικό καθεστώς.....	63
2.5 Επιστροφή, Διοικητική Απέλαση και Απαγόρευση Εισόδου	65
2.5.1 Αποφάσεις Επιστροφής με αρμοδιότητα των υπηρεσιών εξέτασης αιτημάτων αδειών διαμονής	66
2.5.2 Αποφάσεις Επιστροφής ή Απέλασης με αρμοδιότητα της Αστυνομίας	67
2.5.3 Οι παρανόμως διαμένοντες υπήκοοι τρίτης χώρας.	69
2.5.4 Εξαίρεσεις από τις διατάξεις περί επιστροφής.....	69

2.5.5 Οικειοθελής αναχώρηση	70
2.5.6 Απαγόρευση εισόδου.....	71
Κεφάλαιο 3ο Θεωρητικά Πρότυπα της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης- Βασικοί Πυλώνες της Έρευνας- Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων.....	72
3.1 Θεωρητικά Πρότυπα και Μέθοδοι της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης στους βασικούς πυλώνες της Έρευνας	72
3.1.1 Θεωρητικά Πρότυπα και Μέθοδοι της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης	72
3.1.2 Θεωρητικά Πρότυπα και Ορισμός των Βασικών Πυλώνων	83
3.2 Παράγοντες και Στάδια Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης- Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων (Παράγοντες-Μεταβλητές).....	90
3.2.1 Παράγοντες Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης	90
3.2.2 Στάδια Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης.....	93
3.2.3 Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων (Παράγοντες-Μεταβλητές)	100
Κεφάλαιο 4ο Ποιοτική-Ποσοτική Ανάλυση, Παρουσίαση Βασικών Ερωτημάτων Έρευνας.....	101
4.1 Καθορισμός Ερευνητικών Ερωτημάτων-Ποσοτική και Ποιοτική Ανάλυση	101
4.1.1 Καθορισμός Ερευνητικών Ερωτημάτων.....	101
4.1.2 Ποσοτική Ανάλυση και Ποιοτική Έρευνα- Μεταβλητές.....	104
4.2 Ποσοτική Ανάλυση με χρήση case studies.....	106
4.2.1 Ένοπλες συγκρούσεις επιδρούν στη μετακίνηση πληθυσμών- Case Studies: Υμενικός και Λιβυκός Εμφύλιος	107
4.2.2 Επίδραση, λόγω της μετακίνησης μεγάλων σε πληθυσμό ομάδων, στην παραβατικότητα-εγκληματικότητα στην χώρα υποδοχής.	117
4.2.3 Οικονομικές συνέπειες στην χώρα υποδοχής (φορολογία- ανεργία)	126
4.2.4 Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική μίας κρατικής οντότητας για την επίτευξη συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων και επιδιώξεων	135
4.2.5 Επίδραση των κατασταλτικών μέτρων στο περιορισμό της μετανάστευσης.....	142
4.2.6 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνικό και πολιτισμικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.	151
4.3 Ποιοτική Ανάλυση με χρήση συνεντεύξεων	161
4.3.1 Διαδικτυακή συνέντευξη και συνέντευξη μέσω e-mail	161
4.3.2 Εστιασμένη Συνέντευξη.....	162
4.3.3 Αξιολόγηση των ερωτημάτων του οδηγού της συνέντευξης.....	163
4.3.4 Κώδικας Δεοντολογίας και Συγκατάθεση	166
4.3.5 Επιλογή δείγματος	169
4.3.6 Κωδικοποίηση	170
4.3.7 Ερμηνεία.....	171

4.3.8 Μέθοδος κωδικοποίησης και ερμηνείας ποιοτικών δεδομένων έρευνας.....	171
Κεφάλαιο 5^ο Παρουσίαση Σχετικών Case Studies, Ανάλυση με στατιστικό πρόγραμμα SPSS	191
5.1 Έλεγχοι μέσω λογισμικού στατιστικής ανάλυσης.....	191
5.2 Στατιστικοί παράγοντες και μέθοδοι ελέγχου	192
5.2.1 Περιγραφικοί στατιστικοί παράγοντες και έννοιες	192
5.2.2 T-Test	196
5.2.3 Έλεγχος χ^2 : Διαφορές μεταξύ δειγμάτων με δεδομένα συχνοτήτων	200
5.2.4 Παλινδρόμηση.....	202
5.2.5 Έτος Βάσης.....	205
5.3 Έλεγχοι σημαντικότητας ερευνητικών ερωτημάτων με χρήση του SPSS	205
5.3.1 Επίδραση των ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση	205
5.3.2 Επίδραση της λήψης κατασταλτικών μέτρων, από τις κρατικές οντότητες, στο περιορισμό της μετακίνησης πληθυσμών	209
5.3.3 Επίδραση, λόγω της μετακίνησης μεγάλων σε πληθυσμό ομάδων, στην αύξηση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας	214
5.3.4 Οικονομικές συνέπειες στην χώρα υποδοχής (φορολογία- ανεργία).....	216
5.3.5 Χρήση μετανάστευσης ως μοχλός πίεσης στην εξωτερική πολιτική.....	221
5.3.6 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνικό και πολιτισμικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.	225
Κεφάλαιο 6^ο Συμπεράσματα- Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	232
6.1 Συμπεράσματα	232
6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	236
Βιβλιογραφία	238

Ευρετήριο Εικόνων-Πινάκων- Εξισώσεων

Εικόνες

Εικόνα 1 A complexity science for a crisis system (Πηγή: Paraskevas, 2006).....	31
Εικόνα 2 High reliability management-nominal crisis cycle (Schulman et al., 2011)	32
Εικόνα 3 Το θεωρητικό πρότυπο του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων (Gerontogiannis, 2014)36	
Εικόνα 4 Εφαρμογή Κώδικα Μετανάστευσης (Πηγή: Σταυρουλάκη Ε. 2016)	43
Εικόνα 5 Εξαιρέσεις από το καθεστώς του ανιθαγενούς (Πηγή Σταυρουλάκη Ε. 2016).....	46
Εικόνα 6 Λόγοι μη δικαιώματος επικουρικής προστασίας (Πηγή Σταυρουλάκη Ε. 2016)	50
Εικόνα 7 Διαδικασία ελέγχου στους πολίτες τρίτων χωρών σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 του κανονισμού 2016/399 (Πηγή Σταυρουλάκη Ε. 2016).....	62
Εικόνα 8 Μεθοδολογική προσέγγιση για τη διαχείριση κρίσεων (Πηγή: McConell 2011)....	73
Εικόνα 9 Καταστάσεις που επιφέρουν κρίσεις (Πηγή: Barton et. al 1995)	74
Εικόνα 10 Λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων (Πηγή: Barton et. al 1995)	75
Εικόνα 11 Το μεθοδολογικό πλαίσιο ανάλυσης PESTLE (Πηγή: Sammunt-Bonnici, 2015). 79	
Εικόνα 12 SWOT Ανάλυση (Πηγή www.stallyfy.com 2020)	82
Εικόνα 13 Το μεθοδολογικό πλαίσιο ανάλυσης SWOT (Πηγή GUREL 2015).....	83
Εικόνα 14 Σχέση ETK με ΑΝΣΚ (Πηγή: Γεροντογιάννης, 2016)	91
Εικόνα 15 ΚΒ Στρατηγικού Επιπέδου (Πηγή: Γεροντογιάννης, 2016)	92
Εικόνα 16 Σχέση ΚΒ με ΑπΣ (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ. (2016).....	93
Εικόνα 17 1° Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Γεροντογιάννης Δ., 2016)	94
Εικόνα 18 2° Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016).....	96
Εικόνα 19 3° Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016).....	98
Εικόνα 20 4° Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016).....	98
Εικόνα 21 5° Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016).....	99
Εικόνα 22 Πλαίσιο διαχείρισης κρίσης-παράγοντες μεταβλητές (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016).....	100
Εικόνα 23 Ταξινόμηση Μεταβλητών (Πηγή: Saunders M., Lewis P., Thornhill A., σ. 417, 2009).....	105
Εικόνα 24 Εθνόσημο και Σημαία Υεμένης	108
Εικόνα 25 Στοιχεία κρίσης στην Υεμένη σύμφωνα με UNHCR (Πηγή: UNHCR/ FACT SHEET/Yemen/2019).	109
Εικόνα 26 Yemen Areas of control & conflict (Πηγή: Κέντρο Στρατηγικών Σπουδών της Σαναάν, 2020)	111
Εικόνα 27 Αριθμός Προσφύγων σύμφωνα με UNHCR (Πηγή: UNHCR, 2020)	112
Εικόνα 28 Σημαία και Εθνόσημο Λιβύης	113
Εικόνα 29 Στοιχεία κρίσης στην Υεμένη σύμφωνα με UNHCR (Πηγή: UNHCR/ FACT SHEET/Libya/2019).....	114
Εικόνα 30 Περιοχές έλεγχου των εμφύλιων αντιμαχόμενων δυνάμεων (Πηγή: www.polgeonow.com, 2020)	115
Εικόνα 31 Libya-Refugees-UNHCR από 2000 έως 2018 (Πηγή: UNHCR, 2020)	116
Εικόνα 32 Αριθμός Προσφύγων στη Λιβύη (Πηγή: UNHCR, 2020)	117

Εικόνα 33 Offences Greece 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	121
Εικόνα 34 Offences Germany 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	124
Εικόνα 35 Refugees Germany 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020)	125
Εικόνα 36 ΑΕΠ-Γερμανία (Πηγή: UNDATA, 2020)	130
Εικόνα 37 Ανεργία-Γερμανία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	131
Εικόνα 38 Φόροι-Γερμανία (Πηγή EUROSTAT, 2020).....	131
Εικόνα 39 Πρόσφυγες Γερμανία (Πηγή UNHCR, 2020).....	132
Εικόνα 40 ΑΕΠ-Ιταλία (Πηγή UNDATA, 2020).....	133
Εικόνα 41 Ανεργία-Ιταλία (Πηγή EUROSTAT, 2020).....	133
Εικόνα 42 Φόροι-Ιταλία (Πηγή EUROSTAT, 2020).....	134
Εικόνα 43 Πρόσφυγες Ιταλία (Πηγή UNHCR, 2020).....	135
Εικόνα 44 Αιτήσεις Ασύλου στην ΕΕ για πρώτη φορά (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	141
Εικόνα 45 Πρόσφυγες στην Τουρκία (Πηγή: UNHCR, 2020).....	141
Εικόνα 46 Μετανάστευση-Ιταλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	147
Εικόνα 48 Επιστροφές Ατόμων- Ιταλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	148
Εικόνα 47 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Ιταλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020). 148	
Εικόνα 49 Μετανάστευση- Ελλάδα (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	149
Εικόνα 50 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Ελλάδα (Πηγή: EUROSTAT, 2020) 150	
Εικόνα 51 Επιστροφές Ατόμων- Ελλάδα (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	150
Εικόνα 52 Πληθυσμός- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	154
Εικόνα 53 Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	155
Εικόνα 54 Μετανάστευση- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	155
Εικόνα 55 Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	156
Εικόνα 56 Πληθυσμός-Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT).....	157
Εικόνα 57 Μετανάστευση- Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT,2020)	157
Εικόνα 58 Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	158
Εικόνα 59 Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό- Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	158
Εικόνα 60 Πληθυσμός- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	159
Εικόνα 61 Μετανάστευση- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	159
Εικόνα 62 Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	160
Εικόνα 63 Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	160
Εικόνα 64 Παραδειγματικό Μοντέλο (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	180
Εικόνα 65 Διαδικασία ελέγχου T- Test ανεξάρτητων δειγμάτων (Πηγή Howitt & Cramer, 2010, σ. 150).....	200
Εικόνα 66 . Διαδικασία ελέγχου χ^2 (Πηγή: Howitt & Cramer, 2010, σ. 162).....	202
Εικόνα 68 Αποτελέσματα ελέγχου χ^2 - Λιβύη.....	208
Εικόνα 67 Αποτελέσματα ελέγχου χ^2 - Υεμένη.....	207
Εικόνα 69 Αποτελέσματα χ^2 των E2 και E3	223
Εικόνα 70 Αποτελέσματα χ^2 των E2 και E4	224
Εικόνα 71 Πλαίσιο διαχείρισης κρίσης-παράγοντες μεταβλητές (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016).....	232

Πίνακες

Πίνακας 1 Μεταβλητές του θεωρητικού πρότυπου του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων (Gerontogiannis, 2014).....	37
Πίνακας 2 Ερωτήματα 2 ^ο Σταδίου (Πηγή: Γερντογιάννης Δ., 2016).....	95
Πίνακας 3 Ποσοτικών Μεθόδων (Πηγή: Blaikie, σ. 37, 2003).....	105
Πίνακας 4 Battle-related deaths (number of people) Yemen (Πηγή World Bank, 2020)	108
Πίνακας 5 Yemen-Refugees-UNHCR από 2000 έως 2018 (Πηγή: UNHCR, 2020)	112
Πίνακας 6 Battle-related deaths (number of people) Libya (Πηγή World Bank, 2020)	114
Πίνακας 7 Offences Greece 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	120
Πίνακας 8 Refugees Greece 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020).....	122
Πίνακας 9 Foreign-born population Greece 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	123
Πίνακας 10 Offences Germany 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	124
Πίνακας 11 Refugees Germany 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020)	125
Πίνακας 12 Foreign-born population Germany 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	126
Πίνακας 13 Γερμανία-Ιταλία (ΑΕΠ-Ανεργία-Φόροι) (Πηγή: UNDATA- EUROSTAT, 2020)	130
Πίνακας 14 Πρόσφυγες Γερμανία-Ιταλία (Πηγή UNHCR, 2020)	132
Πίνακας 15 Πρόσφυγες στην Τουρκία και Αιτήσεις Ασύλου στην ΕΕ (για πρώτη φορά) (Πηγή: UNHCR & EUROSTAT, 2020).....	140
Πίνακας 16 Κοινή Ανακοίνωση με θέμα: «Μετανάστευση στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου, Διαχείριση των ροών, Διάσωση ανθρώπινων ζωών (Πηγή: eur-lex.europa, 2021)	146
Πίνακας 17 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Μετανάστευση- Επιστροφές Ατόμων (Ιταλία- Ελλάδα) (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	147
Πίνακας 18 Πληθυσμός- Μετανάστευση- Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό (Γαλλία- Σουηδία- Ολλανδία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	154
Πίνακας 19 Κωδικοποίηση 1 ^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση	174
Πίνακας 20 . Κωδικοποίηση 2 ^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση	175
Πίνακας 21 Κωδικοποίηση 3 ^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση	176
Πίνακας 22 Κωδικοποίηση 4 ^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση	177
Πίνακας 23 Κωδικοποίηση 5 ^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση	178
Πίνακας 24 Κωδικοποίηση 6 ^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση	179
Πίνακας 25 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 1 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	181
Πίνακας 26 . Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 2 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	181
Πίνακας 27 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 3 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	182
Πίνακας 28 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 4 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	182
Πίνακας 29 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 5 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	183
Πίνακας 30 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 6 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)	183
Πίνακας 31 Πίνακας Συνάφειας (Πηγή: Λουκάς, 2003)	201
Πίνακας 32 Αριθμός Προσφύγων και κατάστασης πολέμου/ειρήνης στην Υεμένη.....	206
Πίνακας 33 Αριθμός Προσφύγων και κατάστασης πολέμου/ειρήνης στην Λιβύη	207

Πίνακας 34 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Μετανάστευση- Επιστροφές Ατόμων (Ελλάδα- Ιταλία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020)	210
Πίνακας 35 Model Summary των μεταβλητών B2,B3,B4- Ελλάδα	211
Πίνακας 36 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης- Ελλάδα	211
Πίνακας 37 Model Summary των μεταβλητών B2,B3,B4- Ιταλία.....	212
Πίνακας 38 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης- Ιταλία.....	213
Πίνακας 39 Model Summary των μεταβλητών Γ1, Γ3	215
Πίνακας 40 Αποτελέσματα παλινδρόμησης.....	215
Πίνακας 41 Αρ. Μεταναστών- Αρ. Εγκλημάτων ανά 100K (Γερμανία- Ελλάδα- Ισπανία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	216
Πίνακας 42 Model Summary μεταβλητών Δ1, Δ3, Δ5	217
Πίνακας 43 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης Φορολογία- Μετανάστευση	218
Πίνακας 44 Model Summary μεταβλητών Δ1, Δ3, Δ4	219
Πίνακας 45 Αποτελέσματα παλινδρόμησης Ανεργία- Μετανάστευση.....	219
Πίνακας 46 Αρ. Μεταναστών- Ποσοστό Ανεργίας- Επιχειρηματική Φορολογία (Γερμανία- Ιταλία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	220
Πίνακας 47 Πρόσφυγες στην Τουρκία- Αιτήσεις ασύλου για πρώτη φορά στην ΕΕ- Αύξηση/ Μείωση Αιτήσεων & Προσφύγων (Πηγή: UNHCR, EUROSTAT, 2020)	221
Πίνακας 48 Πληθυσμός- Μετανάστευση- Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό (Γαλλία- Σουηδία- Ολλανδία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020).....	226
Πίνακας 49 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, Στ13- Γαλλία	227
Πίνακας 50 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, Στ14- Γαλλία	227
Πίνακας 51 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, Στ13- Σουηδία	228
Πίνακας 52 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, Στ14- Σουηδία	229
Πίνακας 53 Πίνακας 54 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, Στ13- Ολλανδία	230
Πίνακας 55 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, Στ14- Ολλανδία.....	230
Πίνακας 56 Αποτελέσματα Ερευνητικού Πεδίου Εργασίας	235

Εξισώσεις

Εξίσωση 1 Τυπική απόκλιση s και συντελεστής r (Pearson)	194
Εξίσωση 2 . Συντελεστής Φ	195
Εξίσωση 3 Κλίση της γραμμής παλινδρόμησης.....	203

Συντομογραφίες

Ελληνικές		
A/A	Συντομογραφία	Επεξήγηση
1	ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
2	ΑΝΣΚ	Αντικειμενικοί σκοποί
3	ΑπΣ	Αποφασιστικά σημεία
4	ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
5	ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
6	ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
7	ΕΣ	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
8	ΕΔ	Ένοπλες Δυνάμεις
9	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
10	ΕΤΚ	Επιθυμητή τελική κατάσταση
11	ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
12	ΗΑΕ	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα
13	ΗΒ	Ηνωμένο Βασίλειο
14	ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
15	ΚΑ	Κρίσιμες Απαιτήσεις
16	ΚΒ	Κέντρα βάρους
17	ΚΔ	Κρίσιμες Δυνατότητες
18	ΚΤ	Κρίσιμες Τρωτότητες
19	ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
20	ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
21	N	Νόμος
22	ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
23	ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
24	ΠΑ	Πολεμική Αεροπορία
25	ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
26	ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
27	ΣΑ	Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ
28	ΣΣΕ	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων
29	ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
Ξενόγλωσσες		
1	BENCHMARKING	Συγκριτική Αποτελεσματικότητα
2	BSC	Balanced Score Card (Ισορροπη Στοχοθεσία)
3	De Facto	Λατινική φράση που σημαίνει «κατά την πραγματικότητα». Όταν χρησιμοποιείται σε νομικό πλαίσιο επισημαίνει εκείνο που συμβαίνει στην πράξη.
4	De Jure	Λατινική φράση σημαίνει «εκ του νόμου» ή «εκ του δικαίου». Στη νομοθεσία, συχνά σημαίνει «αυτό που επιβάλλεται από το δίκαιο ή το νόμο ή γενικά το ηθικά ορθό».
5	EASO	European Asylum Support Office (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο)
6	HOSHIN KANRI	Ho, Shin, Kan, Ri (Σχεδίαση, Εφαρμογή, Μελέτη, Δράση)

7	IDP	Internally Displaced People (Εσωτερικά Εκτοπισμένα Άτομα)
8	IOM	International Organization for Migration (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης)
9	NAFTA	North America Free Trade Agreement (Σύμφωνο Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής)
10	OPR	OPR-Operational Process Reengineering (Ανασχεδιασμός Επιχειρησιακών Διαδικασιών)
11	PESTLE	Political, Economic, Socio-cultural, Technological, Legal, Environment (Πολιτικός, Οικονομικός, Κοινωνικό-πολιτισμικός, Νομικός, Περιβαλλοντικός, Τεχνολογικός)
12	SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
13	SWOT	Strengths, Weakness, Opportunities, Threats (Δυνατότητες, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές)
14	UNDP	United Nations Development Program (Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών)
15	UNHCR	United Nations Commissioner for Refuges (Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες).

Περίληψη

Αυτή η μεταπτυχιακή διατριβή αναφέρεται στη συμβολή της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης στην κρίση που αντιμετωπίζει μία κρατική οντότητα στο πλαίσιο της μετακίνησης μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων λόγω ένοπλων συγκρούσεων. Η συγκεκριμένη προσπάθεια θα έχει ως βάση της, τη διερεύνηση των παραγόντων που συμβάλουν στη δημιουργία της προαναφερθείσας κρίσης διατηρώντας ως βασικό πυλώνα τις αρχές και τα θεωρητικά πρότυπα της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης.

Θα προσδιοριστούν συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα πάνω στην προσπάθεια για αντιμετώπιση της εξεταζόμενης κρίσης μέσα από το πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων και των παραγόντων-μεταβλητών που έχουν καθοριστεί, παραπάνω.

Η έρευνα θα βασιστεί σε συγκεκριμένα παραδείγματα με ανάλογο περιεχόμενο με τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Η διαδικασία της μελέτης μας θα περιλαμβάνει βιβλιογραφικές αναφορές πάνω στο εξεταζόμενο ζήτημα, ποσοτική ανάλυση σε συγκεκριμένα case studies και ποιοτική ανάλυση μέσω συνεντεύξεων. Στόχος είναι να προσδιοριστούν οι απαντήσεις των ερωτημάτων που έχουν τεθεί.

Παράλληλα θα διεξάγουμε στατιστική επεξεργασία των δεδομένων των case studies της ποσοτικής ανάλυσης μέσω του λογισμικού SPSS (16.0) και των περιγραφικών- συγκριτικών μεθόδων που περιλαμβάνει (στατιστικά).

Μέσα από αυτή τη διαδικασία θα γίνει προσπάθεια να εξαχθούν συγκεκριμένα συμπεράσματα, που θα έχουν ως κατεύθυνση να δημιουργήσουν ένα σαφές και προσδιορισμένο περιβάλλον το οποίο θα περιγράφει αναλυτικά την πολυσύνθετη προσέγγιση, που σύμφωνα με τις ανωτέρω αναλύσεις, ορίζει το «πρόσημο» των ερευνητικών μας ερωτημάτων. Τέλος θα αναφερθούμε σε σημεία που δύναται να ερευνηθούν περεταίρω σε μελλοντικές μελέτες.

Summary

This thesis explored the significance of the Strategic and Operational Analysis concerning the crisis that a state encounters in the context of mass population movements caused by armed conflict. This endeavor is based on the investigation of the factors that contribute to this crisis while preserving as a key pillar the principals and the theoretical models of the Strategic and Operational Analysis.

Specific research questions referring to the response to the crisis in the context of risk management and the variables will be determined.

The research will be based on specific examples relevant to our research questions. In our study procedure literature ferrying to the matter at issue, quantitative analysis of specific case studies and qualitative analysis through interviews will be included. Our aim is to identify the answers to our questions.

In addition, we will conduct statistical processing of the case studies data of the qualitative analysis by using the SPSS (16.0) software and its descriptive-comparative methods (statistics).

Through this procedure, we will try to conclude on a clear and specified environment that will describe analytically this complex approach, that according to the analytics, defines the 'sign' of our research questions. Finally, we will refer to some points that can be further investigated in future studies.

Λέξεις Κλειδιά

Μετανάστευση, Κρατική Οντότητα, Ένοπλες Συγκρούσεις, Διαχείριση Κρίσεων, Πρόσφυγας, Μετανάστης, Στρατηγική και Επιχειρησιακή Ανάλυση, Ποιοτική και Ποσοτική Ανάλυση

Κεφάλαιο 1^ο Εισαγωγικά Στοιχεία

1.1 Πρόλογος

Η μετανάστευση αποτελεί ένα από τα ποικιλόμορφα ζητήματα των σημερινών κοινωνιών. Διάφορες αιτίες στο πέρασμα του χρόνου έχουν οδηγήσει τεράστιες σε αριθμό ομάδες ανθρώπων να μετακινηθούν ώστε να βρουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Μία από τις σημαντικότερες αιτίες μετανάστευσης είναι οι ένοπλες συγκρούσεις. Έτσι η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη συμβολή της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης στην κρίση που αντιμετωπίζει μία κρατική οντότητα λόγω μετακίνησης ανθρώπων στην επικράτεια της, ως συνεπεία ένοπλων συγκρούσεων σε παρακείμενες γεωγραφικά περιοχές. Πάνω σε αυτό το ζήτημα η εργασία μας μέσω των θεωρητικών προτύπων και αρχών της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης, των βιβλιογραφικών αναφορών, της ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης και της στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων, θα προσπαθήσει να απαντήσει σε συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα.

Τέλος οφείλουμε να αναφέρουμε ότι οι διάφορες απόψεις που παρουσιάζονται στο θεωρητικό μέρος της εν λόγω διατριβής προέρχονται από βιβλιογραφικές αναφορές κοινωνικών επιστημόνων και ερευνητών. Επίσης οι απόψεις αυτές παρουσιάζονται απέναντι στο νομικό πλαίσιο (εθνικό και διεθνές) που περιγράφει τις συγκεκριμένες καταστάσεις, ώστε να εντοπίζονται σημεία διαφοροποίησης. Η αναφορά μας στο Δίκαιο που περιγράφει την κρίση αναφοράς αποτελεί για εμάς το βασικό κομμάτι της θεωρητικής μας ανάλυσης, όπως και οι αρχές της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης. Συνοψίζοντας ο βασικός λόγος που αποφασίστηκε από το συγγραφέα να εργαστεί με αυτό τον τρόπο είναι η ενσωμάτωση όλων σχεδόν των απόψεων (πάνω στο εξεταζόμενο ζήτημα) κάτω από το πλαίσιο της μέγιστης ποικιλομορφίας (θεωρητικής ανάλυσης) και της διαφάνειας της ερευνητικής προσπάθειας, ώστε να αποκαλυφθεί το τεράστιο εύρος της ποικιλίας και της διαφοροποίησης που υπάρχει στο πεδίο της εργασίας μας.

1.2 Δομή Εργασίας

Η παρούσα εργασία αναπτύσσεται σε έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για το περιεχόμενο της εργασίας μας αναλύοντας την ερευνητική υπόθεση και την δομή αυτής. Ακολούθως στο δεύτερο κεφάλαιο μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες για τις βασικές έννοιες της μετανάστευσης, το νομικό πλαίσιο που συνθέτει το ζήτημα αναφοράς, τους κύριους ορισμούς των παραγόντων της επιχειρησιακής έρευνας και ανάλυσης, και τα ιστορικά δεδομένα των μετακινήσεων των πληθυσμών.

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μία προσπάθεια να αναλυθούν κάποια θεωρητικά πρότυπα της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης στους βασικούς πυλώνες της έρευνας μας. Επίσης προσδιορίζονται οι παράγοντες και τα στάδια της στρατηγικής και επιχειρησιακής σχεδίασης καθορίζοντας το πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων (Παράγοντες-Μεταβλητές).

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί προσδιορίζουμε τα ερευνητικά ερωτήματα σύμφωνα με τα δεδομένα της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης του τρίτου κεφαλαίου. Με στόχο την απάντηση αυτών των ερωτημάτων πραγματοποιείται βιβλιογραφική αναφορά πάνω στα θέματα που επεξεργάζονται τα ερωτήματα μας, επίσης εκτελούμε ποσοτική ανάλυση μέσω συγκεκριμένων case studies (ανάλογου περιεχομένου με τα ερωτήματα) και τέλος αναλύουμε ποιοτικά το περιεχόμενο των ερωτημάτων μέσω συνεντεύξεων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο εκτελείται στατιστική ανάλυση στα δεδομένα των case studies που χρησιμοποιήθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο μέσω του λογισμικού SPSS (16.0) και των στατιστικών μεθόδων που παρέχονται στα εργαλεία αυτού.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας μας, καθώς και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

1.3 Ερευνητική Υπόθεση Εργασίας

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα της συμβολής της στρατηγικής και επιχειρησιακής έρευνας και ανάλυσης στη διαχείριση της κρίσης, που αντιμετωπίζει μία κρατική οντότητα, η οποία δέχεται μεγάλους αριθμούς μετακινούμενων πληθυσμών λόγω ένοπλων συγκρούσεων.

Η μελέτη βασίστηκε στον προσδιορισμό των πυλώνων που συμμετέχουν στο εξεταζόμενο ζήτημα. Αυτοί είναι οι ένοπλες συγκρούσεις, η κρατική οντότητα και η μετανάστευση. Πάνω σε αυτό το ερευνητικό πεδίο αναλύθηκε η διαχείριση των κρίσεων μέσα από τους παράγοντες και στάδια της στρατηγικής και επιχειρησιακής σχεδίασης καθώς επίσης οριστήκαν οι παράγοντες και οι μεταβλητές που ορίζονται στο πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων σύμφωνα με τον ερευνητή Γεροντογιάννη Δ. (2016).

Τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης μας έδωσαν την δυνατότητα να εξετάσουμε συγκεκριμένες καταστάσεις που έχουν άμεση σχέση με το θέμα αναφοράς. Αυτές οι καταστάσεις προσδιορίστηκαν και παρουσιάζονται σε ερευνητικά ερωτήματα.

Η εργασία έχει ως στόχο μέσα από την ποσοτική, την ποιοτική και τη στατιστική ανάλυση να ορίσει τις απαντήσεις πάνω στα καθορισμένα σημεία έρευνας. Αρχικά πραγματοποιήθηκε ποσοτική ανάλυση με χρήση βιβλιογραφικών αναφορών και συσχετισμένων παραδειγμάτων (case studies). Τα στοιχεία των παραδειγμάτων προέρχονται από ελεύθερες βάσεις δεδομένων θεσμοθετημένων φορέων σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Έπειτα, πάνω στην ποιοτική ανάλυση, επιλέχθηκε η χρήση συνεντεύξεων σε συγκριμένους συμμετέχοντες ώστε να εξετάσουμε με ποιο τρόπο, άτομα με διαφορετικές αναφορές, αντιλαμβάνονται τα ερευνητικά ερωτήματα και απαντούν σε αυτά.

Τέλος πάνω στα case studies της ποσοτικής ανάλυσης πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση, μέσω του λογισμικού προγράμματος SPSS (16.0). Οι στατιστικοί μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ο έλεγχος χ^2 , η σύγκριση T-Test και η γραμμική-πολλαπλή παλινδρόμηση. Μέσω αυτής της προσπάθειας παρουσιάσαμε με στατιστικό τρόπο τα αποτελέσματα των ερωτημάτων μας.

Τα στοιχεία που εξαχθήκαν από τις τρεις παραπάνω αναλύσεις μας έδωσαν τη δυνατότητα να προσδιορίσουμε συγκεκριμένα αποτελέσματα πάνω στο εξεταζόμενο ζήτημα. Δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για περαιτέρω έρευνα και μελέτη πάνω σε αυτό το ερευνητικό πεδίο.

Κεφάλαιο 2^ο Θεωρητική Προσέγγιση: Ιστορική Αναδρομή-Καθορισμός Βασικών Εννοιών

2.1 Ιστορική Αναδρομή Μετακινήσεων Πληθυσμών

Η μετανάστευση του ανθρώπου ξεκίνησε και όρισε τη συλλογική ιστορία όλων των εθνών-κρατών-λαών-ατόμων. Η αρχή υπολογίζεται ότι άρχισε από την Αφρική πριν από 150.000 με 200.000 χρόνια, έτσι οι μετανάστες έδωσαν την ώθηση στην ανάπτυξη των τότε μικρών ανθρώπινων κοινωνιών. Η βιολογική μας εξέλιξη κορυφώθηκε με το Homo Sapiens , που η ικανότητά του για ομιλία και η έφεση του στο εμπόριο επιτάχυναν την έλευση ενός νέου σταδίου κοινωνικής εξέλιξης που επέτρεψε στον σημερινό άνθρωπο να αναπτύξει το σημερινό προηγμένο πολιτισμό (Godin I., et. al., 2011).

Χάρη σε αυτή την πρώιμη εποχή της μετανάστευσης οι κοινότητες των ανθρώπων εξαπλώθηκαν σε όλο το πλανήτη αποτελώντας έτσι το βασικό μηχανισμό κοινωνικής προόδου, φέρνοντας τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους μέσα από τις γνώσεις, τις πεποιθήσεις και τις δεξιότητές τους. Βέβαια κατά κανόνα τα αίτια της μετακίνησης των πληθυσμών ήταν οι συγκρούσεις, η έλλειψη τροφής, οι ασθένειες και οι περιβαλλοντικές συνθήκες.

Με το λιώσιμο των παγετώνων πριν από 15.000 περίπου χρόνια περνάμε στην γεωργική επανάσταση όπου οι άνθρωποι πειραματίζονται με νέες τεχνικές θερισμού και αλειάς. Οι κοινότητες των ανθρώπων βρίσκονται, μόνιμα, κυρίως σε εύφορες περιοχές όπως αυτές των ακτών της Μεσογείου και του περσικού κόλπου. Το αποτέλεσμα ήταν να πολλαπλασιαστεί ο πληθυσμός των ανθρώπων και οι πόροι πλέον να αρχίσουν να σπανίζουν. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε συγκρούσεις μεταξύ των ανθρώπινων κοινοτήτων για την απόκτηση πόρων. Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε η βασική απόρροια αυτών των συγκρούσεων ήταν οι μετακινήσεις πληθυσμών σε άλλες περιοχές.

Πριν από 7.000 χρόνια η βελτίωση των τεχνικών της γεωργικής παραγωγής αύξησε την παραγωγικότητα. Οι άνθρωποι όρισαν κανόνες (νόμους) για την οργάνωση των κοινωνιών τους και καθόρισαν την κοινωνική ιεραρχία. Η θρησκεία

έγινε σύνθετη και απέκτησε μεγάλη επιρροή στην οργάνωση. Σε αυτό το πλαίσιο σχηματίστηκαν οι πρώτες πόλεις.

Οι πόλεις αυτές έφεραν κοντά τους ανθρώπους και αύξησαν την κινητικότητα του πληθυσμού. Δημιουργήθηκαν αγροτικές-αστικές αγορές που ενθάρρυναν τις πνευματικές ανταλλαγές μεταξύ των εμπορών και των λογίων. Επίσης δημιουργήθηκαν δίκτυα επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των διάφορων ανθρώπινων κοινοτήτων. Εκτός από την συνεργασία οι πόλεις ανταγωνίζονταν με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολεμικές συγκρούσεις που οδηγούσαν συνήθως στον εκτοπισμό των τοπικών πληθυσμών(Godin I., et. al., 2011).

Η δημιουργία σημαντικών οικισμών οδήγησε από την 1^η χιλιετία π.Χ. και μετά να εμφανιστούν σημαντικοί πολιτισμοί. Τα κυριότερα ήταν τα βασίλεια της Νουβίας και της Αιγύπτου, η αυτοκρατορία των Αχαιμενιδών στην Περσία, οι ελληνικές πόλεις κράτη, τα ελληνιστικά κράτη, τα κράτη των Τσιν και Χαν στη Κίνα, η ρωμαϊκή αυτοκρατορία και τα κράτη των Μωριέων και των Γκούπτα στην Ινδία.

Μεταξύ του 500 π.Χ και 300 π.Χ υπήρχαν πλέον σημαντικοί δρόμοι που διευκόλυναν το εμπόριο και τη μετανάστευση ανάμεσα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Επίσης οι νέες τεχνικές προόδου στη ναυπήγηση και τη ναυσιπλοΐα επέτρεψαν την επέκταση των εμπορικών δικτύων. Μαζί με το θαλάσσιο εμπόριο αναπτύχθηκε και το χερσαίο με τις νομαδικές φυλές να αποτελούν το βασικό κορμό αυτού.

Σε όλη τη ροή της ιστορίας η σχέση ανάμεσα στην κατάκτηση και τον πολιτισμό υπήρξε αλληλένδετη. Και αυτό γιατί ο πόλεμος οδήγησε στη επέκταση της πολιτισμικής κυριαρχίας (ενός κράτους έναντι ενός άλλου) και στην αύξηση των μετακινήσεων ανθρώπων, προϊόντων και ιδεών στις νέες κατακτημένες επικράτειες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η εκστρατεία του Μέγα Αλέξανδρου στην ανατολή και η δημιουργία των ελληνιστικών βασιλείων, οι κατακτήσεις και η επιρροή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και η εισβολή των Μογγολικών φύλων στην Κίνα και στην Ευρώπη (Godin I., et. al., 2011).

Η κατάρρευση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας οδήγησε στη δημιουργία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και στους πολέμους μεταξύ αυτής και των εχθρών της στη

Ευρώπη και την Ασία. Επίσης σε αυτή την εποχή παρουσιάζεται η άνοδος των Αράβων που μετά τον θάνατο του Προφήτη Μωάμεθ (632 μ.Χ.) τα αραβικά φύλα επεκτείνονται και κατακτούν τεράστιες εκτάσεις από την Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία μέχρι το σημερινό Ιράν, τη βόρεια Αφρική και την Ισπανία. Η άνοδος του Ισλάμ αλλά και οι εισβολή των ανατολικών φυλών (Μογγόλοι, Οθωμανοί κ.α.) οδήγησε στην μετακίνηση πληθυσμών μεταξύ της Ασίας, της Ευρώπης και της Αφρικής.

Στην αμερικανική ήπειρο (την ίδια εποχή) έχουμε άνοδο ισχυρών πολιτισμών οι οποίοι συνδέθηκαν με κατακτήσεις και μετακινήσεις ανθρώπων. Βασικό παράδειγμα είναι οι Αζτέκοι που κυριάρχησαν μέσα από τη μετανάστευση ανθρώπων από το βόρειο Μεξικό.

Στην περιοχή της Ευρασίας βλέπουμε ότι οι θρησκευτικοί πόλεμοι, σταυροφορίες και ιερός πόλεμος των μουσουλμάνων, οδήγησε στην άνοδο και την πτώση πολλών ισχυρών πολιτισμών (όπως Βυζαντινή αυτοκρατορία), με βασικό αποτέλεσμα τη διαρκή μετακίνηση πληθυσμών αλλά και στην ανάγκη για περισσότερους πόρους. Κάτω από αυτές τις συνθήκες το 1492 πραγματοποιείται το υπερατλαντικό ταξίδι του Κολόμβου, ανοίγοντας έτσι το δρόμο για την μεγαλύτερη (στην νεώτερη εποχή) κυκλοφορία ανθρώπων, προϊόντων και ιδεών. Ως αποτέλεσμα αυτού ο Ατλαντικός Ωκεανός μεταμορφώνεται σε ένα τεράστιο πεδίο πολιτισμικών ανταλλαγών.

Η ανακάλυψη της Αμερικανικής ηπείρου από τους ευρωπαίους οδήγησε στην εποχή των εξερευνητών, των πολέμων των ευρωπαϊκών δυνάμεων για το έλεγχο του πλούτου της Αμερικής, της μετακίνησης τεράστιων αριθμών σκλάβων κυρίως από την Αφρική και των αποικιοκρατικών αυτοκρατοριών (Μεγάλη Βρετανία, Ισπανία, Ολλανδία κ.α.).

Φτάνοντας στην εποχή των δύο τελευταίων αιώνων εντοπίζουμε την διάλυση των μεγάλων πολυεθνικών αυτοκρατοριών (και την δημιουργία εθνικών κρατών), τους δύο μεγαλύτερους πολέμους (Α και Β Παγκόσμιος Πόλεμος) που έχει ζήσει η ανθρωπότητα και τις τεράστιες οικονομικές καταστροφές-κρίσεις που όλα αυτά αλληλένδετα μεταξύ τους άνοιξαν το δρόμο για την μετανάστευση πλήθος ανθρώπων για να αποφευχθούν οι κίνδυνοι του πολέμου αλλά και για να εξευρεθεί εργασία από

τους εξαθλιωμένους πληθυσμούς (μετά από τους πολέμους και τις οικονομικές κρίσεις).

Σήμερα όπως και χιλιάδες χρόνια πριν οι άνθρωποι μετακινούνται ώστε να γλιτώσουν των ένοπλων συγκρούσεων, της φτώχειας και της ένδειας. Προσπαθώντας έτσι να εξασφαλίσουν ένα πιο ευοίωνο μέλλον για αυτούς και τα παιδιά τους με καλύτερες συνθήκες ζωής και υψηλότερου βιοτικού επιπέδου.

2.2 Ορισμός Βασικών Εννοιών Έρευνας

2.2.1 Ορισμός Στρατηγική και Επιχειρησιακή Ανάλυση

Με τη στρατηγική και επιχειρησιακή ανάλυση, παρέχεται η δυνατότητα στους οργανισμούς ή στις κρατικές οντότητες να εντοπίζουν με αποτελεσματικότητα και ακρίβεια τις παθογένειες και τα αίτια δυσλειτουργίας τους. Με στρατηγικό και επιχειρησιακό σχέδιο ως πυξίδα της ανάλυσης, εξασφαλίζεται η σημαντική βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας. Η στρατηγική και επιχειρησιακή ανάλυση συντελείται με σκοπό την κατανόηση της δομής και του τρόπου λειτουργίας οργανισμών ή κρατικών οντοτήτων από όλα τα μέρη τους, με κύρια στοιχεία που συνθέτουν το πλαίσιο της μεθοδολογικής επίδρασης στη λειτουργία τους και στη διαχείριση κρίσεων. (Γεροντογιάννης, 2019).

2.2.1.1 Τομείς Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης

Οι τομείς που η συγκεκριμένη ανάλυση έχει άμεση εφαρμογή παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω:

- 1) Το ανθρώπινο δυναμικό (πλαίσιο διαχείρισης ανθρωπινού δυναμικού, οργανογράμματα, προδιαγραφές θέσεων, βελτίωση ικανοτήτων/ δεξιοτήτων κ.α.).
- 2) Τα λειτουργικά συστήματα (επιχειρησιακά, διοικητικά, ασφαλείας, απόδοσης κ.α.).
- 3) Η επικοινωνία.
- 4) Τα οικονομικά.
- 5) Ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις.

(Γεροντογιάννης, 2019).

2.2.1.2 Χρησιμότητα της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης

Η Στρατηγική και Επιχειρησιακή Ανάλυση παρέχει σημαντικά βοηθήματα ώστε:

- 1) Να βελτιώνονται τα λειτουργικά προβλήματα.
  - 2) Να διατηρείται η ασφάλεια και η εύρυθμη λειτουργία.
  - 3) Να μειώνεται το κόστος.
  - 4) Να υπάρχουν νέες στρατηγικές και επιχειρησιακές ευκαιρίες.
  - 5) Έλεγχος οικονομικών.
  - 6) Να βελτιστοποιείται η αξία του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας.
  - 7) Να διατηρείται η ενεργητική παρουσία των εμπλεκομένων.
  - 8) Να μειώνεται το άγχος και να αποφεύγεται η εξουθένωση.
  - 9) Να επιτυγχάνεται η οργάνωση και ο προγραμματισμός, σε όλα τα επίπεδα του λειτουργικού πλαισίου.
  - 10) Να αποφεύγονται θέματα που άπτονται νομικών (εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος) και υγειονομικών ζητημάτων, από αμέλεια ή και διαχείριση.
- (Γεροντογιάννης, 2019).

2.2.1.3 Περιεχόμενο και σημαντικότερες μέθοδοι της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης

Η στρατηγική και επιχειρησιακή ανάλυση αποτελεί συνισταμένη των παρακάτω συνιστωσών:

- 1) Οργανωσιακή Ανάλυση: Επικεντρώνεται στην κατανόηση των αναγκών (οργανισμούς ή κρατικές οντότητες) σαν σύνολο, στις στρατηγικές κατευθύνσεις καθώς και τον εντοπισμό εκείνων των πρωτοβουλιών που θα επιστρέψουν την επίτευξη των στόχων.
- 2) Απαιτήσεις Σχεδιασμού και Διαχείρισης: Περιλαμβάνουν το σχεδιασμό των απαιτήσεων σε αναπτυξιακές διαδικασίες, καθώς και τον καθορισμό των κατά προτεραιότητα απαιτήσεων για την εφαρμογή και την διαχείριση των αλλαγών

3) Απαιτήσεις Εκμείωσης: Περιγράφουν τις τεχνικές για συλλογή των απαιτήσεων από τα εμπλεκόμενα μέρη, σε μία επιχειρησιακή ενέργεια.

4) Ανάλυση Απαιτήσεων: Περιγράφουν την ανάπτυξη και το καθορισμό των απαιτήσεων (με αρκετές λεπτομέρειες), ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχία από την ομάδα εφαρμογής του στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδίου.

5) Απαιτήσεις Επικοινωνίας: Περιγράφουν τις τεχνικές που απαιτούνται ώστε να εξασφαλιστεί ότι, όλα τα εμπλεκόμενα μέρη έχουν μία κοινή κατανόηση των απαιτήσεων καθώς και τον τρόπο που θα εφαρμοστούν αυτές.

6) Αξιολόγηση και Επικύρωση Λύσεων: οι οποίες περιγράφουν τους τρόπους με τους οποίους ο στρατηγικός σύμβουλος και ο επιχειρησιακός αναλυτής μπορεί να ελέγξει την ορθότητα της προτεινόμενης λύσης, να υποστηρίξει την εφαρμογή της λύσης και να αξιολογήσει τις ενδεχόμενες παραλείψεις κατά την εφαρμογή τους.

Παράλληλα σε αυτό το υποκεφάλαιο οφείλουμε να αναφέρουμε συνοπτικά τις βασικότερες μεθόδους της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης. Σε αυτή την αναφορά θα παρουσιαστεί ένας αριθμός των ανωτέρω μεθόδων όπου θα χρησιμοποιήσει ένας στρατηγικός σύμβουλος ή ένας επιχειρησιακός αναλυτής, ώστε να αναλύσει μία κρίσιμη κατάσταση η οποία εξελίσσεται σε κρίση. Μερικές μέθοδοι επιγραμματικά είναι:

1) Ανάλυση PESTLE, ανάλυση κυρίως εξωτερικών επιρροών σε ένα οργανισμό ή μία κρατική οντότητα.

2) Ανάλυση SWOT, αποτελεί εργαλείο στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού αναλύοντας κυρίως τις εσωτερικές επιρροές.

3) Μέθοδος HOSHIN KANRI, είναι συστηματική μεθοδολογία σχεδιασμού και καθορισμού μακροχρόνιων στρατηγικών και επιχειρησιακών στόχων.

4) Μέθοδος OPR, μέθοδος αναδιοργάνωσης οργανισμών ή κρατικών οντοτήτων.

5) Ανάλυση PORTER, εντοπίζεται σε πέντε κατηγορίες για τη μέτρηση του ανταγωνισμού στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον.

6) Ανάλυση BENCHMARKING, ορίζει την βελτιστοποίηση των λύσεων προς μεγιστοποίηση της απόδοσης στη διαχείριση των κρίσεων.

7) Μέθοδος BSC, περιγράφει τη στρατηγική των επιχειρησιακών ενεργειών που εφαρμόζονται από τους οργανισμούς ή τις κρατικές οντότητες συνδέοντας τα αποτελέσματα και τα μέτρα με την απόδοση. (Γεροντογιάννης, 2019).

2.2.2 Ορισμός Κρίσης

Ο όρος κρίση σύμφωνα με το λεξικό της Ελληνικής γλώσσας (Μπαμπινιώτης, 2008) περιγράφει διάφορες καταστάσεις που επιγραμματικά μπορούμε να αναφέρουμε:

- 1) Ατομική Κρίση: η ικανότητα του ανθρώπου να εμβαθύνει λογικά και να καταλήγει σε ορθά συμπεράσματα. Επίσης αφορά την άποψη, εκτίμηση που εκφέρει κανείς σε πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις.
- 2) Κρίση Διαδικασίας: διατάραξη της ομαλής πορείας μίας διαδικασίας, η κακή λειτουργία ή η έμπρακτη αμφισβήτηση καθιερωμένων δομών και αξιών.
- 3) Στρατιωτική κρίση: αφορά τις προαγωγές των στρατιωτικών
- 4) Χριστιανική κρίση: σχετίζεται με την ημέρα κρίσης στη Δευτέρα Παρουσία

Στο τομέα της επιχειρησιακής έρευνας και ανάλυσης, ο συγκεκριμένος όρος ορίζεται ως μια κατάσταση που δεν αφορά τις συνηθισμένες διεργασίες και ως εκ τούτου αντιπροσωπεύει μια απειλή στη λειτουργία, στην ασφάλεια και στη φήμη του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ηγεσία της κρατικής οντότητας ή του οργανισμού οφείλει να αναλάβει αποφασιστικές δράσεις αξιοποιώντας ταυτόχρονα τις συσσωρευμένες εμπειρίες και γνώσεις (Rasli A. et al, 2017), για να μπορεί να εγγυηθεί μακροχρόνια την επιβίωση και την εύρυθμη λειτουργία των ανωτέρω (Perrini & Tencanti, 2006).

Ο όρος κρίση με το νόημα της παθογένειας ή κακής τροπής μίας κατάστασης αναφέρεται αρχικά στο χώρο της οικονομίας το 19^ο αιώνα. Αυτή η σχέση του όρου με το συγκεκριμένο τομέα της κοινωνική ζωής (οικονομία) συνεχίστηκε μέχρι τις αρχές της δεκαετία του '90, όπου άρχισε να παρουσιάζεται μία άλλη διάσταση της έννοιας της κρίσης. Σε αυτό το πλαίσιο διευρύνθηκε ο όρος περιγράφοντας ένα ευρύτερο πεδίο πέραν αυτό της οικονομίας. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στον τρόπο με τον οποίο ένας οργανισμός ή μια κρατική οντότητα μπορεί να αντιδράσει ώστε να αντιμετωπίσει την κρίση και την εξέλιξη αυτής (Hearit, 1994).

Από το μέσο της δεκαετίας του '90 ο όρος απαγκιστρώνεται από την οικονομία και επεκτείνεται σε όλο το λειτουργικό πλαίσιο δράσης των οργανισμών και των κρατικών οντοτήτων. Αναφορικά διαπιστώνεται ότι, σε αυτή τη χρονική περίοδο ξεκινούν οι συγκροτημένες σκέψεις που ενίσχυσαν την ιδέα δημιουργίας ενός σχεδίου διαχείρισης κρίσεων και παρουσιάζεται η ανάγκη για δημιουργία συγκεκριμένων σχεδίων αντίδρασης (Augustine, 1995).

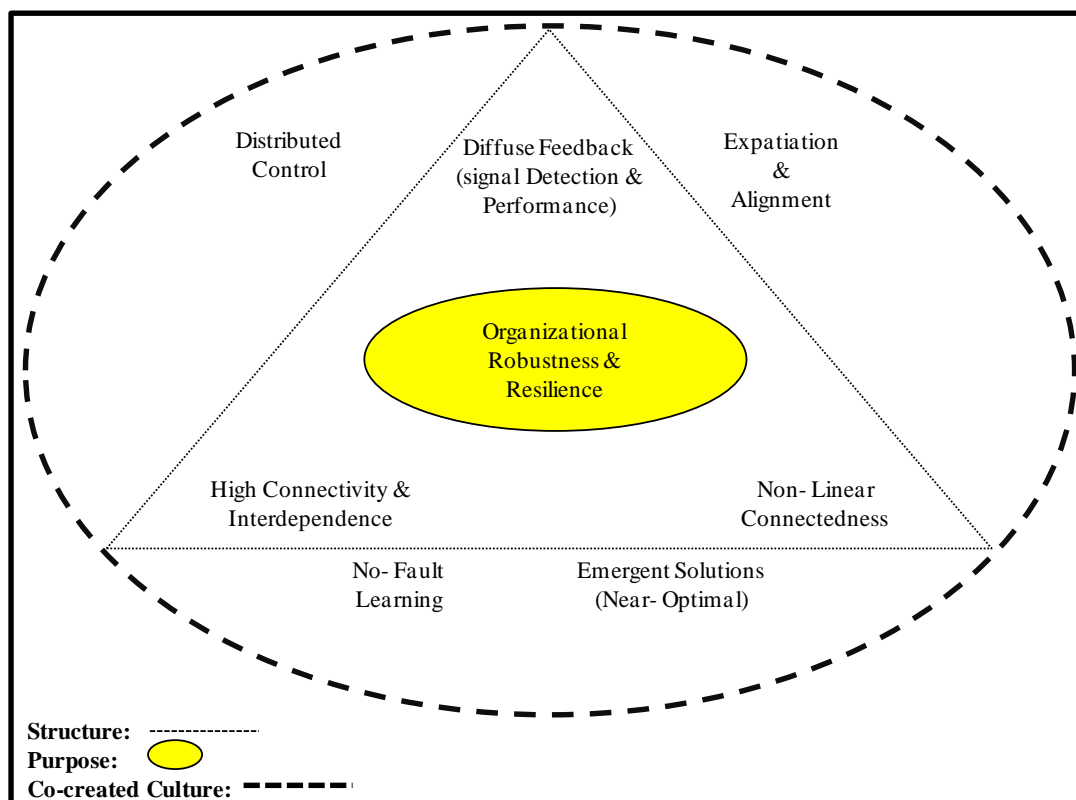
Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας του 21^{ου} αιώνα επέφερε την σημαντική απαίτηση για αποτελεσματική και βέλτιστη χρήση των σύγχρονων εργαλείων, ώστε να μειώνονται οι κίνδυνοι που μπορούσαν να προκαλέσουν κρίση (Downing, 2003).

2.2.3 Ορισμός Διαχείρισης Κρίσης

Σύμφωνα με τον Coombs (2007) η διαχείριση κρίσεων ορίζεται ως ο χειρισμός κάθε κατάστασης η οποία δημιουργεί ένα ασταθές περιβάλλον, μέσα στο οποίο υπάρχουν σημαντικές συνέπειες επηρεάζοντας άμεσα το λειτουργικό πλαίσιο ενός οργανισμού ή μιας κρατικής οντότητας.

Κατά συνέπεια, άλλοι οργανισμοί ή κρατικές οντότητες φροντίζουν για την αντιμετώπιση των κρίσεων και άλλοι αδρανούν, ανάλογα πάντα με τις προτεραιότητες που θέτουν, αναφορικά με το περιβάλλον που δραστηριοποιούνται, τις απειλές που δέχονται, καθώς επίσης τις συνεπακόλουθες συνέπειες που επέρχονται και επηρεάζουν το λειτουργικό πλαίσιο δράσης τους (Γεροντογιάννης, 2015).

Σε αυτό το σύνθετο περιβάλλον διαχείρισης και αντιμετώπισης της κρίσης αντιλαμβανόμαστε ότι οι κρατικές οντότητες και οι οργανισμοί μέσα από ένα πολύπλοκο σύστημα αντίδρασης προσπαθούν να επιβιώσουν. Στο παρακάτω σχήμα μπορούμε να δούμε το σύστημα αντίδρασης, αναφορικά με την αντιμετώπιση των κρίσεων:

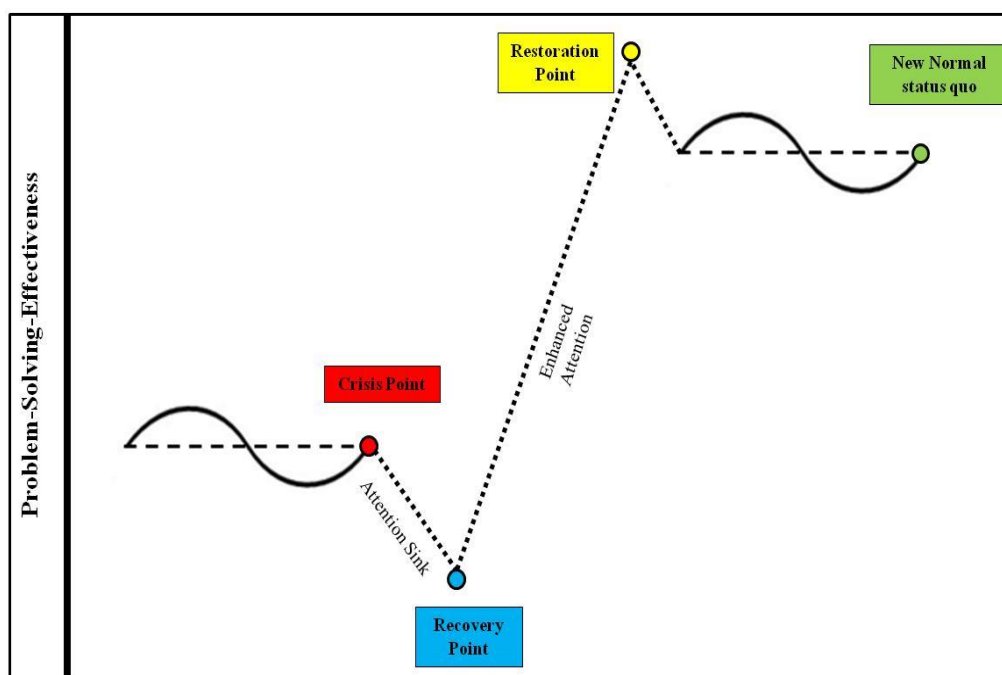
Εικόνα 1 A complexity science for a crisis system (Πηγή: Paraskevas, 2006)

Στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον, η λέξη κρίση ορίζεται ως η ενέργεια με μεγάλο αντίκτυπο, που απειλεί τη βιωσιμότητα των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων και χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα και τις περισσότερες φορές με το χρόνο να πρεσβεύει σε γρήγορες αποφάσεις (Pearson & Clair, 1998).

Για να υλοποιηθεί η διαχείριση μιας κρίσης απαιτείται ένας σχεδιασμός και συστηματικός τρόπος δράσης, είτε προληπτικά έναντι προϋπολογισμένων κινδύνων, είτε ως αντίδραση σε απειλές στις οποίες έχει εκτεθεί το στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον κατά την εμφάνιση της κρίσης (Baker, 2007).

Ο βαθμός αποτελεσματικότητας σε σχέση με τη διαχείριση των κρίσεων στηρίζεται σε ένα καλό συντονισμό, ο οποίος σε οργανισμούς ή κρατικές οντότητες

μεταφράζεται σε άτομα ή ομάδα ατόμων που εργάζονται μεθοδικά πάνω σε αυτό, υποστηριζόμενοι ανάλογα με τις δυνατότητές τους καθώς επίσης τους πόρους και τις ανάγκες του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, παρακολουθείται η εξέλιξη των ενεργειών αντιμετώπισης μιας κρίσης, όπως μπορούμε να δούμε στο παρακάτω σχήμα (Schulman & Roe, 2011):

Εικόνα 2 High reliability management-nominal crisis cycle (Schulman et al., 2011)

2.2.3.1 Μορφές Διαχείρισης Κρίσεων

Κατά τον Lerbinger (1997) οι κρίσεις προέρχονται από συγκεκριμένα επτά αίτια, τα οποία ακολουθούν παρακάτω:

- 1) Φυσικές κρίσεις (φυσικά αίτια)
- 2) Τεχνολογικές κρίσεις (τομέας τεχνολογίας)
- 3) Κρίσεις αντιπαράθεσης (σύγκρουση συμφερόντων)
- 4) Κρίσεις δολιοφθοράς (Κακόβουλες πράξεις & ενέργειες)
- 5) Κρίσεις διαχείρισης αρνητικών αξιών (προερχόμενες από οτιδήποτε επιδρά αρνητικά στο λειτουργικό πλαίσιο οργανισμών ή κρατικών οντοτήτων, στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον που δραστηριοποιούνται)
- 6) Κρίσεις παραπλάνησης (προερχόμενες από πλάνη)

7) Κρίσεις παραπτώματος διαχείρισης (προερχόμενες από κακή διαχείριση)

Στην εξέλιξη της επιστημονικής έρευνας το 2002 οι Coombs & Holladay χρησιμοποίησαν το επίπεδο της ευθύνης των εμπλεκομένων (stakeholders) στην κρίση, ως εργαλείο ανάδειξης μεταβλητών που την προκαλεί. Και ως συμπέρασμα κατέληξαν ότι οι κρίσεις ταξινομούνται σε 3 ομάδες:

- 1) Πρώτη ομάδα: είναι αυτή που το βαλλόμενο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον έχει ελάχιστη ευθύνη στην κρίση (π.χ. φυσικές καταστροφές).
- 2) Δεύτερη ομάδα: εντοπίζεται στην χαμηλή απόδοση ευθυνών στην κρίση (π.χ. αστοχία υλικών).
- 3) Τρίτη ομάδα: χαρακτηρίζεται από ισχυρή απόδοση ευθύνης στη κρίση (π.χ. ανθρώπινο λάθος).

Στην συνέχεια των χρόνων οι επιστήμονες Pollard & Hotho (2006) μελέτησαν τη στρατηγική σημασία της διαχείρισης των κρίσεων τονίζοντας ότι ο σχεδιασμός της διαχείρισης κρίσεων και η ενσωμάτωση αυτού στη στρατηγική ενός οργανισμού ή μιας κρατικής οντότητας αποτελεί από τα βασικότερα σημεία για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο οι ανωτέρω προσδιόρισαν επτά ομάδες όπου δύναται να υπάρχει πεδίο δράσης για μία κρίση σε οργανισμούς ή κρατικές οντότητες:

- 1) Οικονομικά
- 2) Ηγεσία και management
- 3) Παρέμβαση ανθρώπου (τυχαία ή με δόλο)
- 4) Πόροι
- 5) Φήμη/Εικόνα
- 6) Ψυχοπαθητικές Πράξεις
- 7) Φυσικές καταστροφές

Τέλος αξιοσημείωτη είναι η έρευνα των Chen, Sharman, Rao & Upadhyaya (2008) όπου σημειώθηκαν οι προκλήσεις που με την ομαδοποίησή τους ορίζουν τη

διαχείριση κρίσεων. Σύμφωνα με αυτά σε μία ενδεχόμενη κρίση παρατηρούμε τα εξής χαρακτηριστικά:

- 1) Αβεβαιότητα με απότομες και απρόσμενες καταστάσεις
- 2) Κίνδυνοι με πιθανά θύματα
- 3) Αυξημένη πίεση του χρόνου με θέματα επείγοντος χαρακτήρα
- 4) Άμεση ανάγκη σε πόρους
- 5) Έπαρξη κλιμάκωσης της κατάστασης
- 6) Άμεση ανάγκη για υποστήριξη των υποδομών και του εξοπλισμού
- 7) Σύγκρουση συμφερόντων
- 8) Υψηλή ζήτηση για πληροφόρηση και έγκαιρη ενημέρωση.

Συνοψίζοντας μπορούμε να ορίσουμε πεδίου δράσης, στο οποίο οι οργανισμοί και οι κρατικές οντότητες δρουν σε ένα πολυδιάστατο περιβάλλον με ποικίλες καταστάσεις (Gerontogiannis, 2016). Ο σχεδιασμός αντιμετώπισης κρίσεων εντοπίζεται στα παρακάτω:

- 1) Οργανισμοί ή κρατικές οντότητες με ένα καλό σχεδιασμό, δεν εμφανίζουν συχνά κρίσεις.
- 2) Ένας καλός σχεδιασμός, επιδρά θετικά όταν η κρίση αρχίσει να επηρεάζει το λειτουργικό πλαίσιο των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων.
- 3) Αρκετές κρίσεις αυτό-επιλύονται (εν καιρώ) στα πλαίσια της καλής οργάνωσης και του σχεδιασμού. Συνεπώς, εκτός της οργάνωσης και του σχεδιασμού, ο χρόνος είναι σύμμαχος στην αντιμετώπιση της κρίσης.
- 4) Η ομάδα αποτελεί ένα από τα βασικότερα στοιχεία στη διαχείριση κρίσης.
- 5) Κάθε κρίση είναι διαφορετική. Άρα δεν είναι δυνατόν να υπάρχει ακριβής προετοιμασία για αυτήν
- 6) Τα ΜΜΕ κατέχουν σημαντικότατο ρόλο στην έκβαση της κρίσης.
- 7) Βασικό σημείο σε μία κρίση είναι η προστασία της εικόνας και κατ' επέκταση της φήμης, σύμφωνα με ένα εύστοχο πρόγραμμα δημοσίων σχέσεων.

2.2.3.2 Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο διαχείρισης κρίσεων ορίζονται γύρω από δύο άξονες. Οι άξονες αυτοί προσδιορίζουν τα δύο επίπεδα δράσης, σε σχέση με τη διαχείριση κρίσεων από οργανισμούς ή κρατικές οντότητες (Gerontogiannis, 2014).

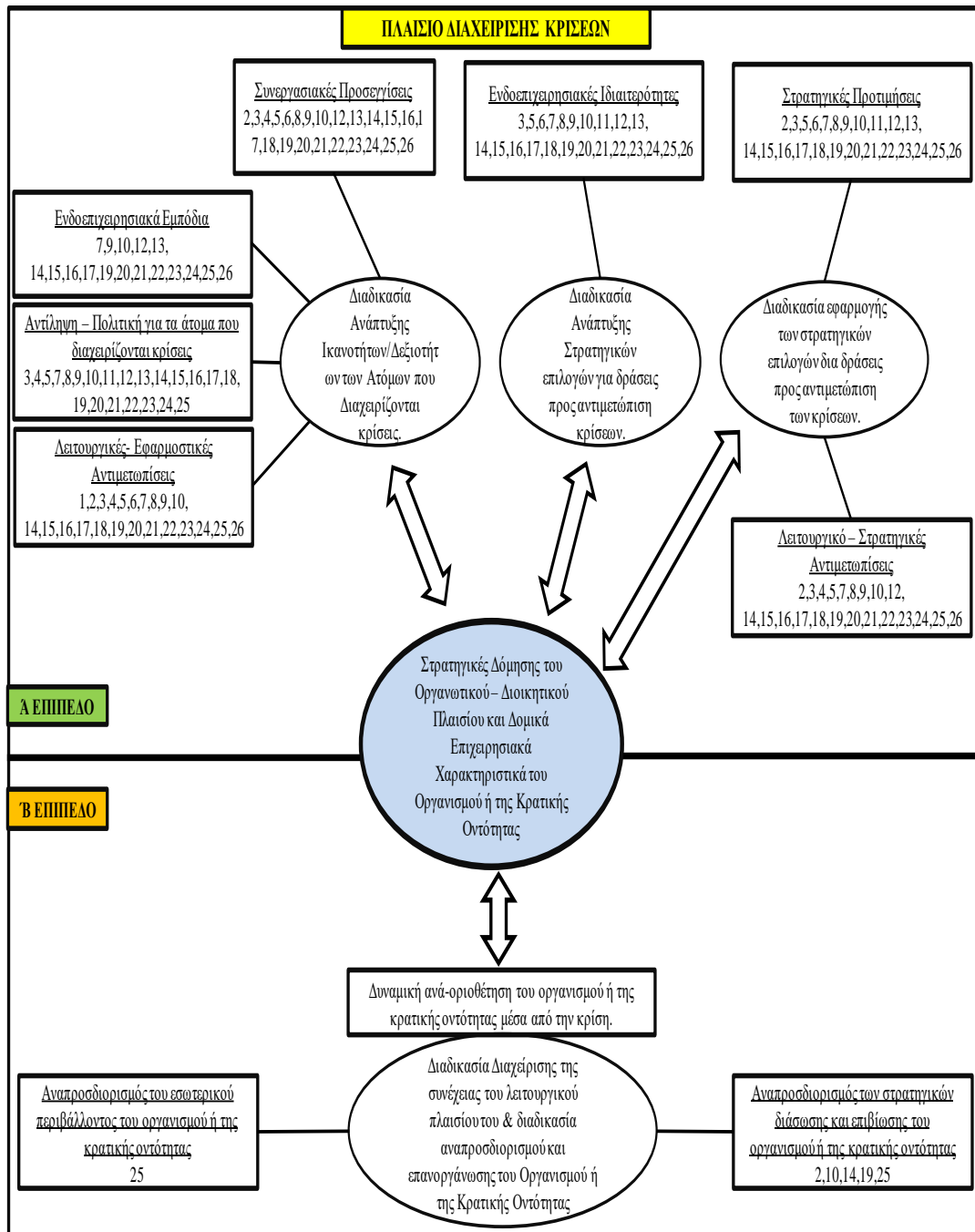
1) Α Επίπεδο: χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη (ή μη) ικανοτήτων/ δεξιοτήτων στρατηγικών και πόρων αναφορικά με την αντιμετώπιση των κρίσεων από οργανισμούς ή κρατικές οντότητες και συντίθεται από τρεις διαστάσεις:

- 1^η Διάσταση: αυτή των ευθυνών και της τήρησης ενός αποτελεσματικού λειτουργικού πλαισίου, η οποία εστιάζει στα άτομα/ ομάδα που διαχειρίζονται την κρίση λογιζομένων των ικανοτήτων/ δεξιοτήτων τους.
- 2^η Διάσταση: αυτή της ύπαρξης στρατηγικών η οποία εστιάζει στις στρατηγικές επιλογές για δράσεις αντιμετώπισης των κρίσεων.
- 3^η Διάσταση: αυτή των δράσεων που εστιάζονται στην εφαρμογή των στρατηγικών επιλογών για δράσεις αντιμετώπισης των κρίσεων.

2) Β Επίπεδο: το οποίο διακατέχεται από το χαρακτηριστικό ότι, όσο οι οργανισμοί ή κρατικές οντότητες βρίσκονται στη διαχείριση της κρίσης, τόσο αναπροσδιορίζονται τα οργανωτικά τους στοιχεία, οι στρατηγικές τους και η διαχειριστική τους αποτελεσματικότητα και αυτό το επίπεδο συντίθεται από μία διάσταση με διττό ρόλο, αποτελούμενη από δύο μέρη όπως παρακάτω:

- 1^ο Μέρος: αυτό της συνέχισης του αποτελεσματικού λειτουργικού πλαισίου του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας η οποία εστιάζει στον αναπροσδιορισμό στοιχείων προς διατήρηση (ή αύξηση) της αποτελεσματικότητας και της λειτουργικής τους διαδικασίας.

- 2^ο Μέρος: αυτό της επανοργάνωσης του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας η οποία εστιάζει στην αύξηση της ανθεκτικότητας τους και στην στρατηγική ή επιχειρησιακή πραγματικότητα.

Εικόνα 3 Το θεωρητικό πρότυπο του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων (Gerontogiannis, 2014)

Κωδικοί μεταβλητών: όπως αυτοί που φαίνονται στο Α και Β επίπεδο του σχήματος του θεωρητικού μοντέλου σχετικά με τις διαδικασίες διαχείρισης κρίσεων, σε σχέση με δομο – λειτουργικά και οργανωτικό διοικητικά χαρακτηριστικά των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων και αποτελούν μεταβλητές που επηρεάζουν αντίστοιχους παράγοντες, με την παρακάτω ανάλυση τους:		
1 Νομική μορφή οργανισμού ή πολίτευμα κρατικής οντότητας	9 Εφαρμογή συστήματος ελέγχου δράσεων και λειτουργιών του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας	18 Ύπαρξη σημαντικών οικονομικών πόρων για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας
	10 Ανάληψη νέων επιχειρησιακών δράσεων από τον οργανισμό ή την κρατική οντότητα	19 Διαχείριση και διευθέτηση αναφυόμενων προβλημάτων/συγκρούσεων μεταξύ ατόμων και ομάδων ατόμων στον οργανισμό ή την κρατική οντότητα
2 Χρόνος λειτουργίας οργανισμού ή χρόνος ύπαρξης κρατικής οντότητας	11 Τρόπος αντιμετώπισης της οικονομικής ύφεσης από τον οργανισμό ή την κρατική οντότητα	20 Ανάθεση της ευθύνης έργου στις ομάδες ή στα άτομα με συστηματικό και προσχεδιασμένο τρόπο, για τον οργανισμό ή την κρατική οντότητα
3 Αριθμός προσωπικού στον οργανισμό ή πληθυσμιακά στοιχεία κρατικής οντότητας	12 Αναδιοργάνωση του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας, τα τελευταία 3 χρόνια	21 Ύπαρξη συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης έργου, στον οργανισμό ή την κρατική οντότητα
4 Ωράριο λειτουργίας του οργανισμού ή ωράριο θεσμοθετημένο από την κρατική οντότητα	13 Αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας, τα τελευταία χρόνια	22 Ύπαρξη συστηματικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων στον οργανισμό ή την κρατική οντότητα
5 Ύπαρξη διαμορφωμένου οργανογράμματος στον οργανισμό ή κανονιστικού πλαισίου (λ.χ. Σύνταγμα) της κρατικής οντότητας	14 Ύπαρξη σημαντικών οικονομικών πόρων για λειτουργική δράση του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας	23 Ύπαρξη τμήματος διαχείρισης κρίσεων στον οργανισμό ή την κρατική οντότητα
6 Πιστοποίηση σύμφωνα με τα πρότυπα διεθνών πιστοποιήσεων για οργανισμούς ή κρατικές οντότητες	15 Ύπαρξη σημαντικών πόρων σε επίπεδο διαχείρισης και οργάνωσης για τον οργανισμό ή την κρατική οντότητα	24 Ύπαρξη σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον οργανισμό ή την κρατική οντότητα
7 Χαρακτηρισμός των εν εξελίξει στρατηγικών που εφαρμόζονται από τον οργανισμό ή την κρατική οντότητα	16 Ύπαρξη σημαντικών πόρων σε επίπεδο σχεδιασμού νέων δράσεων του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας	25 Χαρακτηρισμός του βαθμού επιτυχίας της διαχείρισης της κρίσης που βίωσε ο οργανισμός ή η κρατική οντότητα
8 Αναπροσδιορισμός του είδους της οργάνωσης του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας	17 Ύπαρξη σημαντικών πόρων σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού για τον οργανισμό ή την κρατική οντότητα	26 Χαρακτηρισμός στις συμπεριφορές του ατόμου ή των ατόμων που είχαν το γενικό έλεγχο διαχείρισης της κρίσης, στον οργανισμό ή την κρατική οντότητα

Πίνακας 1 Μεταβλητές του θεωρητικού πρότυπου του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων (Gerontogiannis, 2014)

2.2.4 Ορισμός Κρατικής Οντότητας

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα γίνει προσπάθεια να ορισθεί η κρατική οντότητα. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται η περιγραφή του κράτους ως δομή εξουσίας με νομικό χαρακτήρα αποτελούμενο από συγκεκριμένα συστατικά.

Η κρατική οντότητα αποτελεί την κύρια πολιτειακή δομή, εντός της οποίας εμφανίζεται και περιγράφεται ο συνταγματισμός ως πολιτικό κίνημα. Το κίνημα αυτό είχε ως αίτημα τον περιορισμό και τον δημοκρατικό έλεγχο της πολιτικής εξουσίας και απαύγασμά του τη θέσπιση Συντάγματος. Η «κυριαρχία» είναι το βασικό στοιχείο της πολιτειακής οντότητας του κράτους (Παπαδοπούλου, 2015).

Ξεκινώντας από την έννοια της κρατικής οντότητας θα επιχειρήσουμε να περιγράψουμε το κράτος. Ετυμολογικά, η λέξη «κράτος» προέρχεται από το ρήμα «κρατέω» (ή «κρατύνω») που σημαίνει εξουσιάζω. Αν και στη λέξη «κράτος» αποδίδονται, ανάλογα με τα συμφραζόμενα, πολλά και διαφορετικά νοήματα, ο πυρήνας της έννοιας «κράτος» συνίσταται στην ασκούμενη πρωτογενή εξουσία (Μπαμπινιώτης Γ., 2008). Σε ένα γενικό πλαίσιο το κράτος μπορεί να ορισθεί ως μια απρόσωπη και αυτοδύναμη μορφή εξουσίας που ασκείται σε καθορισμένη χώρα (Παπαδοπούλου, 2015). Παράλληλα θα πρέπει να ξεχωρίσουμε το κράτος από την πολιτεία, όπου η δεύτερη σύμφωνα με τον Τσάτσο Δ. (1994) είναι η διαλεκτική σχέση μεταξύ του κρατικού και του κοινωνικού φαινομένου, δηλαδή της κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα εκφράζει τόσο το εξουσιαστικό όσο και το κοινωνικό φαινόμενο, επίσης συνιστά εξιδανικευμένη μορφή πολιτικής κοινωνίας, η οποία χαρακτηρίζεται από την επιδίωξη του κοινού καλού ανεξάρτητα από τις σχέσεις εξουσίας και καταναγκασμού που η ίδια εμπεριέχει (Μανιτάκης Α., 2004).

Ακόμη θεωρείται επιβεβλημένο να αναφέρουμε τα βασικά συστατικά στοιχεία του κράτους. Η πρωτογενής εξουσία του κράτους ασκείται εντός ή επί μίας καθορισμένης χώρας, της επικράτειας, και ενός συνόλου ανθρώπων που διαβιούν εντός αυτής. Κάποιοι από τους κατοίκους αυτούς ενώνονται με το κράτος με νομικό δεσμό που ονομάζεται ιθαγένεια ή υπηκοότητα ή πολιτότητα (ιδιότητα του πολίτη), και συγκροτούν το λαό του κράτους. Συνεπώς, τα στοιχεία του κράτους είναι: η

κυριαρχία, η επικράτεια και ο λαός (Παπαδοπούλου, 2015). Σύμφωνα με τον νομικό ορισμό κράτος είναι το με πρωτογενή εξουσιαστική ισχύ εξοπλισμένο νομικό πρόσωπο ενός λαού, ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε ορισμένη χώρα (Παντελής Α, 2007).

Το κράτος ασκεί εξουσία η οποία είναι απρόσωπη και στηρίζεται σε μηχανισμούς διακυβέρνησης, κυρίως στις τρεις εξουσίες, τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική κάτω από το πλαίσιο της διάκρισης των εξουσιών ή των λειτουργιών (Μανιτάκης Α., 2004). Επίσης η κρατική οντότητα διαθέτει και νομική προσωπικότητα, προκειμένου να συναλλάσσεται ως διακριτή οντότητα. Έτσι μετατρέπεται σε υποκείμενο και γίνεται φορέας αξιώσεων και υποχρεώσεων. Μερικές φορές, λοιπόν, χρησιμοποιούμε τη λέξη «κράτος» για να δηλώσουμε ακριβώς αυτό το διακριτό νομικό πρόσωπο ή αλλιώς το «δημόσιο» (Παπαδοπούλου, 2015).

2.2.5 Ορισμός Μετανάστευσης

Η μετανάστευση ανήκει σε ένα ευρύτερο πλαίσιο της επιστήμης και έρευνας των κοινωνικών επιστημών, ενώ το ίδιο το φαινόμενο απαρτίζεται από ποικίλες παραμέτρους όπως η καταγωγή, η εθνικότητα, η οικονομία, η πολιτική και γενικότερα η κοινωνική κατάσταση.

Το μεταναστευτικό ζήτημα ορίζεται ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο. Η πολυπλοκότητά του οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα φαινόμενο εγγενές της ανθρώπινης εξέλιξης, της κοινωνίας, της οικονομίας, της πολιτικής και του πολιτισμού.

2.2.5.1 Θεωρητικό πλαίσιο Μετανάστευσης

Η έννοια της μετανάστευσης είναι γνώριμη για τις κοινωνίες σε ιστορικό πλαίσιο. Σε κάθε περίπτωση, η έννοια της μετανάστευσης εμπεριέχει την ατομική βούληση, στοιχείο το οποίο αποτελεί τη βασική διαφορά του μετανάστη από τον πρόσφυγα. Σε

αυτή την ατομική διαδικασία στηρίζεται κατά βάση όλο το ζήτημα της ελεύθερης μετακίνησης πληθυσμών σε όλη την ανθρώπινη ιστορία.

Έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες, προκειμένου να εξηγήσουν και να ερμηνεύσουν την έννοια της μετανάστευσης, σε όλες της διαστάσεις της. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Ravenstein, γεωγράφος του 19ου αιώνα, ο οποίος προσπάθησε να διατυπώσει νόμους με ευρύτερη ισχύ σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές. Δημοσίευσε, τρία άρθρα (1876, 1885, 1889) για τους νόμους που διέπουν τη μετανάστευση. Οι παρατηρήσεις του ήταν κυρίως εμπειρικές και η ανάλυσή του στηρίζεται, κυρίως, σε στοιχεία εσωτερικής μετανάστευσης (Off line Post, 2020).

Οι «νόμοι της μετανάστευσης» είναι:

- 1) Η πλειοψηφία των μεταναστών μετακινείται μόνο σε μικρή απόσταση.
- 2) Η μετανάστευση προχωρά βήμα-βήμα.
- 3) Οι μετανάστες που μετακινούνται σε μεγάλες αποστάσεις γενικότερα προτιμούν περιοχές που αποτελούν εμπορικά ή βιομηχανικά κέντρα.
- 4) Κάθε μεταναστευτικό ρεύμα προς μια κατεύθυνση παράγει ένα αντίρροπο ρεύμα.
- 5) Οι κάτοικοι των πόλεων τείνουν να μεταναστεύουν λιγότερο σε σχέση με τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών.
- 6) Οι γυναίκες εμφανίζουν μεγαλύτερη κινητικότητα όταν πρόκειται για κοντινές αποστάσεις, αλλά οι άνδρες τείνουν πιο συχνά να μεταναστεύουν μακρύτερα.
- 7) Οι περισσότεροι μετανάστες είναι ενήλικοι, ενώ οι οικογένειες σπάνια μεταναστεύουν μακριά από την περιοχή τους.
- 8) Οι μεγάλες πόλεις αναπτύσσονται περισσότερο λόγω της μετανάστευσης παρά λόγω της φυσικής αύξησης.
- 9) Η μετανάστευση είναι μεγαλύτερη εκεί όπου αναπτύσσεται η βιομηχανία και το εμπόριο και βελτιώνονται οι υποδομές.
- 10) Η πιο σημαντική μεταναστευτική ροή είναι από τις αγροτικές περιοχές προς τις περιοχές που είναι κέντρα βιομηχανίας και εμπορίου.
- 11) Τα βασικά αίτια της μετανάστευσης είναι οικονομικά.

Αναφορικά μπορούμε να παρουσιάσουμε διάφορους ορισμούς που έχουν διατυπωθεί από σύγχρονους επιστήμονες και το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης:

1) Μετακίνηση πληθυσμού ή και ατόμου μεμονωμένα από τον τόπο στον οποίο έχει γεννηθεί σε ένα άλλο μέρος στο οποίο εγκαθίσταται, με το οποίο δεν έχει καμία σχέση. (Ταπεινός,1993).

2) Μετανάστευση είναι η γεωγραφική μετακίνηση των ανθρώπων από έναν τόπο σ' έναν άλλο για μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση, που γίνεται εκούσια ή ακούσια (αναγκαστική μετανάστευση), με βαθύτερα αίτια (τουλάχιστον στην εκούσια) την αλλαγή του τρόπου ζωής και την αναζήτηση καλύτερης τύχης. Πρόκειται για τη μετακίνηση πληθυσμού, περικλείοντας κάθε είδος μετακίνησης ανθρώπων. Αφορά τη μετανάστευση προσφύγων, εκτοπισμένων προσώπων και οικονομικών μεταναστών. (Glossary on Migration-IOM, 2019)

3) Ως μετανάστευση ορίζεται η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μία περιοχή, η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική (ή τεχνητή) ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού, σε αντίθεση με τις άλλες δύο διαδικασίες (γεννητικότητα θνησιμότητα), που έχουν σχέση με τη φυσική ανανέωση και τη φθορά ενός πληθυσμού. (Τσαούση, Δ.Γ. - 1996).

4) Μετανάστευση είναι η διαδικασία μετακίνησης δια μέσου πολιτικών ή διοικητικών συνόρων, η οποία συνεπάγεται αλλαγή μόνιμης κατοικίας. Υποδηλώνεται η ελεύθερη ατομική βούληση κατά τη λήψη της απόφασης για μετακίνηση. (Τραγάκη, 2017)

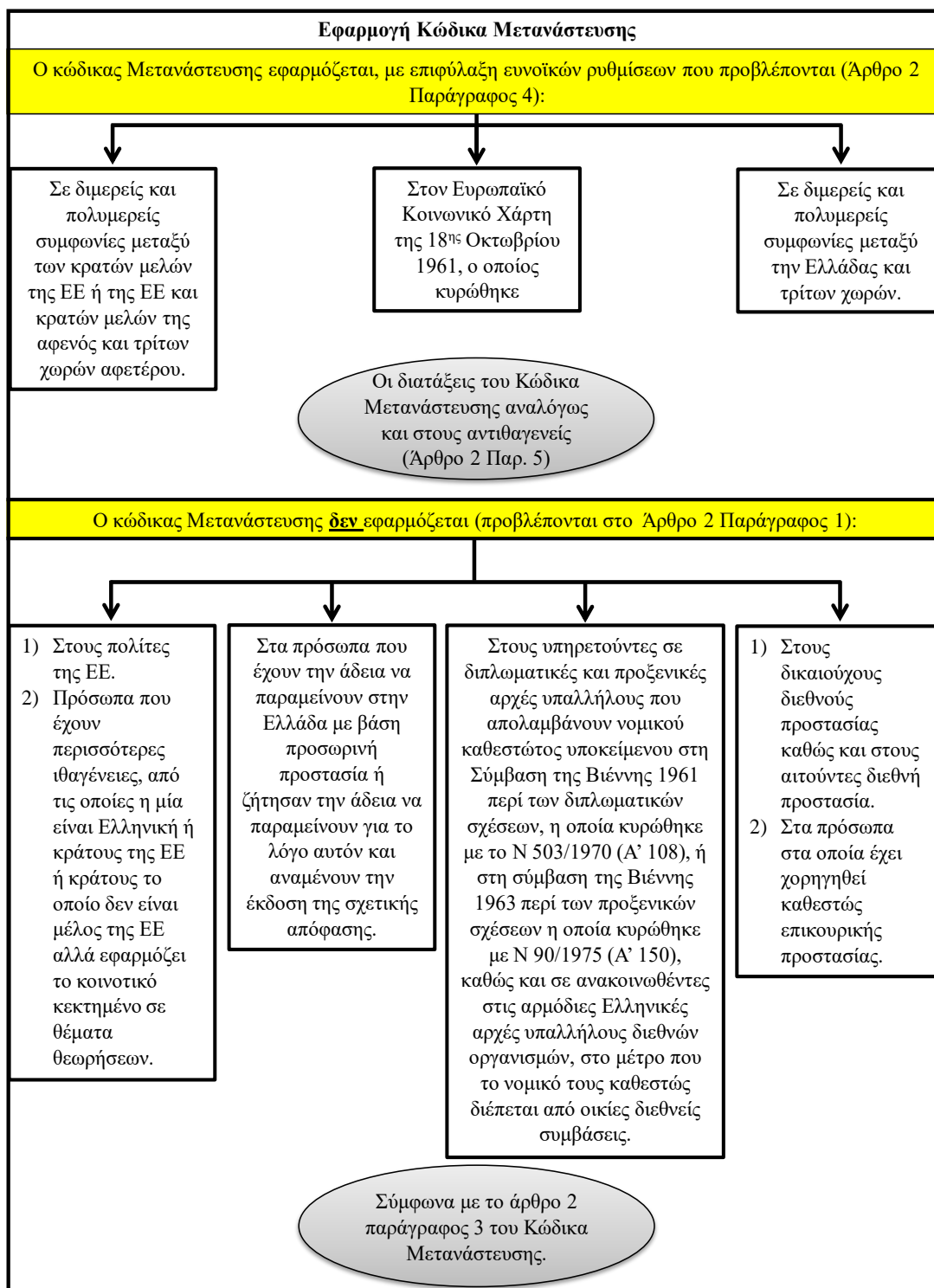
5) Ο όρος «σύγχρονη» μετανάστευση αναφέρεται σε εκείνη τη μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου, που παρατηρείται στο πλαίσιο της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής. Η «σύγχρονη» μετανάστευση διακρίνεται από την “παραδοσιακή”, επειδή εντοπίζεται με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και την ανάπτυξη της βιομηχανικής περιόδου. Αναφέρεται κατά κύριο λόγο στη μετακίνηση πληθυσμών με κύριο τόπο προορισμού την Ευρώπη, ενώ η “παραδοσιακή” μετανάστευση αναφέρεται κυρίως στην υπερπόντια μετανάστευση του τέλους του 19ου και της αρχής του 20ου αιώνα (Μουσούρου, 1991).

2.2.5.2 Νομικό πλαίσιο Μετανάστευσης στην Ελλάδα

Την 1^η Απριλίου 2014 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α' 80 ο Ν 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και Λοιπές Διατάξεις». Ο Κώδικας Μετανάστευσης ενσωματώνοντας ρυθμίσεις του Ν 3386/2005, 19 τροποποιητικών νομοθετικών παρεμβάσεων και 6 ΠΔ, αποτελείται από 139 άρθρα.

Ο εν λόγω κώδικας δεν αρκείται σε μία απλή κωδικοποίηση της ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας, αλλά επιφέρει ουσιαστικά αρκετές αλλαγές στο καθεστώς εισόδου και διαμονής των αλλοδαπών. Σύμφωνα με το νόμο σημαντικά ζητήματα είναι στοχευόμενες παρεμβάσεις που προωθούν μία στάση απλοποίησης των διαδικασιών και περιορισμού του αριθμού των τύπων αδειών διαμονής ώστε να μειωθούν τα λειτουργικά κόστη των υπηρεσιών, να καλλιεργείται ένα φιλικό κλίμα για επενδύσεις από πολίτες τρίτων χωρών, να προωθηθεί ένα καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος για τους πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν μακροχρόνια στην Ελλάδα και να υιοθετηθεί ένα ευνοϊκό καθεστώς διαμονής για μετανάστες δεύτερης γενιάς.

Ο κώδικας μετανάστευσης επέφερε επίσης αλλαγές στο μεταναστευτικό καθεστώς. Σημαντικό σημείο αποτελεί είναι η προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 2011/51 της ΕΕ, η οποία επεκτείνει το πλαίσιο των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, καταργεί τις άδειες διαμονής που χορηγούνται για μικρό χρονικό διάστημα που συναρτούνται από τις θεωρήσεις εισόδου για το δικαίωμα εργασίας και μειώνει το ύψος προστίμων αν παραβιαστεί το άρθρο 24 του εν λόγω Κώδικα. (Σταυρουλάκη, 2016)

Εικόνα 4 Εφαρμογή Κώδικα Μετανάστευσης (Πηγή: Σταυρουλάκη Ε. 2016)

2.2.6 Ορισμός Πρόσφυγα-Μετανάστη (Κατηγορίες Ευαίσθητων Κοινωνικών Ομάδων)

Σε αυτό το σημείο θα προσπαθήσουμε να ορίσουμε τις έννοιες του «πρόσφυγα», του «μετανάστη» καθώς και τις βασικές κατηγορίες «ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων». Στη παρούσα διαδικασία θα μας βοηθήσει ιδιαίτερα η περιγραφή και η κατανόηση της έννοιας «ιθαγένεια» και το νομικό πλαίσιο που την ακολουθεί.

Ορίζοντας την ιθαγένεια θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτή περιγράφεται ως εξής: «(...) ο δημοσίου δικαίου δεσμός ενός ατόμου προς την πολιτεία στο λαό της οποίας αυτός ανήκει» (Παπασιώπη-Πασιά Ζ., 2009, σ.594). Αυτό αποτελεί ένα από τα βασικότερα κριτήρια διάκρισης μεταξύ του ημεδαπού από τον αλλοδαπό ή τον ανιθαγενή, όπως θα δούμε και παρακάτω.

2.2.6.1 Ημεδαπός

Ημεδαπός θεωρείται αυτός που κατέχει την ιθαγένεια μίας συγκεκριμένης χώρας. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την ιθαγένεια, 6^{ης} Νοεμβρίου 1997, με ημερομηνία ισχύος την 1^η Μαρτίου 2000, κάθε κράτος υποχρεούται να καθορίσει σύμφωνα με το εσωτερικό του Δίκαιο τους πολίτες του. Επίσης το εσωτερικό Δίκαιο κάθε κράτους σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 της αναφερόμενης Σύμβασης τυγχάνει αποδοχής των άλλων χωρών εφόσον είναι εναρμονισμένο με τις ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις, το εθιμικό δίκαιο και τις γενικά αναγνωρισμένες στα θέματα ιθαγένειας αρχές δικαίου. Ως επιστέγασμα των ανωτέρω το δικαίωμα στην ιθαγένεια 'έχει υιοθετηθεί και από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, άρθρο 15 παρ. 1 «καθένας έχει δικαίωμα ιθαγένειας» (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.2.6.2 Αλλοδαπός

Αλλοδαπός θεωρείται (1) ο πολίτης τρίτης χώρας (2) ο πολίτης της ΕΕ (3) ο ανιθαγενής, (4) και ο μετανάστης εφόσον εγκαταλείπει μία χώρα με σκοπό να εγκατασταθεί σε μία άλλη. Αυτός ο διαχωρισμός υπάρχει στο Ελληνικό Δίκαιο. Επίσης αλλοδαπός είναι και ο ομογενής, το φυσικό δηλαδή πρόσωπο που δεν έχει

ελληνική ιθαγένεια, άλλα έχει ελληνική εθνικότητα. Ο ομογενής παρότι αλλοδαπός συνδέεται με το ελληνικό έθνος μέσω των ηθών, των παραδόσεων, της θρησκείας, των πεποιθήσεων, των αξιών και μερικές φορές της γλώσσας.

Πιο συγκεκριμένα θα αναφερθούμε σε κάποια που αφορούν τα είδη της έννοιας του αλλοδαπού (στο Ελληνικό Δίκαιο) (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.2.6.2.1 Πολίτης τρίτης χώρας

Είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια της χώρας ούτε την ιθαγένεια άλλου κράτους της ΕΕ (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.2.6.2.2 Πολίτης της ΕΕ

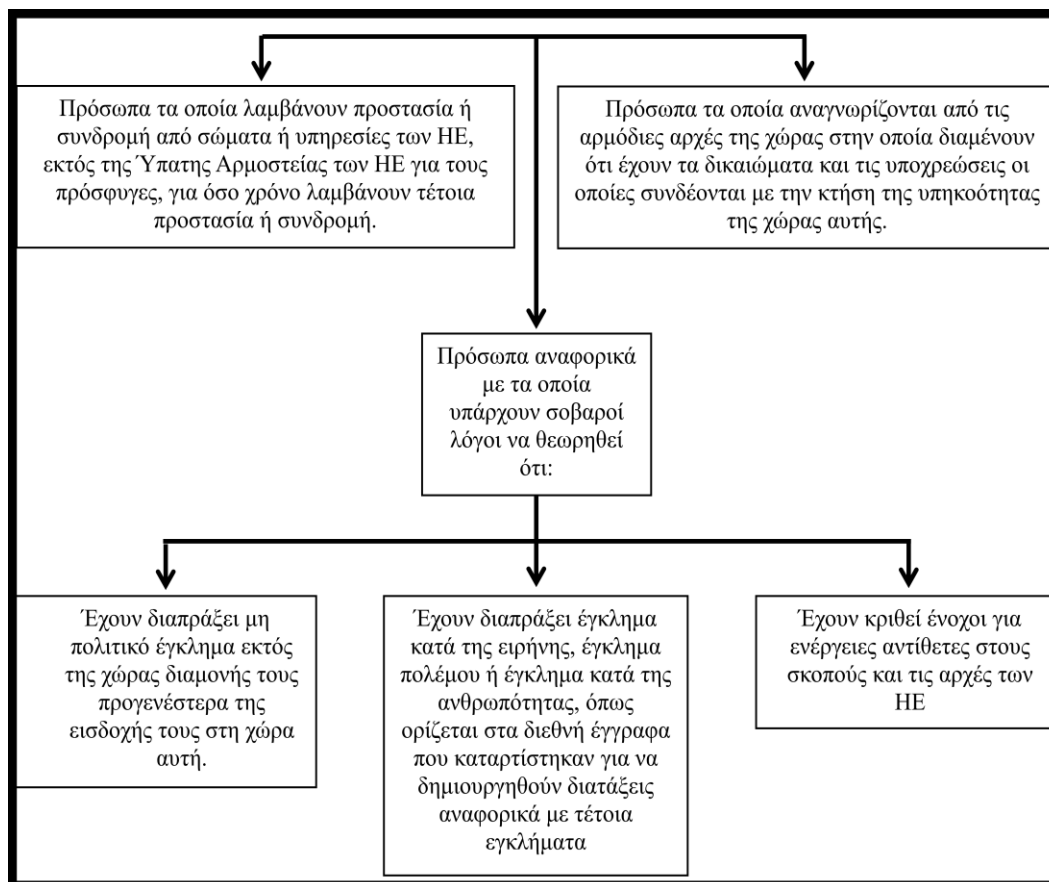
Σύμφωνα με το άρθρο 20 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ έχει θεσπιστεί η ιθαγένεια της Ένωσης. Αυτή η ιθαγένεια σύμφωνα με τα αναγραφόμενα προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά. Οι πολίτες της ΕΕ έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις οι οποίες περιγράφονται συνοπτικά παρακάτω:

- 1) Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος κρατών
- 2) Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- 3) Το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος την υπηκοότητα του οποίου έχουν, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού.
- 4) Το δικαίωμα να απευθύνονται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης. (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.2.6.2.3 Ανιθαγενής

Ορίζεται το φυσικό πρόσωπό που πληροί τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Νέας Υόρκης της 28 Σεπτεμβρίου 1954 περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, η

οποία έχει κυρωθεί στην Ελλάδα από το Ν139/1975 (Αρ. 176). Εξαιρέσεις στο ανωτέρω καθεστώς των ανιθαγενών αποτελούν:

Εικόνα 5 Εξαιρέσεις από το καθεστώς του ανιθαγενούς (Πηγή Σταυρουλάκη Ε. 2016)

2.2.6.3 Μετανάστης

Σύμφωνα με το ορισμό των ΗΕ μετανάστης θεωρείται κάποιος ο οποίος αλλάζει τον τόπο συνήθους κατοικίας του, ανεξαρτήτως του λόγου μετανάστευσής ή του νομικού καθεστώτος. Γενικά υπάρχει διάκριση μεταξύ μικρής διάρκειας ή προσωρινής μετανάστευσης που περιλαμβάνει μετακινήσεις μεταξύ τριών και δώδεκα μηνών, και μακράς διάρκειας ή μόνιμης μετανάστευσης, πού έχει να κάνει με την αλλαγή της χώρας κατοικίας για διάρκεια ενός χρόνου και άνω (Koser K., 2016).

Στην παρούσα εισήγηση μας θα αναφερθούμε στα βασικά κριτήρια για τις διακρίσεις της έννοιας του μετανάστη.

1) Με κριτήριο το νομικό καθεστώς:

- Ομογενείς και αλλογενείς

Όπως αναφέραμε και παραπάνω ένας ομογενής θεωρείται μετανάστης. Δηλαδή είναι το φυσικό πρόσωπο που κατάγεται από το ίδιο γένος, την ίδια φυλή, την ίδια εθνότητα και συνδέεται με συγκεκριμένα στοιχεία με τη χώρα (της εθνότητάς του).

Οι αλλογενείς είναι οι μετανάστες με διαφορετική προέλευση και ανήκουν σε άλλο γένος και σε άλλη εθνότητα από αυτή της χώρας που έχουν αφιχθεί (Koser K., 2016).

- Μετανάστης-Πρόσφυγας

Στη Σύμβαση της Γενεύης της 28 Ιουλίου 1951 «Περί νομικής καταστάσεως των προσφύγων» γίνεται λόγος για το ποιος θεωρείται πρόσφυγας και η διαφοροποίησή του με τον μετανάστη. Πιο συγκεκριμένα για το ποιος θεωρείται πρόσφυγας θα το εξετάσουμε στο επόμενο υποκεφάλαιο (Koser K., 2016).

2) Με κριτήριο το χρόνο παραμονής στη χώρα υποδοχής

- Μετανάστες μακράς διάρκειας.

Είναι τα άτομα που μεταβαίνουν σε άλλη χώρα (εκτός από τη χώρα της συνήθους διαμονής τους) για χρονική περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, ώστε η χώρα υποδοχής να αποτελέσει τη χώρα μόνιμης διαμονής.

- Μετανάστες μικρής διάρκειας,

Θεωρούνται τα φυσικά πρόσωπα που μεταβαίνουν σε άλλο κράτος εκτός από αυτό της συνήθους διαμονής τους για μία περίοδο τουλάχιστον 3 μηνών αλλά μικρότερη του ενός έτους με εξαίρεση τις περιπτώσεις που το ταξίδι σ' αυτή τη χώρα γίνεται για διακοπές, επισκέψεις φίλων ή οικογένειας, δουλειές, ιατρικούς ή θρησκευτικούς λόγους,

- Μόνιμη, προσωρινή, εποχική μετανάστευση

Σε αυτή την περίπτωση αναφερόμαστε σε μετανάστευση που περιορίζεται άλλοτε σε σύντομα ή τακτικά χρονικά διαστήματα (π.χ. εποχικοί εργάτες) Κυκλική μετανάστευση

Αυτό το είδος περιγράφει την επαναλαμβανόμενη διακίνηση ενός εργαζομένου ή μιας οικογένειας μεταξύ χώρας υποδοχής και χώρας προέλευσης κατά τη διάρκεια της ζωής του.

- Ατελής μετανάστευση

Αποτελεί τη μετανάστευση ατόμων που μετακινούνται περιστασιακά και εργάζονται για μικρό χρονικό διάστημα για να συντηρήσουν την οικογένεια τους στην πατρίδα τους (Koser K., 2016).

3) Με κριτήριο την απόφαση για μετανάστευση

- Εκούσιοι ή αυτόβουλοι Μετανάστες

Είναι άτομα τα οποία μεταφέρονται σε άλλη χώρα για απασχόληση, σπουδές, συνένωση οικογένειας, ή άλλους προσωπικούς λόγους με αυτόβουλο τρόπο.

- Αναγκασμένοι Μετανάστες

Πρόσωπα που εγκαταλείπουν τη χώρα τους για να ξεφύγουν από καταστάσεις που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή τους, την ελευθερία τους και το βιοπορισμό τους (Koser K., 2016).

4) Με κριτήριο το μέγεθος

Η μετανάστευση μπορεί επίσης να διακριθεί σε ατομική (ή σε επίπεδο οικογένειας) ή σε μαζική, αν υπάρχει συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ατόμων ορισμένων εθνικοτήτων (Koser K., 2016).

5) Με κριτήριο την απασχόληση και την ειδίκευση των μεταναστών

- Μετανάστευση εργατών.

Αναφερόμαστε σε πρόσωπα, τα οποία πρόκειται να ασκήσουν, ασκούν ή έχουν ασκήσει μία δραστηριότητα επ' αμοιβή σε ένα κράτος του οποίου δεν είναι πολίτες.

- Μετανάστευση ατόμων για δουλειές που δεν απαιτούν ειδίκευση.

Άτομα που μεταναστεύουν σε άλλη χώρα για εργασία, τα οποία έχουν χαμηλή ειδίκευση ή δεν έχουν καθόλου.

- Μετανάστευση ατόμων με υψηλή ειδίκευση.

Αυτά τα πρόσωπα μετακινούνται κυρίως για οικονομικούς λόγους και κατηγοριοποιούνται στην σημερινή εποχή ως «μετανάστες υψηλής ειδίκευσης». Ένας συγκεκριμένος τύπος της αναφερόμενης μετανάστευσης είναι οι ενδοεταιρικές μεταθέσεις, δηλαδή άνθρωποι που μετακινούνται διεθνώς αλλά εντός του ίδιου επιχειρηματικού ομίλου. Επίσης υπάρχει παγκοσμίως μία αξιοσημείωτη μετακίνηση φοιτητών, οι οποίοι μπορούν να συμπεριληφθούν και αυτοί στον εξεταζόμενο τύπο μετανάστευσης. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει σε διεθνές επίπεδο μεγάλος ανταγωνισμός (μεταξύ των κρατών) για την προσέλκυση μεταναστών υψηλής εξειδίκευσης, κυρίως εξαιτίας της σημαντικής επίδρασης που ασκούν αυτοί στην οικονομική ανάπτυξη μέσα από την καινοτομία και την τεχνογνωσία (Koser K., 2016).

2.2.6.4 Άτομα χαρακτηριζόμενα ως ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες αλλοδαπών

Αποτελούν ομάδες αλλοδαπών, οι οποίοι προστατεύονται από τις διεθνείς συμβάσεις λόγω ηλικίας ή των ιδιαίτερων συνθηκών που βιώνουν στη χώρα καταγωγής τους. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχουν δύο κατηγορίες που θεωρούνται δικαιούχοι της διεθνούς προστασίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 141/2013 (ΦΕΚ Α 266) (στην ελληνική νομοθεσία) χορηγείται από την αρμόδια αρχή το καθεστώς του πρόσφυγα ή το δικαίωμα επικουρικής προστασίας σε αλλοδαπά άτομα ή σε ανιθαγενή. Παρακάτω θα γίνει προσπάθεια να εξετάσουμε αναλυτικά αυτά δύο είδη δικαιούχων διεθνούς προστασίας, όπως αναφέραμε και παραπάνω.

2.2.6.4.1 Δικαιούχοι Διεθνούς Προστασίας

1) Πρόσφυγας

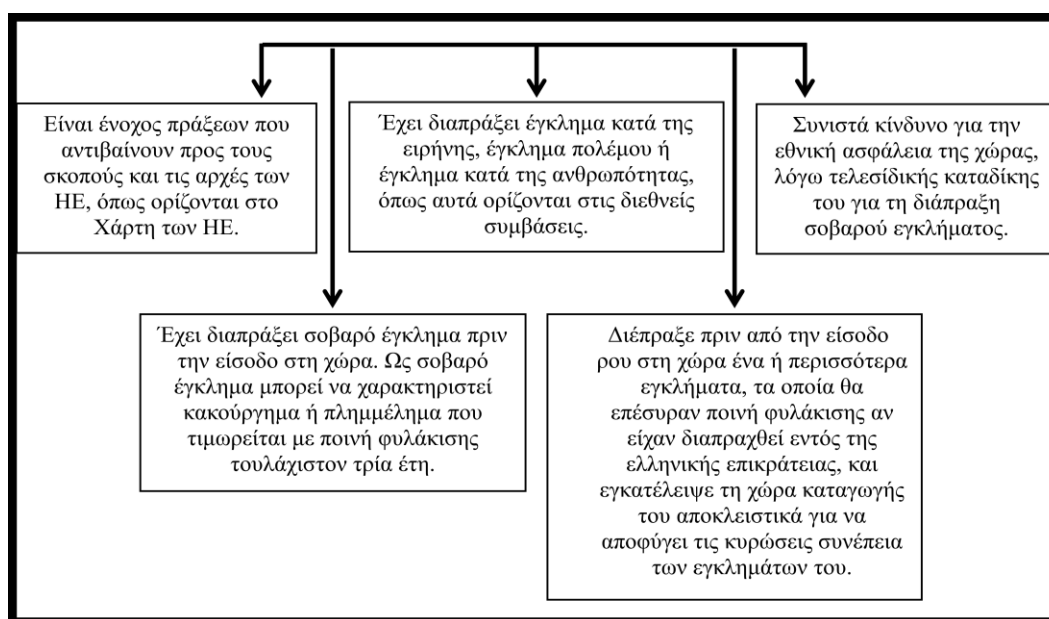
Είναι πολίτης τρίτης χώρας ή ανιθαγενής όπου στο πρόσωπό του πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής και ορισμού του άρθρου 1^A της Σύμβασης της Γενεύης. Η θεώρηση κάποιου ανθρώπου ως «πρόσφυγας» απαιτεί την αναγνώριση του «καθεστώτος πρόσφυγα», αφού πρώτα έχει υποβληθεί και αξιολογηθεί η αίτηση του για παροχή διεθνούς προστασίας. . (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 «Πρόσφυγας είναι κάθε άτομο που έχει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, πολιτικών πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και δεν μπορεί ή δε θέλει να υπαχθεί στη προστασία της χώρας αυτής ή να επιστρέψει σε αυτή λόγω φόβου δίωξης».

Ο ίδιος ορισμός έχει υιοθετηθεί και στην οδηγία 2004/83ΕΚ του Συμβουλίου, για τη θεσμοθέτηση των απαιτήσεων ώστε να αναγνωριστεί το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας.

2) Δικαιούχος επικουρικής προστασίας

Αναφερόμαστε σε αλλοδαπά ή ανιθαγενή πρόσωπα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθούν ως πρόσφυγες, αλλά στο άτομο τους συντρέχουν ουσιώδεις λόγοι από τους οποίους προκύπτει ότι αν επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους (ή σε περίπτωση ανιθαγένειας στη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής τους) κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη σύμφωνα με το άρθρο 15 του ΠΔ 141/2013 (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Εικόνα 6 Λόγοι μη δικαιώματος επικουρικής προστασίας (Πηγή Σταυρουλάκη Ε. 2016)

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ΠΔ 141/2013 αλλοδαπός ή ανιθαγενής δεν δικαιούται επικουρικής προστασίας όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρείται ότι ως αυτουργός ή ηθικός αυτουργός ή συμμετέχων με οποιοδήποτε τρόπο στην διάπραξη εγκλημάτων. Στην εικόνα που ακολουθεί μπορούμε να δούμε αναλυτικά τους προαναφερόμενους λόγους:

2.2.6.4.2 Θύμα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών

Η οδηγία 2004/81/EK του συμβουλίου αναγνωρίζει το δικαίωμα διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών, ως θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η βασική διαφορά ανάμεσα στην παράνομη διακίνηση ανθρώπων και την εμπορία είναι ότι τα θύματα της δεύτερης εκμεταλλεύονται παρατεταμένα. Σε αυτό προστίθεται ότι αυτοί οι άνθρωποι γίνονται αντικείμενο μεταχείρισης σαν εμπόρευμα, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματά τους (Unhcr, 2020).

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι φυσικά πρόσωπα, που ανεξαρτήτως αν έχουν εισέλθει νομίμως ή παρανόμως στη χώρα, αποτελούν θύματα των παρακάτω πράξεων:

- 1) Εμπόριο δούλων
- 2) Εμπορία ανθρώπων
- 3) Μαστροπείας
- 4) Σωματεμπορίας
- 5) Διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους συμμετέχοντες σε αυτά την εκτέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων σε βάρος ανηλίκων (Αποπλάνηση ανηλίκων, Πορνογραφία ανηλίκων, Ασέλγεια ανηλίκων έναντι αμοιβής, Βιασμός) (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Το θύμα παράνομης διακίνησης μεταναστών είναι τόσο το φυσικό πρόσωπο για το οποίο υπάρχουν βάσιμοι λόγοι ώστε να θεωρηθεί θύμα εγκληματικής οργάνωσης σύμφωνα με το άρθρο 187 παράγραφος 1 του ΠΚ, όσο και εκείνο που σε βάρος εκτελέστηκε κάποιο από τα προαναφερόμενα εγκλήματα (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Όπως μπορούμε να δούμε οι συγκεκριμένες πράξεις και καταστάσεις περιγράφονται αναλυτικά από τις διατάξεις του ΠΚ (στο εθνικό Δίκαιο).

2.2.6.4.3 Ασυνόδευτος Ανήλικος

Ασυνόδευτος ανήλικος είναι το άτομο ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών , το οποίο φτάνει στην Ελλάδα (αναφερόμαστε στην ελληνική νομοθεσία), χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικα υπεύθυνο για την φροντίδα του. Σύμφωνα με το άρθρο 32 παράγραφος 1 και 5 του Ν3907/2011 αυτοί οι ανήλικοι κρατούνται ως έσχατη λύση και μόνο στην περίπτωση που δεν μπορούν να εφαρμοστούν για τον ίδιο σκοπό άλλα επαρκή μέτρα για το ελάχιστο απαιτούμενο χρονικό διάστημα ενώ κατά την κράτηση ανηλίκων σε αναμονή απομάκρυνσης λαμβάνονται πρωτίστως υπόψη τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού. Για την προστασία του ανήλικου και την αναγκαία εκπροσώπησή του ενώπιων των αρχών διορίζεται επίτροπος από τον εισαγγελέα ή από το μονομελές πρωτοδικείο του τόπου κατοικίας του (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Σύμφωνα με το άρθρο 22 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού «(...) όλα τα συμβαλλόμενα κράτη παίρνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα του ανθρώπου στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη. Για το σκοπό αυτόν τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των ΗΕ και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των ΗΕ, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή

προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης (...)» (lawspot, 2020).

2.2.7 Ορισμός Ένοπλης Σύγκρουσης

Ο πόλεμος ως πλαίσιο της ένοπλης σύγκρουσης αποτελεί την ολοκληρωτική μορφή αυτής. Ορίζεται ως εκτεταμένη χρήση ένοπλης βίας μεταξύ κρατών. Οι πόλεμοι είναι κατά βάση δύο ειδών, διεθνείς, δηλαδή διακρατικοί, και εσωτερικοί, αν και υπάρχουν, όπως θα αναφέρουμε, και ενδιάμεσες ή σύνθετες κατηγορίες πολέμων (Ηρακλείδης, Α. 2015).

2.2.7.1 Είδη πολέμων

Τους διακρατικούς πολέμους μπορούμε να τους χωρίσουμε σε αμυντικούς πολέμους και σε επιθετικούς (επεκτατικούς-κατακτητικούς). Παράλληλα υπάρχουν πόλεμοι δυναστικοί (εμφύλιοι πόλεμοι), θρησκευτικοί (Σταυροφορίες) και ιμπεριαλιστικοί-αποικιοκρατικοί πόλεμοι, οι κατακτήσεις με τις οποίες τα ευρωπαϊκά κράτη υποδούλωσαν τη Βόρεια και Νότια Αμερική και στη συνέχεια εκτεταμένες περιοχές της Αφρικής και τμήματα της Ασίας. Ακόμη μπορούμε να αναφέρουμε τους ολοκληρωτικούς πολέμους (όπως οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι) και τους ηγεμονικούς, που στόχο έχουν τη διεθνή ηγεμονία μίας μεγάλης δύναμης ή ενός συνασπισμού κρατών (Ηρακλείδης, Α. 2015).

Κάτω από το πρίσμα της αναφοράς των ειδών των πολέμων επιβάλλεται να ανέρθουμε και στους μη διεθνείς εσωτερικούς πολέμους, που ως επί το πλείστον είναι οι πιο μακροχρόνιες ένοπλες συγκρούσεις με πιο περιορισμένη χρήση ένοπλης βίας σε σχέση με τους διακρατικούς πολέμους (Ηρακλείδης, Α. 2015). Τους πολέμους αυτούς μπορούμε να τους διακρίνουμε σε πέντε κύριες κατηγορίες:

- 1) Εμφύλιοι πόλεμοι, όπου το ζητούμενο είναι η κεντρική εξουσία του εν λόγω κράτους.
- 2) Αντιαποικιακοί πόλεμοι, ζητούμενο των οποίων αποτελεί η απαλλαγή του έθνους-κράτους από τον αποικιακό ζυγό. Μία παλιότερη εκδοχή των αντιαποικιακών

πολέμων ήταν οι πόλεμοι εποίκων εναντίον της «μητέρας πατρίδας», όπως ο Αμερικανικός Πόλεμος Ανεξαρτησίας.

3) Αυτονομιστικοί ή αποσχιστικοί πόλεμοι, οι οποίοι στόχο έχουν την αυτονομία ή ανεξαρτησία τμήματος ενός ανεξάρτητου κράτους.

4) Εθνοτικοί πόλεμοι, μεταξύ δύο οι περισσότερων εθνοτικών ομάδων, με στόχο της επικράτησης σε ένα κράτος ή μία περιοχή, όπως η σύγκρουση Αρμενίων και Αζέρων στο Ναγκόρνο Καραμπάχ πριν τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης.

5) Διεθνικοί (ασύμμετροι πόλεμοι) (π.χ. σημερινή σύγκρουση με το «Ισλαμικό Κράτος» που έχει καταλάβει τμήματα του Ιράκ και της Συρίας) (Ηρακλείδης, Α. 2015).

2.2.7.2 Πόλεμος και ένοπλες συγκρούσεις στη σημερινή εποχή

Στη σημερινή εποχή η Διεθνής Κοινωνία, σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, οφείλει να διασφαλίζει την ειρήνη, αποφεύγοντας ενέργειες που θα οδηγήσουν σε ένα πόλεμο. Η ειρήνη αποτελεί πλέον το υπέρτατο αγαθό της σύγχρονης οργανωμένης διεθνούς κοινωνίας όπου σύμφωνα με το Άρθρο 1, Παράγραφος 1 του Χάρτη των Η.Ε. αναφέρεται: «Να διατηρούν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια και προς τον σκοπό αυτόν να λαμβάνουν τελεσφόρα συλλογικά μέτρα για την πρόληψη και αποτροπή των απειλών κατά της ειρήνης και για την καταστολή επιθετικών ενεργειών [...]».

Επίσης το προαναφερόμενο ενισχύεται από το Άρθρο 1, Παράγραφος 2 του αναφερόμενου Χάρτη, που τονίζεται η ανάπτυξη «φιλικών σχέσεων μεταξύ των κρατών, με βάση τον σεβασμό στην αρχή της ισότητας των δικαιωμάτων και της αυτοδιάθεσης των λαών και στη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων για την ενίσχυση της παγκόσμιας ειρήνης». Παράλληλα στο Άρθρο 2, Παράγραφος 4 επισημαίνεται ότι τα κράτη-μέλη «θα απέχουν στις διεθνείς τους σχέσεις από την απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε Κράτους [...]»

Με βάση τον Χάρτη των Η.Ε., η χρήση βίας επιτρέπεται μόνο σε δύο περιπτώσεις:

1) Όταν πρόκειται για αυτοάμυνα, συγκεκριμένα για «το φυσικό δικαίωμα ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας» σε περίπτωση που μια χώρα έχει υποστεί ένοπλη επίθεση, μέχρις ότου το Συμβούλιο Ασφαλείας λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (Άρθρο 51).

2) Όταν υπάρχει σχετική απόφαση από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ στο πλαίσιο της γνωστής ως «επιβολής της ειρήνης» (ή σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης υπό την έκτακτη διαδικασία «Ενωμένοι για την Ειρήνη»). Με βάση το Κεφάλαιο 7 του Χάρτη, το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί, αν διαπιστώσει «απειλή της ειρήνης», «διατάραξη της ειρήνης» ή «επιθετική πράξη» κράτους, να επέμβει στρατιωτικά ή να εξουσιοδοτήσει επέμβαση «από αέρα, θάλασσα και ξηρά» (Άρθρο 42), ειδικά αν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι άλλα μέτρα (Άρθρο 41) για την εδραίωση της ειρήνης δεν έχουν τελεσφορήσει. (Ηρακλείδης, Α. 2015).

2.2.7.3 Προληπτική αυτοάμυνα και διεθνής τρομοκρατία

Το δικαίωμα προληπτικής αυτοάμυνας στηρίζεται στην έννοια του φυσικού δικαιώματος στην αυτοάμυνα (Άρθρο 51 του Χάρτη). Η εκδήλωση ένοπλης επίθεσης που υπάρχει στο εν λόγω άρθρο είναι μία περίπτωση που εφαρμόζεται η αυτοάμυνα. Σε αυτό το πλαίσιο το πρώτο πλήγμα (για αυτοάμυνα) θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τρία βασικά στοιχεία:

- 1) Να είναι προφανές ότι η επίθεση είναι όντως επικείμενη στο άμεσο μέλλον.
  - 2) Να μην υπάρχει απαραίτητος χρόνος για να αντιμετωπιστεί η επίθεση διαφορετικά ή αφού θα έχει εκδηλωθεί,
  - 3) Η μη εκτέλεση του πρώτου πλήγματος να σημαίνει βέβαιη ήττα και μεγάλες καταστροφές στο αμυνόμενο κράτος.
- Βέβαια όλα αυτά θα πρέπει αυστηρά να υπακούν στον κανόνα της αναλογικότητας. Δεν νοείται δηλαδή το προληπτικό πλήγμα να είναι δυσανάλογο προς την προβλεπόμενη επίθεση (Ηρακλείδης, Α. 2015).

Τέλος όσο αφορά τη τρομοκρατία στη σύγχρονη εποχή, μετά το χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 από την ισλαμική τρομοκρατική οργάνωση Αλ Γκάντα, το δικαίωμα της αυτοάμυνας θεωρείται επαρκές και σε περιπτώσεις τρομοκρατικών ενεργειών μεγάλου διαμετρήματος εναντίον ενός ή μίας ομάδας κρατών. Αν η τρομοκρατική επίθεση έχει πραγματοποιηθεί από κράτος ή με τη βοήθεια ενός κράτους (ή κρατών) ή αν η τρομοκρατική οργάνωση που διέπραξε αυτή την πράξη υποστηρίζεται από κράτος ή κράτη, τότε το κράτος που υπέστη την επίθεση μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα στην αυτοάμυνα με τη χρήση ένοπλης βίας (όπως η ένοπλη επίθεση των ΗΠΑ κατά του Αφγανιστάν το 2001) (Ηρακλείδης, Α. 2015).

2.3 Διεθνές και Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για μετανάστευση πληθυσμών

Σε εξέταση του νομικού πλαισίου που περικλείει την μετανάστευση πληθυσμών επιβάλλεται να αναζητήσουμε και να αναφέρουμε τις βασικές πτυχές του ζητήματος, παρουσιάζοντας το νομικό υπόβαθρο αυτού. Αρχικά θα πρέπει να δούμε πως η παγκοσμιοποίηση και οι αλλαγές στο παγκόσμιο κοινωνικό-οικονομικό πεδίο επέφεραν σημαντικά ζητήματα για την μετακίνηση των πληθυσμών. Σε δεύτερο μέρος οφείλουμε να αναφερθούμε στην πολιτική της Ε.Ε. απέναντι στη μετανάστευση και το νομικό πλαίσιο που καθορίζει την είσοδο πολιτών τρίτων χωρών στην Ευρώπη.

Στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε το πώς η παγκοσμιοποίηση επέδρασε ώστε να διαμορφώσει τα χαρακτηριστικά της μετακίνησης ανθρώπων, παραθέτουμε το ορισμό αυτής: « Η παγκοσμιοποίηση μπορεί να λογιστεί ως μια διαδικασία (ή μία σειρά διαδικασιών) που ενσωματώνει μια μεταμόρφωση στη χωρική οργάνωση των κοινωνικών σχέσεων και συναλλαγών- που αξιολογούνται με βάση την ευρύτητα, την σφοδρότητα, την ταχύτητα και τον απόηχο τους- δημιουργώντας διηπειρωτικές ή διακρατικές ροές και δίκτυα δραστηριότητας, αλληλεπίδραση και την άσκηση της εξουσίας» (Held D.Et al.,1999).

Η διεθνής μετανάστευση αποτελεί μία σοβαρή διάσταση της παγκοσμιοποίησης και παίζει όλο και μεγαλύτερο ρόλο στις αλλαγές στις παγκόσμιες οικονομίες και κοινωνικές δομές. Η αύξηση των αναπτυξιακών, δημογραφικών και δημοκρατικών

ανισοτήτων δημιουργεί κίνητρα για την μετακίνηση των πληθυσμών. Η αγορά εργασίας στις πλούσιες χώρες δημιουργεί έντονη ζήτηση για φτηνό εργατικό δυναμικό. Σε αυτό έρχονται να συμβάλουν (αρνητικά) τα μεταναστευτικά δίκτυα παρέχοντας διευκολύνσεις με την απαιτούμενη οικονομική επιβάρυνση. Παράλληλα τα ατομικά δικαιώματα παρέχουν στη σημερινή εποχή τη δυνατότητα στους ανθρώπους να διασχίσουν τα σύνορα της χώρας τους και να βρεθούν σε όποιο μέρος του εξωτερικού επιθυμούν.

2.3.1 Διεθνές Νομικό Πλαίσιο Μετακίνησης Πληθυσμών

Η σημαντικότερη νομική συνθήκη είναι η Σύμβαση των Η.Ε. για το Καθεστώς των Προσφύγων του 1951, όπου όπως είδαμε και σε προηγούμενα υποκεφάλαια πρόσφυγας θεωρείται κάποιος ο οποίος βρίσκεται έξω από την χώρα (της εθνικότητάς του) λόγω φόβου ότι μπορεί να διωχθεί για φυλετικούς, θρησκευτικούς, εθνοτικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους. Η σύμβαση γράφτηκε κυρίως για να προστατέψει άτομα που έχουν διωχθεί από το κράτος της εθνικότητάς τους με συνήθη διαμονή. Βέβαια στη σημερινή εποχή συνηθέστερη αιτία μετακίνησης πληθυσμών είναι οι ένοπλες συγκρούσεις που διεξάγονται στη χώρα τους παρά οι πολιτικές τους πεποιθήσεις (πολιτικές διώξεις).

Η ανωτέρω σύμβαση καθορίζει τις νομικές υποχρεώσεις των κρατών που την έχουν επικυρώσει. Το σύστημα ασύλου κάθε χώρας οφείλει να προσδιορίζεται και να οργανώνεται σύμφωνα με την ανωτέρω Σύμβαση. Σε αυτή την προσπάθεια η Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (UNHCR) είναι υπεύθυνη για την τήρηση και την εφαρμογή της ορισθείσας Σύμβασης. Με βάση τη διαδικασία ελέγχου της UNHCR έχει επιτευχθεί η πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης από όλα σχεδόν τα κράτη. Το νομικό πλαίσιο της Σύμβασης καθώς επίσης και τα νομικά εργαλεία όπως η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1948 καθορίζουν ένα σαφές διεθνές πλαίσιο προστασίας και ίσης μεταχείρισης των μεταναστών-προσφύγων.

Οι σημαντικότεροι από τους κανόνες που αναφέραμε παραπάνω είναι:

- 1) Το δικαίωμα κάποιου να αποχωρήσει από την χώρα του.

- 2) Άδεια πρόσβασης στην επικράτεια άλλης χώρας.
- 3) Παροχή Ασύλου.
- 4) Μη καταναγκαστική επιστροφή των μεταναστών στη χώρα τους.
- 5) Παροχή οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων στους πρόσφυγες.
- 6) Προσπάθεια των κρατών για την εξεύρεση μόνιμης λύσης
- 7) Οι μετακινούμενοι πληθυσμοί υποχρεούνται να υπακούουν στο νόμο του κράτους που τους παρέχει άσυλο (Koser K., 2016).

Περιγραφικά μπορούμε να αναφέρουμε του κυριότερους Διεθνείς οργανισμούς που σχετίζονται με την διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος:

- 1) Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η UNHCR αποτελεί το βασικό διεθνή νομικό φορέα που ελέγχει την εφαρμογή της Σύμβασης του 1951 για τους Πρόσφυγες
- 2) Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) είναι ο μεγαλύτερος διεθνής οργανισμός για τη μετανάστευση και ενεργεί με τους εταίρους του στη διεθνή κοινότητα με γνώμονα την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια των μεταναστών ώστε να αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες προκλήσεις στη διαχείριση της μετανάστευσης. Αν και ΔΟΜ δεν έχει καμία νομική δυνατότητα επιβολής προστασίας, οι δραστηριότητές του συμβάλλουν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ανθρώπων σε μετακίνηση (Greece IOM,2020)
- 3) Διεθνείς (και τοπικές) ΜΚΟ που ασχολούνται με αυτόν τον τομέα παρέχοντας στους μετακινούμενους ανθρώπους υλικοτεχνική υποστήριξη αλλά και νομικές υπηρεσίες μέσω ατόμων με νομικές γνώσεις.
- 4) Διεθνείς ανθρωπιστικοί οργανισμοί, όπως ο Ερυθρός Σταυρός και η Ερυθρά Ημισέληνος παρέχοντας κυρίως βοήθεια σε υγειονομικό επίπεδο.

2.3.2 Ευρωπαϊκό Νομικό Πλαίσιο Μετακίνησης Πληθυσμών

Η Ε.Ε. για να αντιμετωπίσει το μεταναστευτικό ζήτημα, που προέκυψε κυρίως μετά το 2015, αποφάσισε να εργαστεί συλλογικά επιλύοντας τα σημαντικότερα προβλήματα. Ένα από τα βασικά προβλήματα ήταν ο ευρωπαϊκός κανονισμός

Δουβλίνο III. Σύμφωνα με αυτόν, το κράτος μέλος που εξετάζει την αίτηση ασύλου θεωρείται υπεύθυνο για το φυσικό πρόσωπο που θα χαρακτηριστεί ως πρόσφυγας. Με βάση αυτόν τον κανονισμό οι χώρες που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. επιβαρύνονται περισσότερο απέναντι στη μεταναστευτική κρίση. Έτσι αποφασίστηκε να γίνει μία προσπάθεια που θα έχει ως στόχο στη βέλτιστη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης. Τα βασικά σκέλη της διαδικασίας αντιμετώπισης της κρίσης βασίζονται στα ακόλουθα:

- 1) Μηχανισμός κατανομής: Αποτελεί τη βασική λειτουργία κατανομής των μεταναστών-προσφύγων που φτάνουν στην Ε.Ε. σε όλα τα κράτη μέλη, βασιζόμενα στις ποσοτώσεις, δηλαδή το ποσοστό αυτών των ανθρώπων που οι χώρες θα υποδεχτούν στην επικράτειά τους.
- 2) Διαδικασία υποδοχής και ελέγχου: Είναι ένας μηχανισμός προορισμένος να κάνει τη διαλογή των προσφύγων και των μεταναστών στα σημεία άφιξης (κυρίως Ελλάδα και Ιταλία). Η λειτουργία των κέντρων ταυτοποίησης (Hotspots) βασίζεται πάνω στην EASO, όπου αποδέχεται τις αιτήσεις ασύλου και προσδιορίζει ποια φυσικά πρόσωπα είναι πρόσφυγες ή μετανάστες κανονίζοντας την μετεγκατάστασή τους ή την απέλασή τους από το ευρωπαϊκό έδαφος. Στο πλαίσιο φρούρησης και ελέγχου των συνόρων της Ε.Ε. η FRONTEX συντονίζει τις επιχειρήσεις προστασίας των συνόρων των κρατών μελών που δέχονται μεταναστευτικές ροές. Η FRONTEX είναι ένας ευρωπαϊκός οργανισμός που ιδρύθηκε το 2004 με στόχο όπως είπαμε να επιτηρεί τα σύνορα της Ε.Ε.
- 3) Διπλωματική λειτουργία: Αποτελεί μία πολιτική στρατηγική της Ε.Ε. όπου στηρίζεται στη διπλωματική και οικονομική διαδικασία απέναντι στις χώρες προέλευσης ή στις χώρες διέλευσης των μεταναστών, κυρίως στις χώρες της ανατολικής Αφρικής, καθώς και σε χώρες «αναχώματα» (όπως Τουρκία, Λίβανος και Ιορδανία) ώστε να τους κρατήσουν αντί να τους αφήσουν να περάσουν στην Ευρώπη (Rodier C., 2016).

Παράλληλα με τους προαναφερόμενους μηχανισμούς, της εξεταζόμενης κρίσης, η Ε.Ε. χρησιμοποιεί και τη ζώνη Σένγκεν ώστε, σύμφωνα με τις ποσοτώσεις των κρατών μελών, να μπορέσει να λειτουργήσει τη διαδικασία μετεγκατάστασης των προσφύγων στις χώρες της Ένωσης. Η ζώνη αυτή δημιουργήθηκε το 1995 για να

διευκολύνει τη κυκλοφορία ανάμεσα στις χώρες που την υπέγραψαν. Περιλαμβάνει τα περισσότερα κράτη μέλη (26 Χώρες) και έχει ενσωματωθεί στο εθνικό τους Δίκαιο. Στηρίζεται στην κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και επιτρέπει στους ευρωπαίους πολίτες να κυκλοφορούν ελεύθερα ανάμεσα στις διάφορες χώρες (Rodier C., 2016).

Στην προσπάθειά μας να περιγράψουμε το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο που χρησιμοποιείται για να αντιμετωπιστεί η μεταναστευτική κρίση, οφείλουμε να αναφερθούμε επιγραμματικά αλλά συγκεκριμένα στις διαδικασίες ελέγχου και διέλευσης των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.

2.3.2.1 Διέλευση των εξωτερικών συνόρων την Ε.Ε.

Όπως είπαμε και παραπάνω η Ένωση είναι ένας χώρος στον οποίο διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων χωρίς να απαιτείται έλεγχος εντός των συνόρων. Ωστόσο η ελεύθερη κυκλοφορία δεν επηρεάζει τυχόν ελέγχους στο πλαίσιο αστυνομικών δραστηριοτήτων, ελέγχους ασφαλείας επί προσώπων, δυνατότητες των κρατών μελών να διενεργήσουν ελέγχους σε αποσκευές σύμφωνα με τον κανονισμό 3925/91 της 19^{ης} Δεκεμβρίου και βέβαια ελέγχους που αφορούν το εθνικό Δίκαιο των χωρών. Η ελεύθερη διακίνηση των φυσικών προσώπων κατοχυρώνεται από το κανονισμό 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων στα σύνορα (Κώδικας Σένγκεν) ορίζοντας τους συνοριακούς κανόνες ελέγχου κατά τη μετακίνησή από τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα που διέρχονται τα εσωτερικά ή εξωτερικά σύνορα των χωρών της Ε.Ε. εκτός του ΗΒ, της Ιρλανδίας, της Δανίας, της Ισλανδίας, του Λίχτενσταϊν, της Νορβηγίας και της Ελβετίας. Σε ότι αφορά τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Κύπρο και την Ρουμανία εφαρμόζονται οι διατάξεις που βασίζονται στο κεκτημένο του Σένγκεν. Τέλος οι υπήκοοι τρίτης χώρας δεν έχουν δικαίωμα διέλευσης αν έχουν καταχωρηθεί στον εθνικό πίνακα ανεπιθύμητων του κράτους μέλους (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.3.2.2 Επιτήρηση και έλεγχος των συνόρων

Η επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων έχει ως βασικό στόχο να εμποδίσει τη μη επιτρεπόμενη διέλευση των συνόρων αντιμετωπίζοντας τις εγκληματικές πράξεις και να λάβει μέτρα κατά των ατόμων που διήλθαν παρανόμως τα σύνορα. Κάθε κράτος οφείλει να διαθέτει κατάλληλο και επαρκές προσωπικό και μέσα ώστε να ασκεί τον έλεγχο των εξωτερικών του συνόρων εξασφαλίζοντας έτσι ένα ενιαίο επίπεδο ελέγχου και ασφαλείας. Τα κράτη μέλη αλληλοβοηθούνται και διατηρούν στενή και μόνιμη συνεργασία μεταξύ τους με σκοπό την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του ελέγχου των συνόρων σύμφωνα με τον κανονισμό 2007/2004 του Ε.Σ.

Στο πλαίσιο επιτήρησης και ελέγχου των συνόρων θα πρέπει να περιλαμβάνεται ο έλεγχος των προσώπων στα συνοριακά σημεία διέλευσης (οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να περιλαμβάνουν επίσης μέσα μεταφοράς και αντικείμενα που βρίσκονται στην κατοχή τους) και η ανάλυση των κινδύνων για την εσωτερική ασφάλεια και των ενδεχομένων απειλών κατά της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων. Όλο αυτό οφείλει να στοχεύει στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και εμπορίας ανθρώπων καθώς επίσης και στην πρόληψη κάθε απειλής κατά της εσωτερικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των διεθνών σχέσεων των κρατών μελών. Πιο συγκεκριμένα τα πρόσωπα που διέρχονται παράνομα τα σύνορα και δεν έχουν δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια του κράτους μέλους συλλαμβάνονται και υπόκεινται σε διαδικασίες επιστροφής σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1 του κανονισμού 2016/399. Τέλος όλη αυτή η διαδικασία πρέπει να διεξάγεται υπό συνθήκες πλήρους σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, με επαγγελματισμό και με αναλογικότητα ως προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Αυτό άλλωστε προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 7 του ανωτέρω κανονισμού, όπου οι ελεγκτικές αρχές οφείλουν να απέχουν από διακρίσεις σε βάρος των προσώπων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων και ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

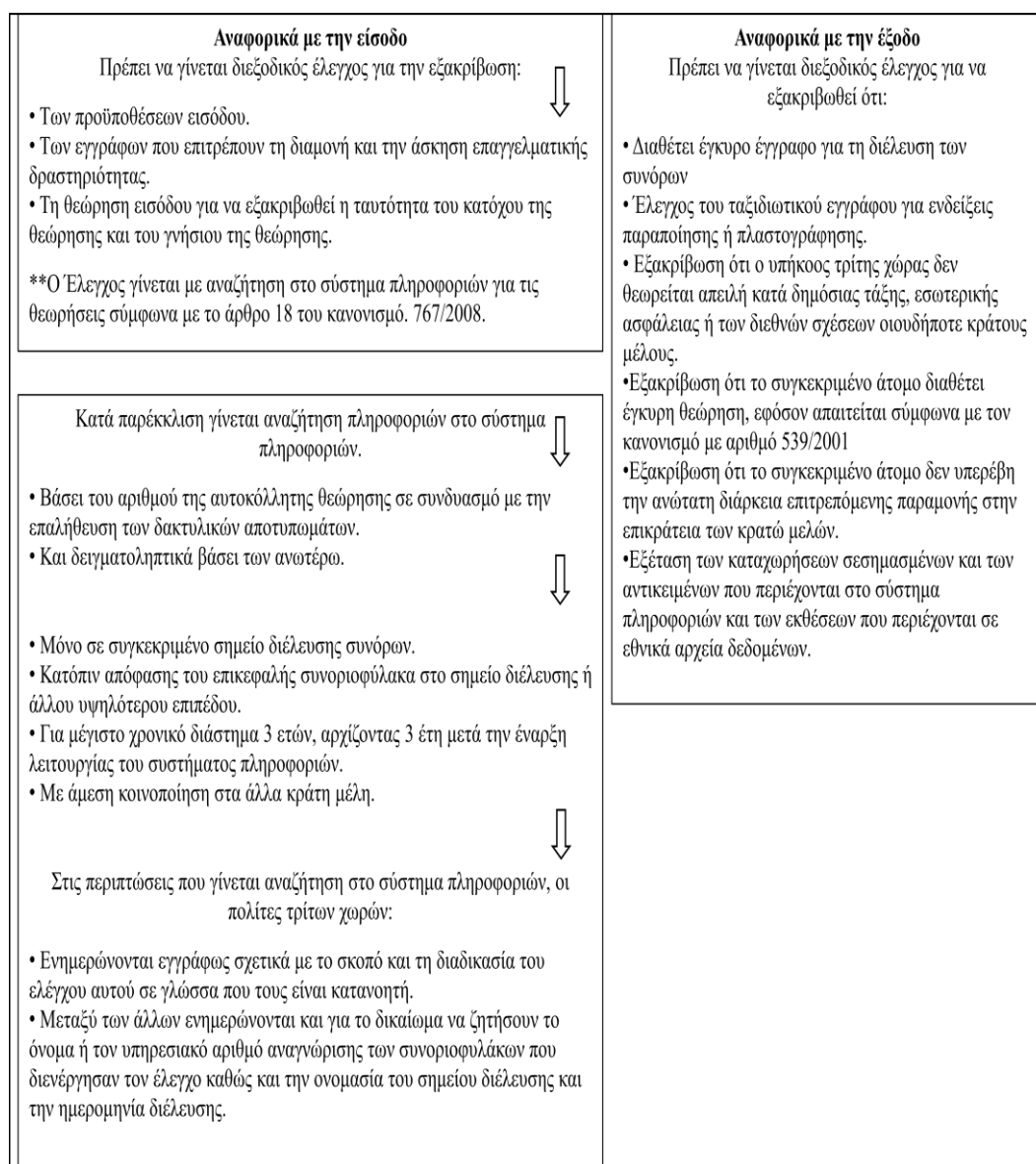
2.3.2.3 Εφαρμογή ελέγχων σε φυσικά πρόσωπα

Σε γενικό πλαίσιο και σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 του κανονισμού 2016/399 όλα τα πρόσωπα που διέρχονται εξωτερικά σύνορα υπόκεινται σε έλεγχο

προκειμένου να εξακριβωθεί η ταυτότητά τους με προσκόμιση των ταξιδιωτικών εγγράφων. Παρόλα αυτά τα άτομα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

1) Αφορά πρόσωπα που απολαμβάνουν του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας σύμφωνα με το Δίκαιο της Ε.Ε. Σε αυτό το είδος φυσικών προσώπων πραγματοποιείται στοιχειώδεις έλεγχος ταυτοποίησης βεβαιώνοντας ότι το εν λόγω άτομο δεν αποτελεί κίνδυνο ή απειλή για το κράτος μέλος (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2) Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται πολίτες τρίτων χωρών όπου σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 του κανονισμού 2016/399 ακολουθείται διεξοδικός έλεγχος. Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται αναλυτικά η διαδικασία ελέγχου:

Εικόνα 7 Διαδικασία ελέγχου στους πολίτες τρίτων χωρών σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 του κανονισμού 2016/399 (Πηγή Σταυρουλάκη Ε. 2016)

2.4 Έννοια του Ασύλου σε Διεθνές επίπεδο

Ο αιτών άσυλο είναι άτομο που έχει αιτηθεί για διεθνή προστασία. Οι περισσότεροι το κάνουν αυτό μόλις φτάσουν στη χώρα στην οποία αναζητούν προστασία, παρόλο που είναι πιθανό να αιτηθείς άσυλο και έξω από τη συγκεκριμένη χώρα όπως σε πρεσβεία ή σε προξενείο. Οι αιτήσεις ασύλου κρίνονται με βάση τα κριτήρια της σύμβασης των ΗΕ για το καθεστώς των προσφύγων (1951).

Στους αιτούντες άσυλο με επιτυχία χορηγείται το καθεστώς του πρόσφυγα. Οι ανεπιτυχώς αιτούντες μπορούν να υποβάλουν έφεση, όπως αυτό θα αναλυθεί στο παρακάτω υποκεφάλαιο, η οποία εάν απορριφθεί θα πρέπει να αποχωρήσουν από τη χώρα.

Στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική υπάρχει ακόμα ένα ευρύ φάσμα άλλων καθεστώτων, τα οποία ομαδοποιούνται σε «Κατ' εξαίρεση Άδειες Διαμονής», που χορηγούνται σε άτομα που δεν μπορούν ακόμα να επιστρέψουν στις πατρίδες τους. (Koser, 2016)

2.4.1 Διεθνές προσφυγικό καθεστώς

Το διεθνές προσφυγικό καθεστώς αποτελείται από μία σειρά νόμων που ορίζει τους πρόσφυγες και καθορίζει τα δικαιώματά τους αλλά και τις υποχρεώσεις τους. Παράλληλα ορίζονται οι κανόνες που τα κράτη οφείλουν να τηρήσουν. Το καθεστώς αυτό είναι εφαρμοσμένο και παρακολουθείται από μία σειρά θεσμών.

Η κυριότερη νομική συνθήκη είναι η Σύμβαση των ΗΕ για το Καθεστώς του Πρόσφυγα (1951). Ορίζει ως πρόσφυγα, όπως έχουμε αναφέρει στα προηγούμενα υποκεφάλαια, άτομα που βρίσκονται έξω από τη χώρα καταγωγής τους λόγω φόβου για εκδίωξη από αυτήν για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, ένταξης σε μία κοινωνική ομάδα ή πολιτικής θέσης. Σε γενικά πλαίσια πλην ορισμένων εξαιρέσεων (όπως Αφρική και Λατινική Αμερική) ο όρος χρησιμοποιείται με την ίδια ουσία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σημαντικό στην ανάλυση μας θα ήταν να αναφέρουμε διάφορες πτυχές της ανωτέρω Σύμβασης. Αρχικά η Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων είναι

ιδιαίτερα παλιά γεγονός που επηρεάζει εάν ο ορισμός αυτός αντιπροσωπεύει πλέον την πραγματικότητα στο σύγχρονο κόσμο. Πιο συγκεκριμένα μπορούμε να επισημάνουμε ότι η Σύμβαση επικεντρώνεται στη δίωξη από το κράτος και για αυτό είναι γραμμένη κυρίως για να προστατέψει εκείνους που είχαν εκδιωχτεί από το ναζιστικό καθεστώς. Κατά τη διάρκεια τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, ο ορισμός περιείχε έναν κυρίως πολιτικό σκοπό και εφαρμοζόταν σε άτομα που διέφευγαν από τις κομμουνιστικές χώρες. Το σημερινό κόσμο οι πρόσφυγες δραπετεύουν ή εκδιώκονται από το φόβο και την ανασφάλεια που δημιουργείται από τις ένοπλες συγκρούσεις και τις πολιτικό-κοινωνικό-θρησκευτικές διώξεις.

Παράλληλα η Σύμβαση δεν καλύπτει επίσης τους ανθρώπους που αποχωρούν από τη χώρα τους για περιβαλλοντικούς λόγους, όπως είναι οι μακροχρόνιες ξηρασίες, αλλά και οι περιβαλλοντικές καταστροφές (σεισμοί, πλημύρες κ.α.).

Μία άλλη παρατήρηση για τη Σύμβαση είναι ότι ο όρος πρόσφυγας δεν περικλείει άτομα που αποχωρούν από τις κατοικίες τους για άλλα μέρη εντός ης χώρας τους. Σε ένα γενικό πλαίσιο αυτοί οι άνθρωποι αναφέρονται ως «Εσωτερικά Εκτοπισμένα Άτομα. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι οι ανωτέρω δεν προστατεύονται από κάποιο διεθνές καθεστώς για πρόσφυγες (Koser, 2016).

Σε μία ευρύτερη εικόνα η Σύμβαση του 1951 οφείλει να διατηρηθεί αφού καλύπτει τους περισσότερους εκτοπισμένους, από την χώρα τους, ανθρώπους. Παράλληλα η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR), όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της σύμβασης, επεκτείνοντας τον όρο πρόσφυγας ώστε να καλύψει όσους αποκλείονται αλλά χρήζουν ξεκάθαρα προστασίας. Η UNHCR βασίζεται στις χρηματοδοτήσεις που προέρχονται κυρίως από τις ΗΠΑ, την ΕΕ, την Σουηδία, την Ιαπωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Koser, 2016).

Τη Σύμβαση την έχουν υπογράψει σχεδόν 160 κράτη. Οι κανόνες που περιλαμβάνει καθορίζουν τη στάση των προαναφερόμενων κρατών έναντι των προσφύγων. Σε όλη αυτή την προσπάθεια τα νομικά εργαλεία, όπως η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1948, ορίζουν τις προβλεπόμενες ενέργειες των κρατών απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα προσδιορίζοντας έτσι τους

βασικούς κανόνες αντιμετώπισης του προβλήματος των μετακινούμενων πληθυσμών. Συνοπτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι είναι δικαίωμα κάποιου ανθρώπου να φύγει από τη χώρα του και να ζητήσει άσυλο σε μία άλλη. Στην περίπτωση που κυρωθεί από την χώρα το άσυλο στον αιτούντα, αυτός έχει την υποχρέωση να τηρεί το νομικό πλαίσιο αυτής.

Ο ΔΟΜ είναι επίσης ένας σημαντικός θεσμός για το διεθνές προσφυγικό καθεστώς. Ο συγκεκριμένος οργανισμός δεν ανήκει στα Η.Ε. και είναι υπεύθυνος για την υλικοτεχνική υποστήριξη και τη μεταφορά των προσφύγων. Οι προσπάθειες του ΔΟΜ και της UNHCR υποστηρίζονται από μία σειρά ΜΚΟ, οι οποίες αναλαμβάνουν συχνά την άμεση ευθύνη για τις πτυχές της διαχείρισης των καταυλισμών, τη διανομή τροφίμων, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση των προσφύγων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η δράση των ΜΚΟ στην Ελληνική επικράτεια που επικουρικά προσφέρουν σημαντικό έργο στην προσπάθεια του κρατικού μηχανισμού ώστε να εξασφαλιστούν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των προσφύγων-μεταναστών. (Koser, 2016)

2.5 Επιστροφή, Διοικητική Απέλαση και Απαγόρευση Εισόδου

Η επιστροφή και η διοικητική απέλαση είναι διοικητικά μέτρα τα οποία αποσκοπούν στην απομάκρυνση του υπηκόου τρίτης χώρας από την Ελλάδα. Και τα δύο μέτρα λαμβάνονται ενόσω ο υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται στην Ελληνική επικράτεια και οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 εξέδωσε την οδηγία 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» όπου έδωσε και τον ορισμό του όρου «επιστροφή» ως τη διαδικασία επανόδου υπηκόου τρίτης χώρας είτε με οικειοθελή συμμόρφωση του προς την υποχρέωση επιστροφής είτε αναγκαστικά:

- 1) Προς τη χώρα καταγωγής
- 2) Προς χώρα διέλευσης σύμφωνα με κοινοτικές ή διμερείς συμφωνίες επανεισδοχής
- 3) Προς τρίτη χώρα, στην οποία ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας αποφασίζει εθελοντικά να επιστρέψει και στην οποία γίνεται δεκτός.

Η έννοια της «επιστροφής» καθώς και οι προϋποθέσεις εφαρμογής της μετά φέρθηκαν στην Ελληνική έννομη τάξη με τα άρθρα 16-41 Ν 3907/2011 (ΦΕΚ Α7). Η επιστροφή εμπεριέχει κανόνες σχετικά με τη διαδικασία επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι κοινοί σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και σύμφωνη με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του κοινοτικού και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ως διοικητική απέλαση θεωρούμε την αναγκαστική αναχώρηση του υπηκόου τρίτης χώρας από το Ελληνικό έδαφος η οποία διατάσσεται στη σχετική διοικητική πράξη.

Η απαγόρευση εισόδου είναι ένα μέτρο που λαμβάνεται κατά πολίτη τρίτης χώρας που για οποιονδήποτε επικαλούμενο λόγο επιθυμεί να εισέλθει στην Ελλάδα πλην όμως οι αρμόδιες αρχές κρίνουν ότι δεν πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.1 Αποφάσεις Επιστροφής με αρμοδιότητα των υπηρεσιών εξέτασης αιτημάτων αδειών διαμονής.

Σε περίπτωση απόρριψης αιτήματος χορήγησης ή ανανέωσης άδειας διαμονής, καθώς και σε περίπτωση ανάκλησης της ισχύουσας άδειας διαμονής, η αρμόδια αρχή εκδίδει απόφαση επιστροφής του υπηκόου τρίτης χώρας. Η απόφαση επιστροφής ενσωματώνεται στην απόφαση απόρριψης του αιτήματος ή ανάκλησης της άδειας διαμονής και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Όσον αφορά υπήκοό τρίτης χώρας που έχει χαρακτηριστεί από τις αστυνομικές αρχές ως επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, τότε θα σταλεί σχετική εισήγηση στην αρμόδια υπηρεσία, προκειμένου να απορριφθεί το αίτημα χορήγησης ή ανανέωσης άδειας διαμονής (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.2 Αποφάσεις Επιστροφής ή Απέλασης με αρμοδιότητα της Αστυνομίας.

Εάν σε έλεγχο των αστυνομικών αρχών διαπιστωθεί ότι ένας υπήκοος τρίτης χώρας διαμένει παράνομα στο Ελληνικό Έδαφος συλλαμβάνεται και οδηγείται στο αρμόδιο αστυνομικό τμήμα. Μετά από διερεύνηση των αρχών για περαιτέρω προβατική συμπεριφορά του αλλοδαπού εκδίδεται πράξη επιστροφής με ή χωρίς κράτηση. Στην περίπτωση όπου υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ο αλλοδαπός έχει διαπράξει κάποια αξιόποινη πράξη θα σχηματιστεί δικογραφία από τον εισαγγελέα. Εφόσον το αδίκημα είναι αυτόφωρο δεν θα εκδοθεί πράξη επιστροφής μέχρι να εκδικαστεί η υπόθεση σε πρώτο βαθμό. Εφόσον στον υπήκοο του επιβληθεί ποινή με αναστολή χωρίς να του επιβληθεί δικαστική απέλαση ή αφεθεί ελεύθερος μετά τον ορισμό ρητής δικάσιμου ο αλλοδαπός θα κρατηθεί προκειμένου να υποβληθεί στη διαδικασία επιστροφής λόγω παράνομης παραμονής στη χώρα.

Στο νομίμως διαμένοντα στην Ελληνική επικράτεια υπήκοο τρίτης χώρας που αποδεικνύει προβατική συμπεριφορά ή κρίνεται επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και τη δημόσια υγεία επιβάλλεται το μέτρο της απέλασης.

Και οι δύο αποφάσεις για επιστροφή αναφέρονται στην 18493/11.7.20011 εγκύκλιο με αριθμό 37 του ΥΠΕΣ με θέμα: «Αποφάσεις επιστροφής παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών- Εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 16 έως 41 του Ν3907/2011» (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.2.1 Προϋποθέσεις εφαρμογής διοικητικής απέλασης και προστασία από την απέλαση.

Εφαρμόζεται σε υπήκοος τρίτης χώρας:

- 1) Που έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα σε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή ανεξαρτήτως ποινής, για μία σειρά εγκλημάτων ιδιαίτερης κοινωνικής και ηθικής απαξίας (όπως προσβολή του πολιτεύματος, προδοσίας κλπ)
- 2) Που έχουν παραβιάσει τις διατάξεις του Κώδικα Μετανάστευσης.
- 3) Η παρουσία των οποίων στην Ελλάδα συνιστά κίνδυνο για τη δημόσια τάξη.
- 4) Παρουσία των οποίων συνιστά κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

Δεν εφαρμόζεται σε:

- 1) Πολίτες ΕΕ
- 2) Διαπιστευμένους σε Πρεσβείες, Προξενεία ή διεθνείς οργανισμούς.
- 3) Πρόσφυγες και τα πρόσωπα που έχουν υποβάλει αίτηση για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά την Σύμβαση της Γενεύης του 1951.
- 4) Πρόσωπα που έχουν άδεια να παραμείνουν στην Ελλάδα με βάση προσωρινή προστασία.
- 5) Πρόσωπα που έχουν άδεια να παραμείνουν στην Ελλάδα με βάση επικουρικές μορφές προστασίας, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις και την Εθνική νομοθεσία.

Σύμφωνα με το άρθρο 78^A Ν 3386/2015 απόφαση απέλασης δεν εκδίδεται σε περίπτωση συνδρομής των όρων της αρχής μη επαναπροώθησης, όπως αυτή αποτυπώνεται:

- 1) Στο άρθρο 3 της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας που κυρώθηκε με τον Ν1782/1988 (ΦΕΚ Α 116).
- 2) Στο άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα που κυρώθηκε από τον Ν 2462/1997 (ΦΕΚ Α 25).
- 3) Στα άρθρα 31 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης για το καθεστώς του πρόσφυγα του 1951.
- 4) Στο άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που κυρώθηκε με τον ΝΔ 53/1974 (ΦΕΚ Α 201) (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.2.2 Προϋποθέσεις εφαρμογής της επιστροφής (Άρθρα 17 έως 19 του Ν 3907/2011)

Η οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες στα κράτη Μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών θέσπισε κανόνες που θα εφαρμόζονται σε όλους του υπηκόους αυτών των χωρών. Οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής σε ένα κράτος μέλος.

Στους πολίτες που απολαμβάνουν του δικαιώματος της Ευρωπαϊκής ένωσης περί ελεύθερης κυκλοφορίας σύμφωνα με το άρθρο 2 παραγράφου 5 του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν (Δικαιούχοι του κοινοτικού δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας στην

ΕΕ) και το ΠΔ 106/2007 (ΦΕΚ Α' 135) εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 22 έως 24. Εφαρμόζονται ωστόσο οι διατάξεις περί επιστροφής μόνο ως προς τα όργανα, τις διαδικασίες, τις διαδικαστικές εγγυήσεις και τη δικαστική προστασία των υπό επιστροφή αλλοδαπών (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.3 Οι παρανόμως διαμένοντες υπήκοοι τρίτης χώρας.

Οι παράνομοι υπήκοοι μίας τρίτης χώρας είναι οι παρακάτω:

- 1) Όσοι εισήρθαν παράνομα εντός της Ελληνικής επικράτειας καθώς και όσοι εισήλθαν νόμιμα αλλά δεν αποχώρησαν εντός της νόμιμης προθεσμίας.
- 2) Οι κάτοχοι θεώρησης εισόδου, όπου απαιτείται, οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτηση αρχικής χορήγησης αδειάς διαμονής υπόκεινται στην διαδικασία της επιστροφής εφόσον το αίτημα τους έχει απορριφθεί.
- 3) Εκπρόθεσμη υποβολή αιτήματος χορήγησης/ ανανέωσης της άδειας διαμονής.
- 4) Παρανόμως διαμένοντες θεωρούνται και αυτοί που διαθέτουν έγκυρο τίτλο διαμονής ή άλλη άδεια που παρέχει δικαιώματα παραμονής και έχει εκδοθεί από άλλο Κράτος Μέλος της ΕΕ (Άρθρο 21 παρ. 2 Ν 3709/2011) αλλά έχει παρέλθει ο χρόνος διαμονής (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.4 Εξαιρέσεις από τις διατάξεις περί επιστροφής.

Οι διατάξεις του Ν 3907/2011 δεν εφαρμόζονται στους υπηκόους τρίτης χώρας οι οποίοι:

- 1) Υπόκεινται σε απαγόρευση εισόδου (σύμφωνα με άρθρο 14 του κανονισμού της ΕΕ 2016/399 του ΕΚ) ή συλλαμβάνονται ή παρακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές σε σχέση με παράνομη χερσαία, θαλάσσια ή εναέρια διέλευση των εξωτερικών συνόρων κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος 2 του Κώδικα συνόρων Σένγκεν, στους οποίους δεν έχει χορηγηθεί στη συνέχεια άδεια ή δικαίωμα να παραμείνουν στη Χώρα.
- 2) Στην περίπτωση που εφαρμόζονται ευνοϊκότερες διατάξεις όπως είναι οι διμερείς ή οι πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών και τρίτων χωρών που περιέχονται, για τους υπηκόους αυτών περί μετανάστευσης και ασύλου.
- 3) Άτομα που προστατεύονται από την επιστροφή:

- Ανήλικοι που παρακολουθούν Ελληνικό σχολείο οποιασδήποτε βαθμίδας καθώς επίσης και οι γονείς ή πρόσωπα που έχουν την επιμέλεια αυτών.
  - Ανήλικοι που τους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα.
  - Θύματα εγκληματικών πράξεων οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 10 του Ν 4285/2014 και στα άρθρα 1 και 2 του Ν 927/1979 (ΦΕΚ Α' 139).
  - Άτομα που έχουν υπερβεί το 80^ο έτος της ηλικίας τους.
  - Άτομα που τους έχει χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας ή έχουν ζητήσει παροχή τέτοιου καθεστώτος και το αίτημα τους δεν έχει κριθεί οριστικά σύμφωνα με τα άρθρα 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951.
  - Έγκυες γυναίκες κατά τη διάρκεια της κύησης και για έξι μήνες μετά τον τοκετό.
  - Άτομα που τους έχει διαπιστωθεί η ομογενειακή τους ιδιότητα.
- 4) Για λόγους φιλευσπλαχνίας, ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 4 του Ν 3907/2011. Σύμφωνα με αυτό οι αρμόδιες αρχές κατά περίπτωση μπορούν ανά πάσα στιγμή να χορηγήσουν αυτοτελή άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους, σε πολίτη τρίτης χώρας, ο οποίος διαμένει παράνομα στην Ελληνική επικράτεια στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 19 και 19^Α του Κώδικα Μετανάστευσης (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

2.5.5 Οικειοθελής αναχώρηση

Σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 1 του Ν 3907/2011 στην απόφαση επιστροφής προβλέπεται κατάλληλο χρονικό διάστημα για οικειοθελή αναχώρηση του, το οποίο κυμαίνεται μεταξύ 7 και 30 ημερών.

Το χρονικό διάστημα της οικειοθελούς αναχώρησης χορηγείται αυτοδικαίως στο υπήκοο τρίτης χώρας, χωρίς να υποβληθεί από μέρους του το οποιοδήποτε αίτημα. Για ανθρωπιστικούς και τεχνικούς λόγους, σε περίπτωση ανάκλησης αδείας διαμονής ή απόρριψης αιτημάτων χορήγησης ή ανανέωσης διαμονής παρέχεται προθεσμία αναχώρησης 30 ημερών σύμφωνα με εγκύκλιο (με αριθμό 37, 18493/2011) του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα: «Αποφάσεις επιστροφής παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών- Εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 16 έως 41 του Ν 3907/2011 (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Δεν χορηγείται, χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης στις περιπτώσεις:

- 1) Υπάρχει κίνδυνος διαφυγής

- 2) Η αίτηση για νόμιμη παραμονή έχει απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη ή καταχρηστική.
- 3) Ο υπήκοος τρίτης χώρας αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια και τάξη ή την εθνική ασφάλεια.

2.5.6 Απαγόρευση εισόδου.

Η είσοδος στην επικράτεια απαγορεύεται στους υπηκόους τρίτης χώρας που δεν πληροί το σύνολο των προϋποθέσεων εισόδου. Ωστόσο η άρνηση εισόδου είναι πράξη η οποία επιβάλλεται μόνο με απόφαση στην οποία θα πρέπει να αναφέρονται οι συγκεκριμένοι λόγοι άρνησης. Η απόφαση λαμβάνεται είτε από Προξενικές αρχές σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του Κώδικα Μετανάστευσης είτε από τις Ελληνικές αρχές ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 και 3 του ανωτέρω Κώδικα (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Η απόφαση είναι άμεσα εφαρμοστέα πλην όμως κατά της απόφασης αυτής μπορεί να ασκηθεί προσφυγή. Η κατάθεση προσφυγής σε καμιά περίπτωση δεν αναστέλλει την εφαρμογή της απόφασης περί άρνησης εισόδου. Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος δικαιωθεί μετά την άσκηση της προσφυγής δικαιούται να ζητήσει ακύρωση της άρνησης εισόδου και των λοιπών κυρώσεων καθώς επίσης δύναται να απαιτήσει και αποζημίωση (Σταυρουλάκη Ε., 2016).

Κεφάλαιο 3^ο Θεωρητικά Πρότυπα της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης- Βασικοί Πυλώνες της Έρευνας- Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων

3.1 Θεωρητικά Πρότυπα και Μέθοδοι της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης στους βασικούς πυλώνες της Έρευνας

3.1.1 Θεωρητικά Πρότυπα και Μέθοδοι της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των κρίσεων απαιτείται οργάνωση αλλά και σχεδιασμός των ενεργειών που αναλαμβάνουν οι κρατικές οντότητες ή οι οργανισμοί ώστε να επιτευχθεί η βέλτιστη αντιμετώπιση της κατάστασης. Η μελέτη και η σχεδίαση αυτών των απαιτούμενων ενεργειών αποτελεί τον πυλώνα στη διαχείριση της κρίσης, όπου ο τρόπος δράσης θα χαρακτηρίσει το πρόσημο του αποτελέσματος. Σύμφωνα με τους Wart και Karucu (2009) οι ενέργειες που θα εκτελεστούν στη αντιμετώπιση της κρίσης προέρχονται από τις επιλογές και τις δράσεις ατόμων, τα οποία έχουν κλιθεί να διαχειριστούν την υπάρχουσα κατάσταση, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους πόρους που διατίθενται κάθε φορά, καθώς επίσης και την γνώση και την εμπειρία αυτών.

Στην βιβλιογραφία υπάρχουν πληθώρα μοντέλων και προτύπων που ασχολούνται με την οργάνωση των παραπάνω δράσεων. Με αυτό τον τρόπο καθορίζεται ένα πλαίσιο στο οποίο οι οργανισμοί ή οι κρατικές οντότητες προσδιορίζουν τη διαχειριστική δράση που αναλαμβάνουν ώστε να προλάβουν ή να αντιμετωπίσουν μία κατάσταση κρίσης. Στην παρούσα εργασία θα γίνει αναφορά σε τρία συγκεκριμένα μοντέλα στη διαχείριση κρίσεων καθώς επίσης και σε δύο μεθόδους της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης. Τα μοντέλα και οι μέθοδοι που θα παρουσιαστούν παρακάτω είναι:

- 1) Μοντέλο McConnell
- 2) Μοντέλο Barton & Hardigree
- 3) Μοντέλο Saarelainen & Jormakka
- 4) Μέθοδος PESTLE
- 5) Μέθοδος SWOT

3.1.1.1 Μοντέλο McConnell

Το μοντέλο στηρίζεται στην ορθή αξιολόγηση των καταστάσεων κρίσεων. Ο ερευνητής προσπαθεί να ορίσει ένα πλαίσιο στο οποίο θα βοηθήσει τους αναλυτές κρίσεων να προσδιορίσουν τα στοιχεία εκείνα που θα οδηγήσουν στη σωστή αξιολόγηση.

Βασικός στόχος στη διαχείριση μίας κρίσης αποτελεί η αντιμετώπιση των απειλών και της αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει μία τέτοια κατάσταση. Ο ερευνητής παρουσιάζει το βασικό σημείο του μοντέλου του όπου δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος τρόπος αναφοράς σε σχέση με την επίτευξη της επιτυχίας στη διαχείριση της κρίσης. Έτσι αντιλαμβανόμαστε ότι ορίζει μία κατάσταση στην οποία δεν υφίσταται μια συγκεκριμένη στρατηγική επιτυχίας στο να αντιμετωπιστούν τέτοιες καταστάσεις. Το μοντέλο μας δείχνει ότι υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις βάσει των οποίων οι δράσεις των διαχειριστών μίας κρίσης μπορούν να ορίσουν το αποτέλεσμα. Το πλαίσιο της μεθοδολογικής προσέγγισης της στρατηγικής δράσης των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Μεθοδολογική προσέγγιση για τη διαχείριση κρίσεων
<ul style="list-style-type: none">
• Προκαθορισμένοι στόχοι.
• Προστασία για άτομα/ ομάδες/ περιβάλλον, που απειλούνται.
• Ταχύτητα βελτίωσης των αδυναμιών.
• Τήρηση προτύπων στρατηγικών σχεδίων.
• Ύπαρξη προτύπων σχεδίων διαχείρισης κινδύνου και διαχείρισης κρίσεων και πιστή συμμόρφωση με αυτά.
• Εφαρμογή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου.
• Σύγκριση και μάθηση, από την εμπειρία των άλλων, περί κρίσεων.
• Βοήθεια από εμπειρογνώμονες και δημόσια στήριξη για τις πρωτοβουλίες μας.

Εικόνα 8 Μεθοδολογική προσέγγιση για τη διαχείριση κρίσεων (Πηγή: McConell 2011)

3.1.1.2 Μοντέλο Barton & Hardigree

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι οργανισμοί ή κρατικές οντότητες οι ερευνητές Barton και Hardigree (1995) υποστήριξαν ότι τα καθήκοντα και οι ενέργειες των διαχειριστών κινδύνων και των διευθυνόντων της διαχείρισης κρίσεων διαφέρουν.

Ένας διαχειριστής κινδύνου είναι υπεύθυνος να αξιολογεί και να ορίζει τα πιθανά ενδεχόμενα ενώ ο διευθύνων διαχειρίζεται την κατάσταση της κρίσης. Η αξιολόγηση

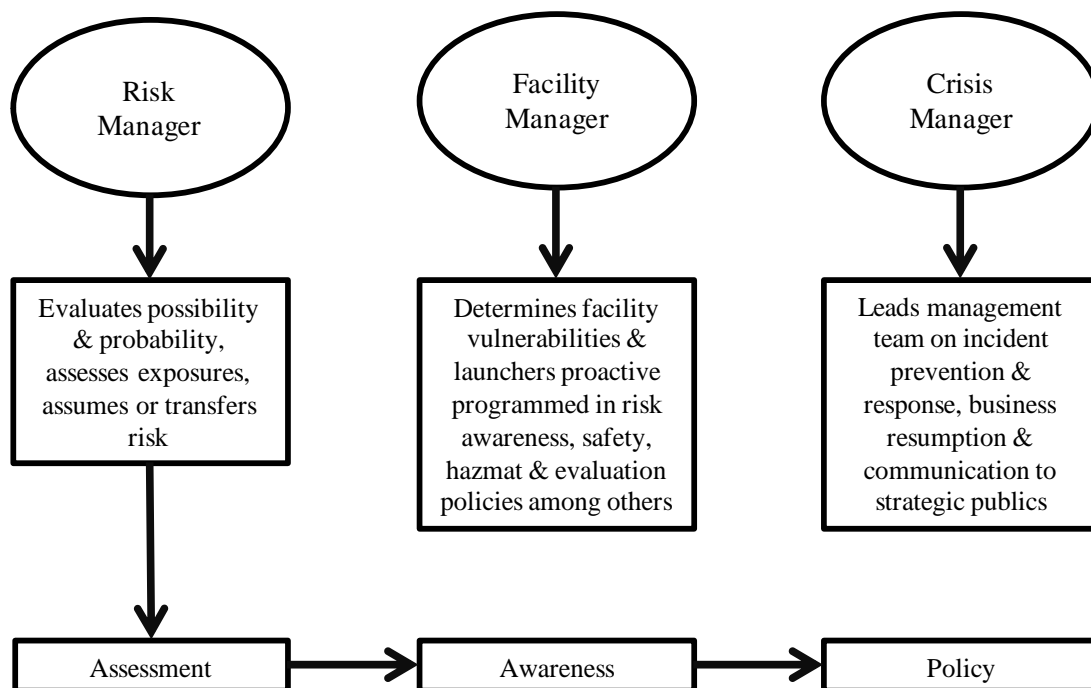
των πιθανών κινδύνων για πολλά έτη αποτελούσε κύριο γνώρισμα του ασφαλιστικού τομέα. Παρόλα αυτά στη σημερινή εποχή, όπως αναφέρουν και οι ερευνητές στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων (σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο) έχουν δημιουργηθεί τμήματα που είναι υπεύθυνα να αξιολογούν και να καθορίζουν τους κινδύνους ώστε να διαχειρίζονται και να αντιμετωπίζουν μία κρίση. Στόχος όλου αυτού είναι η διατήρηση του λειτουργικού πλαισίου τους. Η παρούσα διαδικασία περιλαμβάνει πολλές προκλήσεις και ευκαιρίες για τους διαχειριστές, σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας. (Γεροντογιάννης, Δ., 2019)

Οι ερευνητές προσδιόρισαν έναν κατάλογο κρίσεων που πιθανά μπορεί να αντιμετωπίσει ένας οργανισμός ή μια κρατική οντότητα. Ο πίνακας αυτός παρουσιάζεται παρακάτω:

Καταστάσεις που επιφέρουν κρίσεις	
<ul style="list-style-type: none"> • Βία • Ανάκληση προϊόντος/ υπηρεσίας • Τρομοκρατία • Περιβαλλοντικά Ατυχήματα • Πυρκαγιά • Βόμβα ή απειλή για βόμβα • Πλημμύρα • Τυφώνας 	<ul style="list-style-type: none"> • Ομηρία • Ληστεία • Χημική διαρροή ή διαρροή επιβλαβών υλικών • Κατάρρευση κτιρίου • Σεισμός • Δολιοφθορά • Απώλεια υγείας πάσης φύσεως

Εικόνα 9 Καταστάσεις που επιφέρουν κρίσεις (Πηγή: Barton et. al 1995)

Οι καταστάσεις που αναφέρονται στον ανωτέρω πίνακα μπορούν να οδηγήσουν σε μία κατάσταση κρίσης. Λαμβάνοντας, αυτό, υπόψη οι οργανισμοί και οι κρατικές οντότητες πρέπει να έχουν ένα πλαίσιο εφαρμογής των στρατηγικών επιλογών τους περιλαμβάνοντας τις ενδεχόμενες δυσάρεστες καταστάσεις. Οι ερευνητές πάνω σε αυτή την υπόθεση ανέπτυξαν και παρουσίασαν τον πίνακα που ακολουθεί:

Εικόνα 10 Λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων (Πηγή: Barton et. al 1995)

Η έρευνα διαχωρίζει πλήρως τη διαδικασία διαχείρισης των κινδύνων από αυτή της διαχείρισης των κρίσεων. Σε μία όμως προσπάθεια να αντιμετωπιστεί μία δυσάρεστη κατάσταση με το βέλτιστο τρόπο, ενδέχεται να συνυπάρχουν. Κάτω από αυτό το πλαίσιο αντιλαμβανόμαστε ότι οι οργανισμοί και οι κρατικές οντότητες πρέπει εκ των προτέρων να διαχειρίζονται στους συγκεκριμένους κινδύνους, ώστε να είναι σε θέση να τους αντιμετωπίσουν. (Γεροντογιάννης, Δ., 2019)

3.1.1.3 Μοντέλο Saarelainen & Jormakka

Το 2010 οι Saarelainen και Jormakka παρουσίασαν την έρευνά τους για τον τρόπο που πρέπει να αντιδρούν οι οργανισμοί ή οι κρατικές οντότητες στη φάση διαχείρισης κρίσεων. Η τοποθέτησή τους συνοψίζεται στο ότι η ύπαρξη στατικής εργαλειακής υποδομής για τη σωστή εκτέλεση και την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, προς λήψη των κατάλληλων αποφάσεων δεν είναι πάντα η λύση σε όλες τις καταστάσεις. Σημαντικό σημείο είναι η χρήση εργαλείων σε συνδυασμό με τη δόμηση των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων, τη διοίκηση και τον έλεγχο, τον προγραμματισμό των πόρων, τις πληροφορίες κ.α. Η βασική προϋπόθεση στη διαχείριση των κρίσεων είναι η αντίληψη της κατάστασης με κύριο κορμό την

διοίκηση και τον έλεγχο στο περιβάλλον που διαδραματίζεται η κατάσταση. Έτσι εξάγονται εργαλεία για τη διαχείριση των κρίσεων τα οποία πλαισιώνουν τη διοίκηση και τον έλεγχο, όπου με τη διαχείριση των πόρων αντιμετωπίζουν την κατάσταση.

Οι ερευνητές τονίζουν ότι πρέπει να δημιουργηθεί μία βάση δεδομένων όπου θα συλλέγονται στοιχεία που θα είναι άμεσα εκμεταλλεύσιμα. Η βάση αυτή θα περιέχει δεδομένα, τα οποία εκτός των άλλων αξιολογούνται για την αξιοπιστία τους, σε συνδυασμό με την εκδήλωση των ενεργειών των εμπλεκομένων και έτσι αποκτάται γνώση για μετέπειτα ενέργειες, προς πάσα κατεύθυνση.

Το βασικό ερευνητικό σημείο αυτής της προσπάθειας αποτελεί η δημιουργία εργαλείων διοίκησης και ελέγχου που δραστηριοποιούνται στο περιβάλλον της διαχείρισης των κρίσεων και στην διαδικασία για την αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής για μία εύστοχη και χρονικά αποτελεσματική διαχείριση της κρίσης. (Γεροντογιάννης, Δ., 2019)

3.1.1.4 Μέθοδος PESTLE

Η μέθοδος PESTLE αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στρατηγικό εργαλείο καταστάσεων κρίσης. Η εν λόγω μέθοδος χρησιμοποιείται για τη διαχείριση κρίσεων στο τομέα της πρόληψης εξάγοντας συγκεκριμένα και ασφαλή συμπεράσματα για τα στοιχεία που μπορεί να επιφέρουν κρίσιμα αποτελέσματα. Η PESTLE στην διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται και ως ανάλυση με κύριο χαρακτηριστικό τη δράση της στο τομέα του Marketing. Η σύντμηση PESTLE προκύπτει από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων:

- 1) Political (Πολιτικός)
- 2) Economic (Οικονομικός)
- 3) Socio- Cultural (Κοινωνικό- πολιτικός)
- 4) Technological (Τεχνολογικός)
- 5) Legal (Νομικός)
- 6) Environmental (Περιβαλλοντικός)

Οι λέξεις αυτές περιγράφουν την παρούσα κατάσταση αναφορικά με το μακρό περιβάλλον ενός οργανισμού ή μίας κρατικής οντότητας, δηλαδή τα συστήματα και

τις δομές που τις περιβάλλουν. Ακολούθως θα δούμε αναλυτικά τους τομείς που επιδρούν στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον σύμφωνα με τη μέθοδο. (Γεροντογιάννης, Δ., 2019)

1) Πολιτικός Τομέας

Πραγματοποιείται ανάλυση των επιδράσεων των πολιτικών παρεμβάσεων οι οποίες ασκούνται σε ένα οργανισμό ή μία κρατική οντότητα σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο. Σε αυτό τον τομέα περιλαμβάνονται η πολιτική σταθερότητα, το νομικό πλαίσιο, τα συστήματα φορολόγησης, οι αποφάσεις των τοπικών αρχών (περιφέρειες και φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης), το πολιτικό καθεστώς και η μορφή της διακυβέρνησης του κράτους που υπάρχει και ενεργεί ο εκάστων οργανισμός. Σε αυτό αντιλαμβανόμαστε ότι οι παραπάνω παράγοντες ενδέχεται να προκαλέσουν τη δυσλειτουργία ή την ομαλή λειτουργία των οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε ένα κράτος.

2) Οικονομικός Τομέας

Στο λειτουργικό πλαίσιο των οργανισμών και των κρατικών οντοτήτων επιδρούν σε σημαντικό βαθμό οι οικονομικές συνθήκες που επικρατούν. Σε αυτό τον τομέα μελετούνται και παρουσιάζονται τα στοιχεία των τοπικών, εθνικών και κρατικών οικονομιών και των επιπτώσεών τους στους οργανισμούς ή τις κρατικές οντότητες. Παράλληλα εξετάζεται ο οικονομικός βίος των ανωτέρω και οι παράγοντες που τις επηρεάζουν, όπως ο ρυθμός πληθωρισμού, η οικονομική ανάπτυξη, η βιομηχανία, ο τουρισμός, η αγροτική παραγωγή, οι διατιθέμενες υπηρεσίες κ.α.

3) Κοινωνικό- Πολιτισμικός Τομέας

Σε αυτό τον τομέα ερευνάται κατά πόσο η κοινωνική δομή μπορεί να επηρεάσει τους οργανισμούς ή τις κρατικές οντότητες. Η ανάλυση περιλαμβάνει το στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον, όπου τα ποικίλα κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως η δομή της κοινωνίας, οι αντιλήψεις των stakeholders, τα δημογραφικά και πληθυσμιακά στοιχεία επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό (όπως είπαμε και παραπάνω) τις εταιρίες και τις κρατικές οντότητες σε καταστάσεις διαχείρισης κρίσεων.

4) Τεχνολογικός Τομέας

Η τεχνολογία και η εξέλιξη αυτής επηρεάζουν άμεσα τα κράτη και τους οργανισμούς. Όπως μπορούμε εύκολα να αναληφθούμε η παρουσία νέων τεχνολογιών, σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη λειτουργία των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων. Όλα τα χαρακτηριστικά της τεχνολογικής εξέλιξης αναλύονται και περιγράφονται στον εν λόγω τομέα.

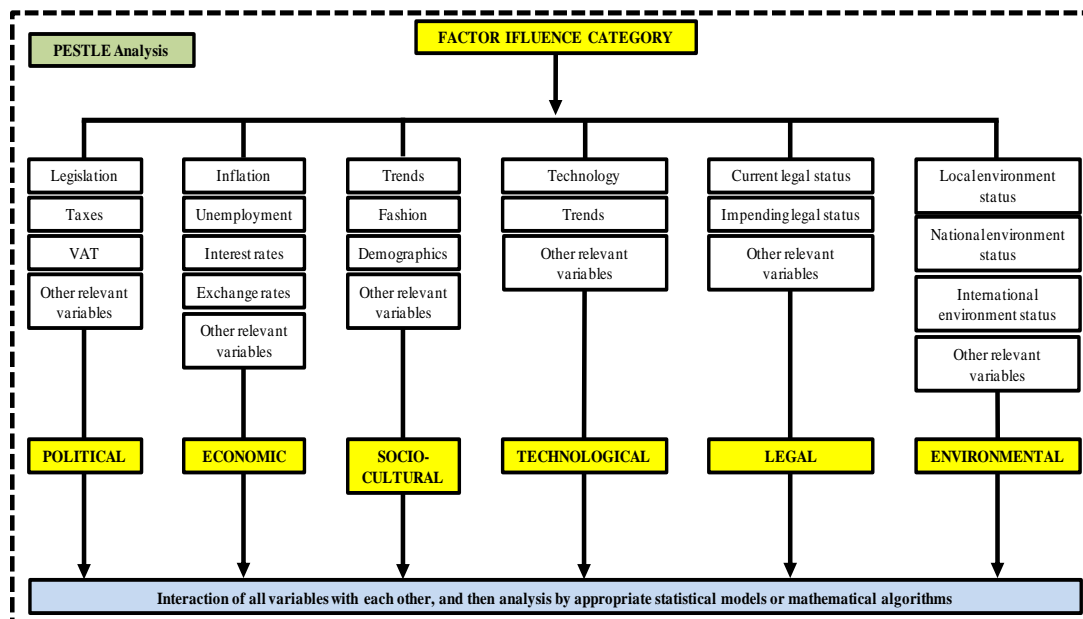
5) Νομικός Τομέας

Εξετάζεται η επίδραση του παγκόσμιου και εθνικού νομικού πλαισίου, στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον που λειτουργεί ένας οργανισμός ή μία κρατική οντότητα. Σε αυτό το τομέα περιλαμβάνονται θέματα τα οποία σχετίζονται με τους εργασιακούς νόμους, την επιτροπή ανταγωνισμού, των νομοθετικών ρυθμίσεων για την προστασία των καταναλωτών, τους νόμους περί ανταγωνισμού, τις διεθνείς συμβάσεις και οτιδήποτε άλλο που μέσω του νομοθετικού πλαισίου μπορεί να επηρεάσει και με έμμεσο ή με άμεσο τρόπο τη λειτουργία μιας εταιρίας ή μίας κρατικής οντότητας.

6) Περιβαλλοντικός Τομέας

Μελετώνται θέματα οικολογικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπως οι μεταβολές του κλίματος, που μπορούν να επηρεάσουν τομείς όπως η ασφάλεια, οι καλλιέργειες κ.α. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο αναφερόμαστε σε ζητήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και μπορούν να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό το λειτουργικό πλαίσιο των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων.

Στη παρούσα μέθοδο, όπως είδαμε, καθορίζονται ανά τομέα οι μεταβλητές που ενδέχεται να επηρεάσουν τους οργανισμούς και τις κρατικές οντότητες στο επίπεδο της πρόληψης. Το 2015 (Sammunt-Bonnici) δημιουργήθηκε ένας πίνακας που αναπαριστά αυτές τις μεταβλητές, οι οποίες συνθέτουν παράγοντες καθορίζοντας των απαραίτητων διαδικασιών που συμμετέχουν στη λήψη ορθών αποφάσεων μέσω της PESTLE μεθόδου. Ο προαναφερόμενος πίνακας παρουσιάζεται παρακάτω:

Εικόνα 11 Το μεθοδολογικό πλαίσιο ανάλυσης PESTLE (Πηγή: Sammunt-Bonnici, 2015)

3.1.1.5 Μέθοδος SWOT

Η ανάλυση SWOT είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο που ερευνά τις εσωτερικές και εξωτερικές επιρροές που συντελούν στη λειτουργία των οργανισμών ή των κρατικών οντοτήτων, προς την ολοκλήρωση του στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, με βασικό στόχο τη λήψη αποφάσεων ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν οριστεί. Η λέξη SWOT αποτελεί σύντμηση των λέξεων Strengths (δυνατότητες), Weaknesses (αδυναμίες), Opportunities (ευκαιρίες), Threats (απειλές) (Γεροντογιάννης, Δ., 2019).

Η μέθοδος αυτή επιχειρεί να απαντήσει με ποσοτικό τρόπο σε ερωτήματα για το στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται χαρακτηρίζονται από ποιοτικούς δείκτες. Τα αντίστοιχα ερωτήματα που θα παρατεθούν παρακάτω αναπαράγονται από το βιβλίο Διαχείριση Κρίσεων, Λυδία Λίθος Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης (2019) του Γεροντογιάννη Διονύσιου.

1) Strengths (Δυνατά σημεία)

- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα για αμφότερους τους εμπλεκόμενους;
- Ποιο είναι το πλέον κυρίαρχο στοιχείο του στρατηγικού και επιχειρησιακού περιβάλλοντος;
- Ποιοι είναι οι διαθέσιμοι πόροι που δύναται να συμβάλουν στο επιχειρησιακό έργο του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας;
- Τι θεωρείται από τους εμπλεκόμενους ως ενδογενής δύναμη (δηλαδή το στοιχείο εκείνο που δημιουργείται από εσωτερικά αίτια, χωρίς την επίδραση εξωτερικών παραγόντων) του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας;

2) Weaknesses (Αδυναμίες)

- Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
- Τι θα έπρεπε να αποφευχθεί;
- Τι θεωρούν οι εμπλεκόμενοι ως ενδογενή αδυναμία;

Οι δυνατότητες και οι αδυναμίες μελετώνται σε εσωτερικό επίπεδο. Ειδικότερα αφορούν τις εσωτερικές επιρροές που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο λειτουργικό πλαίσιο του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας. Αυτές οι επιρροές προέρχονται από εσωτερικούς πόρους όπως ικανότητες και δεξιότητες των εμπλεκομένων, χαρακτηριστικά του οργανισμού ή της κρατικής οντότητας, τεχνογνωσία, οικονομικά χαρακτηριστικά, επίπεδο ανταπόκρισης σε καταστάσεις κρίσης κ.α.

3) Opportunities (Ευκαιρίες)

- Ποιες είναι οι ευκαιρίες εκείνες, οι οποίες πρέπει να χρησιμοποιηθούν;
- Ποιες είναι οι τάσεις που αναγνωρίζονται στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον;
- Υφίστανται αλλαγές στην τεχνολογία και σε ποια κλίμακα (δηλαδή μεγάλη ή μικρή);

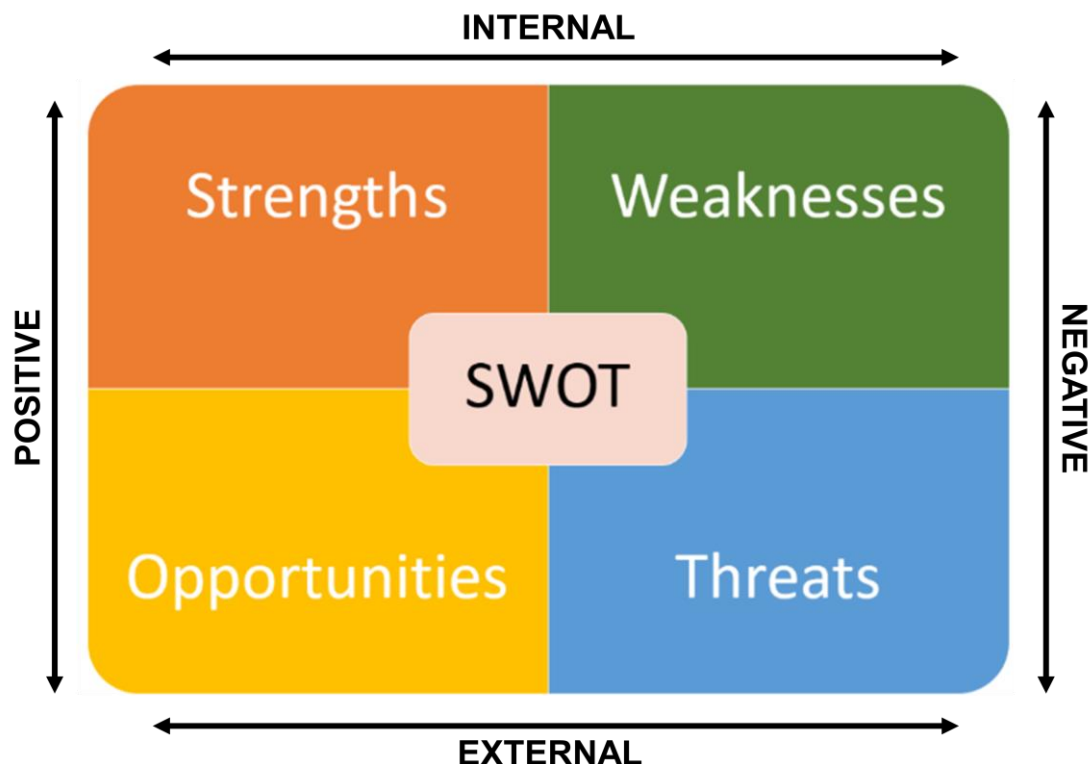
- Αναγνωρίζονται αλλαγές στην πολιτική της κρατικής οντότητας που επηρεάζει και τους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε αυτή, στο πεδίο του στρατηγικού ή επιχειρησιακού ενδιαφέροντος;
- Υπάρχουν αλλαγές στο culture, σε δημογραφικά στοιχεία και στον τρόπο της κοινής λειτουργικής προσέγγισης από τους stakeholders;
- Ποια είναι τα εξελισσόμενα γεγονότα, σε τοπικό, εθνικό και διεθνές πεδίο που επιδρούν στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον;

Σε αυτό το σημείο οφείλουμε να αναφέρουμε ότι στο πλαίσιο των ευκαιριών απαιτείται η χρήση των δυνατών σημείων και η εξάλειψη σε βέλτιστο βαθμό των αδυναμιών ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι μέσα από τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.

4) Threats (Απειλές)

- Ποια εμπόδια παρουσιάζονται συνήθως;
- Τι πράττουν οι stakeholders;
- Εμφανίζονται αλλαγές στις διαδικασίες που συνθέτουν το στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον;
- Υπάρχουν προβλήματα αναφορικά με τη χρησιμοποίηση των υφιστάμενων πόρων;
- Αποτελεί κάποιο από τα αδύνατα στοιχεία πραγματική απειλή για το στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον;

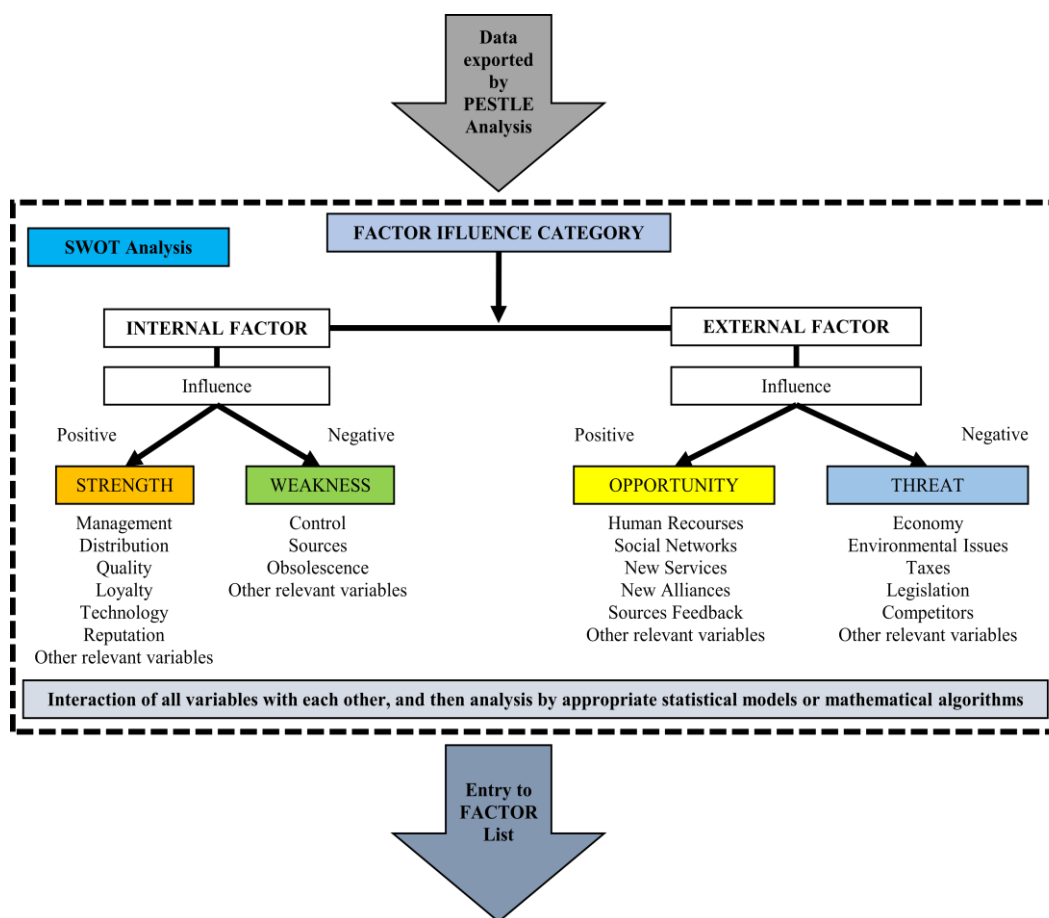
Οι ευκαιρίες και οι απειλές ανήκουν στον εξωτερικό χώρο, δηλαδή στις επιρροές εξωτερικής φύσης που εκτίθεται ο οργανισμός ή η κρατική οντότητα. Αυτά τα δύο χαρακτηριστικά πρέπει να εντοπίζονται από τους εμπλεκόμενους ώστε να είναι εφικτή η διαχείρισή τους.

Εικόνα 12 SWOT Ανάλυση (Πηγή www.stallyfy.com 2020)

Η SWOT ανάλυση χρησιμοποιείται συμπληρωματικά με τη μέθοδο PESTLE ώστε να συμβάλει μέσα από τα ποιοτικά και ποιοτικά της στοιχεία στη προκαταρκτική εξέταση μίας κατάστασης που υπάρχει πιθανότητα να οδηγηθεί σε μία κρίση (Γεροντογιάννης, Δ., 2019).

Σύμφωνα με την ανάλυση του Gürel (2017) η SWOT μεθοδολογικά είναι ένα πλαίσιο μεταβλητών που συνθέτουν παράγοντες. Αυτές οι μεταβλητές και οι παράγοντες απαιτούν ανάλυση σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο ώστε να συμβάλλουν στη βέλτιστη διαδικασία για λήψη αποφάσεων στη διαχείριση των κρίσεων. Όλη αυτή η διαδικασία έχει προληπτικό χαρακτήρα, αφού μέσα από την ανάλυση και την έρευνα των παραπάνω στοιχείων επιχειρείται η λήψη αποφάσεων-μέτρων ώστε να προληφθεί μία κατάσταση κρίσης. Στο σχήμα που ακολουθεί μπορούμε να δούμε το μεθοδολογικό πλαίσιο της SWOT ανάλυσης σύμφωνα με τον ερευνητή Gürel E. (2015)

Εικόνα 13 Το μεθοδολογικό πλαίσιο ανάλυσης SWOT (Πηγή GUREL 2015)

3.1.2 Θεωρητικά Πρότυπα και Ορισμός των Βασικών Πυλώνων

Η παρούσα διατριβή έχει ως στόχο μέσα από την ποσοτική ανάλυση συγκεκριμένων ιστορικών παραδειγμάτων (case studies) και την ποιοτική ανάλυση μέσω συνεντεύξεων να εξάγει απαντήσεις σε ορισμένα ερωτήματα που υφίστανται στο φαινόμενο της κρίσης λόγω της μετακίνησης πληθυσμών λόγω ένοπλων συγκρούσεων. Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό οι βασικοί πυλώνες της εργασίας μας είναι:

- 1) Κρατική Οντότητα
- 2) Μετακίνηση Πληθυσμών
- 3) Ένοπλες Συγκρούσεις

Σε αυτό το πλαίσιο θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε το φαινόμενο με βάση τα μοντέλα που αναφέρθηκαν αναλύοντας με μεθοδολογικό τρόπο (σύμφωνα με τη μέθοδο των μοντέλων) τα στοιχεία της κρίσης που επιφέρει το παραπάνω γεγονός.

3.1.2.1 Μοντέλο McConnell

Αυτό το μοντέλο ασχολείται ώστε να πραγματοποιήσει μία σωστή αξιολόγηση της κρίσης. Κύριος στόχος στο πεδίο της διαχείριση μίας κρίσης είναι η αντιμετώπιση των απειλών και της αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει μία τέτοια κατάσταση. Στο εξεταζόμενο μοντέλου δεν υπάρχει ένας και μόνο τρόπος ώστε να οδηγηθούμε στην επιτυχία στη διαχείριση κρίσιμων καταστάσεων. Με βάση τη μεθοδολογική προσέγγιση του μοντέλου μπορούμε να παρουσιάσουμε τα στοιχεία του φαινομένου.

1) Προκαθορισμένοι στόχοι.

Οι κρατικές οντότητες επιθυμούν να αντιμετωπίσουν μία τέτοιας μορφής κρίση. Οι στόχοι που ενδεικτικά μπορούν να βάλουν είναι:

- Μείωση του αριθμού των μετακινούμενων πληθυσμών στην επικράτειά τους.
- Εξάλειψη ή μείωση των ένοπλων συγκρούσεων.

2) Προστασία για άτομα/ ομάδες/ περιβάλλον, που απειλούνται.

Ένα από τα βασικά στοιχεία που επιβάλλεται να λάβει υπόψη μία κρατική οντότητα είναι η προστασία συγκεκριμένων ομάδων ανθρώπων. Αυτοί μπορεί να είναι:

- Ασυνόδευτα ανήλικα.
- Πρόσφυγες .
- Μητέρες και παιδιά.
- Των ημεδαπών από έκνομες ενέργειες των μετακινούμενων πληθυσμών.
- Των μεταναστών από επιθέσεις (κυρίως με ρατσιστικό χαρακτήρα).

3) Ταχύτητα βελτίωσης των αδυναμιών.

Οι κρατικές οντότητες οφείλουν να βελτιώσουν άμεσα τις αδυναμίες τους ώστε να αντιμετωπίσουν μία τέτοια κρίση. Οι βελτίωση ορισμένων από αυτό μπορεί να είναι:

- Οι υποδομές υποδοχής

- Εξωτερική επιρροή της κρατικής οντότητας
- Μέσα με στόχο την παρεμπόδιση των παρανόμων ή παρατύπως μετακινούμενων πληθυσμών.

4) Τήρηση προτύπων στρατηγικών σχεδίων.

Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε μία κρατική οντότητα επιβάλλεται να έχει και να τηρεί στρατηγικά σχέδια με στόχο να αντιμετωπίζει τέτοιες καταστάσεις.

5) Ύπαρξη προτύπων σχεδίων διαχείρισης κινδύνου και διαχείρισης κρίσεων και πιστή συμμόρφωση με αυτά.

Όπως και παραπάνω τα σχέδια διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο να αντιμετωπιστεί με επιτυχία ή κρίση της μετακίνησης πληθυσμών. Τα πρώτα, δηλαδή τα σχέδια διαχείρισης κινδύνων έχουν κυρίως προληπτικό χαρακτήρα προετοιμάζοντας την κρατική οντότητα να αναγνωρίσει τους κινδύνους που ενδέχεται να αντιμετωπίσει, ενώ τα σχέδια διαχείρισης κρίσεων έχουν ως στόχο να δημιουργήσουν μία μεθοδολογική κατάσταση που θα ελέγξει την υφιστάμενη κρίση.

6) Εφαρμογή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου.

Το νομοθετικό πλαίσιο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στη διαμόρφωση του πλαισίου διαχείρισης της κρίσης. Το μεταναστευτικό δίκαιο, το δίκαιο της ιθαγένειας και οι διεθνείς συμβάσεις που έχουν ενταχθεί στο εθνικό δίκαιο της εκάστης κρατικής οντότητας προσδιορίζουν της δυνατές ενέργειες που μία χώρα μπορεί να εκτελέσει ώστε να αντιμετωπίσει την εξεταζόμενη κρίσιμη κατάσταση.

7) Σύγκριση και μάθηση, από την εμπειρία των άλλων, περί κρίσεων.

Ένα άλλο σημαντικότερο σημείο στη διαχείριση των κρίσεων είναι ότι η κάθε κρατική οντότητα που αντιμετωπίζει μία κρίση, όπως αυτής της μετακίνησης μεγάλων πληθυσμών στην επικράτειά της, να μελετά ιστορικά παραδείγματα που μοιάζουν με την κρίσιμη κατάσταση. Μία ιστορική ανασκόπηση μπορεί να διδάξει τον τρόπο που μπορεί να διαχειριστεί την υφιστάμενη κρίση.

8) Βοήθεια από εμπειρογνώμονες και δημόσια στήριξη για τις πρωτοβουλίες.

Πάντα η οργάνωση, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός επιχειρησιακού σχεδίου στην αντιμετώπιση μίας τέτοιας κρίσης πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη συμβολή ειδικών. Αυτοί μπορεί να είναι:

- Επικοινωνιολόγοι
- Νομικοί
- Στελέχη της πολιτικής προστασίας
- Αξιωματούχοι των Σωμάτων Ασφαλείας και των Ενόπλων Δυνάμεων
- Μέλη ΜΚΟ

Σε όλο αυτό η στήριξη της δημόσιας διοίκησης είναι επιβεβλημένη.

3.1.2.2 Μοντέλο Barton & Hardigree

Η διαχείριση των κινδύνων που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι κρατικές οντότητες σε μία μεγάλης κλίμακας μετακίνηση πληθυσμών αλλά και η διαχείριση της εξεταζόμενης κρίσης χαρακτηρίζονται από καθήκοντα και ενέργειες των εμπλεκομένων. Σε αυτό το μοντέλο υπάρχει διαχωρισμός στις ενέργειες των διαχειριστών κινδύνων και των διευθυνόντων της διαχείρισης κρίσεων.

Η καταγραφή και η αξιολόγηση των κινδύνων αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα στο να οδηγήσει την κρατική οντότητα να είναι επαρκώς προετοιμασμένη στο να αντιμετωπίσει την κρίση. Αυτό μπορεί να ορίσει σαφώς τις μεταβλητές που εγκυμονούν κινδύνους ώστε οι διαχειριστές της κρίσης να μπορούν να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν τις διαδικασίες αντιμετώπισης της κρίσιμης κατάστασης.

Στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον η αναγνώριση και η αξιολόγηση των κινδύνων δρα ως προστατευτικός παράγοντας στην εύρυθμη λειτουργία της κρατικής οντότητας. Όλη αυτή η διαδικασία βέβαια περιλαμβάνει πολλές προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες, όπου οι διαχειριστές ανάλογα με την τάξη τους στην αλυσίδα της ιεραρχίας επιβάλλεται να αντιμετωπίσουν και να εκμεταλλευτούν αντίστοιχα.

Στο εξεταζόμενο ζήτημα μπορούμε να αναφέρουμε τις καταστάσεις που δημιουργούν κρίσεις σύμφωνα με τους ερευνητές.

1) Αρχικά η βία αποτελεί κύριο γνώρισμα των ένοπλων συγκρούσεων. Συγκρούσεις που ενδέχεται να οδηγήσουν στον δεύτερο πυλώνα της εργασίας μας, δηλαδή στην μετακίνηση των πληθυσμών. Αυτή την μετακίνηση η κρατική οντότητα (1^{ος} πυλώνας) πρέπει να διαχειριστεί.

2) Οι ένοπλες συγκρούσεις μπορεί να οδηγήσουν σε συγκεκριμένες απειλητικές καταστάσεις και καταστροφές όπως:

- Τρομοκρατία
- Πυρκαγιά
- Βόμβα ή απειλή για βόμβα
- Ομηρία
- Ληστεία
- Κατάρρευση κτιρίου

Αυτά είναι χαρακτηριστικό δείγμα σύμφωνα με το μοντέλο καταστάσεων που μπορεί να οδηγήσουν σε κρίση την ίδια την κρατική οντότητα που τα υφίσταται αλλά και των γειτονικών που θα αναγκαστούν να δεχθούν τους πληθυσμούς που μετακινούνται στην επικράτεια τους για να αποφύγουν τις προαναφερόμενες συνθήκες. Αρά μπορούμε να αντιληφτούμε ότι οι ένοπλες συγκρούσεις μέσα από τις καταστροφές και τις καταστάσεις που επιφέρουν οδηγούν σε κρίση και κατά επέκταση απαιτείται συλλογική προσπάθεια από τους εμπλεκόμενους ώστε να αναγνωρίσουν, να αξιολογήσουν του κινδύνους και να διαχειριστούν την υφιστάμενη κατάσταση.

3) Τέλος η απώλεια ζωής πάσης φύσεως (ασθένειες, παράπλευρες απώλειες, νεκροί και τραυματίες πολεμικών συρράξεων) αποτελεί το κυριότερο παράγοντα που οδηγεί τους πληθυσμούς να μετακινηθούν. Οι συνθήκες αυτές δεν αφήνουν σχεδόν κανένα περιθώριο στους ανθρώπους να μείνουν και να αντιμετωπίσουν τέτοιες συνθήκες. Με αποτέλεσμα να επιλέγουν να μετακινηθούν μαζικά ώστε να ξεφύγουν από τέτοιες καταστάσεις σε κρατικές οντότητες με ασφαλείς προς αυτούς συνθήκες.

Αναφέροντας όλα τα ανωτέρω οφείλουμε, σύμφωνα με το μοντέλο, να εξετάσουμε συνοπτικά το πώς οι εμπλεκόμενοι δρουν στην προετοιμασία και τη διαχείριση μίας κρίσιμης κατάστασης.

Αρχικά οι διαχειριστές κινδύνου όπως έχουμε ήδη αναφέρει οφείλουν να αναγνωρίσουν, να καταγράψουν και να αξιολογήσουν τους ενδεχόμενους κινδύνους που μπορεί να κρύβονται από την μετακίνηση πληθυσμών σε μία κρατική οντότητα. Σε γενικό πλαίσιο στόχος τους είναι να εκτιμήσουν την πιθανή κατάσταση ώστε να δημιουργήσουν τις συνθήκες που θα φέρει την επίγνωση και την πολιτική αντιμετώπισης της κρίσης.

Παράλληλα ένας διαχειριστής των υποδομών πρέπει να καταστήσει σαφές τις ελλείψεις αλλά και τις αδυναμίες που υπάρχουν ώστε να μπορούν να βελτιωθούν. Όλη αυτή η προσπάθεια συμβάλει ώστε η κρατική οντότητα να προετοιμαστεί σύμφωνα με τους καταγεγραμμένους κινδύνους και να δημιουργήσει τις δομικό-τεχνικές συνθήκες να διαχειριστεί μία μελλοντική κατάσταση κρίσης λόγω των υπεράριθμων μετακινούμενων πληθυσμών στην επικράτειά της.

Τέλος οι διαχειριστές της κρίσης ηγούνται ανάλογα της ιεραρχικής τους θέσης της προσπάθειας στο να αντιμετωπίσουν την κατάσταση. Λαμβάνουν πρωτοβουλίες με στόχο να εκμεταλλευτούν στο μέγιστο βαθμό τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται αλλά και να διαχειριστούν με το βέλτιστο τρόπο τις προκλήσεις που δημιουργούνται κατά την εξέλιξη της κρίσιμης κατάστασης. Η εργασία τους χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα σοβαρή αφού αυτοί οφείλουν να διαχειριστούν την κρίση, έχοντας πάντα ως προκαταβολές τις ενέργειες των παραπάνω διαχειριστών. Άρα αντιλαμβανόμαστε ότι όλη η διαδικασία αντιμετώπισης αυτής της κατάστασης πρέπει να είναι διαρκής και συλλογική ώστε να επιφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

3.1.2.3 Μοντέλο Saarelainen & Jormakka

Η ύπαρξη συγκεκριμένων και στατικών εργαλειακών υποδομών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων δεν αποτελεί γεγονός που θα οδηγήσει πάντα σε επιθυμητά αποτελέσματα. Οι οργανισμοί και οι κρατικές οντότητες οφείλουν να χρησιμοποιούν εργαλεία που θα επιτύχουν τα βέλτιστα στη διαχείριση μίας κρίσιμης κατάστασης.

Στο δικό μας παράδειγμα η δομή της κρατικής οντότητας, η διοίκηση και ο έλεγχος, η ανάλυση των πληροφοριών αλλά και ο καθορισμός του πλαισίου διαχείρισης των πόρων αποτελούν σημαντικά σημεία που θα πρέπει να διαμορφωθούν με συνέπεια ώστε να επιτευχθεί η διαχείριση της κρίσης.

Βασικό χαρακτηριστικό των ανωτέρω είναι η σαφής και ρεαλιστική επίγνωση της διαμορφωθείσας κατάστασης. Η κρατική οντότητα θα πρέπει να έχει διαρκή εικόνα στο πως η κατάσταση εξελίσσεται ώστε να μπορεί μέσω των εμπλεκομένων να λάβει τις απαιτούμενες αποφάσεις και να ενεργήσει με το απαιτούμενο βάθος. Σε όλη αυτή την προσπάθεια ο παράγοντας της διοίκησης και του ελέγχου κρίνεται ως απαραίτητος.

Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη παράγραφο παράλληλα με τον έλεγχο και διοίκηση κρίνεται επιτακτική ανάγκη για χρήση επιπλέον εργαλείων που θα δρουν παράλληλα με το πρώτο. Αυτά τα εργαλεία μπορεί να είναι βάσεις δεδομένων (π.χ. για διαχείριση διαθέσιμων πόρων, επεξεργασία πληροφοριών κ.α.) με δεδομένα που επικαιροποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και μπορούν να παρέχουν σημαντικές δυνατότητες για τη λήψη αποφάσεων στη διαχείριση της κρίσης.

Η χρήση αυτών των εργαλείων μπορεί να συνεισφέρει δραστικά στην αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε κάποια παραδείγματα που θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα για τη διαχείριση της κρίσης από την κρατική οντότητα.

- 1) Χρήση λογισμικών που μπορούν να παρέχουν άμεση μεταφορά της εντολής του προϊστάμενου κλιμακίου στο υφιστάμενο, μέσω κρυπτογραφημένων και αξιόπιστων δικτύων επικοινωνίας.
- 2) Διαλειτουργική βάση δεδομένων που θα παρέχει στοιχεία για τους μετακινούμενους πληθυσμούς εντός της επικράτειας της κρατικής οντότητας.
- 3) Χρήση βάσεων δεδομένων με εφοδιαστικό ρόλο, ώστε να βελτιωθεί ο ρυθμός διαχείρισης των διαθέσιμων πόρων.

Όπως είδαμε στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου το εξεταζόμενο μοντέλο έδωσε τη δυνατότητα για χρήση εργαλείων διοίκησης και ελέγχου, ώστε να διαμορφωθεί ένα προσδιορισμένο πλαίσιο, για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδίου με πρωταρχικό στόχο της διαχείριση της κατάστασης κρίσης.

3.2 Παράγοντες και Στάδια Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης-Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων (Παράγοντες-Μεταβλητές)

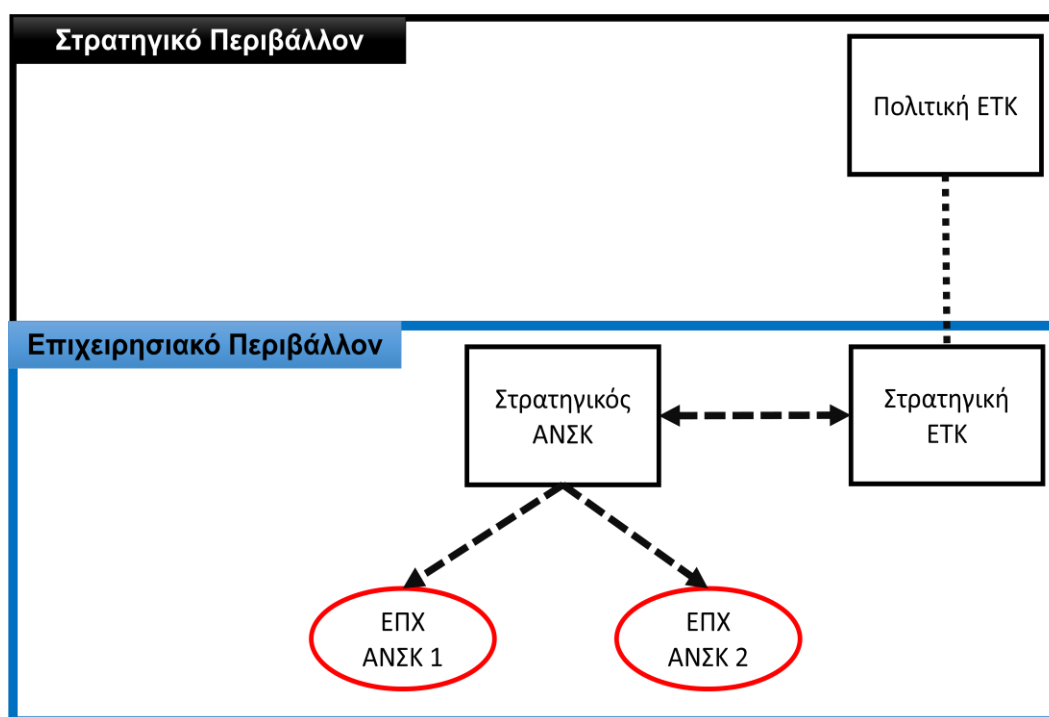
Στο παρακάτω υποκεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί προσπάθεια να οριστούν οι παράγοντες Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης σύμφωνα με τα καθορισμένα στάδια που έχουν περιγραφεί από τον ερευνητή Γεροντογιάννη Δ. (2016). Με αυτό τον τρόπο θα παρουσιαστούν η ΕΤΚ (επιθυμητή τελική κατάσταση), τα ΚΒ (κέντρα βάρους), τα ΑπΣ (αποφασιστικά σημεία) και οι ΑΝΣΚ (αντικειμενικοί σκοποί) που ανταποκρίνονται στη διαχείριση της κρίσης που υφίσταται από την μετακίνηση μεγάλων σε πληθυσμό ανθρώπων σε μία κρατική οντότητα, λόγω των ένοπλων συγκρούσεων. Με την αναγνώριση και την περιγραφή αυτών των σταδίων θα οδηγηθούμε στον ορισμό του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων, έτσι όπως αυτό καθορίζεται από τον ερευνητή Γεροντογιάννη Δ. (2014).

3.2.1 Παράγοντες Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

Η προσπάθειά μας θα βασίζεται στην ανάλυση της Επιχειρησιακής και Στρατηγικής Σχεδίασης που θα πρέπει να αποτελεί τον βασικό πυλώνα για την δραστική αντιμετώπιση της κρίσης. Το εγχείρημα αυτό θα έχει ως διαβαθμίσεις την ανάλυση του ΑΝΣΚ, την εύρεση του ΚΒ, και τη σχέση του με τα ΑπΣ και τον ορισμό των σταδίων της Επιχειρησιακής και Στρατηγικής Σχεδίασης ώστε αναγνωρίζοντας αυτά να μας δώσουν ένα πλαίσιο κριτηρίων για διαχείριση της προαναφερόμενης κρίσης με το βέλτιστο δυνατό τρόπο.

3.2.1.1 Ανάλυση ΑΝΣΚ

Σε επιχειρησιακό περιβάλλον η κρατική οντότητα με την έναρξη της κρίσης πρέπει να έχει ως βασική πολιτική ΕΤΚ τον περιορισμό και τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών που εισέρχονται στην επικράτειά της. Επίσης οφείλει να εξετάζει με προσεκτικό τρόπο τη διάθεση και τη χρησιμοποίηση των απαιτούμενων πόρων (υλικά, μέσα, υποδομές, άνθρωποι, οικονομικοί πόροι κ.α.). Το γεγονός αυτό οδηγεί στην στρατηγική ΕΤΚ όπου ορίζεται ως η διαχείριση των πόρων (κυρίως οικονομικών). Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να διατεθούν ώστε να αντιμετωπιστεί δραστικά η κρίση σε επικοινωνιακό, οικονομικό, υλικοτεχνικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Τέλος ο στρατηγικός ΑΝΣΚ συντίθεται από δύο βασικούς επιχειρησιακούς ΑΝΣΚ. Αυτοί είναι η αντιμετώπιση της μεγάλης εισροής ανθρώπων και η χρήση των μέσων και των ανθρώπων που απαιτούνται.

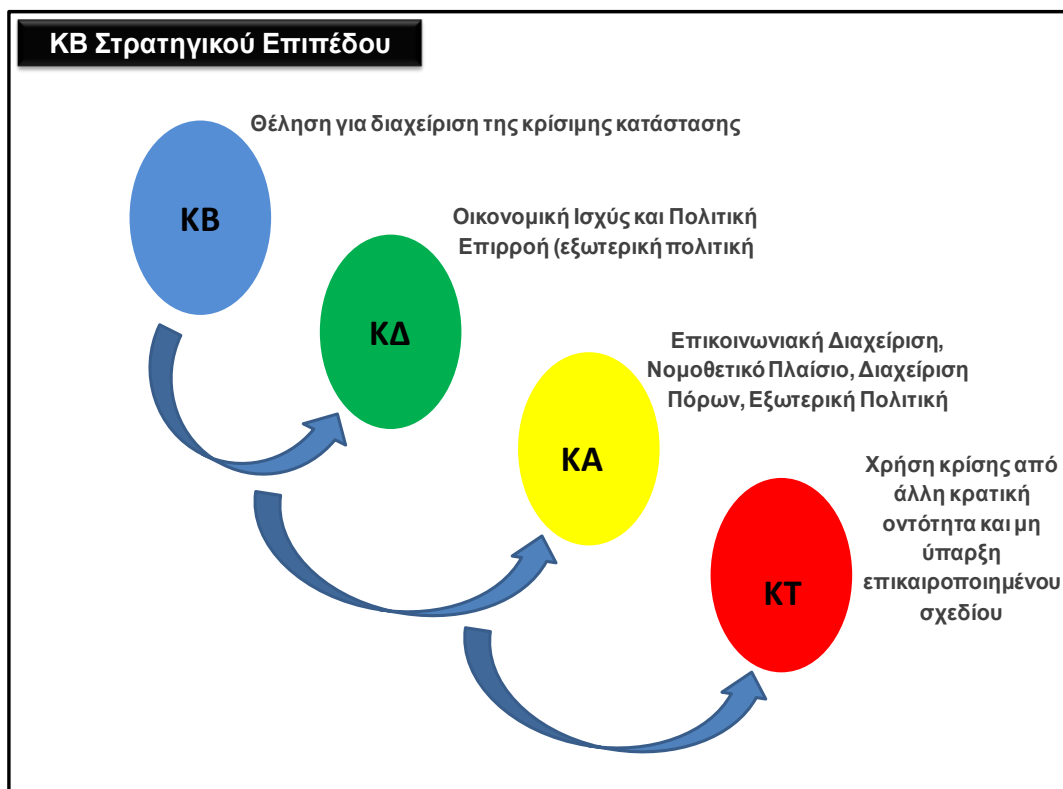

Εικόνα 14 Σχέση ΕΤΚ με ΑΝΣΚ (Πηγή: Γεροντογιάννης, 2016)

3.2.1.2 Εύρεση ΚΒ και συσχέτιση με ΑπΣ

Ως ΚΒ ορίζεται η θέληση της κρατικής οντότητας να αντιμετωπίσει την εξεταζόμενη κρίσιμη κατάσταση. Στις ΚΔ (Κρίσιμες Δυνατότητες) μπορούν να τοποθετήσουμε την η οικονομική ισχύ μίας χώρας και την πολιτικής επιρροή σε διεθνές επίπεδο συμμαχιών και ενώσεων κρατών. Παράλληλα ως ΚΑ (Κρίσιμες

Απαιτήσεις) εμφανίζονται η επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης, η διαχείριση των πόρων, τα νομοθετικά ερείσματα (σε εθνικό και διεθνές δίκαιο) και η χρήση

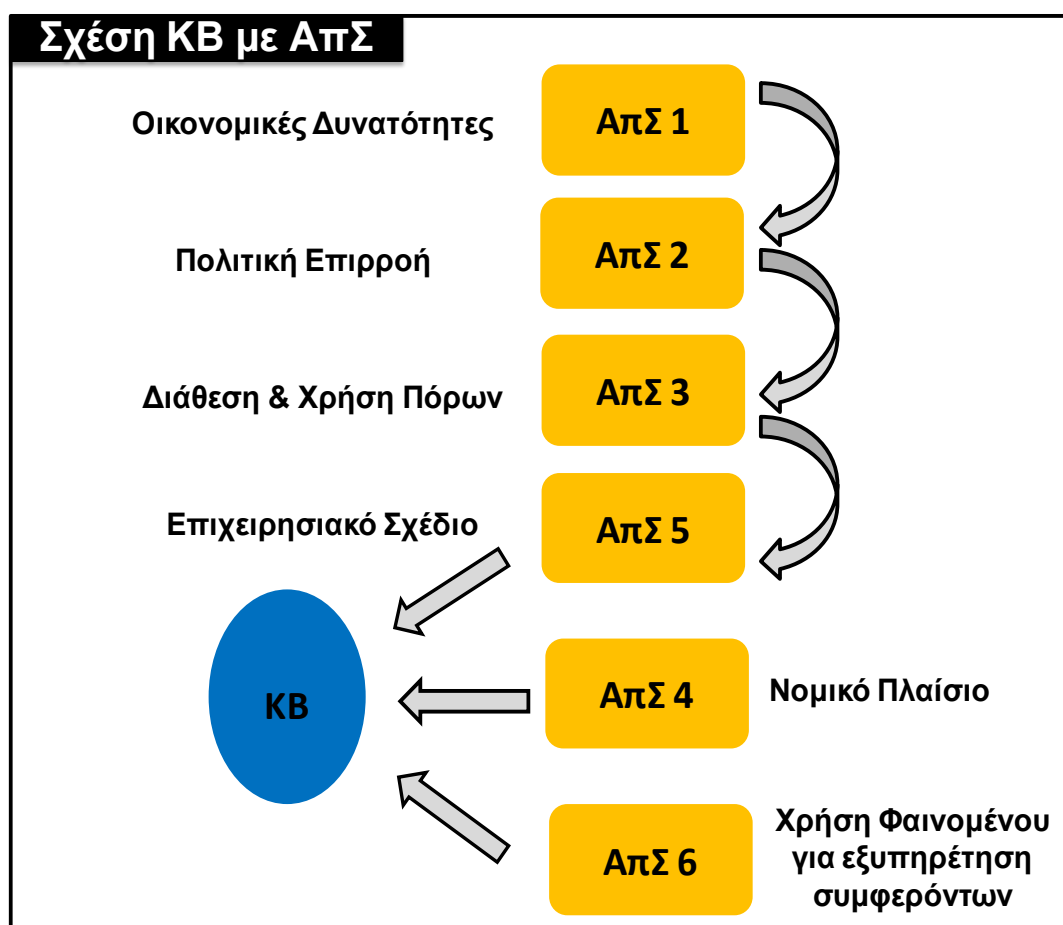

Εικόνα 15 KB Στρατηγικού Επιπέδου (Πηγή: Γεροντογιάννης, 2016)

εξωτερικής πολιτικής. Τέλος όσο αφορά τις ΚΤ (Κρίσιμες Τρωτότητες) ορίζονται η μη ύπαρξη ενός επικαιροποιημένου επιχειρησιακού σχεδίου, λόγο της πρωτοφανούς έντασης του φαινομένου και του αριθμού των μετακινούμενων πληθυσμών, επίσης ως ΚΤ μπορούμε να παραθέσουμε και την ενδεχόμενη χρήση αυτής της κρίσης από άλλες κρατικές οντότητες ώστε να χρησιμοποιηθεί ως πυλώνας εξωτερικής πολιτικής επηρεάζοντας έτσι την στάση άλλων κρατών και φυσικά της κρατικής οντότητας που διαχειρίζεται την κρίση.

Κατά την αναζήτηση των ΑπΣ μπορούμε να θέσουμε ότι οι οικονομικές δυνατότητες της κρατικής οντότητας αποτελεί το 1^ο ΑπΣ. Επίσης η πολιτική επιρροή του κράτους σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο είναι το 2^ο ΑπΣ. Το 3^ο ΑπΣ ορίζεται η διάθεση και η χρησιμοποίηση των υπαρχόντων πόρων. Βέβαια οι διεθνείς συμβάσεις-συμφωνίες και το νομοθετικό πλαίσιο (εσωτερικό- διεθνές) που περικλείει το φαινόμενο της μετακίνησης πληθυσμών θεωρείται το 4^ο ΑπΣ. Τέλος το επιχειρησιακό σχέδιο δράσης και η χρήση του φαινομένου από άλλη/ες κρατικές οντότητες για εξυπηρέτηση συμφερόντων της/ους είναι το 5^ο και 6^ο ΑπΣ αντίστοιχα.

Παρακάτω μπορούμε να δούμε στο σχήμα τη σχέση του ΚΒ με τα επιμέρους ΑπΣ, όπως αυτά έχουν προαναφερθεί.

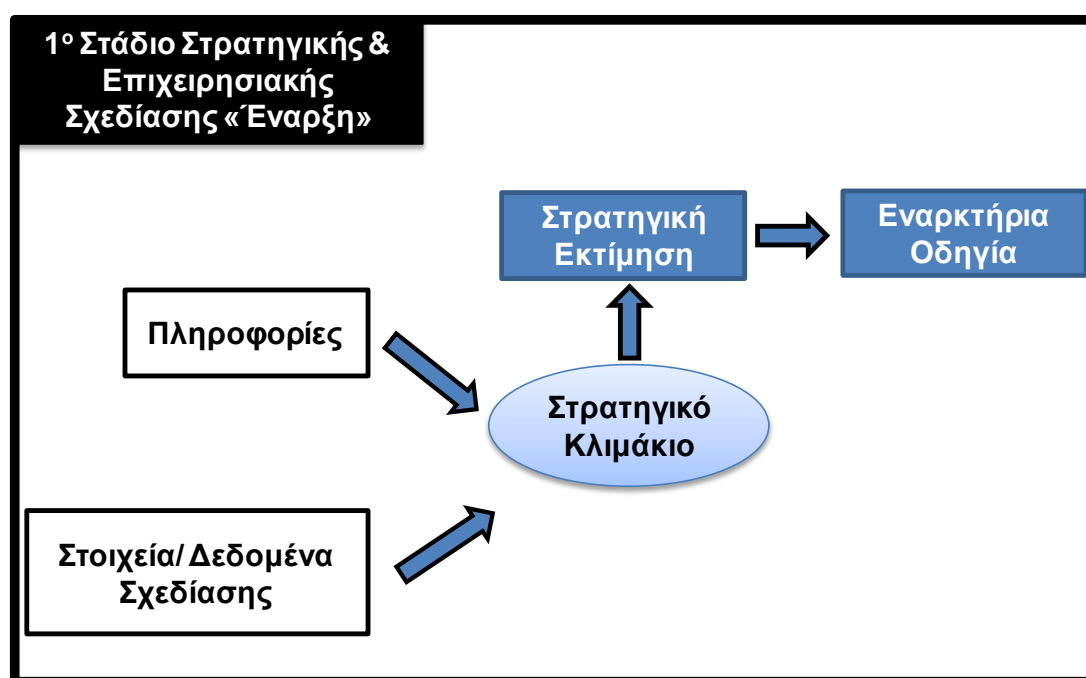
Εικόνα 16 Σχέση ΚΒ με ΑπΣ (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ. (2016))

3.2.2 Στάδια Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

Στη εκτέλεση της εργασίας, όπως ήδη αναφέραμε, οφείλουμε να προσδιορίσουμε τα στάδια της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης ώστε να καταλήξουμε στο πλαίσιο διαχείρισης της κρίσης. Η περιγραφή μας θα περιλαμβάνει και τα πέντε στάδια της Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης δηλαδή την έναρξη, τον προσανατολισμό, την ιδέα της ενέργειας, την εκπόνηση του σχεδίου και την αναθεώρηση και ολοκλήρωση του σχεδίου.

3.2.2.1 1^ο Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

Αρχικά στο 1^ο στάδιο σχεδίασης χρήσιμο θα κρίνεται να υπάρχει μία έτοιμη ομάδα επιχειρησιακής σχεδίασης, ώστε να μη χαθεί καθόλου χρόνος, αναγνωρίζοντας άμεσα την απαίτηση για εκτέλεση της στρατηγικής και επιχειρησιακής σχεδίασης με τις γενικές κατευθύνσεις και τους περιορισμούς που τη συνθέτουν. Στόχος θα είναι να βρεθούν οι μεταβλητές που δημιουργούν το πλαίσιο διαχείρισης της κρίσης. Παράλληλα κρίνεται απολύτως αναγκαίο η ύπαρξη ενός κέντρου συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων/πληροφοριών ώστε να είναι αντικειμενική και άμεση η ενημέρωση της ομάδας σχεδίασης. Σε αυτό το πλαίσιο, η «έναρξη» της σχεδίασης (που περιλαμβάνει το 1^ο στάδιο) θα είναι έτοιμη να εκτελεστεί με το βέλτιστο δυνατό τρόπο.

Εικόνα 17 1^ο Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Γεροντογιάννης Δ., 2016)

3.2.2.2 2^ο Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

Στο στάδιο αυτό καθορίζεται το έργο που πρέπει να επιτευχθεί ώστε να εκπληρωθούν οι κατευθύνσεις του προϊστάμενου κλιμακίου και να εξευρεθούν οι κατάλληλες μεταβλητές (ποιοτική και ποσοτική ανάλυση). Ο πυλώνας εργασίας στο 2^ο στάδιο ώστε να εξευρεθούν οι μεταβλητές φαίνεται στο Σχήμα 18. Το οποίο μας παρέχει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο ώστε να συμπεράνουμε τις μεταβλητές που συνθέτουν την κρίση. Αρχικά στο έργο μπορούμε να θέσουμε ότι ο λόγος σχεδίασης

είναι η αντιμετώπιση της εξεταζόμενης κρίσης με στόχο την υποβάθμιση των συνεπειών (επικοινωνιακών- οικονομικών επιβαρύνσεων) για την κρατική οντότητα.

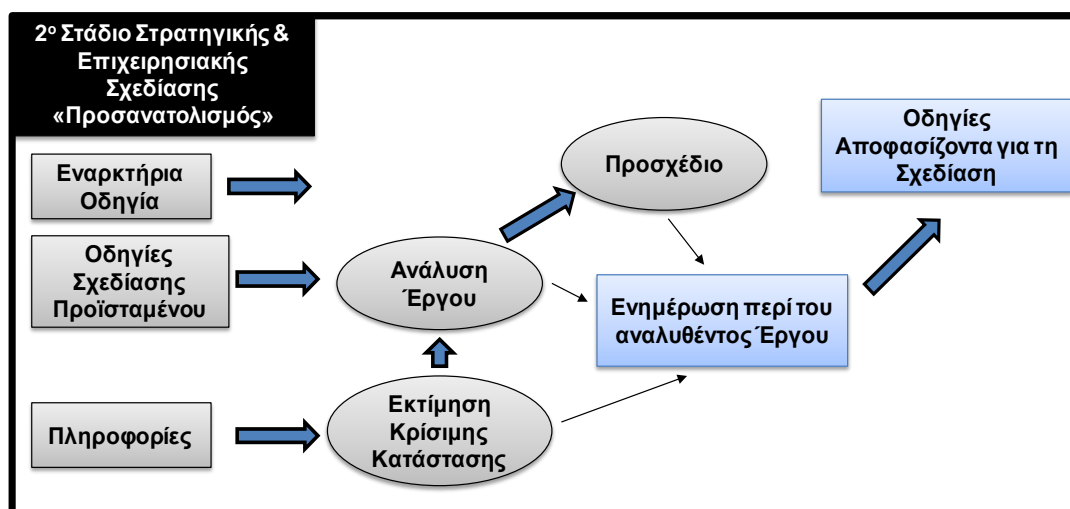
Εν συνεχεία στην ερώτηση «προς τα πού οδηγούμαστε;» επιβάλλεται να αναγνωρίσουμε τις πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος, δηλαδή της μεγάλης εισροής ανθρώπων στην επικράτεια της χώρας και τον αντίκτυπο αυτής στη κοινή γνώμη αλλά και στην απαίτηση για χρήση πόρων. Έτσι η σχεδίαση μας θα χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα με στόχους την άμεση διαχείριση της μετακίνησης των πληθυσμών και την σωστή διαχείριση του κοινού αισθήματος και των πόρων.

Ερωτήματα ενεργειών 2^{ου} Σταδίου	
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ	ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗ
Έργο	Γιατί σχεδιάζουμε;
Ενημέρωση για το υπό ανάλυση έργο	Προς τα πού πρέπει να ενεργήσουμε;
Οδηγίες Σχεδίασης στη βάση του οράματος του οργανισμού	Ποιο είναι το γενικό πλαίσιο έργου;
Ενημέρωση περί απόφασης για τους τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης	Τι πρέπει να πετύχουμε;
Διοίκηση και Έλεγχος	Ποιες είναι οι οργανωτικές και ελεγκτικές ενέργειες;
Οδηγίες Αποφασίζοντα	Ποιος θα κάνει τι;

Πίνακας 2 Ερωτήματα 2^ο Σταδίου (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

Στην 3^η ερώτηση για τους περιορισμούς μπορούμε χαρακτηριστικά να αναφέρουμε ότι επιβάλλεται να εξετάσουμε τρόπους ώστε να ελέγξουμε και να περιορίσουμε τη μαζική εισροή ανθρώπων πάντα έχοντας ως έρεισμα το διεθνές και εθνικό νομοθετικό πλαίσιο.

Ως γενικός στόχος όπως προείπαμε είναι η μείωση των συνεπειών για την κρατική οντότητα με γνώμονα τα κοινωνικό- πολιτικά και τα επικοινωνιακά χαρακτηριστικά της κρίσιμης κατάστασης. Ο έλεγχος των ροών των ανθρώπων απαιτεί μία σοβαρή προσέγγιση σε πολιτικό, κοινωνικό, νομικό, επικοινωνιακό και τεχνο-υλιστικό επίπεδο. Το προϊστάμενο κλιμάκιο διοίκησης δηλαδή η κυβερνητική αρχή οφείλει να οργανώσει ομάδες εργασίας και να ορίσει ένα φορέα που θα ελέγχει την εκτέλεση των διαδικασιών, ώστε να ανταποκρίνονται άμεσα στους στόχους που έχουν τεθεί.

Εικόνα 18 2ο Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

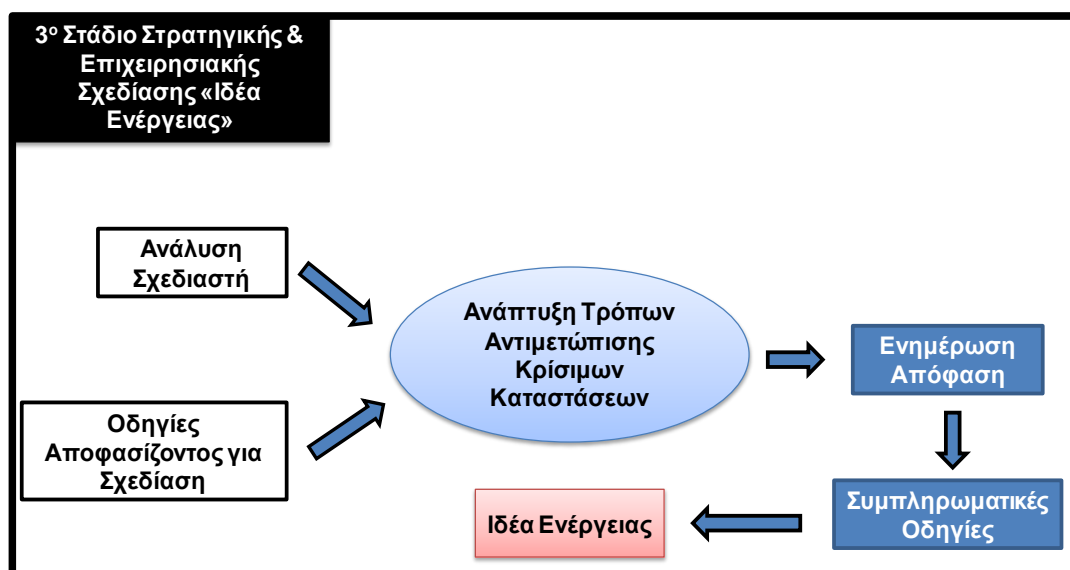
3.2.2.3 3ο Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

Στο 3ο Στάδιο επέρχεται η ανάπτυξη της ιδέας της ενέργειας, με μεθοδολογικό πλαίσιο προσδιορισμού και ανάλυσης όλων των μεταβλητών που επιδρούν στη διαχείριση της κρίσης. Οι ενέργειες άμεσα συναρτώμενες από το χρόνο δράσης θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ένα σαφές και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Όπως είπαμε ο ΑΝΣΚ του οργανισμού είναι η αντιμετώπιση της κρίσιμης κατάστασης με βασικό γνώμονα τον περιορισμό των συνεπειών. Η Ιδέα της ενέργειας χωρίζεται σε τρεις επιμέρους επιχειρησιακές ενέργειες. Αυτές μπορούμε να τις ορίσουμε ως εξής: την άμεση αντιμετώπιση/περιορισμό και έλεγχο των ροών των μεταναστών στο επιχειρησιακό περιβάλλον, την πολιτική δράση και την κοινωνική διάσταση. Είναι πολύ σημαντικό η προσπάθεια της κρατικής οντότητας να αντιμετωπίσει την κρίσιμη κατάσταση, στο πλαίσιο των δύο πρώτων ενεργειών, να είναι σαφώς προσδιορισμένη και με συνέπεια.

Στο πρώτο επίπεδο επιβάλλεται να καθοριστεί το σχέδιο που θα αντιμετωπίσει την μετακίνηση των πληθυσμών, καθορίζοντας με μεγάλη ακρίβεια τα μέσα, τους πόρους (οικονομικοί, υλικά, άνθρωποι κ.α.), τις νομικές διαδικασίες και τις μεθόδους ελέγχου των συνόρων που θα χρησιμοποιηθούν.

Παράλληλα στο δεύτερο επίπεδο μέσω της εξωτερικής πολιτικής πρέπει να εξευρεθεί μία δίκαιη και συνυφασμένη με τα συμφέροντα της κρατικής οντότητας πολιτική λύση. Η λύση αυτή θα δοθεί από διμερείς συμφωνίες με τρίτες χώρες που μπορούν να περιορίσουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την μετακίνηση αυτών των μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων. Βέβαια η άσκηση πίεσης σε άλλες κρατικές οντότητες που ανήκουν σε κοινές συμμαχίες ή άλλους διεθνείς οργανισμούς με την κρατική οντότητα που αντιμετωπίζει την κρίση θεωρείται επιβεβλημένη. Επίσης το κράτος που διαχειρίζεται μία τέτοια κατάσταση πρέπει να βρει ερείσματα και σε άλλες κρατικές οντότητες που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους καταστάσεις ή κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν αυτή κάθε αυτή την κρίση ή τις συνέπειες που απορρέουν σε ένα πολυδιάστατο γεωπολιτικό και γεωστρατηγικό χώρο.

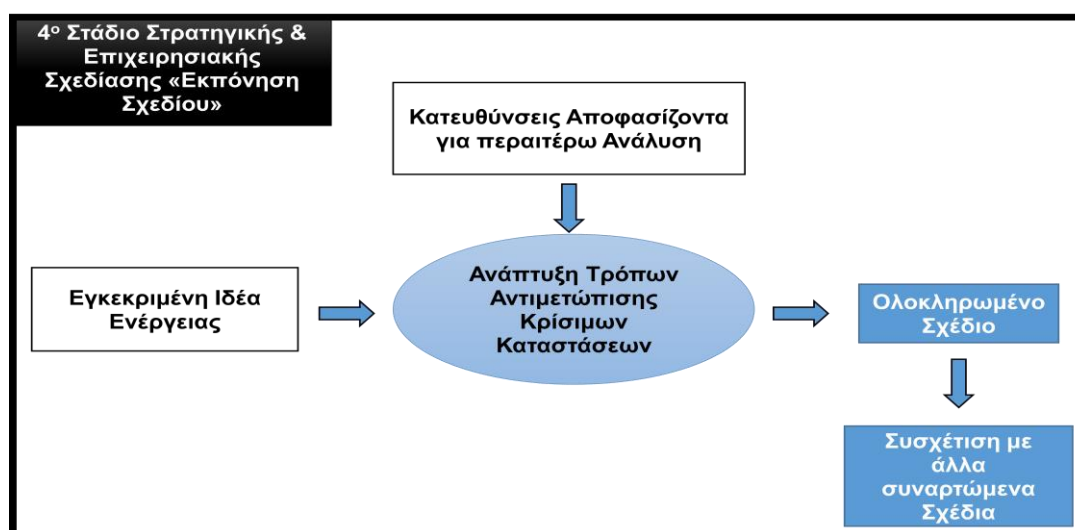
Το τρίτο σημείο της αναφοράς είναι η κοινωνική διάσταση. Αυτή θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική αφού η κρατική οντότητα με ειλικρίνεια θα πρέπει σε επικοινωνιακό επίπεδο να ενημερώσει την κοινωνία για τη διάσταση τη κρίσης και για το σχεδιασμό (ότι δεν εμπίπτει σε διαβαθμισμένο επίπεδο) που έχει καθοριστεί ώστε να αντιμετωπιστεί η κατάσταση. Η δυναμική και η συνέπεια που θα επιδείξει η κρατική οντότητα στα δύο πρώτα επίπεδα θα αποτελέσουν σημαντικότερους παράγοντες στο να υλοποιηθεί η επιτυχία της κρατικής οντότητας στη κοινωνική διάσταση. Τέλος το κράτος οφείλει να βοηθήσει κυρίως σε υλικό επίπεδο τους πολίτες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες αυτής της κρίσης.

Εικόνα 19 3ο Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

3.2.2.4 4ο Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

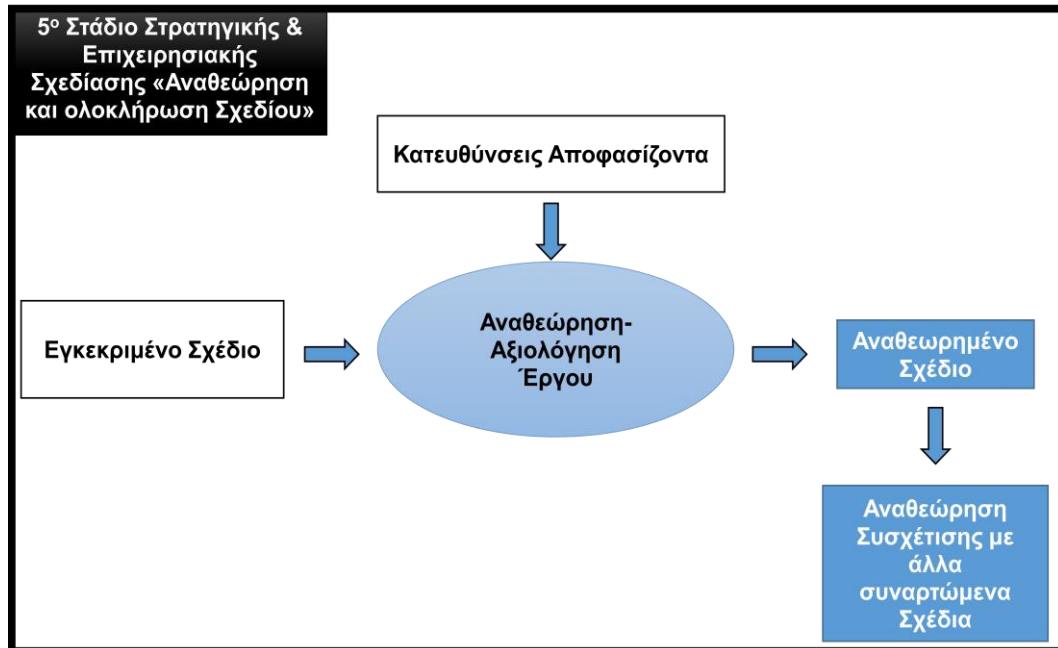
Σε αυτό το στάδιο υλοποιείται η εκπόνηση του σχεδίου δράσης και επέρχεται η ολοκλήρωση της σχεδίασης, με τις μεταβλητές που συντελούν στην επιτυχή ολοκλήρωση του έργου αντιμετώπισης της κρίσης. Επιβάλλεται να οριστούν ομάδες-φορείς που θα έχουν ως στόχο της διαχείριση της κρίσιμης κατάστασης σε επικοινωνιακό, πολιτικό, κοινωνικό, υλικό- τεχνικό και νομικό επίπεδο. Η κάθε ομάδα, ανάλογα την εξειδίκευση της και τις οδηγίες του προϊστάμενου κλιμακίου διοίκησης θα προσπαθήσει να φέρει σε πέρας το έργο που της έχει ανατεθεί, με τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

Εικόνα 20 4ο Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

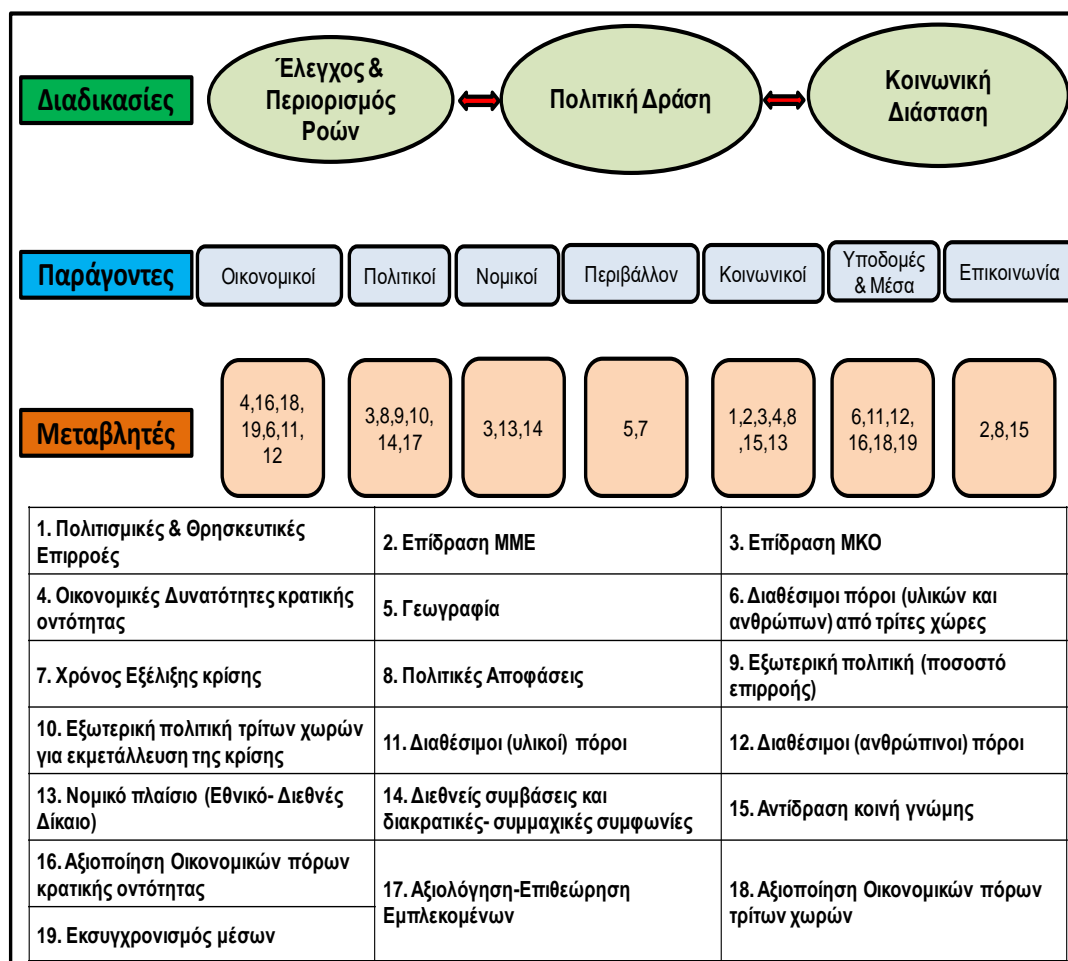
3.2.2.5 5^ο Στάδιο Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Σχεδίασης

Το 5^ο Στάδιο αποτελεί το μέρος εκείνο κατά το οποίο το σχέδιο ολοκληρώνεται μέσα από την αναθεώρησή του ανάλογα με τις επικρατούσες καταστάσεις που αντιμετωπίζει ή θα αντιμετωπίσει η κάθε ομάδα-φορέας. Σε αυτό το στάδιο συντελούν άμεσα οι μεταβλητές που έχουν ορισθεί και οι παράγοντες που ομαδοποιούνται αυτές.

Εικόνα 21 5^ο Στάδιο Στρατηγικής & Επιχειρησιακής Σχεδίασης (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

3.2.3 Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων (Παράγοντες-Μεταβλητές)

Εικόνα 22 Πλαίσιο διαχείρισης κρίσης-παράγοντες μεταβλητές (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

Οι μεταβλητές ορίζονται όπως φαίνεται στο Σχήμα 23. και αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό των παραγόντων. Οι μεταβλητές που παρουσιάζονται είναι δεκαεννέα σε αριθμό (σύμφωνα με τον συγγραφέα) και ομαδοποιούνται σε επτά κατηγορίες (παράγοντες). Οι παράγοντες αυτοί είναι: Οικονομικοί, Πολιτικοί, Νομικοί, Περιβάλλον, Κοινωνικοί, Υποδομές και Μέσα και Επικοινωνία. Στην ανάλυση μας οι παράγοντες και οι μεταβλητές οδηγούν σε τρεις διαδικασίες, οι οποίες ορίζονται ως: ο έλεγχος και ο περιορισμός των μεταναστευτικών ροών, η πολιτική δράση της κρατικής οντότητας και η κοινωνική διάσταση που λαμβάνει η διαχείριση της κρίσης.

Κεφάλαιο 4^ο Ποιοτική-Ποσοτική Ανάλυση, Παρουσίαση Βασικών Ερωτημάτων Έρευνας

4.1 Καθορισμός Ερευνητικών Ερωτημάτων-Ποσοτική και Ποιοτική Ανάλυση

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα καθορίσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα που θα εξετάσουμε στην έρευνά μας, θα ορίσουμε συνοπτικά την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση καθώς επίσης και τις μεταβλητές.

4.1.1 Καθορισμός Ερευνητικών Ερωτημάτων

Μέσα από την ανάλυση μας στο 3^ο κεφάλαιο θα ορίσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια της έρευνας μας. Στόχος όπως έχουμε αναφέρει είναι να καταδείξουμε τη συμβολή την στρατηγικής και επιχειρησιακής έρευνας και ανάλυσης στη διαχείριση της κρίσης λόγω μετακίνησης πληθυσμών σε μία κρατική οντότητα. Οι μετακινήσεις που εξετάζουμε οφείλονται στις ένοπλες συγκρούσεις.

Πάνω σε αυτό το ζήτημα έχουμε ήδη καταγράψει το πλαίσιο διαχείρισης της εξεταζόμενης κρίσης, προσδιορίζοντας τις διαδικασίες, τους παράγοντες και τις μεταβλητές που το συνθέτουν. Τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν επιλεγεί ώστε να καλύπτουν σχεδόν όλο το εύρος των μεταβλητών και των παραγόντων που έχουν αναφερθεί. Βασικός σκοπός είναι η ανάλυση μας να καθορίσει σαφείς απαντήσεις στα ζητήματα που θα τεθούν. Η διαδικασία που θα εργαστούμε θα βασίζεται σε τρεις πυλώνες, στην ποσοτική ανάλυση βιβλιογραφικών αναφορών και συγκεκριμένων παραδειγμάτων (case studies), στην ποιοτική ανάλυση μέσω συνεντεύξεων και στην στατιστική ανάλυση case studies, μέσω του λογισμικού προγράμματος SPSS (16.0).

Τα ερωτήματα θα παρουσιαστούν σύμφωνα με τους παράγοντες που σχετίζονται άμεσα. Στόχος είναι να εξεταστούν μέσα από μία πολυεπίπεδη διαδικασία (ποσοτική-ποιοτική-στατιστική) συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν το θέμα της διατριβής. Η κατάδειξη του πρόσημου της απάντησης των ερωτημάτων θα βοηθήσει ιδιαίτερα στην ανάλυση και επεξεργασία του φαινομένου της εξεταζόμενης κρίσης.

4.1.1.1 Ερευνητικά Ερωτήματα και Παράγοντες

Τα ερωτήματα που έχουν επιλεγεί είναι τα παρακάτω. Η παρουσίασή τους προσδιορίζεται και από τους παράγοντες διαχείρισης κρίσεων που αναφέρθηκαν στο 3^ο Κεφάλαιο.

1) Αν οι ένοπλες συγκρούσεις επηρεάζουν τις μετακινήσεις των πληθυσμών.

Αποτελεί την βασική ερώτηση της εργασίας μας και προσπαθεί να εξετάσει με άμεσο τρόπο αν οι ένοπλες συγκρούσεις επιδρούν (και με ποιο τρόπο) στις μετακινήσεις ανθρώπων από εμπόλεμες ζώνες σε άλλες πιο ασφαλείς περιοχές. Οι παράγοντες που εξετάζονται στην παρούσα ερώτηση είναι ο πολιτικός και το περιβάλλον.

2) Αν μπορεί η μετανάστευση να χρησιμοποιηθεί για εξωτερική πολιτική.

Η δεύτερη ερώτηση αφορά την προσπάθεια άλλων κρατικών οντοτήτων να εκμεταλλευτούν τη μεταναστευτική κρίση ώστε να επιτύχουν την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων. Οι παράγοντες που μπορούν να περιγράψουν αυτό το ζήτημα είναι ο πολιτικός, το περιβάλλον και η επικοινωνία.

3) Αν τα κατασταλτικά μέτρα που λαμβάνουν οι κρατικές οντότητες επηρεάζουν το μέγεθος των μεταναστών που φτάνουν σε αυτές.

Σε αυτό το ερευνητικό ερώτημα προσπαθούμε να διακρίνουμε μία σχέση μεταξύ των κατασταλτικών μέτρων (που μπορεί να λάβει μία κρατική οντότητα για να εμποδίσει- περιορίσει και να ελέγξει τις μεταναστευτικές ροές) και του αριθμού των μετακινούμενων ανθρώπων. Οι παράγοντες που συναντούμε σε αυτό το ερώτημα είναι ο πολιτικός, ο κοινωνικός, ο νομικός και οι υποδομές-μέσα

4) Αν οι πληθυσμοί που φτάνουν σε μία κρατική οντότητα μπορούν να επηρεάσουν σε τέτοιο βαθμό αυτή, ώστε να επηρεάσουν τα επίπεδα ανεργίας και να αναγκάσουν το κράτος να αλλάξει την δημοσιονομική πολιτική του στο τομέα της φορολόγησης.

Το ζήτημα του συγκεκριμένου ερωτήματος αφορά την επίδραση που μπορεί να έχει η αύξηση των μεταναστών σε μία κρατική οντότητα στην ανεργία και στην φορολόγηση. Πιο συγκεκριμένα σχετίζεται με την δημοσιονομική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης στο τομέα της φορολόγησης και την ανεργία σε κοινωνικό κυρίως επίπεδο. Οι παράγοντες που αναφέρονται στο παραπάνω ερώτημα είναι ο πολιτικός, ο κοινωνικός και ο οικονομικός.

5) Αν αυτοί οι πληθυσμοί που φτάνουν στην χώρα μπορούν να επηρεάσουν τους δείκτες εγκληματικότητας-παραβατικότητας.

Η εξεταζόμενη πρόταση του συγκεκριμένου ερωτήματος προσπαθεί να ανακαλύψει μία σχέση μεταξύ της μετανάστευσης και της εγκληματικότητας-παραβατικότητας. Στόχος είναι να ερευνήσουμε το ενδεχόμενο η μετανάστευση να επηρεάζει τα ποσοστά της εγκληματικότητας-παραβατικότητας σε ένα κράτος. Οι παράγοντες που ανταποκρίνονται σε αυτό το ερώτημα είναι ο πολιτικός, ο κοινωνικός και ο νομικός.

6) Αν η μετανάστευση μπορεί να επιφέρει αλλαγές στο πολιτισμικό και εθνικό προφίλ της κρατικής οντότητας.

Με το τελευταίο ερώτημα εξετάζεται μία πολύ σημαντική παράμετρος του φαινομένου της μετακίνησης των πληθυσμών. Αυτή αφορά κατά πόσο η μετανάστευση μπορεί να επιδράσει και να επιφέρει αλλαγές στο εθνικό-πολιτισμικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας. Οι παράγοντες που χαρακτηρίζουν την ερευνητική πρόταση είναι ο κοινωνικός, ο πολιτικός, η επικοινωνία και το περιβάλλον.

Πάνω σε αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα θα προσπαθήσουμε μέσα από την ποσοτική, την ποιοτική και την στατιστική ανάλυση να απαντήσουμε κατά πόσο ανταποκρίνονται σε μία συγκεκριμένη κατάσταση, καθορίζοντας έτσι τα βασικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης κρίσης μέσα από την μεθοδολογική διαδικασία που έχουμε επιλέξει.

4.1.2 Ποσοτική Ανάλυση και Ποιοτική Έρευνα- Μεταβλητές

Παρακάτω θα ορίσουμε συνοπτικά την ποιοτική έρευνα και την ποσοτική ανάλυση. Αυτό θα μας βοηθήσει ώστε να κατανοήσουμε τις δύο αυτές μεθόδους, οι οποίες θα αποτελέσουν τα κύρια συστατικά στην επίτευξη της ερευνητικής μας προσπάθειας. Στο παρόν κεφάλαιο μέσα από τις προαναφερόμενες μεθόδους θα εξετάσουμε τα ερωτήματα που έχουν τεθεί παραπάνω. Επίσης θα αναφερθούμε στις μεταβλητές και στην κατηγοριοποίηση αυτών.

4.1.2.1 Ποσοτική Ανάλυση

Η ποσοτική ανάλυση σχετίζεται με την αναζήτηση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός φαινομένου. Ο παρακάτω ορισμός μας δίνει μία σαφή εικόνα για την ποσοτική ανάλυση. «Σκοπός της ποσοτικής ανάλυσης είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων. Η ποσοτική έρευνα αναφέρεται στη συστηματική διερεύνηση φαινομένων με στατιστικές μεθόδους, μαθηματικά μοντέλα και αριθμητικά δεδομένα. Χρησιμοποιείται συνήθως αντιπροσωπευτικό δείγμα παρατηρήσεων και επιδιώκεται γενίκευση σε ένα ευρύτερο πληθυσμό. Η συλλογή δεδομένων γίνεται με δομημένα πρωτόκολλα, όπως ερωτηματολόγια, κλίμακες και δοκίμια επιτευγμάτων» (ucy, 2020). Επίσης η ποσοτική ανάλυση κατηγοριοποιείται σε τέσσερις μεθόδους. Αυτές περιγράφονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Είδη Ποσοτικών Μεθόδων		
A/A	Μέθοδος	Περιγραφή
1	Πειραματική	Ο ερευνητής ελέγχει και μετρά τις συνθήκες και τα αποτελέσματα του φαινομένου
2	Δειγματοληπτική	Συλλογή δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων
3	Δευτερογενής Έρευνα	Άντληση πληροφοριών μέσω των υπαρχόντων στοιχείων που έχουν συλλεχθεί, από στατιστικές υπηρεσίες, κρατικές υπηρεσίες, ερευνητικά κέντρα,

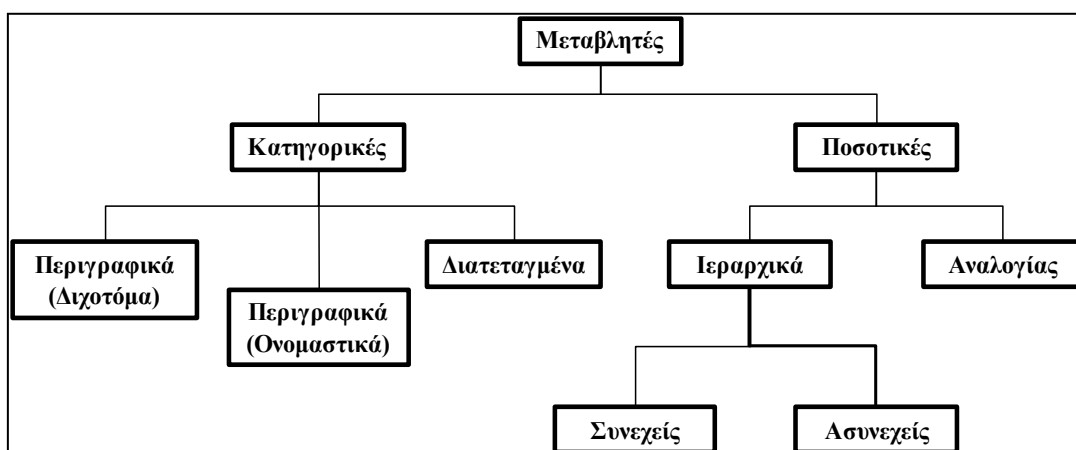
		ιστορικές πηγές κ.α.
4	Ανάλυση Περιεχομένου	Ποσοτικοποιείται το περιεχόμενο (ενός κειμένου) και τοποθετείται σε συγκεκριμένες κατηγορίες με συστηματικό τρόπο

Πίνακας 3 Ποσοτικών Μεθόδων (Πηγή: Blaikie, σ. 37, 2003)

4.1.2.2 Ποιοτική Έρευνα

Παρακάτω μπορούμε να δούμε έναν από τους ορισμούς της ποιοτικής έρευνας. «Η ποιοτική έρευνα είναι μια πλαισιοθετημένη δραστηριότητα, η οποία τοποθετεί τον παρατηρητή στον κόσμο. Αυτή συνίσταται σε ένα σύνολο ερμηνευτικών και υλικών πρακτικών, οι οποίες κάνουν τον κόσμο ορατό. Αυτές οι πρακτικές μετασχηματίζουν τον κόσμο. Μετατρέπουν τον κόσμο σε μια σειρά από αναπαραστάσεις του εαυτού, συμπεριλαμβανομένων των σημειώσεων πεδίου, των συνεντεύξεων, των συνομιλιών, των φωτογραφιών, των μαγνητοφωνήσεων και των σημειώσεων σε ημερολόγια. Σε αυτό το επίπεδο, η ποιοτική έρευνα περιλαμβάνει μια ερμηνευτική, νατουραλιστική προσέγγιση στον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι οι ποιοτικοί ερευνητές μελετούν τα πράγματα στο φυσικό τους πλαίσιο, επιχειρώντας να δώσουν νόημα ή να ερμηνεύσουν τα φαινόμενα με όρους των νοημάτων που οι άνθρωποι δίνουν σε αυτά» (Denzin & Lincoln, σ. 3, 2005).

4.1.2.3 Μεταβλητές

Εικόνα 23 Ταξινόμηση Μεταβλητών (Πηγή: Saunders M., Lewis P., Thornhill A., σ. 417, 2009)

Κάθε φαινόμενο που μεταβάλλεται και μπορεί να μετρηθεί (σε κάποια κλίμακα) εκφράζεται ως μεταβλητή (Λουκάς, 2003). Οι μεταβλητές διαιρούνται σε δύο βασικές κατηγορίες, οι οποίες είναι οι ποσοτικές και οι ποιοτικές. Οι ποσοτικές μεταβλητές

αντιστοιχούν σε κάποιο αριθμό, παραδείγματα αυτών είναι η ηλικία, το εισόδημα κ.α. Οι ποιοτικές (ή κατηγορικές) μεταβλητές δεν μπορούν να μετρηθούν αριθμητικά, παραδείγματα που μπορούμε να πούμε είναι η οικογενειακή κατάσταση (ελεύθερος, παντρεμένος, διαζευγμένος), η επαγγελματική κατάσταση (εργαζόμενος, άνεργος) κ.α.

Οι ποσοτικές μεταβλητές χωρίζονται σε μεταβλητές αναλογίας και σε διαστηματικές (ή ιεραρχίας). Στις πρώτες μπορούμε να υπολογίσουμε τη σχετική διαφορά μεταξύ δύο τιμών, όπως το βάρος ή ηλικία κ.α. Ενώ στις διαστηματικές μεταβλητές έχουμε τη δυνατότητα να προσδιορίσουμε τις αποστάσεις μεταξύ δύο σημείων της ίδιας κλίμακας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η θερμοκρασία, όπου η διαφορά μεταξύ των 20 °C και 40 °C είναι η ίδια με την διαφορά -10 °C και 10 °C, όμως οι 20 °C δεν σημαίνει ότι έχει διπλάσια ζέστη από τους 10 °C. Οι μεταβλητές ιεραρχίας εκφράζονται σε δύο ομάδες, η πρώτη είναι οι συνέχεις, δηλαδή μπορούν να λάβουν οποιαδήποτε τιμή μέσα σε ένα όριο τιμών και η δεύτερη είναι οι ασυνεχείς (ή διακριτές) που λαμβάνουν συγκεκριμένες τιμές (Λουκάς, 2003).

Οι ποιοτικές μεταβλητές χωρίζονται σε περιγραφικές και σε διατεταγμένες. Οι περιγραφικές ταξινομούν (κατηγοριοποιούν) τα δεδομένα σε δύο οι περισσότερες ομάδες. Αν οι ομάδες είναι δύο ονομάζονται διχοτόμες (π.χ. το φύλο) ενώ αν είναι περισσότερες από δύο ονομάζονται ονομαστικές (π.χ. επάγγελμα). Το άλλο είδος ποιοτικών μεταβλητών είναι οι διατεταγμένες, όπου εκφράζουν μετρήσεις ονομαστικής κλίμακας (κατηγορίες) με συγκριτική σχέση, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι βαθμοί στον Στρατό Ξηράς όπου ο λοχαγός είναι κατώτερος του ταγματάρχη και ο ταγματάρχης είναι κατώτερος του συνταγματάρχη (Λουκάς, 2003).

4.2 Ποσοτική Ανάλυση με χρήση case studies

Στο πλαίσιο της ερευνητικής διαδικασίας και ιδιαίτερα της ποσοτική ανάλυσης που θα επιχειρήσουμε να πραγματοποιήσουμε, θα προσπαθήσουμε μέσα από βιβλιογραφικές πηγές και ελεύθερες πληροφορίες στο διαδίκτυο (χρήση δεδομένων από ελεύθερες data bases) να περιγράψουμε συγκεκριμένα παραδείγματα (case studies). Αυτά θα έχουν ως στόχο να παρουσιάσουν τα πραγματικά στοιχεία που

υφίστανται στο πεδίο εξέτασης της κρίσης που αντιμετωπίζει μία κρατική οντότητα από την μετακίνηση μεγάλων σε αριθμό πληθυσμών λόγω των ένοπλων συγκρούσεων. Τα case studies που έχουν επιλεγεί αφορούν τον προσδιορισμό των ερωτημάτων που έχουν τεθεί παραπάνω και μέσα από τα ποσοτικά στοιχεία που θα εξαχθούν θα δώσουμε μία σαφή διάσταση στο πρόσημο της απάντησης.

Σε όλη αυτή την προσπάθεια απαιτείται ενδελεχής έλεγχος ώστε τα αποτελέσματα να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Η δυναμικότητα όμως του φαινομένου και των συνεπειών αυτού, δημιουργεί σημαντικά ζητήματα στην συνεχή επικαιροποίηση των δεδομένων. Για αυτό επιβάλλεται να αναφέρουμε ότι τα εξαγόμενα ποσοτικά στοιχεία θα αφορούν συγκεκριμένες χρονικές περιόδους και η ερευνητική μας αναζήτηση θα περιορίζεται σε προσδιορισμένο χρόνο.

Στη αναφορά μας στο παραπάνω υποκεφάλαιο ορίσαμε τα ερωτήματα που θα τεθούν στο πλαίσιο της διατριβής μας. Η χρήση των case studies αφορά, όπως προείπαμε, την εξαγωγή ποσοτικών δεδομένων για την απάντηση των προσδιορισμένων ερωτημάτων. Παρακάτω θα δούμε αυτά τα παραδείγματα που μέσω των δεδομένων (που θα παρουσιαστούν) θα εξαχθούν σημαντικά αποτελέσματα για την απάντηση των ερωτήσεών μας. Συνοψίζοντας θα χρησιμοποιήσουμε μία δευτερογενή μέθοδο ποσοτικής ανάλυσης δεδομένων, η οποία θα μας βοηθήσει να αντλήσουμε πληροφορίες μέσα από δεδομένα που έχουν ήδη συλλεχθεί από θεσμοθετημένους φορείς και οργανισμούς.

4.2.1 Ένοπλες συγκρούσεις επιδρούν στη μετακίνηση πληθυσμών- Case Studies: Υεμενικός και Λιβυκός Εμφύλιος

Στο ερώτημα κατά πόσο οι ένοπλες συγκρούσεις επηρεάζουν τις μεταναστευτικές ροές θα χρησιμοποιήσουμε δύο πρόσφατα παραδείγματα που οι εχθροπραξίες μαίνονται μέχρι και σήμερα. Αυτά τα case studies θα είναι ο Λιβυκός και Υεμενικός εμφύλιος πόλεμος.

4.2.1.1 Υεμενικός Εμφύλιος

Η Υεμένη είναι ένα Δημοκρατικό κράτος της Αραβικής Χερσονήσου και αποτελεί χώρα της Μέσης Ανατολής συνορεύει με το Ομάν και τη Σαουδική Αραβία ενώ δυτικά βρέχεται από την Ερυθρά Θάλασσα και νότια από τον Κόλπο του Άντεν. Η πρωτεύουσα αυτής της χώρας είναι Σαναά και άλλες μεγάλες πόλεις είναι το 2015 Άντεν, η Ταΐζ και η Αλ Χοντέιντα. Ο πληθυσμός της Υεμένης σύμφωνα με τον ΟΗΕ υπολογίζεται στα 29 εκατομμύρια, 825 χιλιάδες (United Nations/ World Population Prospects, 2019) και αποτελεί σχεδόν εξολοκλήρου από Άραβες. Η επίσημη γλώσσα είναι τα Αραβικά. Στην αρχαιότητα είχε ονομαστεί από τους Ρωμαίους ως «Ευδαίμων Αραβία» λόγω της βλάστησης που έχει.

Εικόνα 24 Εθνόσημο και Σημαία Υεμένης

Το πολίτευμα της χώρας είναι Προεδρική Δημοκρατία, παρόλα αυτά ο πόλεμος σήμερα δεν έχει αφήσει από το 2015 να διεξάγονται οι δημοκρατικές διαδικασίες που προβλέπονται σύμφωνα με αυτό το είδους δημοκρατικού πολιτεύματος. Αρχηγός Κράτους είναι ο Πρόεδρος. Το δικαίωμα ψήφου έχουν όσες και όσοι είναι ηλικίας 18 ετών και άνω. Για δύο δεκαετίες, από το 1990 έως το 2012 ο πρόεδρος της χώρας ήταν ο Αλί Αμπντουλάχ Σαλέχ. Αυτός αναγκάστηκε σε παραίτηση λόγω της εξέγερσης του λαού το 2011. Ο Αμπντ αλ-Ραμπ Μανσούρ αλ-Χαντί τον διαδέχθηκε ως πρόεδρος αλλά και αυτός παραιτήθηκε έπειτα από την κατάληψη της πρωτεύουσας από τους αντάρτες Χούθι το 2015. Έκτοτε, στη χώρα μαίνεται εμφύλιος πόλεμος. Στον παρακάτω πίνακα μπορούμε να δούμε τους θανάτους που σχετίζονται με τις μάχες από το 2010 έως το 2018 (Σύμφωνα με τα στοιχεία της βάσης δεδομένων της παγκόσμιας τράπεζας).

Country/Year	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Yemen	175	1140	2330	582	1660	6703	2447	2351	4512

Πίνακας 4 Battle-related deaths (number of people) Yemen (Πηγή World Bank, 2020)

Η Υεμένη αποτελεί μία από τις φτωχότερες χώρες του πλανήτη, όπου σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ το Α.Ε.Π. το 2016 ήταν 69,185 δισ. \$ και το κατά κεφαλή εισόδημα 2.374 \$ (imf, Πρόσβαση: 2021). Ο εμφύλιος πόλεμος τα τελευταία χρόνια έχει προκαλέσει καταστροφικές συνέπειες. Ο πόλεμος μαίνεται μεταξύ της διεθνώς αναγνωρισμένης κυβέρνησης του Προέδρου Αμπντ Ραμπ Μανσούρ Χαντί και όσων έχουν συμμαχήσει με το επαναστατικό κίνημα των Χούθι. Το αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος είναι να λαμβάνει χώρα μία τεράστια ανθρωπιστική κρίση με αδιανόητες διαστάσεις. Ο πληθυσμός έχει έρθει αντιμέτωπος με ασθένειες όπως η χολέρα, και κινδυνεύουν πλέον, σύμφωνα με διεθνείς οργανισμούς, από έναν από τους χειρότερους λιμούς των τελευταίων δεκαετιών. (BBC, Πρόσβαση: 2020).

Από το 2015, περισσότεροι από 20 χιλιάδες άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους κυρίως λόγω των αεροπορικών επιθέσεων και των εμφύλιων συγκρούσεων. Πίσω από τις αεροπορικές επιθέσεις βρίσκεται αραβική συμμαχία με επικεφαλής τη Σαουδική Αραβία, που υποστηρίζει τον πρόεδρο του κράτους.

Μετά από σχεδόν πέντε χρόνια συγκρούσεων η κατάσταση στη χώρα βαίνει διαρκώς επιδεινούμενη, χαρακτηριζόμενη ως η χειρότερη ανθρωπιστική κρίση στον κόσμο. Περισσότερες από 46.660 οικογένειες έχουν εκτοπιστεί σύμφωνα με την UNHCR (UNHCR/ FACT SHEET/Yemen/2019). Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες ο αριθμός των ανθρώπων που χρήζουν ανθρωπιστικής βοήθειας έχει φτάσει ήδη τα

FACTS AND FIGURES

24.1 million people in need

14.4 million in need of protection assistance and services

3.65 million Internally Displaced Persons (IDPs) and **1.28 million** returnees

66,499 families newly displaced in 2019

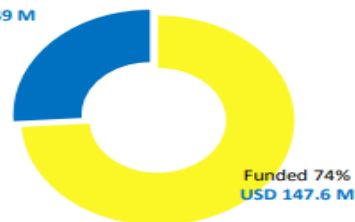
More than 80 per cent of IDPs displaced for over a year

279,193 refugees and asylum-seekers

FUNDING (AS OF 7 JANUARY 2020)

USD 198.6 M required for the Yemen operation

Unfunded 26%
USD 49 M

Εικόνα 25 Στοιχεία κρίσης στην Υεμένη σύμφωνα με UNHCR (Πηγή: UNHCR/ FACT SHEET/Yemen/2019).

24 εκατομμύρια ενώ ο αριθμός των ανθρώπων που χρειάζονται προστασία ανέρχεται περίπου στα 14 εκατομμύρια (UNHCR/ FACT SHEET/Yemen/2019).

Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα αυτή την κρίση θα πρέπει να αναφέρουμε συνοπτικά το ιστορικό του εμφύλιου πολέμου. Οι ένοπλες συγκρούσεις ξεκίνησαν

μετά από μία αποτυχημένη πολιτική μετάβαση για να αποκτήσει η Υεμένη μία σταθερότητα. Αυτό όμως δεν είχε αποτέλεσμα και έπειτα από μία εξέγερση ανάγκασε τον αυταρχικό Πρόεδρο της χώρας, Αλί Αμπντουλάχ Σαλέχ , να παραδώσει την εξουσία το 2011 στον Αμπντ Ραμπ Μανσούρ Χαντί. Η αλλαγή της εξουσίας όμως από τον έναν πρόεδρο οδήγησε σε έντονες διαμάχες λόγω σημαντικών ζητημάτων. Τα προβλήματα αυτά ήταν πολλά και ιδιαίτερα κρίσιμα, με αποτέλεσμα να προετοιμάσουν το έδαφος για έναν πολύ σκληρό εμφύλιο πόλεμο. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε την Αλ Κάιντα (τρομοκρατική οργάνωση), ένα αυτονομιστικό κίνημα στο νότο, την διαφθορά και τα κοινωνικά προβλήματα (όπως η ανεργία και η επισιτιστική ανασφάλεια).

Οι Χούθι ένα κίνημα που υποστηρίζει τα δικαιώματα των σιϊτών Ζαΐντι, (μίας ομάδας που αντιπροσωπεύει το 1/5 του συνολικού πληθυσμού), εξεγέρθηκαν κατά της προηγούμενης κυβέρνησης, ενώ μόλις ανέλαβε ο νέος πρόεδρος εκμεταλλεύθηκαν την αδυναμία του με αποτέλεσμα να πάρουν υπό τον έλεγχό τους την επαρχία Σααντά και γειτονικές περιοχές αυτής. Οι Χούθι κατάφεραν να κερδίσουν την υποστήριξη όσων είχαν απογοητευθεί από την πολιτική μετάβαση στη χώρα. Έτσι το 2015 κατέλαβαν την πρωτεύουσα Σαναά. Οι επαναστάτες Χούθι επιχείρησαν να πάρουν υπό τον έλεγχό τους ολόκληρη τη χώρα με αποτέλεσμα ο πρόεδρος Χαντί να αναγκαστεί να διαφύγει στο εξωτερικό. (BBC, Πρόσβαση: 2020)

Παρόλα αυτά ο πόλεμος δεν σταμάτησε αφού η Σαουδική Αραβία με αποδείξεις (Security Council, 2020) προσδιόρισε ότι το Ιράν βοηθά τους επαναστάτες. Το γεγονός αυτό δημιούργησε μία συμμαχία της Σαουδικής Αραβίας με άλλες 8 αραβικές χώρες (όπως τα ΗΑΕ και την Αίγυπτο) η οποία εκτελεί αεροπορικές επιδρομές εναντίον της Υεμένης μέχρι σήμερα. Στόχος της συμμαχίας είναι η επιστροφή του Αμπντ Ραμπ Μανσούρ Χαντί στην εξουσία.

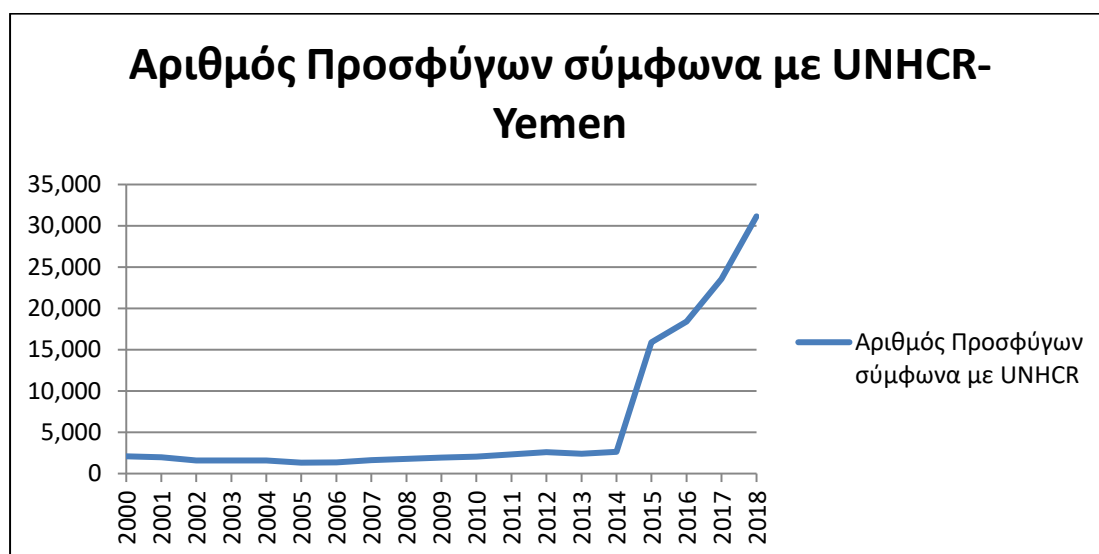
Στην παρακάτω εικόνα παρουσιάζεται ο χάρτης τω δυνάμεων και των περιοχών κυριαρχίας αυτών σύμφωνα με το Κέντρο Στρατηγικών Σπουδών της Σαναάν.

Εικόνα 26 Yemen Areas of control & conflict (Πηγή: Κέντρο Στρατηγικών Σπουδών της Σαναάν, 2020)

Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε αυτός ο εμφύλιος έχει οδηγήσει σε καταστροφικές συνέπειες την προαναφερόμενη χώρα. Μία από αυτές είναι προσφυγική κρίση όπου χιλιάδες άνθρωποι φεύγουν ετησίως ώστε να ξεφύγουν από αυτές τις συνθήκες. Ενδεικτικό είναι ότι στα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω μεγάλη αύξηση στους πρόσφυγες παρουσιάζεται μετά το έτος του 2015 (αρχή εμφυλίου πολέμου).

Τα στοιχεία προέρχονται από την ελεύθερη βάση δεδομένων της UNHCR και περιγράφει την κατάσταση που επικρατεί στο προσφυγικό ζήτημα στην Υεμένη. Τα δεδομένα αφορούν τις χρονιές από το 2000 έως το 2018.

Εικόνα 27 Αριθμός Προσφύγων σύμφωνα με UNHCR (Πηγή: UNHCR, 2020)

Αυτά τα δεδομένα μπορούν να μας οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι με την έναρξη του εμφυλίου πολέμου έχει αυξηθεί δραματικά ο αριθμός των προσφύγων. Πιο συγκεκριμένα το 2014 ο αριθμός τους ήταν 2.623 ενώ με το ξέσπασμα το πολέμου έφτασε στον αριθμό των 15.901. Δηλαδή παρουσιάστηκε μία αύξηση της τάξεως του 506%. Επίσης ο αριθμός των προσφύγων από το 2015 δεν μειώθηκε ανά έτος αλλά αυξήθηκε σημαντικά. Αυτό συνάδει και με τις ένοπλες συγκρούσεις αφού κατά την διάρκεια των ετών 2015 έως 2018 έχουμε αύξηση και των νεκρών λόγω των πολέμων

όπως φαίνεται και στον Πίνακα 2. Άρα με ασφάλεια για αυτό το συγκεκριμένο παράδειγμα μπορούμε να πούμε με ιδιαίτερη αξιοπιστία ότι οι ένοπλες συγκρούσεις επηρεάζουν σημαντικά τις μετακινήσεις των πληθυσμών.

Και αυτή η σύνδεση είναι σχεδόν ανάλογη αφού με την

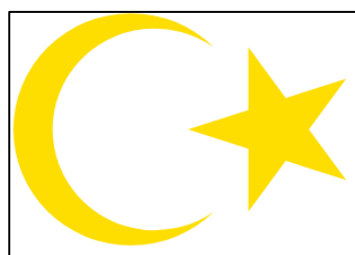
Αριθμός Προσφύγων στην Υεμένη		
Α/Α	Έτος	Αριθμός Προσφύγων σύμφωνα με UNHCR
1	2000	2.104
2	2001	1.976
3	2002	1.595
4	2003	1.588
5	2004	1.599
6	2005	1.322
7	2006	1.364
8	2007	1.622
9	2008	1.765
10	2009	1.928
11	2010	2.070
12	2011	2.321
13	2012	2.582
14	2013	2.413
15	2014	2.623
16	2015	15.901
17	2016	18.427
18	2017	23.555
19	2018	31.145

Πίνακας 5 Yemen-Refugees- UNHCR από 2000 έως 2018 (Πηγή: UNHCR, 2020)

έναρξη του πολέμου και των εχθροπραξιών παρατηρούμε τεράστια αύξηση των αριθμών στις μετακινήσεις των ανθρώπων από την Υεμένη σε άλλες χώρες σύμφωνα με την Έγχαρη Αρμοστεία για του πρόσφυγες.

4.2.1.2 Λιβυκός Εμφύλιος

Η Λιβύη αποτελεί μία από χώρες της βόρειας Αφρικής, κατοικείται εξολοκλήρου (σχεδόν) από άραβες και η επίσημη γλώσσα της είναι τα αραβικά. Η χώρα ανήκει στην αφρικανική ήπειρο και συνορεύει με την Αίγυπτο και Σουδάν ανατολικά, με το Τσαντ και το Νίγηρα νότια και με την Τυνησία και την Αλγερία δυτικά. Βρέχεται μόνο, στο βόρειο τμήμα της, από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Η Πρωτεύουσα της χώρας είναι η Τρίπολη που έχει πληθυσμό περίπου 1,7 εκατομμύρια ανθρώπους. Το πολίτευμά της μπορεί να θεωρηθεί ως Μεταβατική Δημοκρατία, αφού μετά το 2011 η χώρα μαστίζεται από εμφύλιο πόλεμο και δεν έχει καταφέρει να δημιουργήσει μία κοινώς αποδεκτή δημοκρατική κυβέρνηση. Ο πληθυσμός της χώρας κατά εκτίμηση ανέρχεται στα 6 εκατομμύρια 871 χιλιάδες (United Nations/ World Population Prospects, 2019). Στο οικονομικό τομέα το ΑΕΠ (ολικό) κοστολογείται στα 55,409 δισ. \$ και το κατά κεφαλή εισόδημα στα 8,67 \$ σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΝΤ (imf, Πρόσβαση: 2021). Τέλος η χώρα της Λιβύης αποτελείται από τρεις περιοχές-περιφέρειες: Φεζάν, Τριπολίτιδα, Κυρηναϊκή.

Εικόνα 28 Σημαία και Εθνόσημο Λιβύης

Όπως προείπαμε η χώρα αντιμετωπίζει μία σοβαρή κρίση. Ο εμφύλιος πόλεμος από το 2011 έχει φέρει τη Λιβύη στα όρια της ανθρωπιστικής κρίσης με κρίσιμες συνέπειες για τους κατοίκους της. Χαρακτηριστικό είναι τα θύματα των ένοπλων συγκρούσεων που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Τα στοιχεία είναι από την ελεύθερη βάση δεδομένων της παγκόσμιας τράπεζας και αφορούν τους θανάτους που σχετίζονται με μάχες στο έδαφος της χώρας, στη χρονική διάρκεια από 2010 έως

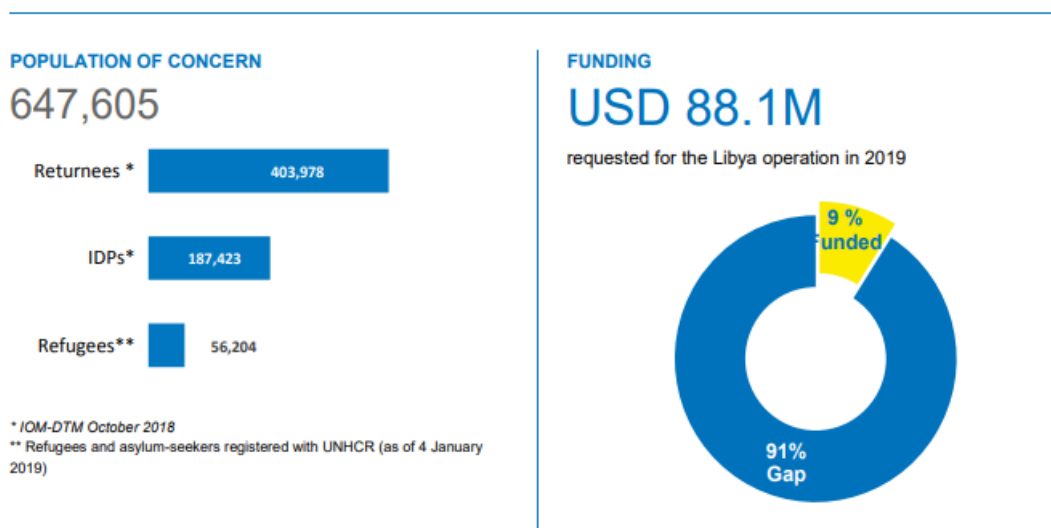
2018.

Country/Year	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Libya	0	3762	0	31	274	275	1727	404	44

Πίνακας 6 Battle-related deaths (number of people) Libya (Πηγή World Bank, 2020)

Στα στοιχεία μπορούμε να εντοπίσουμε μία μεγάλη αύξηση στους νεκρούς το 2011 με την έναρξη του πολέμου.

Προς επίρρωση των προαναφερθέντων θα παραθέσουμε μερικά στοιχεία από την ανάλυση της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες, όσο αφορά την ανθρωπιστική κρίση που διαχειρίζεται η εξεταζόμενη χώρα.

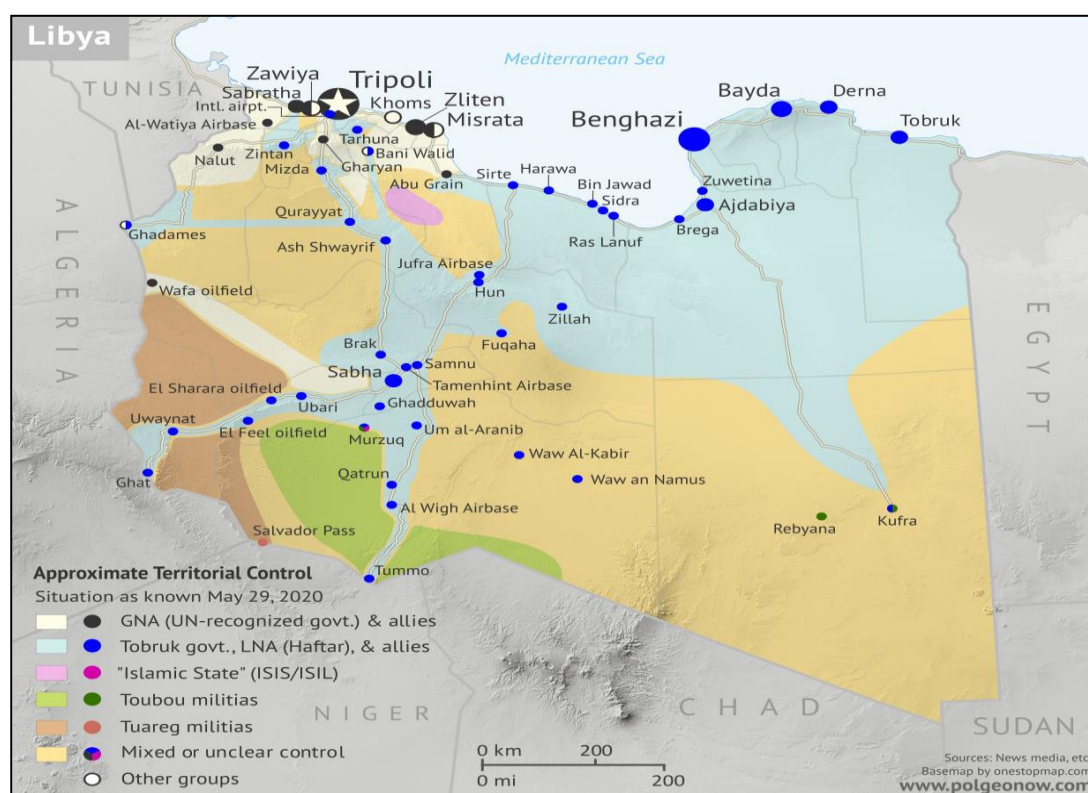
Εικόνα 29 Στοιχεία κρίσης στην Υεμένη σύμφωνα με UNHCR (Πηγή: UNHCR/ FACT SHEET/Libya/2019).

Σύμφωνα με την UNHCR 647 χιλιάδες άνθρωποι βρίσκονται σε κρίση όπου 404 (περίπου) χιλιάδες έχουν επαναπατριστεί, οι 187 χιλιάδες έχουν εξαναγκαστεί να εγκαταλείψουν την κατοικία τους και να μεταφερθούν αλλού εντός της χώρας ενώ 56 χιλιάδες είναι πρόσφυγες. Όπως έκδηλα φαίνεται η χώρα υφίσταται μία τεράστια κρίση με το 1/10 περίπου του πληθυσμού της να έχει μετακινηθεί από την συνηθισμένο τόπο κατοικίας του.

Σε αυτό το σημείο επιβάλλεται να αναφέρουμε συνοπτικά το ιστορικό του εμφυλίου πολέμου ώστε να αντιληφθούμε κατά πόσο οι ένοπλες συγκρούσεις

επηρέασαν την μετακίνηση αυτών των πληθυσμών. Η ιστορική περιγραφή θα ξεκινήσει από το 1969 αφού τότε μία ομάδα στρατιωτικών με επικεφαλής των συνταγματάρχη Μουαμάρ Καντάφι θα καταλάβει την εξουσία, με πραξικόπημα από τον βασιλιά Ιντρίς. Το πραξικόπημα οδήγησε στην ανακήρυξη της Λιβύης ως Νέα Αραβική Δημοκρατία.

Το 2011 οι διαδηλώσεις στη χώρα οδήγησαν σε εξέγερση που διαδόθηκε σε όλη την επικράτεια και τελικά εξελίχθηκε σε εμφύλιο πόλεμο. Οι επαναστάτες δυνάμεις ίδρυσαν κυβέρνηση στη Βεγγάζη με το όνομα Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο που είχε ως στόχο την ανατροπή του Καντάφι και τη διενέργεια εκλογών. Το ίδιο χρόνο οι δυνάμεις του συνταγματάρχη Καντάφι επιτέθηκαν εναντίον των επαναστατικών

Εικόνα 30 Περιοχές έλεγχου των εμφύλιων αντιμαχόμενων δυνάμεων (Πηγή: www.polgeonow.com, 2020)

ομάδων και κατέκτησαν μέρος της επικράτειας που έλεγχαν οι αντικαθεστωτικοί.

Στο δεύτερο εξάμηνο του 2011 οι επαναστάτες ξεκίνησαν αντεπίθεση και κατάλαβαν την Τρίπολη (πρωτεύουσα). Τελικά ο Καντάφι συνελήφθη στη Σύρτη όπου είχε διαφύγει και εκτελέστηκε με βίαιο τρόπο. Κατά τη διάρκεια των ετών 2011 έως 2013 οι συγκρούσεις μεταξύ των τοπικών φυλάρχων συνεχίστηκαν με

χαμηλότερη φυσικά ένταση. Το 2013 η χώρα λαμβάνει επίσημο όνομα ως Κράτος της Λιβύης.

Ο Εμφύλιος Πόλεμος συνεχίστηκε με τη σύγκρουση των δυνάμεων που συσπειρώνονται γύρω από τους δύο πόλους. Αυτοί οι δύο αντίπαλοι είναι η κυβέρνηση του Τομπρούκ (Βουλή των Αντιπροσώπων) και η κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας η οποία εδρεύει στην Τρίπολη. Ο στρατηγός Χαλίφα Χαφτάρ του Λιβυκού Εθνικού Στρατού αποτελεί μέρος της Βουλής των Αντιπροσώπων, η οποία ελέγχει την ανατολική και κεντρική Λιβύη, καθώς και τμήμα της δυτικής Λιβύης. Σε αυτήν επικουρικά με αεροπορικές επιδρομές έχουν βοηθήσει η Αίγυπτος και τα ΗΑΕ. Ενώ η Κυβέρνηση Εθνικής Σωτηρίας, η οποία βρίσκεται στην δυτική Λιβύη υποστηρίζεται από διάφορες παραστρατιωτικές δυνάμεις, το Κατάρ, το Σουδάν, την Ιταλία και την Τουρκία.

Μετά το 2014 οι συγκρούσεις που μαίνονται είναι ιδιαίτερα σφοδρές μα αποτέλεσμα πολλοί άνθρωποι να εγκαταλείψουν τις κατοικίες τους ώστε να γλιτώσουν από τη λαίλαπα του εμφυλίου πολέμου.

Από τα στοιχεία που εξάγουμε από τη βάση δεδομένων της UNHCR μπορούμε να περιγράψουμε την κατάσταση που επικρατεί στο προσφυγικό ζήτημα στην Λιβύη. Τα δεδομένα αφορούν τις χρονιές από το 2000 έως το 2018.

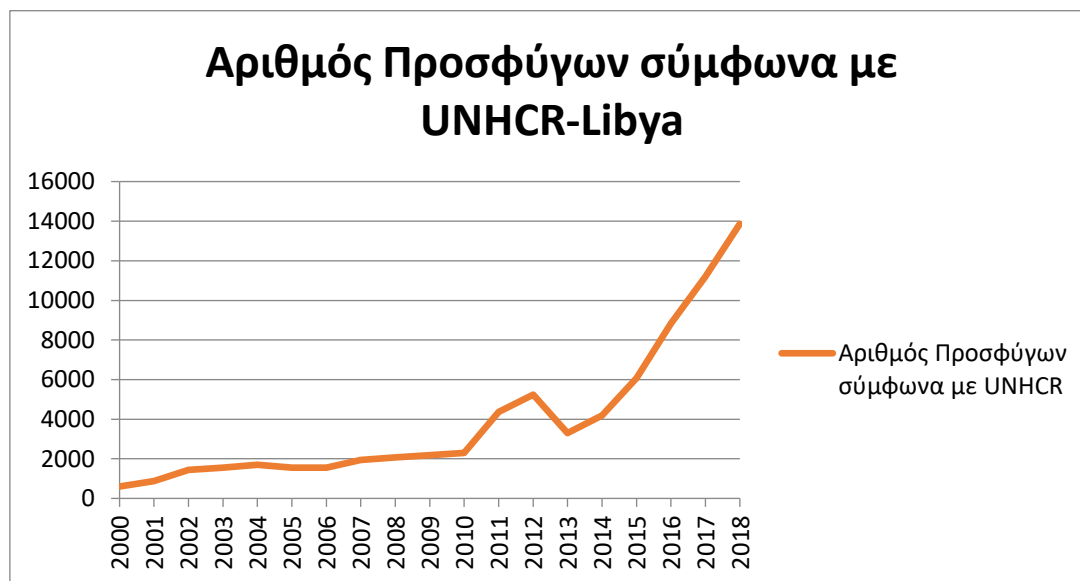
Από τα δεδομένα μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι από το 2011, με την έναρξη του εμφυλίου πολέμου, έχει αυξηθεί ο αριθμός των προσφύγων. Πιο συγκεκριμένα το 2010 έχουμε 2.297 πρόσφυγες ενώ το 2011 4.372. Δηλαδή ο αριθμός τους σχεδόν έχει διπλασιαστεί. Κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών βλέπουμε ότι παρουσιάζεται αύξηση των προσφύγων, με εξαίρεση το 2013 όπου έχουμε μείωση των εχθροπραξιών.

Αριθμός Προσφύγων στη Λιβύη

A/A	Έτος	Αριθμός Προσφύγων σύμφωνα με UNHCR
1	2000	603
2	2001	877
3	2002	1.443
4	2003	1.553
5	2004	1.696
6	2005	1.556
7	2006	1.557
8	2007	1.939
9	2008	2.068
10	2009	2.189
11	2010	2.297
12	2011	4.372
13	2012	5.234
14	2013	3.298
15	2014	4.187
16	2015	6.077
17	2016	8.831
18	2017	11.205
19	2018	13.868

Εικόνα 31 Libya-Refugees-UNHCR
από 2000 έως 2018 (Πηγή: UNHCR,
2020)

Τα ποσοτικά δεδομένα μας οδηγούν σε ένα συγκεκριμένο και αξιόπιστο αποτέλεσμα, δηλαδή ότι με την έναρξη του εμφυλίου πολέμου, το 2011, παρουσιάζεται αύξηση των μετακινούμενων ατόμων. Αυτό δείχνει, όπως και στο πρώτο παράδειγμα (Εμφύλιος πόλεμος Υεμένης), ότι οι ένοπλες συγκρούσεις επηρεάζουν σημαντικά το μέγεθος των μετακινούμενων πληθυσμών αυξάνοντας δραματικά τους αριθμούς.

Εικόνα 32 Αριθμός Προσφύγων στη Λιβύη (Πηγή: UNHCR, 2020)

4.2.2 Επίδραση, λόγω της μετακίνησης μεγάλων σε πληθυσμό ομάδων, στην παραβατικότητα-εγκληματικότητα στην χώρα υποδοχής.

Η διεθνής μετανάστευση συνεχώς διογκώνεται στις μέρες μας λαμβάνοντας ποικίλα χαρακτηριστικά. Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία είναι η κοινωνική διάσταση του ζητήματος, όπου αυτό μπορεί να αφορά το την εγκληματικότητα-παραβατικότητα, την θρησκευτική-πολιτισμική-εθνοτική πολυμορφία και το βιοωτικό επίπεδο του κοινωνικό συνόλου.

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε το πλαίσιο κατά το οποίο η μετανάστευση επηρεάζει την εγκληματικότητα-παραβατικότητα σε μία χώρα υποδοχής, συντελώντας ενδεχομένως στην αύξηση της. Το πεδίο που θα γίνει η αναζήτησή μας θα περιλαμβάνει βιβλιογραφικές αναφορές από άλλους ερευνητές

πάνω στο ζήτημα της κοινωνικής διάστασης των μετακινήσεων των πληθυσμών σε μία κρατική οντότητα και δύο παραδείγματα με ποσοτικά στοιχεία δύο ευρωπαϊκών χωρών. Αυτά τα case studies θα είναι για την εγκληματικότητα-παραβατικότητα που αντιμετωπίζουν η Ελλάδα και η Γερμανία, εξετάζοντας αν αυτή οφείλεται στις μεταναστευτικές ροές.

Σύμφωνα με τον Putnam R. (2007) βραχυπρόθεσμα η «η πολυμορφία αναιρεί την κοινότητα», όπου η μετανάστευση συντελεί το σημαντικότερο χαρακτηριστικό αυτού. Αυτή η τάση ενδέχεται σε μεσοπρόθεσμο πεδίο να οδηγήσει σε κρίσιμα προβλήματα όπως η περιθωριοποίηση των μεταναστών, η φτώχεια, η εγκληματικότητα και η χαμηλή (σε βαθμό) κοινωνική ανέλιξη αυτών των ανθρώπων και των παιδιών τους. (Putnam R. D., 2007, σ.164)

Οι ερευνητές Herreros F. και Criado H. (2009) χρησιμοποίησαν ένα δείγμα από 16 ευρωπαϊκές χώρες και παρουσίασαν ότι η χώρες με υψηλό επίπεδο κοινωνικής εμπιστοσύνης είναι ικανότερες να ενσωματώσουν μετανάστες από άλλα κράτη που έχουν χαμηλότερο επίπεδο κοινωνικής εμπιστοσύνης. «Τα άτομα με υψηλότερο κοινωνικό κεφάλαιο», καταλήγουν, «αντιμετωπίζουν πιο θετικά την εισερχόμενη μετανάστευση από ότι ο υπόλοιπος πληθυσμός» (Herreros & Criado, 2009,σ.335)

Βραχυπρόθεσμα οι συνέπειες της μετανάστευσης στις κοινωνίες των κρατικών οντοτήτων υποδοχής εξαρτάται από τρεις παράγοντες:

- 1) Τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι γηγενείς του μετανάστες.
- 2) Από τις ευκαιρίες για κοινωνική ανέλιξη των μεταναστών.
- 3) Από το κατά πόσο μπορούν οι μετανάστες να διεκδικήσουν κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα (Godin κ.α., 2011).

Όσα άτομα περιθωριοποιούνται στην κοινωνία συνήθως καταλήγουν να δημιουργήσουν κλειστές εθνοτικές μειονότητες που ζουν σε ξεχωριστά (συνήθως υποβαθμισμένα) μέρη στην κοινωνία. Επίσης αυτές οι ομάδες «μπορεί να μειονεκτούν κοινωνικά- οικονομικά, και ένας ή περισσότεροι παράγοντες να τις αποκλίνουν από την ευρύτερη κοινωνία. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι ένα νομικό καθεστώς που δεν ορίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, η άρνηση των κεντρικών αρχών να πολιτογραφήσουν τα μέλη τους, η άρνηση

παραχώρησης πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, οι εθνοτικές και οι φυλετικές διακρίσεις η φυλετική βία και παρενόχληση» (Castles & Miller, σ.264). Εύκολα μπορούμε να αντιληφθούμε οι προαναφερόμενοι παράγοντες μπορεί να δημιουργούν ένα πλαίσιο στο οποίο οι μετανάστες να οδηγούνται στην εγκληματικότητα-παραβατικότητα.

Οι εθνοτικές ομάδες συνήθως αντέχουν στην εξέλιξη του χρόνου. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να εξελιχθούν σε ένα υποδεέστερο κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο λόγω του αποκλεισμού και της φυλετικής περιχαράκωσης. (Castles & Miller, σ.265) Σπάνια οι μετανάστες εκδηλώνουν εξ αρχής αντικοινωνική-παραβατική συμπεριφορά στη χώρα υποδοχής τους. Όταν συμβαίνει αυτό συχνά οφείλεται στον κοινωνικό αποκλεισμό, στο ότι δεν βρίσκουν δουλειά ή δεν έχουν ευκαιρίες για κοινωνική εξέλιξη (λόγο διακρίσεων) (Vasta, 2007).

Από τα προαναφερθέντα προκύπτει, πως όταν αυξάνεται η εθνοτική ποικιλομορφία σε μία κρατική οντότητα (χώρα υποδοχής) δημιουργεί συνθήκες που δυσκολεύουν το κράτος να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες. Σε αυτό σημαντικότερο ρόλο διαδραματίζει η πολιτική ενσωμάτωσης και αφομοίωσης των μεταναστών (Vasta, 2007).

Για να ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση απαιτείται να ενισχυθούν οι υπηρεσίες που συνδράμουν τους νέους μετανάστες να εγκατασταθούν, να βρουν δουλειά και να μάθουν τη γλώσσα του κράτους που τους υποδέχεται. Αυτό θα βοηθήσει σημαντικά στο να απομακρυνθούν οι φραγμοί που εμποδίζουν τη συμμετοχή στην κοινωνία (και ενδεχομένως τους οδηγεί στην εγκληματικότητα-παραβατικότητα). (Castles, 1998, σ.247)

Τέλος πρέπει να αντιληφθούμε και τις σημερινές συνθήκες που περιορίζουν τις κρατικές οντότητες να δεχθούν τους ανθρώπους άλλων χωρών και να αναγνωρίσουν τα δικαιώματά τους εντάσσοντας τους στις κοινωνίες τους. Όπως αναφέρεται και στο έργο «Από τον 20^ο στον 21^ο Αιώνα- Τομές στην πλανητική πολιτική περί το 2000» του Κονδύλη Π. (1998) «(...) η κατάσταση στον σημερινό κόσμο είναι σαφής: δεν επιτρέπεται σε όλους τους ανθρώπους, υπό μόνη την ιδιότητα τους ως ανθρώπων, να κατέχουν όλα τα δικαιώματα (είτε αυτά λέγονται πολιτικά και αστικά, είτε λέγονται

ανθρώπινα) ανεξάρτητα από το που γεννιούνται ή το που βρίσκονται» (Κονδύλης ,1998, σ.62).

4.2.2.1 Παράδειγμα Ελλάδας

Όπως περιγράψαμε και παραπάνω μαζί με τις βιβλιογραφικές αναφορές θα παραθέσουμε και δύο παραδείγματα, στα οποία θα παρουσιαστούν ποσοτικά δεδομένα από τις ελεύθερες βάσεις δεδομένων της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας (EUROSTAT) και της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (UNHCR).

Για το παράδειγμα της Ελλάδας θα δούμε στοιχεία από τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί από το έτος 2008 έως το 2018 καθώς και τα δεδομένα των προσφύγων που έχουν έρθει στην επικράτεια αυτής της χώρας. Σε όλο αυτό θα ήταν χρήσιμο να παρουσιάσουμε και τα στοιχεία των ανθρώπων που ζουν σε αυτή την κρατική οντότητα και δεν έχουν γεννηθεί σε αυτή. Η προσπάθειά μας θα είναι να εντοπίσουμε κοινές τάσεις, δηλαδή κατά πόσο η αύξηση ή μείωση των προσφύγων που έρχονται σε μία χώρα σχετίζονται με τα διάφορα εγκλήματα- παραβάσεις του νομικού πλαισίου.

Στο παρακάτω πίνακα μπορούμε να δούμε ανά είδος εγκλήματος (έτσι όπως αυτά κατηγοριοποιούνται από τη EUROSTAT) το συνολικό αριθμό αυτών ανά έτος (2008-2018).

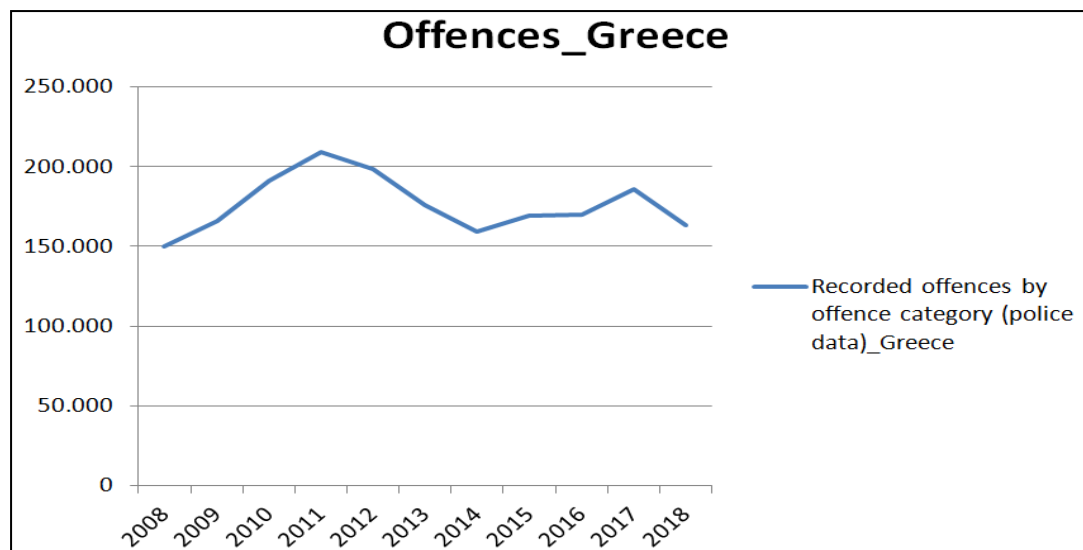
Recorded offences by offence category (police data) Greece														
Έτος	Intentional homicide	Attempted intentional homicide	Assault	Kidnapping	Sexual violence	Rape	Sexual assault	Robbery	Burglary	Burglary of private residential premises	Theft	Theft of a motorized land vehicle	Unlawful acts involving controlled drugs or precursors	Σύνολο
2008	139	165	430	30	682	232	450	3293	37006	17953	53928	23550	12164	150.022
2009	143	187	477	16	924	213	711	4715	39832	18849	60249	26708	12640	165.664
2010	176	193	1101	173	511	215	187	6079	52411	24603	67446	27587	10451	191.133
2011	184	182	1425	158	435	172	180	6636	59624	27569	70517	32253	9786	209.121
2012	165	185	1692	139	486	167	203	5992	57476	28193	62447	31166	10144	198.455
2013	141	177	1610	95	468	149	187	4919	49157	25549	53810	28800	10473	175.535
2014	105	155	1459	58	466	134	191	3800	43647	22881	50710	24986	10855	159.447
2015	86	169	1624	89	554	122	259	4316	45795	24022	55151	26524	10787	169.498
2016	81	132	1515	61	493	155	263	4738	44682	23420	57158	26180	11086	169.964
2017	78	150	1510	78	453	156	224	4271	42248	22043	67849	34026	12795	185.881
2018	94	124	1587	74	423	157	182	4358	39838	20754	58296	23969	13528	163.384

Πίνακας 7 Offences Greece 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Στην ανωτέρω καταγραφή παρουσιάζονται τα εξής εγκλήματα και παράνομες πράξεις:

- 1) Ανθρωποκτονία
- 2) Προσπάθεια για ανθρωποκτονία
- 3) Επίθεση
- 4) Απαγωγή
- 5) Σεξουαλική Βία
- 6) Βιασμός
- 7) Σεξουαλική Επίθεση
- 8) Ληστεία
- 9) Διάρρηξη
- 10) Διάρρηξη κατοικίας
- 11) Παράνομες πράξεις που περιλαμβάνουν τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών

Για να γίνει καλύτερα κατανοητό παραθέτουμε το αντίστοιχο διάγραμμα που μας δείχνει το σύνολο των εγκλημάτων ανά έτος:

Εικόνα 33 Offences Greece 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

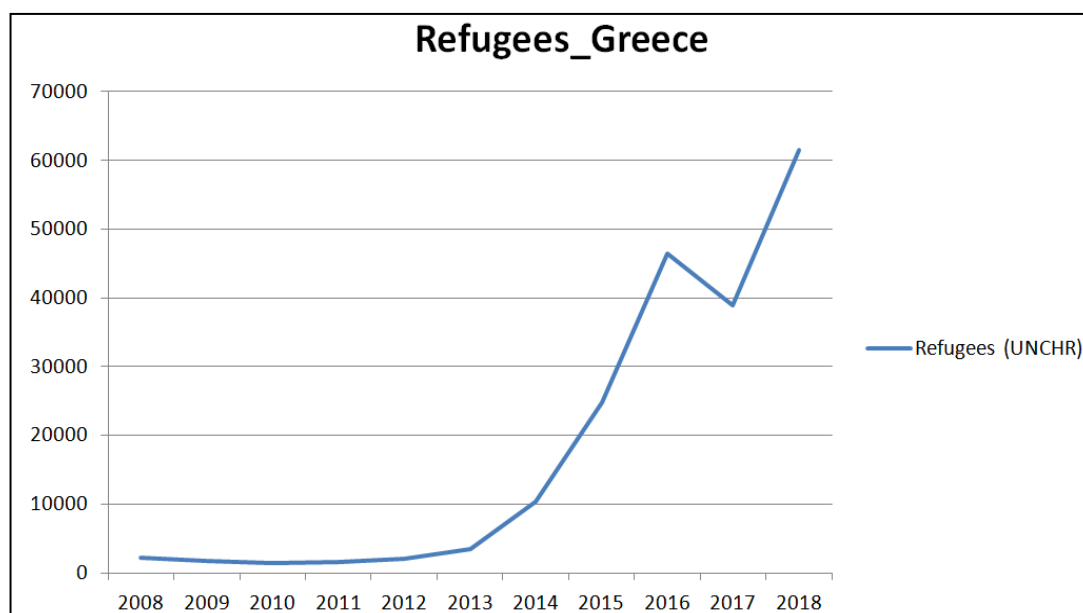
Σε αυτό μπορούμε να δούμε μία οριακή αύξηση το 2011 και μία σχετική αύξηση μετά το 2015 έως το 2017. Το 2018 παρουσιάζεται μείωση των αριθμών των εγκλημάτων.

Στον αντίποδα αυτού θα παρουσιάσουμε τα δεδομένα των προσφυγικών ροών που έφτασαν στη χώρα τα αντίστοιχα έτη, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της UNHCR. Σε αυτά παρουσιάζεται μία αύξηση των εισερχομένων από το 2012 μέχρι το 2016. Το 2017 έχουμε σχετική μείωση των προσφύγων, αλλά το 2018 έχουμε τον μεγαλύτερο αριθμό των προσφύγων σε σχέση με τα υπόλοιπα έτη.

Έτος	Refugees Greece (UNCHR)
2008	2169
2009	1700
2010	1443
2011	1566
2012	2090
2013	3468
2014	10292
2015	24831
2016	46411
2017	38988
2018	61446

Πίνακας 8 Refugees Greece 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020)

Όπως και με τον αριθμό των εγκλημάτων θα δούμε και διαγραμματικά τις προσφυγικές ροές που έφτασαν στην Ελλάδα μεταξύ των ετών 2008 και 2018. Όπου μπορούμε εύκολα να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι η κίνηση των πληθυσμών σε αυτή την κρατική οντότητα αυξήθηκε ραγδαία από το 2014 έως το 2018, με σχετική μείωση το 2017 (της τάξεως των 38988 προσφύγων).

Σχήμα 35. Refugees Greece 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020)

Παράλληλα θα παραθέσουμε τα στοιχεία της EUROSTAT για τους κατοίκους της Ελλάδας οι οποίοι δεν έχουν γεννηθεί σε αυτή την χώρα ανά έτος, από το 2008 έως το 2018. Στον πίνακα που παρατίθεται μπορούμε να δούμε μία σχετική μείωση από το 2008 έως το 2015. Στα επόμενα έτη παρουσιάζεται μία αύξηση όπως και στις προσφυγικές ροές που είδαμε παραπάνω.

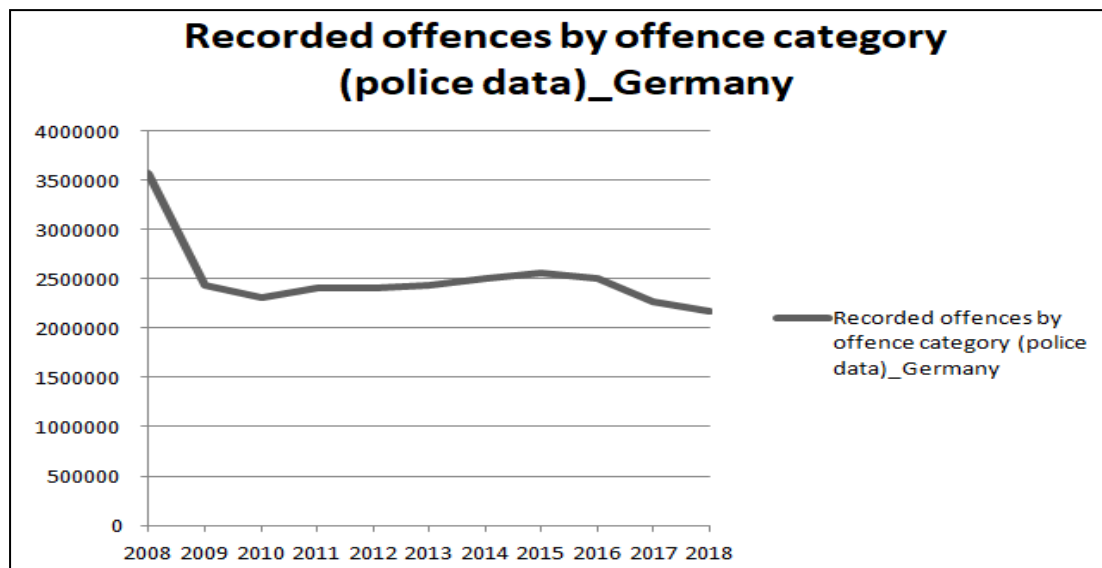
Έτος	Foreign Born Population Greece
2008	1304670
2009	1321149
2010	1325255
2011	1312519
2012	1279516
2013	1265165
2014	1242924
2015	1220395
2016	1250863
2017	1277861
2018	1307471

Ως αποτέλεσμα αυτών των δεδομένων δεν μπορούμε να οδηγηθούμε με αξιοπιστία σε ένα συμπέρασμα. Οι αυξομειώσεις των εγκλημάτων σε σχέση με αυτές των προσφυγικών ροών ή των ανθρώπων που ζουν στη χώρα και δεν έχουν γεννηθεί σε αυτή δεν συμπίπτουν. Επίσης δεν φαίνεται κάποια κοινή πορεία των ειδών των εγκλημάτων με αυτή της ραγδαίας αύξησης των προσφυγικών εισροών μετά το 2015. Άρα η επιρροή των μετακινήσεων στην εγκληματικότητα- παραβατικότητα της χώρας δεν διαφαίνεται να συνδέεται.

Πίνακας 9 Foreign-born population Greece 2008-18
(Πηγή: EUROSTAT, 2020)

4.2.2.2 Παράδειγμα Γερμανίας

Σε αντιστοιχία με το πρώτο παράδειγμα θα προσπαθήσουμε με την παρουσίαση των ποσοτικών δεδομένων να εξάγουμε ένα συμπέρασμα για την επιρροή που ενδεχομένως να ασκεί η μετακίνηση των πληθυσμών στην εγκληματικότητα στην χώρα της Γερμανίας. Στο ίδιο πλαίσιο θα παρουσιαστούν τα στοιχεία των εγκλημάτων ανά έτος (2008-2018), ο αριθμός των προσφύγων που έφτασαν σε αυτό το κράτος τα ίδια έτη και ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στη Γερμανία αλλά δεν έχουν γεννηθεί σε αυτή. Τα δεδομένα θα προέρχονται, όπως και στο πρώτο παράδειγμα από τις ίδιες βάσεις δεδομένων.

Εικόνα 34 Offences Germany 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Recorded offences by offence category (police data)_ Germany														
Έτος	Intentional homicide	Attempted intentional homicide	Assault	Kidnapping	Sexual violence	Rape	Sexual assault	Robbery	Burglary	Burglary of private residential premises	Theft	Theft of a motorized land vehicle	Unlawful acts involving controlled drugs or precursors	Σύνολο
2008	656	1610	518499	1857	56784	7292	49492	49913	390367	108284	2052913	89036	239951	3.566.654
2009	721	1649	149301	5126	49084	7314	41770	49317	386647	113800	1308687	87693	235842	2.436.951
2010	699	1617	142903	4897	36566	7724	28842	48166	397341	121347	1219983	76123	231007	2.317.215
2011	689	1560	139091	4922	36354	7539	28815	48021	421243	132595	1276065	70841	236478	2.404.213
2012	619	1588	136077	5183	36277	8031	28246	48711	430211	144117	1267576	64017	237150	2.407.803
2013	623	1591	127869	4929	35330	7408	27922	47234	437520	149500	1289071	59528	253525	2.442.050
2014	645	1625	125752	4988	34959	7345	27614	45475	446073	152123	1322144	58401	276734	2.503.878
2015	655	1551	127395	4763	34265	7022	27243	44666	463929	167136	1348955	56563	282604	2.566.747
2016	747	1757	140033	4756	37166	7919	29247	43009	432730	151265	1290481	59633	302594	2.501.337
2017	738	1722	137058	4625	34815	8310	26505	38849	365182	116540	1156422	54114	330580	2.275.460
2018	632	1927	136727	4563	40585	9036	31549	36756	326409	97504	1082478	50440	350662	2.169.268

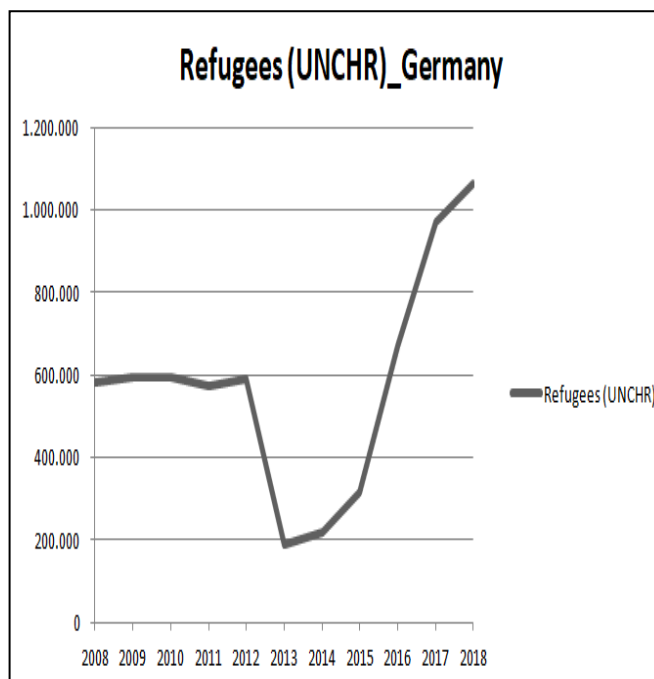
Πίνακας 10 Offences Germany 2008-18 (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Όπως μπορούμε να δούμε ο αριθμός των εγκλημάτων παρουσιάζει μία σημαντική μείωση από το 2008 μέχρι το 2010. Έπειτα παρατηρούμε μία αύξηση μέχρι το 2015 και έπειτα μειώνεται με την χαμηλότερη τιμή να παρουσιάζεται το 2018 (2.169.268 εγκλήματα ανά έτος).

Στην συνέχεια βλέπουμε τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες όπου το 2013 παρουσιάζεται μία σημαντική μείωση και από τότε μέχρι το 2018 αναγνωρίζεται μία συνεχώς αυξανόμενη τάση. Το αποκορύφωμα τον αριθμών το εντοπίζουμε στο 2018 όπου έχουμε 1.063.835 πρόσφυγες στο χώρο της Γερμανικής χώρας.

Έτος	Refugees Germany (UNCHR)
2008	582.719
2009	593.787
2010	594.250
2011	571.672
2012	589.735
2013	187.545
2014	216.956
2015	316.098
2016	669.468
2017	970.357
2018	1.063.835

Πίνακας 11 Refugees Germany 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020)

Εικόνα 35 Refugees Germany 2008-18 (Πηγή: UNHCR, 2020)

Στην αναφορά μας στα στοιχεία θα παρουσιάσουμε επίσης και τους αριθμούς των ανθρώπων που διαμένουν στη Γερμανία μόνιμα αλλά δεν έχουν γεννηθεί σε αυτή. Σε αυτά τα δεδομένα βλέπουμε ότι έχουμε μία αύξηση από το έτος του 2014 έως το 2018, κάτι που συμβαδίζει και με τα στοιχεία των προσφύγων που είδαμε παραπάνω.

Με την παρουσίαση των προαναφερθέντων στοιχείων, όπως και στο πρώτο παράδειγμα, δεν μπορούμε με αξιοπιστία να οδηγηθούμε σε ένα συγκεκριμένο συμπέρασμα, που να διαφαίνεται άμεση επιρροή των προσφυγικών ροών στην εγκληματικότητα-παραβατικότητα που έχει η κρατική οντότητα της Γερμανίας.

4.2.3 Οικονομικές συνέπειες στην χώρα υποδοχής (φορολογία- ανεργία)

Υπάρχουν πολλές μελέτες που ασχολούνται με την μετανάστευση με στόχο να προσδιορίσουν τις επιπτώσεις αυτής στις χώρες υποδοχής. Στο δημόσιο διάλογο, κατά καιρούς, η μετακίνηση ανθρώπων εκφράζεται ως η πηγή πολλών προβλημάτων όπως η αύξηση των φόρων σε μία κρατική οντότητα και της ανεργίας στους ντόπιους πληθυσμούς (Transatlantic Trends, 2008)

Έτος	Foreign-born population Germany
2008	9548865
2009	9812263
2010	8935603
2011	9117874
2012	9456225
2013	9807877
2014	10220418
2015	10908255
2016	12105436
2017	13745843
2018	14879635

Πίνακας 12 Foreign-born population Germany 2008-18
(Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Στο προαναφερόμενο συντελούν οι ιδέες ότι η μετανάστευση οδηγεί σε φτηνή εργασία μειώνοντας το κόστος παραγωγής και αυξάνοντας την ανεργία επίσης σχετίζεται με την παραοικονομία με αποτέλεσμα να χάνονται μεγάλα ποσά από τους αντίστοιχους δημοσιονομικούς φορείς και τέλος η αύξηση του πληθυσμού, λόγω εισροής πλήθους μεταναστών, έχει σημαντικές οικονομικές συνέπειες για το κράτος και τους πολίτες αυτού.

Με βάση αυτές τις ανησυχίες θα προσπαθήσουμε παραθέτοντας βιβλιογραφικές αναφορές και περιγράφοντας (ποσοτικά) παραδείγματα δύο ευρωπαϊκών χωρών να εντοπίσουμε εάν η μετανάστευση επηρεάζει δύο σημαντικά δημοσιονομικά μεγέθη. Αυτά είναι η ενεργεία και οι φόροι.

Εκτιμάται από την παγκόσμια τράπεζα ότι αν μετανάστευση αυξήσει κατά 3% το εργατικό δυναμικό στις ανεπτυγμένες χώρες μέχρι το 2025 θα επιφέρει κέρδη ύψους 356 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε παγκόσμιο επίπεδο (World Bank, 2005, σ. 31)

Σύμφωνα με άλλα μοντέλα αν η μετανάστευση αυξηθεί κατά 5% θα οδηγήσει το 80% των κερδών συγκεντρωτικά στις αναπτυσσόμενες χώρες (Roland H, 2009, σ. 109). Σε μία ριζοσπαστική ιδέα κάποιον οικονομολόγων, το πλήρες άνοιγμα των συνόρων θα μπορούσε δυνητικά σε 25 χρόνια να φέρει στη παγκόσμια οικονομία κέρδη του ύψους των 39 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (project-syndicate, 2020).

Σε ένα πιο συγκεκριμένο περιβάλλον, μίας κρατικής οντότητας, μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε ότι οι μετανάστες μετακινούνται πιο εύκολα από τους ντόπιους εργάτες, αλλάζοντας εύκολα τόπο δουλειάς ανάλογα της ζήτησης. Αυτό έχει ως συνέπεια να δρα σταθεροποιητικά για την οικονομία (Godin I. κ.α., 2011). Σε μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε από ερευνητές του ΟΟΣΑ διαπιστώθηκε ότι αν αυξηθεί η μετανάστευση στο εσωτερικό της Ε.Ε., τότε η « προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες μπορεί να επιταχυνθεί και οι διορθωτικές αλλαγές να γίνουν με μικρότερο κόστος για τους τοπικούς πληθυσμούς» (Coppel J. κ.α., 2001).

Οι παρωχημένες θέσεις εργασίας και οι παλιοί βιομηχανικοί κλάδοι δίνουν τη θέση τους σε νέους που ενδεχομένως να βρίσκονται πολύ μακριά, οι μετανάστες σε μία τέτοια κατάσταση μετακινούνται εύκολα στα νέα δυναμικά κέντρα από ότι οι τοπικοί πληθυσμοί, οι οποίοι έχουν βαθιές ρίζες σε κάθε τόπο (Barrell R. κ.α., 2007).

Στην ερώτηση το αν οι μετανάστες ασκούν πίεση στις αμοιβές εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, ένας από τους βασικότερους είναι να υπάρχει μία σχετική ισορροπία στον οικονομικό ρόλο των μεταναστών και των ντόπιων (Smith J., Edmoston B., 1997). Αυτό περιγράφεται από τη θέση ότι οι μετανάστες καλύπτουν θέσεις εργασίας που διαφορετικά δεν θα είχαν δημιουργηθεί (νέες θέσεις) ή θα έμεναν κενές. Οι δουλειές αυτές συνήθως χαρακτηρίζονται από εξαντλητικά ωράρια εργασίας και έντονη χειρονακτική δουλειά (Godin I. κ.α., 2011).

Σε όσα έχουν αναφερθεί παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι οι μετανάστες μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη μίας κρατικής οντότητας χωρίς να επηρεάζουν δυσμενώς την ανεργία και την φορολογία ενός κράτους.

4.2.3.1 Παράδειγμα Γερμανίας

Στην προσπάθεια να αντιληφτούμε κατά πόσο επηρεάζει η μετανάστευση την φορολογία και την ανεργία θα παρουσιάσουμε στοιχεία από ελεύθερες βάσεις δεδομένων της EUROSTAT, της UNHCR και του UNData που αφορούν την Γερμανία και την Ιταλία.

Τα δεδομένα θα περιλαμβάνουν στοιχεία που παρουσιάζουν τα ποσοστά ανεργίας στις δύο χώρες, αντιπροσωπεύοντας τους άνεργους ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού (από το 2008 έως 2018). Το εργατικό δυναμικό είναι ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων και των ανέργων. Οι άνεργοι που θα παρουσιαστούν περιλαμβάνουν άτομα ηλικίας 15 έως 74. Ο πίνακας δείχνει τα ποσοστά ανεργίας ως % του συνολικού πληθυσμού. Η βάση δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε είναι η EUROSTAT.

Επίσης θα γίνει αναφορά και παρουσίαση των φορολογικών δεδομένων των δύο χωρών. Τα στοιχεία περιλαμβάνουν τους τρέχοντες φόρους επί του εισοδήματος, του πλούτου κ.λπ. καλύπτοντας όλες τις υποχρεωτικές πληρωμές, σε μετρητά ή σε είδος που επιβάλλεται περιοδικά από τη γενική κυβέρνηση. Η παρουσίαση θα γίνει επί του ποσοστού των φόρων στο ΑΕΠ τα ίδια έτη όπως και στην ανεργία (βάση δεδομένων EUROSTAT).

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια του ΑΕΠ θα περιγράψουμε πολύ συνοπτικά τα στοιχεία αυτού καθώς επίσης θα παρουσιάσουμε και τα δεδομένα των ΑΕΠ των δύο χωρών για τα έτη 2008 έως 2018, η βάση δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτή των Ηνωμένων Εθνών, UNData και τα στοιχεία αναφέρονται σε αμερικανικά δολάρια.

Το ΑΕΠ είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και μετρά τη συνολική δαπάνη σε αγαθά και υπηρεσίες σε όλες τις αγορές της οικονομίας. Για να μετρήσουμε το ΑΕΠ υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις και οι τρεις προσφέρουν ακριβώς το ίδιο μέτρο, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν σφάλματα μέτρησης στη χρήση τους. Αυτές είναι:

1) Προσέγγιση προϊόντος (product approach)

2) Προσέγγιση δαπάνης (expenditure approach)

3) Προσέγγιση εισοδήματος (income approach)

Τα δεδομένα που έχουμε αναπαριστούν το ΑΕΠ πάνω στην προσέγγιση της δαπάνης. Σε αυτή την προσέγγιση υπολογίζεται το ΑΕΠ ως οι συνολικές δαπάνες για όλη την παραγωγή τελικών αγαθών και υπηρεσιών στην οικονομία της χώρας. Δηλαδή συνολική δαπάνη υπολογίζεται ως:

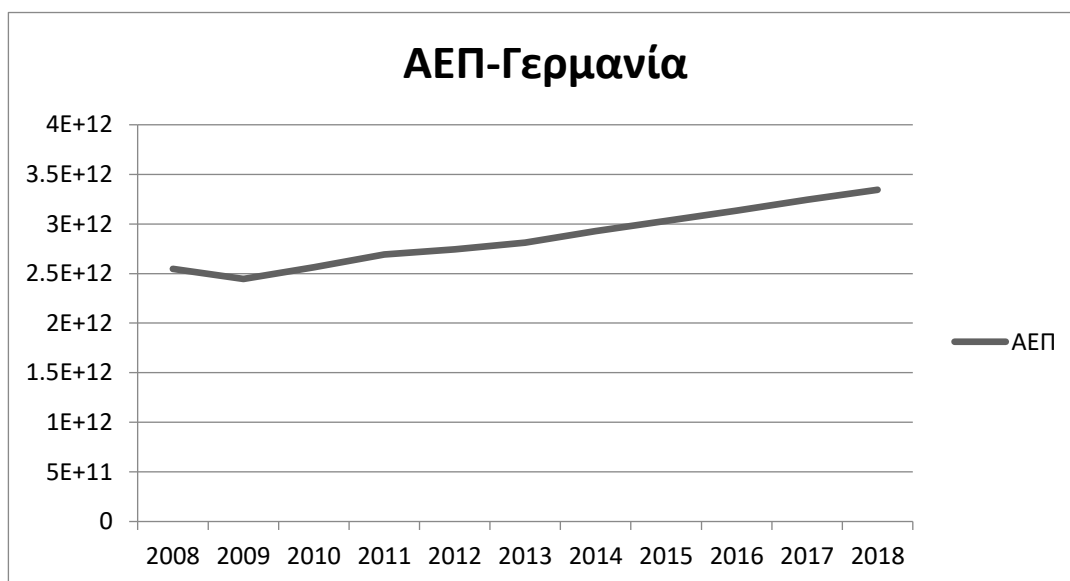
$$\text{Συνολική Δαπάνη} = K + E + KY + E\Xi$$

Όπου το K εκφράζει τις δαπάνες για κατανάλωση, το E είναι η επενδυτική δαπάνη, το KY είναι η κυβερνητική δαπάνη και EΞ είναι οι καθαρές εξαγωγές, δηλαδή οι συνολικές εξαγωγές των αγαθών και υπηρεσιών μείον τις συνολικές εισαγωγές (wikipedia, 2021).

Τέλος θα παρουσιάσουμε τα δεδομένα των προσφυγικών ροών σύμφωνα με την UNHCR στις δύο χώρες για τα έτη 2008 έως 2018.

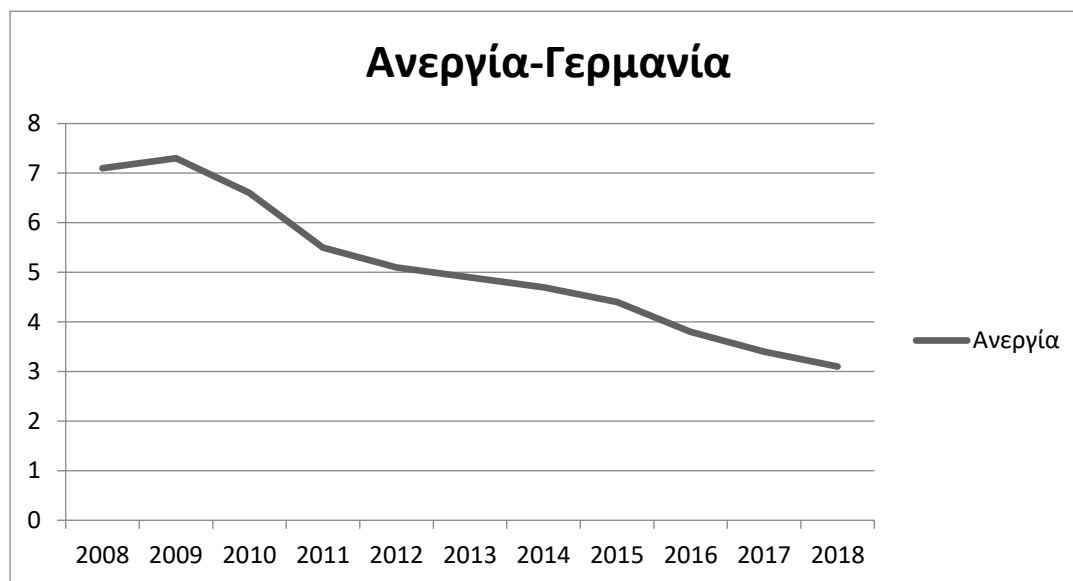
Χώρα	Γερμανία			Ιταλία		
Ετος	ΑΕΠ	Ανεργία	Φόροι	ΑΕΠ	Ανεργία	Φόροι
2008	2,5465E+12	7,1	12,3	1,6377E+12	5,6	14,6
2009	2,4457E+12	7,3	11,5	1,5773E+12	6,4	14,1
2010	2,5644E+12	6,6	11	1,6113E+12	6,9	14,1
2011	2,6936E+12	5,5	11,4	1,6488E+12	6,9	13,8
2012	2,7453E+12	5,1	11,9	1,6244E+12	8,9	14,8
2013	2,8114E+12	4,9	12,1	1,6128E+12	10,3	14,9
2014	2,9274E+12	4,7	12,1	1,6274E+12	10,7	14,6
2015	3,0301E+12	4,4	12,3	1,6554E+12	10,1	14,7
2016	3,1341E+12	3,8	12,7	1,6956E+12	10	14,6
2017	3,245E+12	3,4	12,9	1,7366E+12	9,8	14,4
2018	3,3444E+12	3,1	13,2	1,7654E+12	9,3	14

Πίνακας 13 Γερμανία-Ιταλία (ΑΕΠ-Ανεργία-Φόροι) (Πηγή: UNDATA- EUROSTAT, 2020)

Εικόνα 36 ΑΕΠ-Γερμανία (Πηγή: UNDATA, 2020)

Όπως μπορούμε να δούμε από τα δεδομένα το ΑΕΠ και η ανεργία στην Γερμανία έχουν μία σχετική αντιστρόφως ανάλογη πορεία, με το ΑΕΠ να παρουσιάζει μία συνεχής αύξηση σε αντίθεση με τα ποσοστά της ανεργίας. Επίσης σε φορολογικό επίπεδο στη Γερμανία παρουσιάζεται μία μείωση μέχρι το 2010 (με χαμηλότερη τιμή το 2011) και μετά έχουμε αύξηση μέχρι το 2013. Το 2013 και 2014 παραμένει στο ίδιο επίπεδο. Μετά το 2015 έχουμε αύξηση έως το 2018.

Εικόνα 37 Ανεργία-Γερμανία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

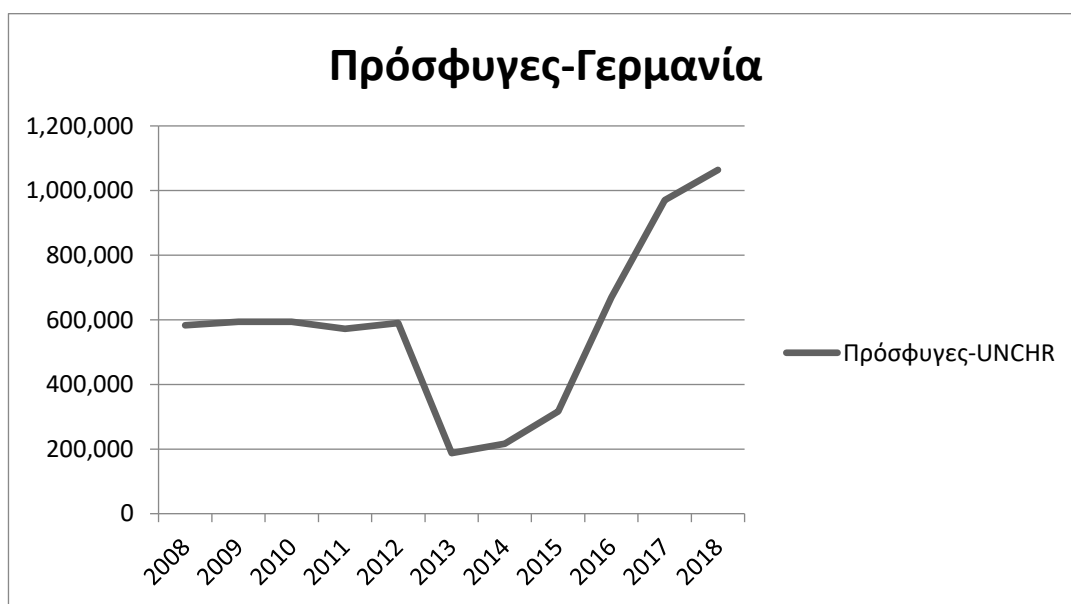

Εικόνα 38 Φόροι-Γερμανία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Στο προσφυγικό ζήτημα σύμφωνα με τα επίσημα δεδομένα της UNHCR έχουμε σχεδόν σταθερό των αριθμό των προσφύγων που φτάνουν στη χώρα μέχρι το 2012. Έπειτα βλέπουμε μία σημαντική μείωση το 2013 (χαμηλότερη τιμή 187.545). Στα επόμενα χρόνια έχουμε συνεχή αύξηση των προσφυγικών ροών στη Χώρα της Γερμανίας. Με βάση αυτά τα δεδομένα δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι υπάρχει άμεση ποσοτική σχέση μεταξύ των προσφυγικών ροών και των δεδομένων της ανεργίας και της φορολογίας για τη Γερμανία.

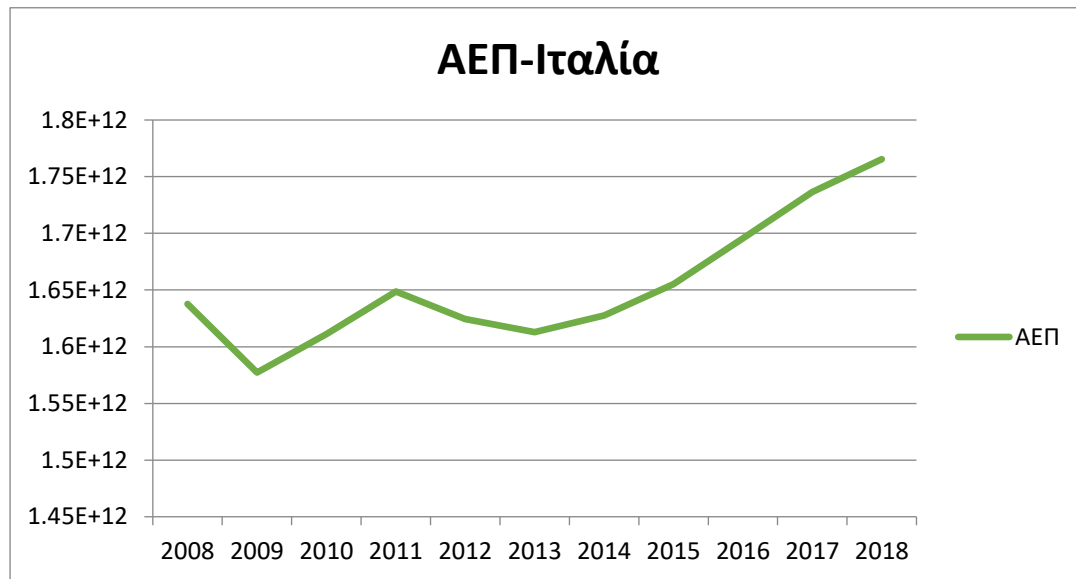
Πρόσφυγες-UNCHR		
Έτος	Γερμανία	Ιταλία
2008	582.719	47.059
2009	593.787	54.962
2010	594.250	56.402
2011	571.672	58.066
2012	589.735	64.782
2013	187.545	76.248
2014	216.956	93.712
2015	316.098	118.036
2016	669.468	147.362
2017	970.357	167.330
2018	1.063.835	189.227

Πίνακας 14 Πρόσφυγες Γερμανία-Ιταλία (Πηγή UNHCR, 2020)

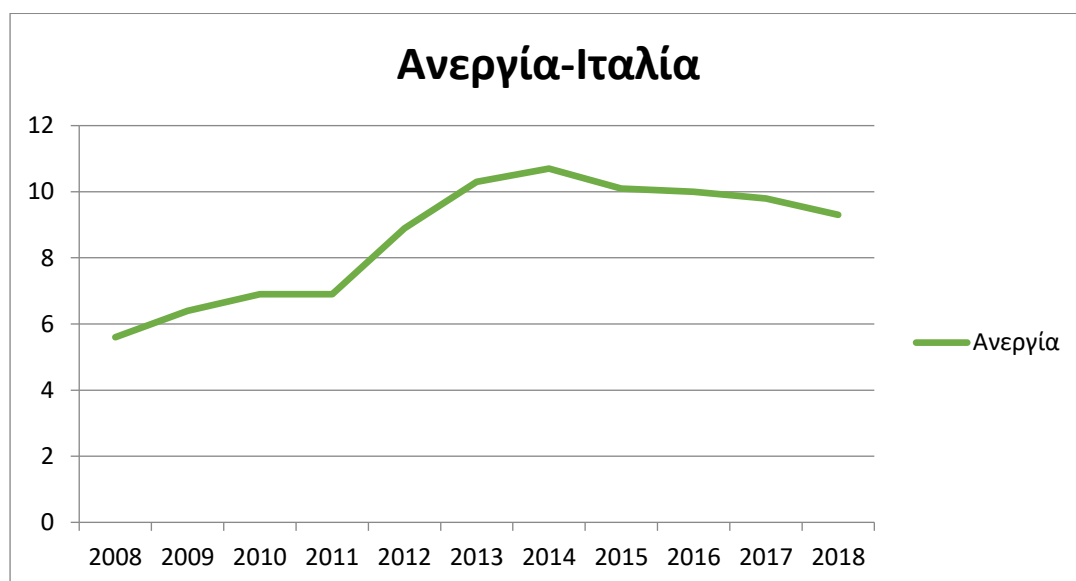

Εικόνα 39 Πρόσφυγες Γερμανία (Πηγή UNHCR, 2020)

4.2.3.2 Παράδειγμα Ιταλίας

Εικόνα 40 ΑΕΠ-Ιταλία (Πηγή UNDATA, 2020)

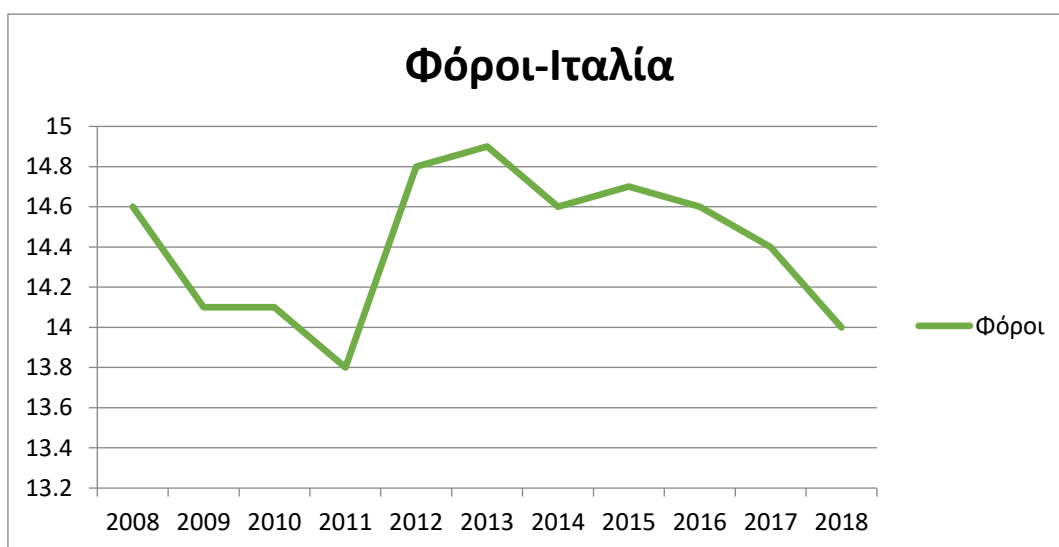

Εικόνα 41 Ανεργία-Ιταλία (Πηγή EUROSTAT, 2020)

Στην παρουσίαση των δεδομένων από τα στοιχεία των βάσεων δεδομένων μπορούμε να πούμε για την Ιταλία ότι εντοπίζουμε μία μείωση του ΑΕΠ της από το 2008 μέχρι το 2009, όπως επίσης και από το 2011 έως το 2013. Έπειτα βλέπουμε μία συνεχή αύξηση αυτού. Στο τομέα της ανεργίας παρατηρούμε μία σχετική

σταθερότητα ανάμεσα στο 2008 με 2011, με αύξηση να αναφέρεται στα έτη από το 2011 έως 2014. Μείωση βλέπουμε από το 2015 έως το 2018. Σε δημοσιονομικό επίπεδο της φορολογίας φαίνεται πως στην Ιταλία υπήρχε μία σημαντική μείωση μέχρι το 2011, αλλά από το 2012 και μετά παρατηρούμε μία αυξομείωση των τιμών μεταξύ 14,8 και 14 (τελευταία τιμή το 2018).

Τέλος για τους πρόσφυγες στη Ιταλία βλέπουμε από το 2008 έχουμε σημαντική και συνεχή αύξηση στις ροές, με μεγαλύτερη τιμή να εντοπίζεται το 2018 (189.227). Με αυτά τα αποτελέσματα όπως και στη Γερμανία δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι οι πρόσφυγες που καταφθάνουν σε αυτές τις δύο χώρες επηρεάζουν αρνητικά ή θετικά τον τομέα της ανεργίας ή τα δημοσιονομικά επίπεδα της φορολογίας.

Εικόνα 42 Φόροι-Ιταλία (Πηγή EUROSTAT, 2020)

Εικόνα 43 Πρόσφυγες Ιταλία (Πηγή UNHCR, 2020)

4.2.4 Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική μίας κρατικής οντότητας για την επίτευξη συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων και επιδιώξεων

Η χώρα της Τουρκίας τα τελευταία χρόνια προσπαθεί να προσδιορίσει την οντότητά της ως μία περιφερειακή υπερδύναμη, κατέχοντας ηγεμονική θέση στην Μεσόγειο θάλασσα. (Κωνσταντόπουλος, 2017). Πολλοί ερευνητές συμφωνούν ότι κάτω από αυτό το πλαίσιο, η συγκεκριμένη χώρα, ασκεί την εξωτερική της πολιτική με στόχο την επίτευξη μίας νέας Οθωμανικής αυτοκρατορίας (Ματζάκος, 2016). Η τουρκική κρατική οντότητα χαρακτηρίζεται ως μία πολυπολιτισμική κοινωνία η οποία μέσω του ηγεμονισμού και του εθνικισμού προσπαθεί να εξασφαλίσει την εδαφική της ακεραιότητα και την κοινωνική της συνοχή. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει ενέργειες προβολής του ηγεμονικού της χαρακτήρα έναντι γειτονικών χωρών (Κωνσταντόπουλος, 2017).

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα προσπαθήσουμε με βάση ποσοτικά και βιβλιογραφικά στοιχεία να εξετάσουμε το πώς η Τουρκία ασκεί εξωτερική πολιτική, εκμεταλλευόμενη το μεταναστευτικό ζήτημα, έναντι της ΕΕ. Η εξεταζόμενη χώρα χρησιμοποιεί μία επιθετική εξωτερική πολιτική στην προσπάθειά της να αναβιώσει την Οθωμανική αυτοκρατορία, χωρίς να διστάζει να καταπατά και να παραβλέπει τις διεθνείς συνθήκες και το διεθνές δίκαιο (Ματζάκος, 2016).

Η προσφυγική-μεταναστευτική κρίση που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια εργαλειοποιήθηκε από την τουρκική Δημοκρατία δημιουργώντας μεγάλες πιέσεις στις ευρωπαϊκές χώρες. Η ΕΕ με σοβαρά δομικά προβλήματα βρέθηκε σε δυσμενή θέση να αντιμετωπίσει την ραγδαία αύξηση των μεταναστευτικών ροών, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στις χώρες υποδοχής, όπως η Ελλάδα σύμφωνα με τον κ. Βοσκόπουλο (2016). Η προσφυγική κρίση που κατά βάση ξεκίνησε το 2015 είναι ένα σοβαρό ζήτημα που απασχολεί τις χώρες της ΕΕ. Η διαχείριση των ροών από τη Τουρκία οδήγησε την ΕΕ να την χαρακτηρίσει ως «εταίρο κλειδί», για την αντιμετώπιση του φαινομένου (Βοσκόπουλος 2016). Το γεγονός αυτό ενίσχυσε κατά πολύ τη διαπραγματευτική θέση της εν λόγω χώρας στις συνομιλίες της με την ΕΕ και σε θέματα κυριαρχικών δικαιωμάτων στην Ευρώπη καθώς και στο Αιγαίο πέλαγος (Βοσκόπουλος 2016).

Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε η στρατηγική της Τουρκίας, έναντι του μεταναστευτικού ζητήματος, έδωσε νέα δυναμική στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής και στην εδραίωση των απαιτήσεων της απέναντι στην ΕΕ και των γειτονικών της χωρών, όπως η Ελλάδα και η Κύπρος. Η ολοένα αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές που διέρχονταν από την Τουρκία και είχαν προορισμό την Ευρώπη οδήγησαν στην έναρξη συνομιλιών της ΕΕ με την Τουρκία το 2015. Μετά από αυτές τις συνομιλίες μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ αποφασίστηκε η λειτουργία hot spots στα ανατολικά νησιά της Ελλάδας ώστε να καταγράφονται οι εισερχόμενοι πληθυσμοί και να διαχωρίζονται σε πρόσφυγες και μετανάστες. Επίσης συμφωνήθηκε η ανάπτυξη ευρωπαϊκής ακτοφυλακής για την καλύτερη φύλαξη των συνόρων (Αδάμ, 2015). Τέλος από την πλευρά της Τουρκίας αποφασίστηκε να καταγράφονται οι πρόσφυγες στην επικράτειά της αλλά έμεινε αδιευκρίνιστη και μη λεπτομερής η διαδικασία επαναπροώθησης από την ΕΕ στην Τουρκία (Βοσκόπουλος 2016).

Παρόλα αυτά η Τουρκία πίεζε ακόμη περισσότερο μέσω των ροών την ΕΕ, παραβλέποντας την παράνομη διακίνηση ανθρώπων μέσω της θάλασσας. Η τακτική υποσχέσεων για περιορισμό του φαινομένου αποτέλεσε και την αιχμή του δόρατος στην άσκηση πίεσης από την Τουρκία έναντι της ΕΕ (Λυγερός, 2016). Στόχος πάντα ήταν η δημιουργία μίας ολοκληρωμένης συμφωνίας που θα προσδιοριζόταν με την

αποδοχή των διεκδικήσεων της Τουρκίας όπως αναφέρεται από τον κ. Λυγερό (2016).

Σε αυτό το πλαίσιο πολλές ευρωπαϊκές χώρες ανησυχώντας για το μεταναστευτικό ζήτημα όρχησαν να λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο και όχι σε ευρωπαϊκό. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η Ουγγαρία και η Πολωνία οι οποίες αρνήθηκαν να δεχτούν μετακινούμενους πληθυσμούς, επίσης η Σουηδία φτάνοντας στο όριο των 190.000 ανθρώπων δήλωσε πως επαναφέρει τους συνοριακούς ελέγχους και τέλος η Δανία έθεσε νόμο κατά τον οποίο οι αρχές έχουν την δυνατότητα να κατάσχουν πολύτιμα αντικείμενα από τους μετανάστες ώστε να εξασφαλίσουν τα έξοδα φιλοξενίας τους (Λυγερός, 2016).

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η χώρα της Τουρκίας εκτελώντας συγκεκριμένες διπλωματικές κινήσεις μέσα από τη μεταναστευτική κρίση οδηγήθηκε σε διάλογο με τις χώρες της ΕΕ ώστε να εξευρεθεί μία οριστική λύση μέσα από συμβιβασμούς και από τις δύο πλευρές. Η ΕΕ στο πλαίσιο αυτό πρόσφερε στη Τουρκία κάποιες διευκολύνσεις (όπως τελωνειακή σύμβαση) και οικονομικούς πόρους ώστε να περιορίσει τις ροές προς την επικράτειά της. Συνοπτικά θα δούμε παρακάτω τα σημεία της συμφωνίας Τουρκίας- ΕΕ του 2016.

Συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας το 2016:

1) Οι νέοι παράνομοι- παράτυποι μετανάστες που διέρχονται από την Τουρκία στην Ελλάδα θα πρέπει να επιστραφούν στην Τουρκία (έναρξη εφαρμογής από 20-3-2016), σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, αποκλείοντας έτσι κάθε είδους απέλαση. Οι μετανάστες που φτάνουν στην ελληνική επικράτεια θα καταχωρηθούν αφού γίνει αίτηση ασύλου σε συνεργασία με την UNHCR. Οι μετανάστες που δεν ζητούν άσυλο ή αυτοί που η αίτηση τους απορριφτεί θα επιστρέφονται στην Τουρκία. Η Τουρκία και η Ελλάδα σε συνεργασία με την ΕΕ, θα λάβουν μέτρα και θα συμφωνήσουν για σε αναγκαίες διμερείς ρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίας των Τούρκων αξιωματούχων στην Ελλάδα και Ελλήνων αξιωματούχων στην Τουρκία. Το κόστος επιστροφής των παράνομων- παράτυπων μεταναστών θα καλυφθεί από την ΕΕ.

2) Κάθε πολίτης της Συρίας ο οποίος επιστρέφεται στην Τουρκία θα αντικαθίσταται από άλλον Σύρο στην ΕΕ λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια των Ηνωμένων Εθνών. Θα δημιουργηθεί ένας μηχανισμός με τη βοήθεια της Επιτροπής, των οργανισμών της ΕΕ των κρατών μελών, καθώς και της UNHCR, ώστε να εξασφαλιστεί η διαδικασία των επιστροφών. Η ΕΕ συμφώνησε η επανεγκατάσταση να πραγματοποιηθεί για τις 18.000 θέσεις που παραμένουν ακόμα ανοιχτές. Οποιαδήποτε περαιτέρω ανάγκη για επανεγκατάσταση θα πραγματοποιείται από εθελοντική συμφωνία μέχρι όριο των 54.000 ατόμων. Αν οι ρυθμίσεις που λαμβάνονται δεν τερματίζουν την παράνομη μετανάστευση και οι αριθμοί των επιστροφών είναι κοντά στους αριθμούς που προβλέπονται παραπάνω, ο μηχανισμός θα πρέπει να αναθεωρηθεί. Σε περίπτωση που ο αριθμός των επιστροφών υπερβαίνει τους αριθμούς που προβλέπονται, θα έχει ως αποτέλεσμα ο μηχανισμός να διακοπεί.

3) Η Τουρκία θα λάβει μέτρα στο πλαίσιο πρόληψης της παράνομης μετανάστευσης συνεργαζόμενη με τα γειτονικά κράτη και την ΕΕ, ώστε να επιτευχθεί αυτό.

4) Όταν τα παράνομα περάσματα μεταξύ της Τουρκίας και ΕΕ σταματήσουν να υπάρχουν (ή έχουν περιοριστεί) ένα εθελοντικό σύστημα ανθρωπιστικής εισόδου θα ενεργοποιηθεί. Τα κράτη μέλη θα συμβάλουν στο συγκεκριμένο καθεστώς.

5) Η απελευθέρωση της βίζας θα επιταχυνθεί από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη με σκοπό την άρση των προϋποθέσεων βίζας για τους τούρκους πολίτες μέχρι τον Ιουνίου του 2016. Για το σκοπό αυτό, η Τουρκία πρέπει να λάβει δραστικά μέτρα ώστε να εκπληρώσει τις λοιπές απαιτήσεις.

6) Η ΕΕ θα επιταχύνει την εκταμίευση των τριών δισεκατομμυρίων ευρώ στο πλαίσιο της διευκόλυνσης των προσφύγων που βρίσκονται στην Τουρκία. Επίσης η ΕΕ θα εξετάσει το ζήτημα για πρόσθετη χρηματοδότηση της τάξεως τριών δισεκατομμυρίων ευρώ έως το τέλος του 2018.

7) Η ΕΕ και η Τουρκία θα συνεργαστούν για την αναβάθμιση της τελωνειακής ένωσης.

8) Η ΕΕ και η Τουρκία βεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για επανεκκίνηση της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας στην ΕΕ και εξέφρασαν ικανοποίησή για το

άνοιγμα του κεφαλαίου 17 στις 14-12-2015. Επίσης αποφάσισαν να ανοίξουν το κεφάλαιο 33. Οι εργασίες για το άνοιγμα άλλων κεφαλαίων θα συνεχιστούν με επιταχυνόμενο ρυθμό, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες.

9) Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα συνεργαστούν με την Τουρκία ώστε να βελτιώσουν τις συνθήκες στο εσωτερικό της Συρίας και οι πρόσφυγες να ζήσουν σε περιοχές που θα είναι πιο ασφαλείς.

(Consilium Europa, 2020)

Με βάση αυτή την συμφωνία θα δούμε πραγματικά εάν έχουμε και τα αντίστοιχα ποσοτικά στοιχεία για τις ροές των μεταναστών που εισέρχονται στην ΕΕ από την Τουρκία. Αρχικά θα αναφερθούμε στα στοιχεία της βάση δεδομένων της Ύπατης Αρμοστείας (UNHCR, 2020) που δείχνουν για τα έτη 2008 έως 2019 πόσοι πρόσφυγες φτάσαμε στην επικράτεια της Τουρκίας. Επίσης θα εξετάσουμε το δείκτη που παρουσιάζει τον αριθμό των αιτούντων άσυλο, για πρώτη φορά, ανά εκατομμύριο κατοίκων στην ΕΕ (των 27 χωρών), στα έτη 2008 έως 2019. Τα δεδομένα αντλήθηκαν από την στατιστική υπηρεσία της ΕΕ, EUROSTAT (Eurostat, 2020). Τα δεδομένα αυτά προέρχονται από τα εθνικά Υπουργεία Εσωτερικών και τους σχετικούς επίσημους οργανισμούς, όπως αναφέρεται από τη EUROSTAT.

Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζονται τα δεδομένα που αναφέραμε. Όπως μπορούμε να δούμε υπάρχει μία ραγδαία αύξηση στις ροές που έφτασαν στην Τουρκία από το 2012 και μετά. Παρατηρούμε ότι ανάμεσα στα έτη 2011 και 2012 έχουμε μία τεράστια αύξηση της τάξεως 1700% (περίπου). Αυτή η αύξηση συνεχίζεται και τα επόμενα έτη με μία σχετική μέγιστη σταθεροποίηση ανάμεσα στο 2017 έως 2019. Παρόλα αυτά τα τρία τελευταία έτη οι πρόσφυγες που φτάνουν στην Τουρκία είναι περισσότεροι από κάθε άλλο έτος. Αντίστοιχα βλέπουμε ότι στα στοιχεία της ΕΕ ο δείκτης των αιτούντων άσυλο για πρώτη φορά αυξάνεται μέχρι το 2015 (λαμβάνοντας τη υψηλότερη τιμή 2739 άνθρωποι ανά εκατομμύριο κατοίκων). Στα επόμενα έτη παρατηρούμε μείωση αυτού του δείκτη με μία σχετική σταθεροποίηση τα τρία τελευταία έτη.

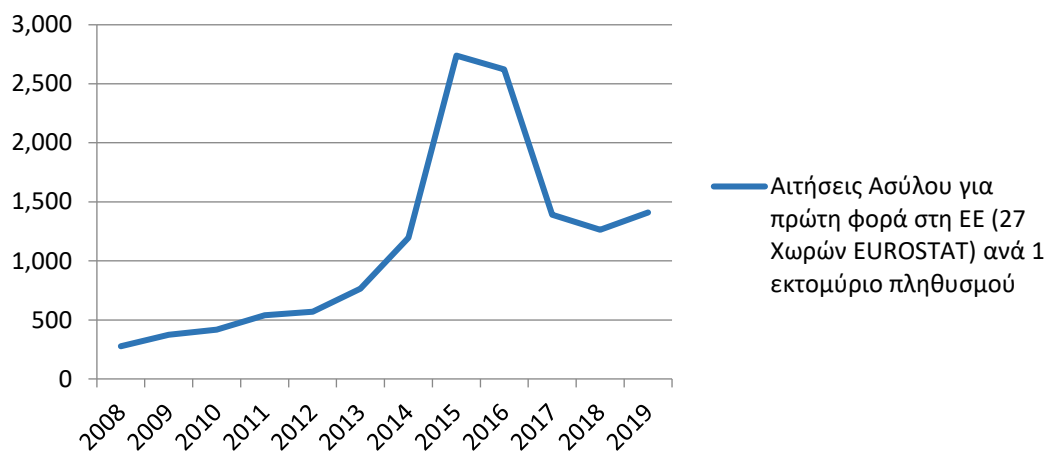
Έτος	Πρόσφυγες στην Τουρκία (UNHCR)	Αιτήσεις Ασύλου για πρώτη φορά στη ΕΕ (27 Χωρών EUROSTAT) ανά 1 εκατομμύριο πληθυσμού
2008	11.090	277
2009	10.339	374
2010	10.025	418
2011	14.457	539
2012	267.063	568
2013	609.931	765
2014	1.587.365	1.197
2015	2.541.348	2.739
2016	2.869.419	2.621
2017	3.480.350	1.391
2018	3.681.688	1.264
2019	3.579.531	1.411

Πίνακας 15 Πρόσφυγες στην Τουρκία και Αιτήσεις Ασύλου στην ΕΕ (για πρώτη φορά)
(Πηγή: UNHCR & EUROSTAT, 2020)

Συνοψίζοντας στα παραπάνω δεδομένα μπορούμε να εξάγουμε συγκεκριμένα συμπεράσματα, τα οποία θα τα αναφέρουμε συνοπτικά παρακάτω:

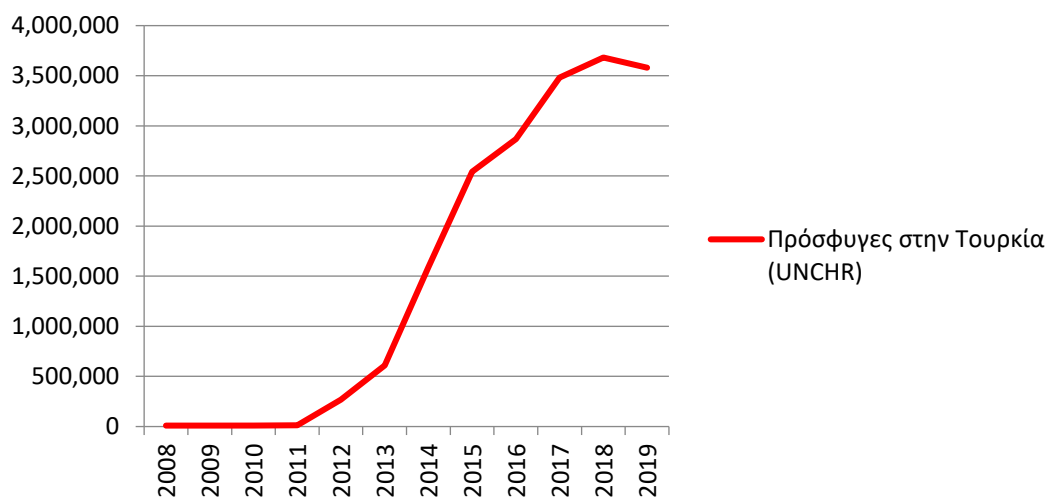
- 1) Η Τουρκία αντιμετωπίζει μία πολύ μεγάλη μεταναστευτική κρίση στην επικράτειά της, με εκατομμύρια πρόσφυγες να εισέρχονται ετήσια στο έδαφός της.
- 2) Η συμφωνία μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας φαίνεται να απέδωσε σημαντικά αποτελέσματα, αφού μετά το 2015 όλο και λιγότεροι άνθρωποι αιτούνται άσυλο προς της ΕΕ (για πρώτη φορά).
- 3) Σε αυτό θα μπορούσαμε να πούμε ότι ίσως να οφείλεται ότι όλο και λιγότεροι πρόσφυγες εισέρχονται στην Τουρκία, άρα λιγότεροι πηγαίνουν και στη ΕΕ. Το γεγονός αυτό όμως δεν ισχύει σε καμία περίπτωση. Από τα δεδομένα παρατηρούμε ότι στην Τουρκία οι πρόσφυγες που φτάνουν στη χώρα από το 2015 (2.541.348) έως το 2019 (3.579.531) αυξάνονται συνέχεια αγγίζοντας τον αριθμό μερικών εκατομμυρίων.
- 4) Άρα βλέποντας τους παραπάνω αριθμούς και αναφέροντας το περιεχόμενο τη συμφωνίας της ΕΕ με την Τουρκία, μπορούμε να κατανοήσουμε ότι η τουρκική κρατική οντότητα χρησιμοποίησε τη μεταναστευτική κρίση ώστε να λάβει σημαντικά οφέλη (οικονομικά, διπλωματικά) από την ανωτέρω συμφωνία.

Αιτήσεις Ασύλου για πρώτη φορά στη ΕΕ (27 Χωρών EUROSTAT) ανά 1 εκτομύριο πληθυσμού

Εικόνα 44 Αιτήσεις Ασύλου στην ΕΕ για πρώτη φορά (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Πρόσφυγες στην Τουρκία (UNHCR)

Εικόνα 45 Πρόσφυγες στην Τουρκία (Πηγή: UNHCR, 2020)

Συμπερασματικά μούμε με σχετική αξιοπιστία (από το παράδειγμά μας) να αναφέρουμε ότι ένα κράτος όπως η Τουρκία, βασιζόμενο πάνω στα εθνικά του συμφέροντα και επιδιώξεις επέλεξε να εργαλειοποιήσει μία κρίση (όπως αυτή του

μεταναστευτικού ζητήματος) ώστε να έρθει σε διάλογο με τις χώρες της ΕΕ. Οι συνομιλίες αυτές όρισαν την Τουρκία ως καθοριστικό παράγοντα στην εξεύρεση λύσης για το πρόβλημα. Έτσι μέσω των αποφάσεων των συνομιλιών και συγκεκριμένων συμβιβασμών και για τις δύο πλευρές βρήκαν την Τουρκία να λαμβάνει οφέλη σε οικονομικούς πόρους (εκταμίευση σημαντικού ποσού, τελωνειακή ένωση, βίζα τούρκων πολιτών) και στον διπλωματικό τομέα (προσπάθεια ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ), ώστε να περιορίσει τις μεταναστευτικές ροές στην επικράτεια της ΕΕ. Οπότε μπορούμε να πούμε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μία κρατική οντότητα ως μοχλός πίεσης της εξωτερικής πολιτικής της για τη εκπλήρωση συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων και επιδιώξεων.

4.2.5 Επίδραση των κατασταλτικών μέτρων στο περιορισμό της μετανάστευσης

Μέσα από αυτό το υποκεφάλαιο θα αναζητήσουμε κατά πόσο η λήψη των κατασταλτικών μέτρων που μπορεί να λάβει μία χώρα δύναται να περιορίσει ή γενικότερα να επιδράσει στους αριθμούς των μεταναστευτικών ροών. Θα αναφερθούμε βιβλιογραφικά σε τοποθετήσεις ερευνητών πάνω σε αυτό το ζήτημα και θα εξετάσουμε ποσοτικά τα δεδομένα για την μετανάστευση σε δύο ευρωπαϊκά κράτη (Ελλάδα και Ιταλία), τα οποία μέσα από κοινή δράση με την ΕΕ έλαβαν σημαντικά μέτρα ώστε να περιορίσουν τις μετακινήσεις πληθυσμών στην επικράτειά τους.

Σύμφωνα με την Rodier (2016, σ. 83) τα τείχη, οι φράχτες και γενικότερα τα κατασταλτικά μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη, για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης, αποτελούν μία «αποφασιστική» στρατηγική με διπλό μήνυμα. Το πρώτο έχει ως αποδέκτες τους γηγενείς πληθυσμούς ώστε να τους δείξει ότι η χώρα τους λαμβάνει μέτρα που έχουν ως στόχο να τους προστατεύσει από τους μετανάστες. Το δεύτερο μέρος του μηνύματος απευθύνεται στο υποψήφιος μετανάστες, στους οποίους τους δείχνει ότι η θέση τους είναι έξω από την χώρα.

Η συγκεκριμένη νομικός πιστεύει (Rodier, 2016) ότι τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων έχουν μόνο βραχυπρόθεσμο και τοπικό χαρακτήρα, όπου περιγράφει μία κατάσταση πρόσκαιρης κοινωνικής ειρήνης (μετά τη λήψη αυτών των μέτρων).

Πολλά κράτη επιδίωξαν κατά καιρούς να οχυρώσουν τα σύνορά τους από μετανάστες, πιστεύοντας πως έτσι προστατεύουν τους ντόπιους πληθυσμούς. Η προσπάθεια για οχύρωση πολλές φορές βασίζεται σε αυστηροποίηση των ελέγχων των συνόρων, στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών ελέγχου και ταυτοποίησης, σε υπογραφή πολυμερών ή διμερών συμφωνιών και σε απαγορεύσεις εισόδου (Rebekah, 2005).

Το επίπεδο αυστηροποίησης στους δυνητικούς μετανάστες εξαρτάται από εκτιμήσεις κινδύνου, οι οποίες πολλές φορές βασίζονται σε κοινωνιολογικές, στατιστικές μελέτες και συγκεκριμένα γεγονότα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι ΗΠΑ όπου άνθρωποι με συγκεκριμένη θρησκεία και καταγωγή θεωρούνται πιθανοί κίνδυνοι για το κράτος. Το γεγονός αυτό υφίσταται λόγω των τρομοκρατικών επιθέσεων που δέχτηκαν οι ΗΠΑ (11-09-2001) και αναφέρεται σε άτομα με μουσουλμανική θρησκεία και καταγωγή από τις χώρες της Μέσης Ανατολής (Salter, 2004, σ. 78).

Σε μία έκθεση στις ΗΠΑ, της Γενικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Εσωτερικής Ασφάλειας (Department of Homeland Security, 2014) (dhs.gov, 2021), παρουσιάζονται στοιχεία που δείχνουν ότι, μετά από οκτώ χρόνια συνεχής χρήσης υπερσύγχρονων και πανάκριβων συσκευών επιτήρησης στο τείχος των συνόρων μεταξύ ΗΠΑ και Μεξικού, συμβάλουν ελάχιστα στην προσπάθεια αντιμετώπισης της παράτυπης μετανάστευσης. Τα αποτελέσματα αναφέρουν ότι η αύξηση των εξακριβώσεων ανέρχεται μεταξύ του 0,7% και 1,8%, κάτι που μας δείχνει ότι η συνεισφορά τους είναι ελάχιστη σε σχέση με το κόστος διάθεσης και συντήρησής τους.

Με αφορμή αυτό το γεγονός αναφέρουμε την άποψη της νομικού Rodier (2016, σ. 85), όπου τονίζει ότι η ενίσχυση των συνόρων με στόχο την διακοπή της μετανάστευσης αντιβαίνει στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η αποτελεσματικότητα της είναι αντιστρόφως ανάλογη με το κόστος της.

4.2.5.1 Επίδραση των κατασταλτικών μέτρων στο περιορισμό της μετανάστευσης, παραδείγματα Ελλάδας και Ιταλίας

Όπως αναφέραμε θα ασχοληθούμε με δύο συγκεκριμένα παραδείγματα χωρών (Ελλάδα και Ιταλία) που στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν (περιορίσουν) την μετανάστευση, στο έδαφός τους, έλαβαν συγκεκριμένα μέτρα. Τα στοιχεία που θα παραθέσουμε παρακάτω προέρχονται από την ελεύθερη βάση δεδομένων της EUROSTAT (Eurostat,2020).

Οι δύο χώρες μετά την έντονη μεταναστευτική κρίση του 2015 αυστηροποίησαν την στάση τους απέναντι στους μετανάστες, αναγκάζοντας την ΕΕ το 2016 να λάβει συγκεκριμένες αποφάσεις οι οποίες σε συνεργασία, με τις εμπλεκόμενες κυρίως χώρες, έδρασε σύμφωνα με το παρακάτω πλαίσιο.

Χαρακτηριστικό είναι ότι το 2016, ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που προσπάθησαν να εισέλθουν στην Ευρώπη διαπλέοντας την Κεντρική Μεσόγειο έφτασε τους 181 000 ανθρώπους, η πλειονότητα των οποίων εντοπίζεται στην Ιταλία. Επίσης το 2016 είναι έτος ρεκόρ όσον αφορά τον αριθμό των ατόμων που χάθηκαν στη θάλασσα (περισσότερα από 4 500 άτομα πνίγηκαν κατά την προσπάθειά τους να διαπλεύσουν τη Μεσόγειο). (eur-lex.europa, 2021)

Για να δούμε τις ενέργειες που αποφάσισε η ΕΕ να εκτελέσει παραθέτουμε τα κύρια σημεία της «Κοινής Ανακοίνωσης προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο» με θέμα «Μετανάστευση στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου, Διαχείριση των ροών, Διάσωση ανθρώπινων ζωών». Η παρούσα ανακοίνωση αναφέρεται σε σημαντικά σημεία δράσεων που έχουν άμεσο αντίκτυπο σε σύντομο χρονικό διάστημα αποτελώντας τμήμα μιας συνολικής στρατηγικής. Παράλληλα τονίζεται η σημασία της συμμετοχής των δήμων της Λιβύης και της στενής συνεργασίας με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM) και την Ύπατη Αρμοστεία. Τα βασικά σημεία παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

1. ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΑΠΛΕΥΣΕΩΝ, ΔΙΑΣΩΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΖΩΩΝ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Εξασφάλιση χρηματοδότησης για τα προγράμματα κατάρτισης για την ακτοφυλακή της
--

Λιβύης μέσω της άμεσης διάθεσης επιπλέον 1 εκατ. EUR στο πρόγραμμα Seahorse και επιχορήγησης ύψους 2,2 εκατ. EUR στο πλαίσιο του προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης και προστασίας στη Βόρεια Αφρική.
Διασφάλιση ότι στο μέλλον οι διάφορες ανάγκες κατάρτισης θα καλύπτονται με συμπληρωματικό τρόπο από διατηρήσιμες πηγές χρηματοδότησης.
Παροχή βοήθειας στις αρχές της Λιβύης για τη δημιουργία Συντονιστικού Κέντρου Διάσωσης στη Θάλασσα και για τη βελτίωση της επιχειρησιακής συνεργασίας με τα κράτη μέλη.
Στήριξη για την παροχή στην ακτοφυλακή της Λιβύης πρόσθετων σκαφών περιπολίας και εξασφάλιση της συντήρησής τους.
2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ
Εξασφάλιση της έναρξης λειτουργίας του Μεσογειακού Δικτύου Seahorse έως την άνοιξη του 2017, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών και ο επιχειρησιακός συντονισμός μεταξύ της ακτοφυλακής της Λιβύης και των συμμετεχόντων κρατών μελών.
Ενθάρρυνση της συμμετοχής της Τυνησίας, της Αλγερίας και της Αιγύπτου στο Μεσογειακό Δίκτυο Seahorse.
Αποδυνάμωση του δικτύου προμηθειών των διακινητών, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών, της επιχείρησης EUNAVFOR MED «Σοφία», του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, της Interpol, και των εταίρων στην περιοχή, ιδίως με τη χρήση των υπηρεσιών συγχώνευσης Eurosur
3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΜΕΝΕΣ ΟΙΚΕΙΟΘΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Συνεργασία με τις αρχές της Λιβύης για να διασφαλιστεί ότι οι συνθήκες στα κέντρα για μετανάστες βελτιώνονται, με ιδιαίτερη προσοχή στα ευάλωτα άτομα και τους ανηλίκους. Ενίσχυση της συνεργασίας με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για το θέμα αυτό
Εντατικοποίηση των εργασιών και της συνεργασίας με τους δήμους της Λιβύης για την προώθηση εναλλακτικών μέσων βιοπορισμού και για τη στήριξη της ανθεκτικότητας των τοπικών κοινοτήτων που υποδέχονται μετανάστες
Στήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων των αρχών της Λιβύης για τη διαχείριση της μετανάστευσης.
Στήριξη, σε συνεργασία με τις αρχές της Λιβύης, διεθνών οργανισμών, όπως η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, για την αντιμετώπιση της κατάστασης των ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας επανεγκατάστασης.
Στήριξη του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης στο έργο του για τη βελτίωση της κατάστασης των μεταναστών στη Λιβύη και για την υλοποίηση έργου για την υποβοηθούμενη οικειοθελή επιστροφή από τη Λιβύη, με την προοπτική να επεκταθεί πέρα από τον αρχικό στόχο των 5000 μεταναστών.
4. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΝΟΤΙΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ
Ανάπτυξη του πλήρους φάσματος των αποστολών και των έργων της ΕΕ για τη στήριξη των αρχών της Λιβύης όσον αφορά τη διαχείριση των συνόρων και την προστασία των μεταναστών στη Νότια Λιβύη.
Προώθηση της συνεργασίας στα σύνορα, του διαλόγου και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ Λιβύης και των νότιων γειτόνων της, μεταξύ άλλων και με την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της κοινότητας ανταλλαγής πληροφοριών Αφρικής-Frontex.
Με βάση την υπάρχουσα συνεργασία με τον Νίγηρα σύμφωνα με το πλαίσιο εταιρικής σχέσης, ανάληψη περαιτέρω δράσης για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών πιέσεων προς το βορρά, την αντιμετώπιση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και την προώθηση των υποβοηθούμενων οικειοθελών επιστροφών.

5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ, ΤΗΝ ΤΥΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΓΕΡΙΑ – ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΤΥΠΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Εμβάθυνση του διαλόγου και της επιχειρησιακής συνεργασίας με την Αίγυπτο, την Τυνησία και την Αλγερία για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Διεύρυνση της πρακτικής συνεργασίας με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις επιστροφές.

6. ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Κινητοποίηση 200 εκατ. EUR για τη θυρίδα Βόρειας Αφρικής του Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την Αφρική για έργα κατά το 2017, με κύρια προτεραιότητα έργα που σχετίζονται με τη μετανάστευση και αφορούν τη Λιβύη.

Συνεισφορά από τα κράτη μέλη αντίστοιχη προς τη συνεισφορά της ΕΕ για τη θυρίδα Βόρειας Αφρικής του Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την Αφρική.

Πίνακας 16 Κοινή Ανακοίνωση με θέμα: «Μετανάστευση στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου, Διαχείριση των ροών, Διάσωση ανθρώπινων ζωών (Πηγή: eur-lex.europa, 2021)

4.2.5.1.1 Παράδειγμα Ιταλίας

Η Ιταλία όπως είδαμε παραπάνω μετά το 2016 έλαβε μέτρα ώστε να περιορίσει την μετανάστευση στην επικράτειά της. Εμείς θα ασχοληθούμε με δύο βασικά σημεία αυτών των μέτρων, τα οποία είναι οι νόμιμες επιστροφές μεταναστών και οι απαγορεύσεις εισόδου.

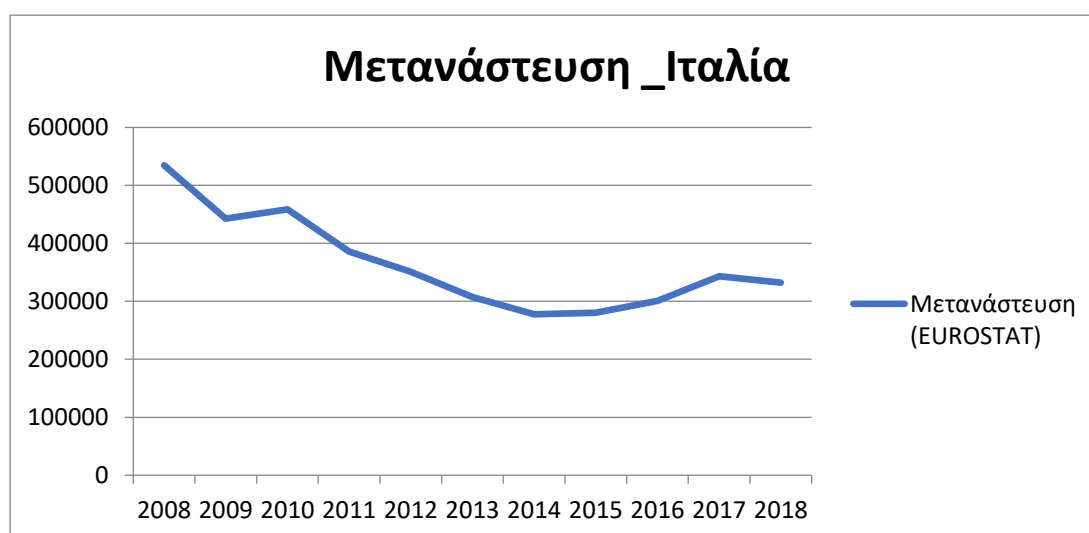
Στο παρακάτω πίνακα μπορούμε να δούμε σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT (για τα έτη 2008 έως 2018) τα άτομα που μετανάστευσαν στις αναφερόμενες χώρες, τους υπήκοους τρίτων χωρών που τους απαγορεύθηκε η είσοδος στα εξωτερικά σύνορα (Ελλάδας, Ιταλίας) και τις επιστροφές ατόμων που προέρχονται από τρίτες χώρες.

Έτος	Υπήκοοι τρίτων χωρών που τους απαγορεύθηκε η είσοδος στα εξωτερικά σύνορα (EUROSTAT)	Μετανάστευση (EUROSTAT)	Επιστροφές ατόμων τρίτων χωρών (EUROSTAT)
Ελλάδα			
2008	2055	66529	68565
2009	3000	58613	62850
2010	3805	60462	51785
2011	11160	60089	10585
2012	9415	58200	16650
2013	6995	57946	25465
2014	6445	59013	27055
2015	6890	64446	14390

2016	18145	116867	19055
2017	21175	112247	18060
2018	14295	119489	12465
Ιταλία			
2008	6405	534712	7140
2009	3700	442940	5315
2010	4215	458856	4890
2011	8635	385793	6180
2012	7350	350772	7365
2013	7370	307454	5860
2014	7005	277631	5310
2015	7425	280078	4670
2016	9715	300823	5715
2017	11260	343440	7045
2018	8245	332324	5615

Πίνακας 17 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Μετανάστευση- Επιστροφές Ατόμων (Ιταλία- Ελλάδα)
(Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Όπως μπορούμε να δούμε η Ιταλία παρουσιάζει μία σχετική μείωση στις μεταναστευτικές ροές μέχρι το 2015, έπειτα παρατηρούμε ότι έχουμε μία σταδιακή αύξηση μέχρι το 2017. Το 2018 έχουμε μία μικρή μείωση των ροών.

Εικόνα 46 Μετανάστευση-Ιταλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

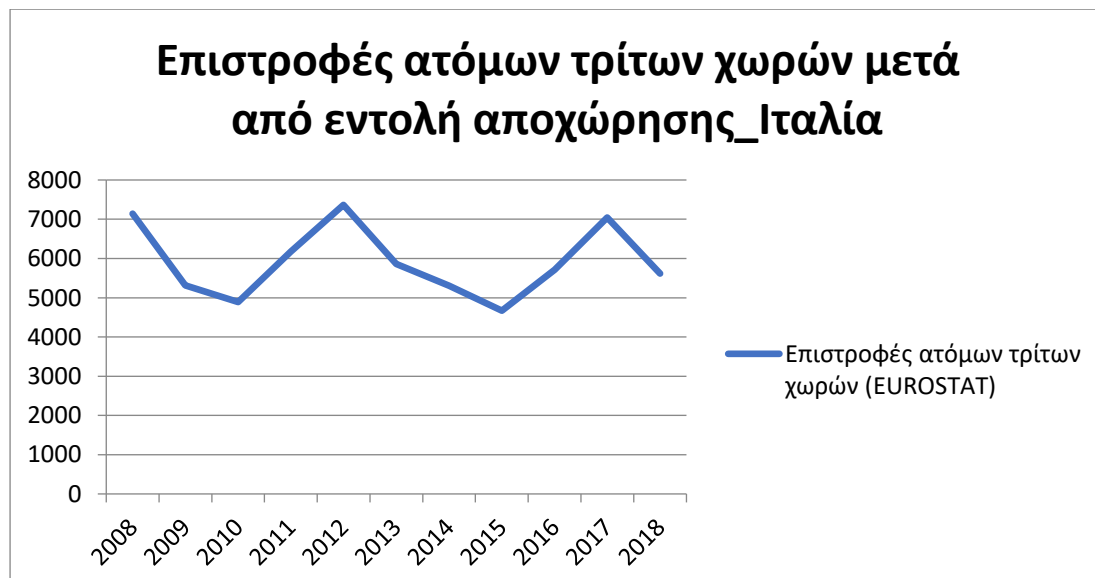
Όσον αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών που τους απαγορεύτηκε η είσοδος στα εξωτερικά (θαλάσσια και χερσαία) σύνορα της Ιταλίας βλέπουμε ότι έχουμε μία μεγάλη αύξηση το 2011, έπειτα παρατηρούμε μία σχετική σταθεροποίηση μέχρι το

2015 και τα τελευταία τρία έτη εντοπίζουμε τις υψηλές τιμές, με αποκορύφωμα το 2017 (11260 απαγορεύσεις).

Εικόνα 47 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Ιταλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Τέλος στον τομέα των επιστροφών παρατηρούμε στην Ιταλία ότι υπάρχει μείωση μέχρι το 2010, μετά έχουμε μεγάλη αύξηση μέχρι το 2012 (υψηλότερη τιμή επιστροφών, 7365 άτομα). Τα έτη 2013 έως 2015 έχουμε αισθητή μείωση. Και τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται μία αύξηση μέχρι το 2017(δεύτερη υψηλότερη τιμή, 7045) και μετά μικρή μείωση το 2018.

Εικόνα 48 Επιστροφές Ατόμων- Ιταλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Παραθέτοντας τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να πούμε ότι πράγματι μετά το 2016 η Ιταλία λαμβάνει κάποια μέτρα με επιστροφές και απαγορεύσεις (παρατηρείται αύξηση αυτών των δράσεων από το 2016), παρόλα αυτά δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι εντοπίζουμε μία σημαντική βελτίωση (μείωση) στις μεταναστευτικές ροές που δέχεται η χώρα. Αντιθέτως παρατηρούμε μία σχετική αύξηση στη μετανάστευση μετά το 2016. Με βάση αυτό το γεγονός δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι τα συγκεκριμένα κατασταλτικά μέτρα (απαγορεύσεις, επιστροφές) επιδρούν περιοριστικά στην μετακίνηση των πληθυσμών.

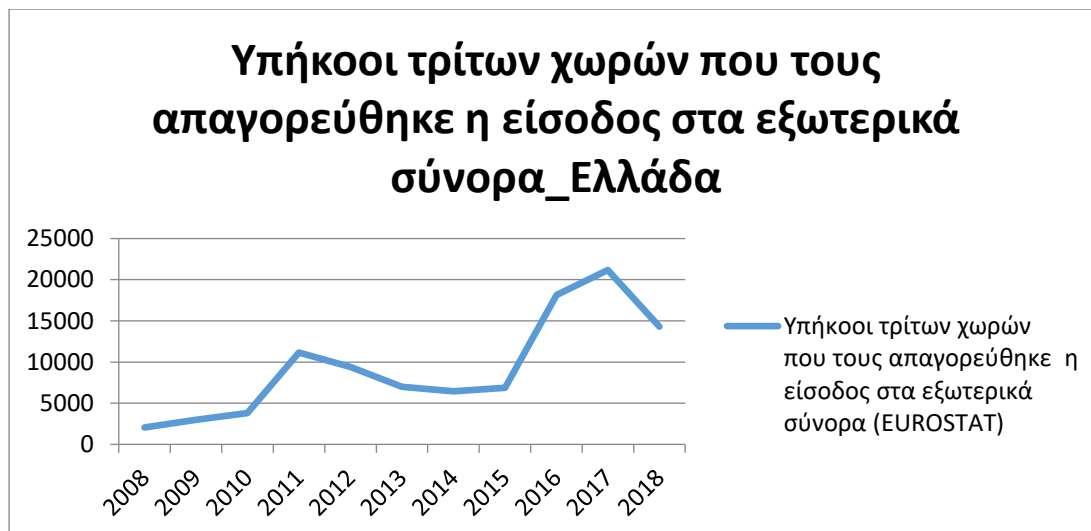
4.2.5.1.2 Παράδειγμα Ελλάδας

Όπως και στο πρώτο παράδειγμα τα δεδομένα μας θα προέρχονται από την EUROSTAT (eurostat 2020), για την Ελλάδα ως χώρα αναφοράς. Τα έτη εξέτασης θα είναι τα ίδια, δηλαδή από το 2008 έως το 2018. Τα ζητήματα που θα εξεταστούν θα αφορούν την μετανάστευση που έχει δεχτεί η βαλκανική χώρα, τις επιστροφές και τις απαγορεύσεις ατόμων τρίτων χωρών.

Από τον παραπάνω πίνακα για την μετανάστευση στην Ελλάδα μπορούμε να εντοπίσουμε σχετικά σταθερή πορεία, μέχρι το 2015. Από το 2016 παρατηρούμε μία ραγδαία αύξηση με αποκορύφωμα το 2018 (119489 μετανάστες)

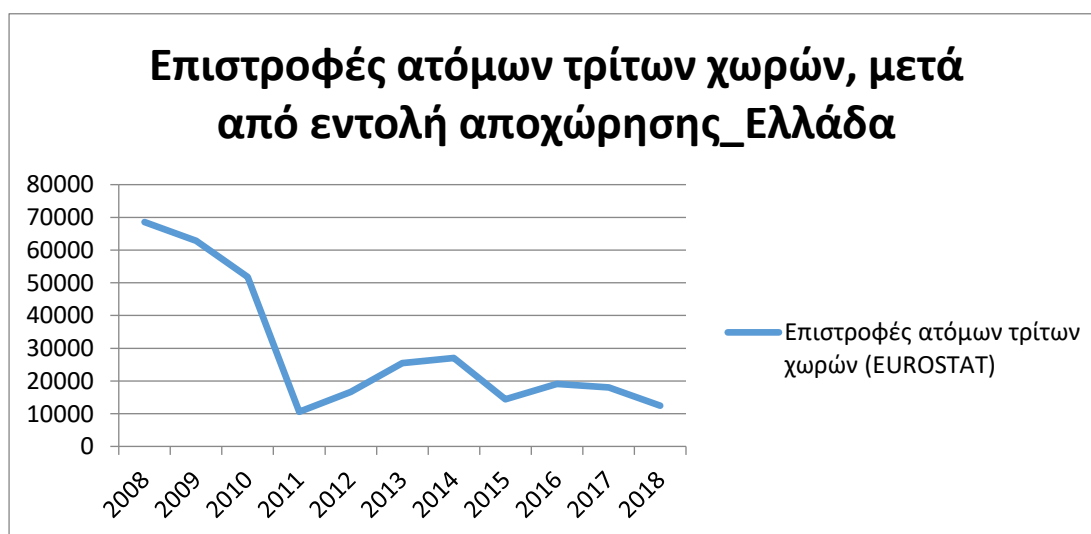
Εικόνα 49 Μετανάστευση- Ελλάδα (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Εικόνα 50 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Ελλάδα (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Η Ελλάδα όπως και η Ιταλία με την βοήθεια της ΕΕ πήραν κάποια μέτρα ώστε να περιορίσουν την μετανάστευση στην επικράτειά τους. Από τα δεδομένα του πίνακα βλέπουμε ότι πράγματι η Ελλάδα έχει αυξήσει σημαντικά τις απαγορεύσεις σε ανθρώπους τρίτων χωρών μετά το 2016, με μέγιστη τιμή να παρατηρείται το 2017 (21175).

Σε αντίθεση με τις απαγορεύσεις ,στις επιστροφές βλέπουμε μία μεγάλη μείωση μετά το 2010. Στα επόμενα έτη στην εξεταζόμενη χώρα παρατηρείται μία αυξομείωση στους αριθμούς των επιστροφών όπου η χαμηλότερη τιμή μετά το 2011 είναι αυτή του 2018 (12465) και η υψηλότερη το 2014 (27055). Βέβαια οι τιμές των ετών μετά το 2011 είναι πολύ μικρότερες από αυτές των ετών 2008 έως 2010.

Εικόνα 51 Επιστροφές Ατόμων- Ελλάδα (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Από τα δεδομένα που παρατίθενται, για την Ελλάδα, βλέπουμε ότι παρότι ελήφθησαν κάποια μέτρα, με τα παραπάνω χαρακτηριστικά, δεν εμπόδισαν στο να αυξηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό η μετανάστευση στην Ελλάδα αγγίζοντας ακραίες (υψηλές) τιμές τα τελευταία έτη. Συνοψίζοντας δεν μπορούμε να πούμε ότι εντοπίζουμε μία σαφή σχέση ανάμεσα στα συγκεκριμένα κατασταλτικά μέτρα (που έλαβαν οι χώρες αναφοράς) σε σχέση με τους αριθμούς των μεταναστευτικών ροών που δέχτηκαν στην επικράτειά τους οι συγκεκριμένες χώρες. Άρα η λήψη αυτών των μέτρων δεν φαίνεται να επιδρά περιοριστικά στην μετανάστευση.

4.2.6 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνικό και πολιτισμικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.

Η μελέτη μας, σε αυτό το υποκεφάλαιο, θα ασχοληθεί με το πως η μετανάστευση μπορεί να επηρεάσει το εθνικό και πολιτισμικό προφίλ ενός κράτους. Θα παρουσιάσουμε βιβλιογραφικές αναφορές πάνω σε αυτό το ζήτημα καθώς και ποσοτικά στοιχεία (ανάλογα με το περιεχόμενο του θέματος) που αφορούν τρεις ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία, Ολλανδία, Σουηδία).

Το μεταναστευτικό ζήτημα έχει λάβει, τα τελευταία χρόνια τεράστιες διαστάσεις. Το γεγονός αυτό ανησυχεί πολύ έντονα πολλούς ερευνητές για το ποιες συνέπειες θα έχει στη δομική σύνθεση των δυτικών κυρίως χωρών. Σύμφωνα με τους Godin, Cameron, Balarajan (2011, σ. 350) το κοινωνικό κόστος γίνεται έντονα αισθητό όταν εισέρχονται πολλοί μετανάστες σε μικρό χρονικό διάστημα με συνέπεια να κλονίζεται η αμοιβαία εμπιστοσύνη και το αίσθημα της κοινότητας.

Ο βρετανός κοινωνιολόγος T.H Marshall (Marshall, 1950) αναφέρει ότι τα πολιτικά, αστικά και κοινωνικά δικαιώματα που παρέχει μία χώρα στους πολίτες της είναι συνυφασμένα με την εθνική συνείδηση, επίσης τονίζει ότι η ιθαγένεια «προϋποθέτει ένα δεσμό διαφορετικού τύπου, το άμεσο αίσθημα του ότι ανήκει κανείς σε μία κοινότητα, το αίσθημα αυτό θεμελιώνεται στην αφοσίωση σε έναν πολιτισμό που αποτελεί κοινό κτήμα» (Marshall, 1950, σ. 8). Έτσι μπορούμε να

πούμε ότι όσο μεγαλύτερη ποικιλομορφία έχουμε σε ένα κράτος τόσο περισσότερο η κοινωνική βάση της ιθαγένειας δοκιμάζεται και φυσικά εξελίσσεται (στην πάροδο του χρόνου).

Το 2007 ένας άλλος κοινωνικός επιστήμονας και ερευνητής δημοσίευσε τα συμπεράσματα μίας ανάλυσης (Putnam, 2007) τα οποία περιγράφουν μία κατάσταση όπου βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα η εισερχόμενη μετανάστευση υπονομεύει την κοινωνική αλληλεγγύη και μειώνει το κοινωνικό κεφάλαιο. Σε αυτή την έρευνα χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Αυστραλία, η Σουηδία, ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες έχουν μεγάλη εθνοτική ποικιλία βλέπουμε να παρουσιάζουν έλλειψη κοινωνικής εμπιστοσύνης.

Οι ερευνητές Alesino και Glaeser υποστηρίζουν ότι στην Ευρώπη η κοινωνία είναι πιο ομοιογενής σε σχέση με αυτή των ΗΠΑ. Για αυτό τον λόγο οι ευρωπαίοι εμπιστεύονται περισσότερο τους άλλους και είναι γενναιόδωροι έναντι των μεταναστών σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας (Alesino και Glaeser, 2004). Σε συνέχεια αυτού οι Herreros και Criado αναλύοντας δεδομένα δεκαέξι ευρωπαϊκών χωρών έδειξαν ότι οι κοινωνίες με υψηλό επίπεδο κοινωνικής εμπιστοσύνης είναι ικανότερες να ενσωματώσουν τους μετανάστες έναντι κοινωνιών με χαμηλό επίπεδο κοινωνικής εμπιστοσύνης (Herreros και Criado, 2009).

Μία άποψη σε σχέση με το πώς επηρεάζει η μετανάστευση τις κοινωνίες είναι ότι όσο αυξάνεται η εθνοτική ποικιλομορφία οι χώρες υποδοχής βραχυπρόθεσμα δυσκολεύονται σημαντικά να προσαρμοστούν (Godin, Cameron, Balarajan, 2011, σ. 354). Έτσι σύμφωνα με τον Putnam (Putnam, 2007, σ. 139) η μεγαλύτερη πρόκληση για τις δυτικές κοινωνίες, που έχουν αποδεχτεί την πολυπολιτισμικότητα, είναι να δώσουν ένα νέο και ευρύτερο περιεχόμενο στην αφομοίωση και στην ενσωμάτωση των μεταναστών, που έχουν έρθει στην επικράτειά τους.

Αυτή η προσπάθεια για μία νέα πολιτική αποδοχής και ενσωμάτωσης ανθρώπων με διαφορετική πολιτισμική και εθνοτική καταβολή συνδέεται και με την άποψη του Florida, όπου μας αναφέρει ότι η ανταγωνιστικότητα των ΗΠΑ στη υψηλή

τεχνολογία αποτελεί άμεσο αποτέλεσμα στο ότι αυτή η χώρα είναι ανοιχτή στους ξένους (Florida, 2002,σ. 745).

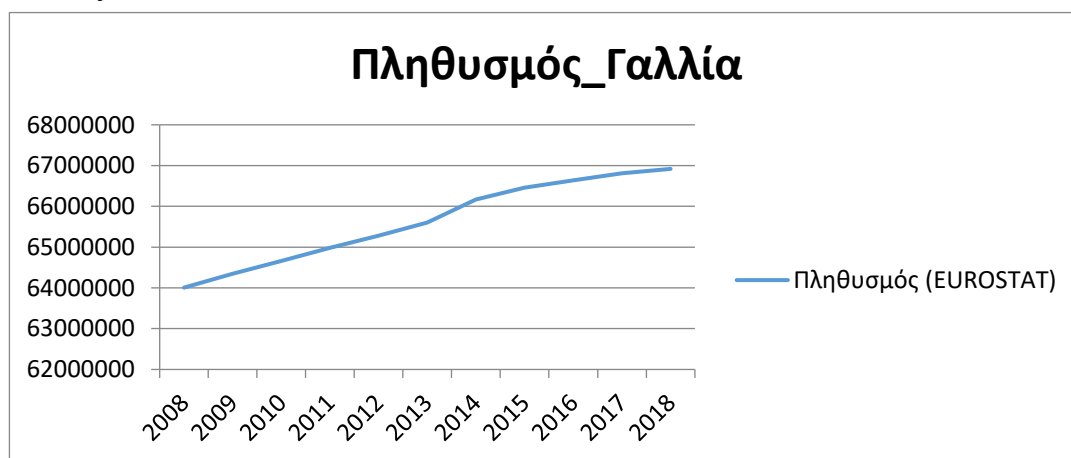
Στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε εάν η μετανάστευση επιδρά στην αλλαγή του εθνοτικού και του πολιτισμικού προφίλ μίας χώρας, θα παραθέσουμε ποσοτικά δεδομένα για τρεις ευρωπαϊκές χώρες (όπως αναφέραμε και παραπάνω), που τα τελευταία χρόνια έχουν δεχτεί μεγάλους πληθυσμούς μεταναστών. Τα στοιχεία θα τα εξάγουμε από την ελεύθερη βάση δεδομένων της EUROSTAT (Eurostat, 2020), τα οποία θα περιγράφουν τον πληθυσμό της κάθε χώρας, των αριθμό των μεταναστών που έχουν δεχτεί και τον πληθυσμό των ατόμων που ζουν στα κράτη αναφοράς, χωρίς να έχουν τη ίδια ιθαγένεια με αυτά. Τα δεδομένα θα έχουν χρονικό εύρος από το 2008 έως το 2018. Στην ανάλυσή μας θα κάνουμε μία παραδοχή, η οποία περιγράφει ότι οι πληθυσμοί που ζουν σε μία χώρα χωρίς να έχουν την ιθαγένεια αυτής αλλάζουν ή τουλάχιστον συμβάλουν ώστε να αλλάξει το πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ του κράτους. Σε αυτό θα χρησιμοποιήσουμε το ποσοστό των συγκεκριμένων ανθρώπων σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό. Το ποσοστό αυτό θα μας δείξει κατά πόσο αυξάνεται ή μειώνεται ή παραμένει σταθερό σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταβολές του πληθυσμού. Είναι απολύτως λογικό να θεωρήσουμε πως εάν ο συνολικός πληθυσμός μίας χώρας μειώνεται ή παραμένει σταθερός και το παραπάνω ποσοστό αυξάνεται τότε επηρεάζεται σημαντικά το πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας χώρας. Συγκεντρωτικά τα δεδομένα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Έτος	Πληθυσμός (EUROSTAT)	Μετανάστευση (EUROSTAT)	Αριθμός ατόμων που δεν έχουν τη ίδια ιθαγένεια με τη χώρα που διαμένουν (EUROSTAT)	Ποσοστό ατόμων που ζουν στη χώρα αναφοράς (με διαφορετική ιθαγένεια) σε σχέση με το γενικό πληθυσμό
Γαλλία				
2008	64007193	296608	3709814	5,795932966
2009	64350226	296970	3750406	5,828116284
2010	64658856	307111	3824590	5,915028871
2011	64978721	319816	3875096	5,963638466
2012	65276983	327431	3944725	6,043056555
2013	65600350	338752	4092106	6,237933182
2014	66165980	340383	4227226	6,388820962
2015	66458153	364221	4363285	6,565462329
2016	66638391	377709	4467021	6,703374636

2017	66809816	369623	4605669	6,893701069
2018	66918941	386911	4669746	6,978212641
Σουηδία				
2008	9182927	101171	524488	1,101729329
2009	9256347	102280	547664	1,10497154
2010	9340682	98801	590475	1,057749316
2011	9415570	96467	622275	1,024547638
2012	9482855	103059	646095	1,086792954
2013	9555893	115845	659374	1,212288585
2014	9644864	126966	687192	1,316410475
2015	9747355	134240	731215	1,377194121
2016	9851017	163005	773232	1,654702251
2017	9995153	144489	841165	1,445590678
2018	10120242	132602	885839	1,31026511
Ολλανδία				
2008	16405399	143516	688375	0,874809567
2009	16485787	122917	637136	0,745593765
2010	16574989	126776	652188	0,764863253
2011	16655799	130118	673235	0,781217401
2012	16730348	124566	697741	0,744551159
2013	16779575	129428	714552	0,77134254
2014	16829289	145323	735354	0,863512416
2015	16900726	166872	773288	0,987365868
2016	16979120	189232	834786	1,114498278
2017	17081507	189646	914997	1,11024162
2018	17181084	194306	991440	1,130929806

Πίνακας 18 Πληθυσμός- Μετανάστευση- Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό (Γαλλία- Σουηδία- Ολλανδία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

4.2.6.1 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνικό και πολιτισμικό προφίλ της Γαλλίας

Εικόνα 52 Πληθυσμός- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

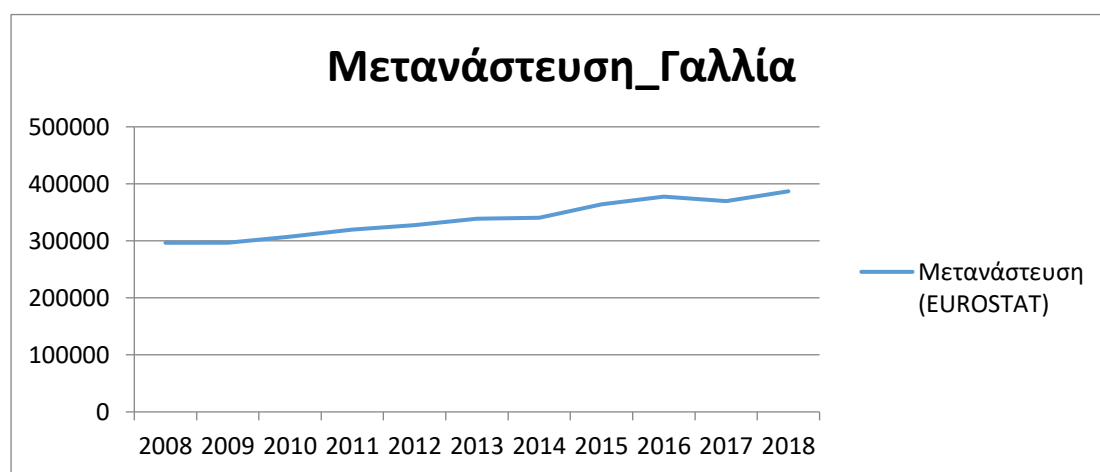
Από τα δεδομένα βλέπουμε ότι ο πληθυσμός της Γαλλίας αυξάνεται σχετικά σταθερά όπου από το 2008 (64007193) έως το 2018 (66918941) έχει αυξηθεί συνολικά κατά 4,55% (περίπου).

Επίσης ο αριθμός των μεταναστών τα έτη 2008 έως 2018 παρουσιάζει και αυτός αύξηση με περιόδους όπου σταθεροποιείται (σχετικά), όπως το 2015 έως το 2017. Παρόλα αυτά σε αυτό το χρονικό εύρος περιγράφει μία κατάσταση αύξησης, σε γενικά πλαίσια.

Παράλληλα με τα ανωτέρω βλέπουμε ότι τα άτομα που ζουν στην Γαλλία και δεν έχουν τη γαλλική ιθαγένεια αυξάνονται συνεχόμενα τα έτη 2008 έως 2018. Με μεγαλύτερη αύξηση να παρατηρείται ανάμεσα στα έτη 2013-2018.

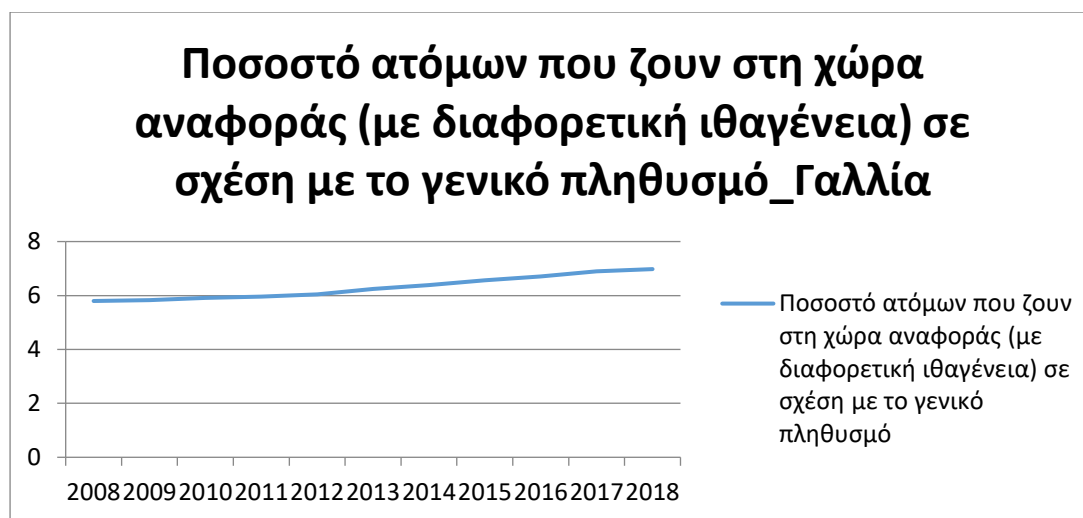

Εικόνα 53 Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Εικόνα 54 Μετανάστευση- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Έτσι καταλήγουμε στο να προσδιορίσουμε το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν μόνιμα στην Γαλλία (χωρίς να έχουν την γαλλική ιθαγένεια) σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό. Η εξέλιξη αυτού του ποσοστού παρουσιάζεται παρακάτω.

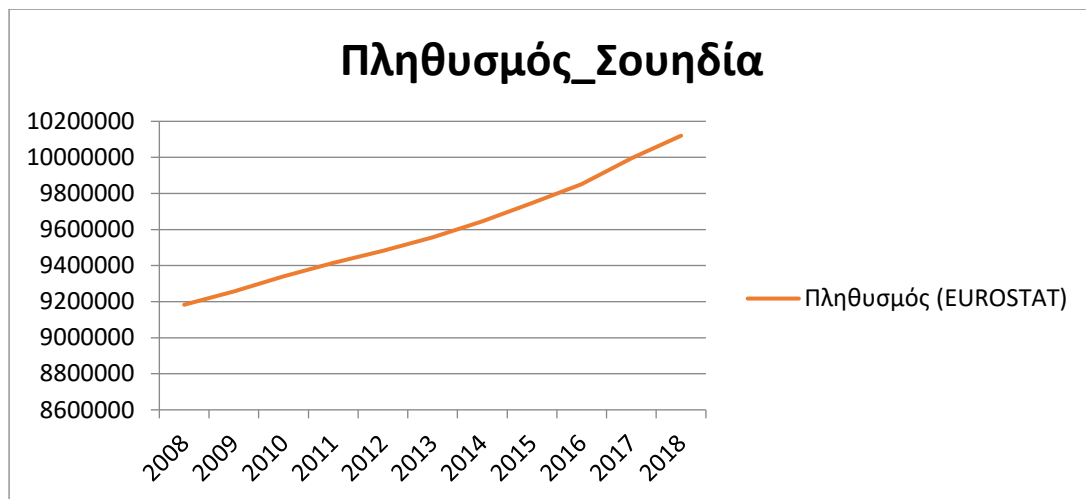
Εικόνα 55 Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό- Γαλλία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Αυτά τα ποσοστά εκφράζουν μία αύξηση όπου παρατηρείται να εντείνεται μετά το 2013, απολύτως λογικό αφού ο αριθμός αυτών των ανθρώπων αυξάνεται στην επικράτεια της Γαλλίας τα ίδια έτη.

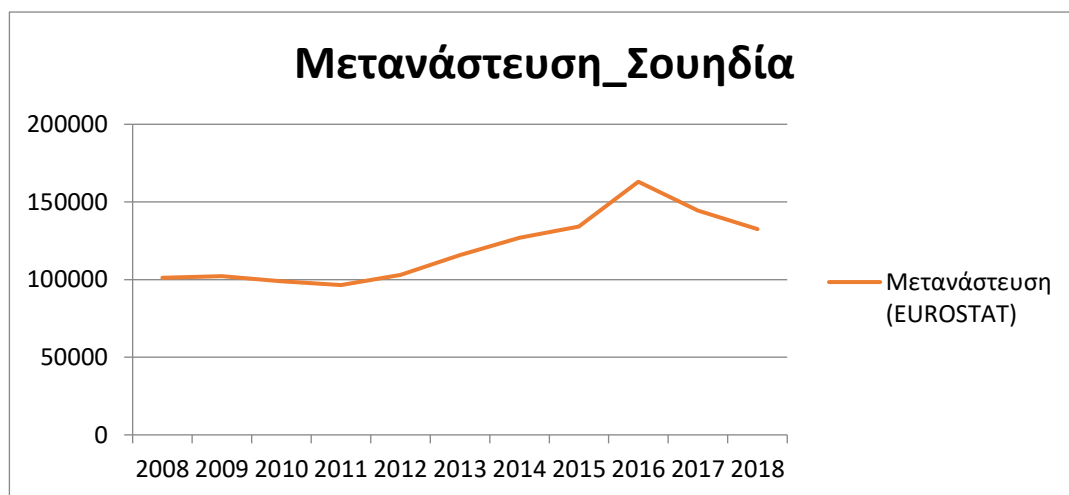
Από τα παραπάνω δεδομένα μπορούμε να αντιληφθούμε ότι η αύξηση της μετανάστευσης ενδέχεται να επηρεάζει και τον αριθμό των ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια αφού και αυτός (ο αριθμός) αυξάνεται τα συγκεκριμένα έτη. Το πιο σημαντικό όμως στοιχείο είναι ότι παράλληλα με την μετανάστευση αυξάνεται και το προαναφερόμενο ποσοστό, κάτι το οποίο σύμφωνα με την παραδοχή που έχουμε κάνει πιθανόν να επηρεάζει το εθνοτικό και πολιτισμικό προφίλ της Γαλλίας.

4.2.6.2 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνοτικό και πολιτισμικό προφίλ της Σουηδίας

Στο παράδειγμα της Σουηδίας μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο συνολικός της πληθυσμός αυξάνεται συνεχόμενα από τα έτη 2008 έως 2018, με το ποσοστό αύξησης να είναι της τάξεως του 10,2% (περίπου)

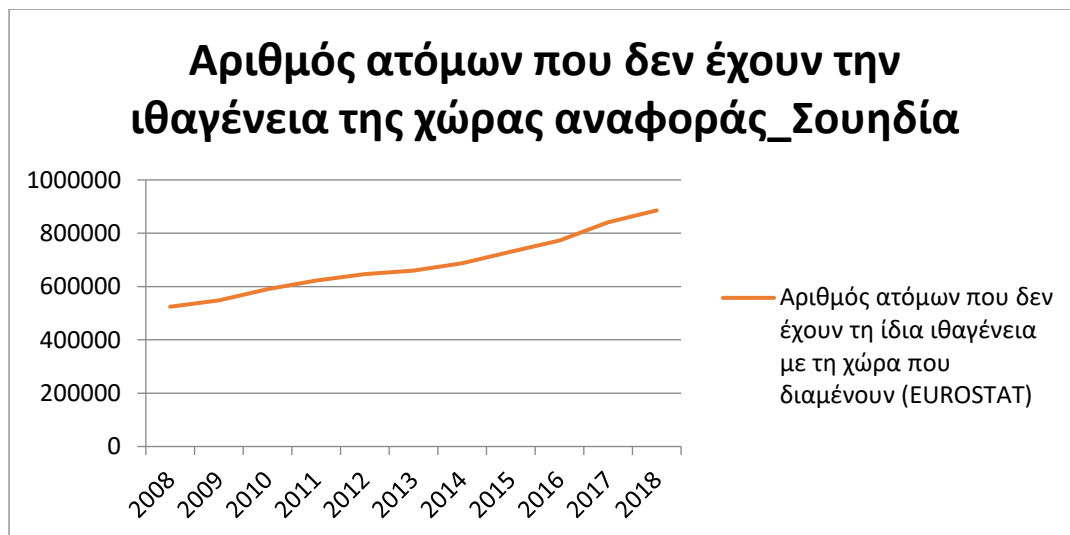
Εικόνα 56 Πληθυσμός-Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT)

Εικόνα 57 Μετανάστευση- Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT,2020)

Η χώρα της Σουηδίας στα συγκεκριμένα έτη έχει δεχτεί μεταναστευτικές ροές οι οποίες παρουσιάζουν μία σταθερότητα τα έτη 2008-2012, αυξάνονται μέχρι το 2016 και έπειτα δείχνουν να μειώνονται.

Επιπλέον μπορούμε, από τα παραπάνω στοιχεία, να αναφέρουμε ότι ο αριθμός των ατόμων που ζουν στη Σουηδία και δεν έχουν την συγκεκριμένη ιθαγένεια παρουσιάζει μία σχετικά σταθερή αυξητική πορεία

Εικόνα 58 Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Το ποσοστό αυτών των ανθρώπων σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό της Σουηδίας φαίνεται ότι έχει μία μεγάλη ομοιότητα στις αυξομειώσεις που παρουσιάζει ο αριθμός των μεταναστών τα έτη 2008-2018.

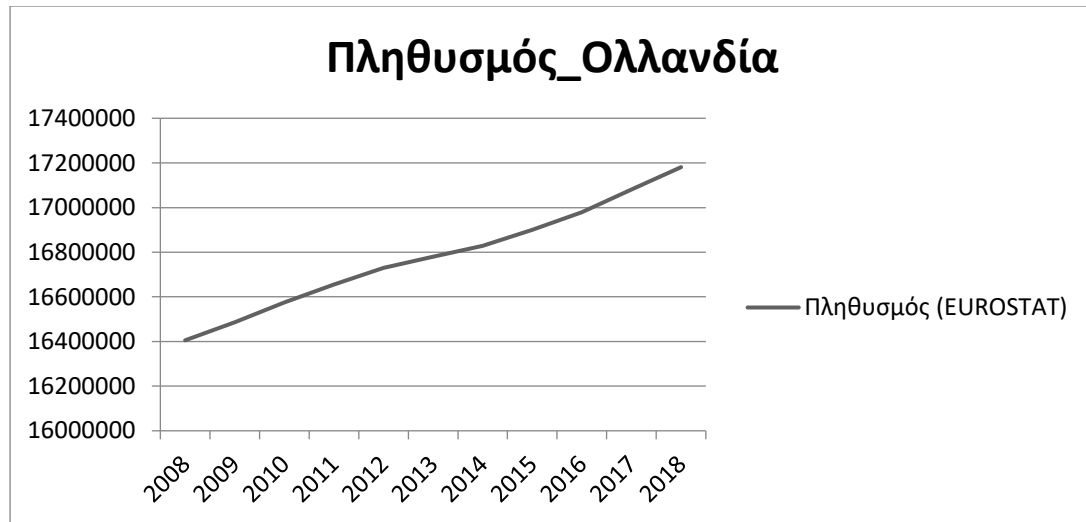

Εικόνα 59 Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό- Σουηδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

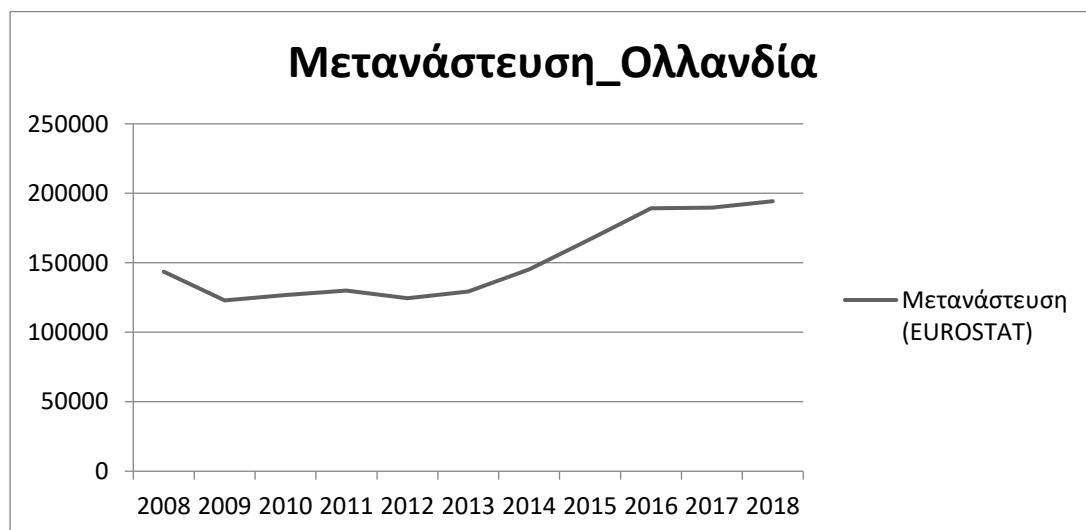
Από αυτό το γεγονός μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η μετανάστευση έχει άμεση σχέση με το ποσοστό των κατοίκων της Σουηδίας που δεν έχουν την σουηδική ιθαγένεια. Συμπερασματικά θεωρούμε (αποδεχόμενοι την αρχική παραδοχή) ότι η μετανάστευση επηρεάζει το εθνοτικό και πολιτισμικό προφίλ της Σουηδίας.

4.2.6.3 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνικό και πολιτισμικό προφίλ της Ολλανδίας

Στη χώρα της Ολλανδίας βλέπουμε ότι ο πληθυσμός της αυξάνεται τα έτη 2008-2018 κατά 4,73% (περίπου).

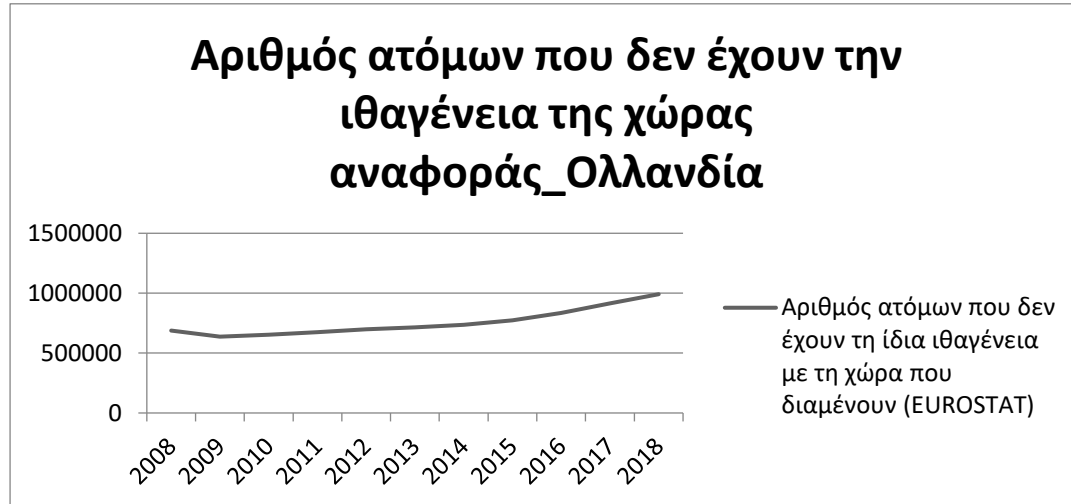
Εικόνα 60 Πληθυσμός- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Εικόνα 61 Μετανάστευση- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

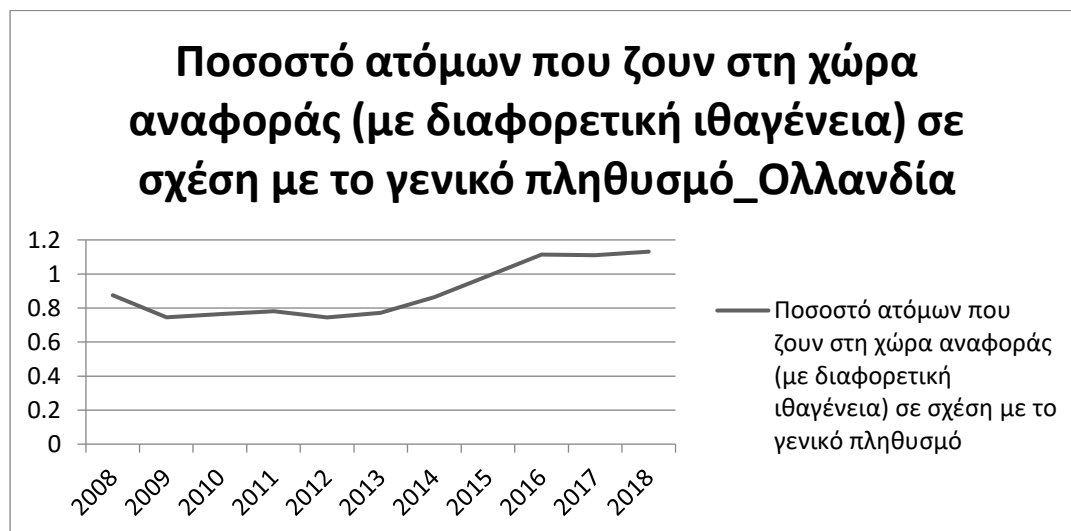
Επίσης η μετανάστευση που έχει δεχτεί αυτή η χώρα τα εξεταζόμενα έτη δείχνει ότι τα έτη 2008-2010 έχουμε μείωση, το 2011 παρατηρείται αύξηση και έπειτα μέχρι το 2013 έχουμε πάλι μείωση. Από το έτος 2014 έως το 2018 περιγράφεται μία αύξηση με τη μέγιστη τιμή να έχουμε το 2018 (194306).

Όσο αφορά τα άτομα που ζουν στην Ολλανδία, αλλά δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς παρατηρούμε ότι μετά το 2009 αυξάνονται με μέγιστη τιμή να λαμβάνουν το 2018 (991440).

Εικόνα 62 Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Με βάση τα δεδομένα της παραπάνω κατηγορίας ανθρώπων και του συνολικού πληθυσμού της Ολλανδίας μπορούμε να εξάγουμε το αποτέλεσμα του εξεταζόμενου ποσοστού.

Εικόνα 63 Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό- Ολλανδία (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Το συγκεκριμένο ποσοστό παρατηρούμε ότι παρουσιάζει μία αυξομείωση ανάλογη της μετανάστευσης που έχει δεχτεί η Ολλανδία. Αυτό το είδαμε αντίστοιχα και στο παράδειγμα της Σουηδίας. Με την ίδια λογική του δευτέρου παραδείγματος (Σουηδία) μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η μετανάστευση κινείται με ανάλογο τρόπο με το ποσοστό των ανθρώπων που διαμένουν στην Ολλανδία και δεν έχουν την ολλανδική ιθαγένεια σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί να διατυπώσουμε την άποψη ότι η μετανάστευση (έχοντας υπόψη τη αρχική παραδοχή) επηρεάζει και εδώ το πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ αυτού του κράτους.

4.3 Ποιοτική Ανάλυση με χρήση συνεντεύξεων

4.3.1 Διαδικτυακή συνέντευξη και συνέντευξη μέσω e-mail

Η ποιοτική έρευνα βασίζεται σε συνεντεύξεις, οι οποίες έχουν ως δυνατό σημείο την προσωπική επαφή που βασίζεται σε λεκτικούς και μη λεκτικούς τρόπους επικοινωνίας. Στην κατάσταση αυτή ο ερευνητής ενθαρρύνει το διάλογο στις λεπτομέρειές και στις ιδιαιτερότητές του. Σε αυτό το πλαίσιο ο ερευνητής θα πρέπει να συναντήσει τους ερωτώμενους σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, αυτή η διαδικασία πολλές φορές μπορεί να είναι πολύ δύσκολη, ιδιαίτερα αν οι ερωτώμενοι δεν βρίσκονται στον ίδιο τόπο ή χώρα με τον ερευνητή. Για αυτό το λόγο επιλέχθηκε να διεξαχθούν οι συνεντεύξεις μέσω e-mail (Flick, 2014).

Σε ένα μεθοδολογικό επίπεδο η διαδικτυακή συνέντευξη μπορεί να οργανωθεί μέσω του διαδικτύου σε μία σύγχρονη μορφή. Αυτό σημαίνει ότι ο ερωτώμενος και ο ερευνητής βρίσκονται στον ίδιο χρόνο στην ίδια ηλεκτρονική πλατφόρμα και εκτελείται η συνέντευξη σε πρώτο χρόνο, αποτελώντας μία άλλη μορφή της λεκτικής συνέντευξης. Σε μία άλλη παραλλαγή η συνέντευξη μπορεί να οργανωθεί με μία πιο παραδοσιακή μορφή, κατά την οποία στέλνονται οι ερωτήσεις στους συμμετέχοντες και αυτοί αποστέλλουν στον ερευνητή τις απαντήσεις έπειτα από κάποιο χρονικό διάστημα.

Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε η συνέντευξη μέσω e-mail οργανώνεται διαφορετικά από μία απλή λεκτική συνέντευξη. Οι ερωτήσεις έχουν ετοιμαστεί εκ

των προτέρων και έχουν σταλεί στους ερωτώμενους. Στόχος είναι να απαντήσουν ελεύθερα, χωρίς την πίεση χρόνου και των περιορισμών που μπορεί να προκύπτουν από μία διαδραστική συζήτηση με τον ερευνητή (όπως το αίσθημα ντροπής ή η αμηχανία στην συζήτηση).

4.3.2 Εστιασμένη Συνέντευξη

Όπως αναφέραμε και παραπάνω επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί το διαδίκτυο ως μέσο για την εκτέλεση της συνέντευξης. Το είδος της συνέντευξης που θα χρησιμοποιηθεί από την έρευνά μας είναι η εστιασμένη. Οι Merton και η Kendall (1946) ανέπτυξαν την εστιασμένη συνέντευξη (focused interview). Η διαδικασία περιλαμβάνει την παρουσίαση ενός ερεθίσματος, όπου το περιεχόμενο αυτού αναλύεται στους ερωτώμενους πριν την συνέντευξη. Στόχος είναι να δοθεί βάση στην ερμηνεία των απαντήσεων-ευρημάτων. Η εκ των προτέρων ανάλυση επιτυγχάνει σύμφωνα με τους ερευνητές τη διάκριση ανάμεσα στα αντικειμενικά γεγονότα της κατάστασης και στους υποκειμενικούς ορισμούς από τους ερωτώμενους.

Κατά τον σχεδιασμό του οδηγού της συνέντευξης (που θα δούμε παρακάτω) απαιτείται η χρησιμοποίηση τεσσάρων σημείων, Αυτά είναι:

- 1) Μη καθοδήγηση
- 2) Ιδιαιτερότητα
- 3) Εύρος
- 4) Βάθος

Συνοπτικά θα αναφέρουμε τις βασικές συνιστώσες κάθε σημείου περιγράφοντας και τα σημεία που έρευνά μας πλήρη τα κάτωθι:

- 1) Δεν πρέπει ο ερευνητής να χρησιμοποιεί περιγραφικά σύνολα που θα καθοδηγούν τον ερωτώμενο σε μία συγκεκριμένη κατεύθυνση στην απάντησή του. Στην έρευνά μας επιλέγεται η μέθοδος των ημιδομημένων ερωτήσεων και ειδικότερα αυτών που ορίζεται το συγκεκριμένο ζήτημα και η απάντηση αφήνεται ανοιχτή. Έτσι ο συμμετέχων έχει όλο το χώρο να αναπτύξει τη σκέψη του πάνω στο θέμα της ερώτησης (Flick, 2014).

2) Στο κριτήριο της ιδιαιτερότητας απαιτείται στην συνέντευξη να αναδειχτούν τα ιδιαίτερα στοιχεία που καθορίζουν την επίπτωση ή τη σημασία που έχει ένα γεγονός για τους συμμετέχοντες, ώστε να αποτραπούν γενικές δηλώσεις. Ο τρόπος που επιλέχτηκε για να έχουμε εκπλήρωση αυτού του κριτηρίου είναι η άμεση αναφορά στην κατάσταση, η οποία αποτελεί και το ερέθισμα για να απαντήσουν οι ερωτώμενοι στα ερευνητικά ερωτήματα. Άλλωστε σύμφωνα με τους ερευνητές Merton και η Kendall (1946, σ. 552) αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό σημείο το εξής: «οι ερωτήσεις επί συγκεκριμένου θα πρέπει να είναι αρκετά άμεσες ώστε να βοηθήσουν το άτομο να συσχετίσει τις απαντήσεις του σε συγκεκριμένες πλευρές της κατάστασης-ερεθίσματος και συγχρόνως αρκετά γενικές ώστε να μη χρειαστεί να τις δομήσει ο συνεντευκτής».

3) Το στοιχείο του εύρους έχει ως βασικό στόχο να εξασφαλίσει ότι όλες οι πλευρές και τα θέματα που σχετίζονται με το ερευνητικό ερώτημα αναφέρονται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Σε αυτό το σημείο τα ερωτήματα της έρευνάς μας είναι συγκεκριμένα και παρατίθενται αναλυτικά στους ερωτώμενους (Flick, 2014).

4) Το βάθος απαιτεί από τον συνεντευκτή να εξασφαλίσει ότι οι συναισθηματικές απαντήσεις προχωρούν πέρα από απλές αξιολογήσεις, όπως «δυσάρεστος» ή «ευχάριστος». Αυτό επιτυγχάνεται με ερωτήματα (της έρευνάς μας) που έχουν μεθοδολογική αναφορά σε συγκεκριμένες- συγκριτικές καταστάσεις (Flick, 2014).

4.3.3 Αξιολόγηση των ερωτημάτων του οδηγού της συνέντευξης

Για να ελέγξουμε τα ερωτήματα, πριν διεξάγουμε την συνέντευξη, θα χρησιμοποιήσουμε μία λίστα με σημεία κλειδιά όπως προτείνει ο ερευνητής Ulrich (1999). Σημεία κλειδιά για την αξιολόγηση των ερωτήσεων της συνέντευξης είναι:

- 1) Γιατί διατυπώσατε αυτή τη συγκεκριμένη ερώτηση;
- 2) Για ποιο λόγο διατυπώνεται την ερώτηση αυτή;
- 3) Γιατί διατυπώσατε την ερώτηση αυτή με αυτόν τον τρόπο;
- 4) Γιατί τοποθετήσατε αυτή τη σειρά των ερωτήσεων;

Οι απαντήσεις στα σημεία κλειδιά παρουσιάζονται παρακάτω:

- 1) Οι ερωτήσεις έχουν ως στόχο να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ανησυχίες για συγκεκριμένους τομείς που εξετάζονται στο πλαίσιο της διατριβής αυτής. Η

αναζήτηση της εργασίας είναι να μελετηθεί η μετακίνηση μεγάλων σε αριθμό πληθυσμών σε μία κρατική οντότητα λόγω ένοπλων συγκρούσεων στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων. Σε αυτό το θεωρητικό πεδίο έχουν επιλεγεί συγκεκριμένα σημεία που ερευνώνται κατά πόσο επηρεάζονται από τις ένοπλες συγκρούσεις ή τη λήψη κατασταλτικών μέτρων (μετακίνηση πληθυσμών), κατά πόσο επηρεάζονται από άλλες κρατικές οντότητες (εξωτερική πολιτική) και κατά πόσο επηρεάζουν κάποιους συγκεκριμένους τομείς (δημοσιονομικά, εγκληματικότητα, ανεργία πολιτισμικά) του κράτους που δέχεται αυτούς τους πληθυσμούς

2) Σκοπός είναι να τοποθετηθούν οι ερωτηθέντες στα πεδία που ερευνώνται στην συγκεκριμένη εργασία. Τα πεδία αυτά είναι:

- Αν οι ένοπλες συγκρούσεις επηρεάζουν τις μετακινήσεις των πληθυσμών.
- Αν μπορεί η μετανάστευση να χρησιμοποιηθεί για εξωτερική πολιτική.
- Αν τα κατασταλτικά μέτρα που λαμβάνουν οι κρατικές οντότητες επηρεάζουν το μέγεθος των μεταναστών που φτάνουν σε αυτές.
- Αν οι πληθυσμοί που φτάνουν σε μία κρατική οντότητα μπορούν να επηρεάσουν σε τέτοιο βαθμό αυτή, ώστε να επηρεάσουν τα επίπεδα ανεργίας και να αναγκάσουν το κράτος να αλλάξει την δημοσιονομική πολιτική του στο τομέα της φορολόγησης.
- Αν αυτοί οι πληθυσμοί που φτάνουν στην χώρα μπορούν να επηρεάσουν τους δείκτες εγκληματικότητας-παραβατικότητας.
- Αν η μετανάστευση μπορεί να επιφέρει αλλαγές στο πολιτισμικό και εθνικό προφίλ της κρατικής οντότητας.

3) Πιστεύεται ότι οι ερωτήσεις με τον τρόπο που διατυπώνονται είναι σαφείς και εύκολες στη κατανόηση και η απάντησή τους θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην έρευνα της διατριβής.

4) Οι ερωτήσεις έχουν μπει με αυτή τη σειρά ώστε να εξυπηρετήσουν μια γενική διάσταση του θέματος, δηλαδή ξεκινάμε από το αν οι ένοπλες συγκρούσεις δημιουργούν ή αυξάνουν ή περιορίζουν ή δεν επηρεάζουν τη μετανάστευση. Ακολούθως αν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μετανάστευση (είτε δημιουργήθηκε-είτε όχι από τις ένοπλες συγκρούσεις) από άλλα κράτη ως εξωτερική πολιτική έναντι άλλων. Μετά πως τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη πιστεύεται ότι δρουν περιοριστικά. Και τέλος αν η μετανάστευση επηρεάζει ή όχι εσωτερικά την κρατική

οντότητα. Άρα βλέπουμε ότι υπάρχει μία πορεία από το γενικότερο στο ειδικότερο που αφορά την κρατική οντότητα που αντιμετωπίζει την συγκεκριμένη κρίση.

Παράλληλα με τα σημεία κλειδιά όπως αναφέραμε και παραπάνω έχει γίνει αναζήτηση κατά πόσο τα ερωτήματά μας ανταποκρίνονται στα τέσσερα βασικά κριτήρια μίας εστιασμένης συνέντευξης. Η αναφορά μας στα σημεία αυτά στις προηγούμενες παραγράφους μας δείχνουν ότι έχει γίνει προσπάθεια να πληρούν τα κύρια χαρακτηριστικά των:

- 1) Μη καθοδήγηση
- 2) Ιδιαιτερότητα
- 3) Εύρος
- 4) Βάθος

Μετά από την προαναφερόμενη διαδικασία καταλήξαμε στα παρακάτω ερωτήματα. Τα ερωτήματα αυτά στάλθηκαν μέσω e-mail στους συμμετέχοντες αφού πρώτα στον κάθε ένα ξεχωριστά είχε προηγηθεί, μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας, προφορική παρουσίαση της κατάστασης, αναλύοντας το πλαίσιο της έρευνας στο πεδίο διαχείρισης και κρίσεων που μία κρατική οντότητα αντιμετωπίζει την εισροή, μεγάλων σε πληθυσμό, ομάδων ανθρώπων λόγω ένοπλων συγκρούσεων. Σε αυτό το σημείο τέθηκαν στους ερωτώμενους τα πεδία που η έρευνά μας προσπαθεί να απαντήσει (και συνοψίζονται στα κάτωθι ερωτήματα). Σε όλη αυτή την προσπάθεια δεν επιχειρήθηκε κάποια καθοδήγηση ώστε οι απαντήσεις των συμμετεχόντων να χαρακτηρίζονται από τις προσωπικές τους απόψεις. Τα ερωτήματα που στάλθηκαν και απαντήθηκαν είναι τα εξής:

- 1) Οι στρατιωτικές συγκρούσεις επιδρούν αυξητικά στη μετακίνηση πληθυσμών;
- 2) Πιστεύετε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μία κρατική οντότητα ως μοχλός εξωτερικής πολιτικής, για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων;
- 3) Η λήψης κατασταλτικών μέτρων (κλείσιμο συνόρων, νομικές απελάσεις-επιστροφές κ.α.), από τις κρατικές οντότητες περιορίζουν τη μετακίνηση πληθυσμών;
- 4) Πιστεύετε ότι η μετακίνηση μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε μία κρατική οντότητα μπορεί να έχει οικονομικές-δημοσιονομικές συνέπειες στους τομείς της ανεργίας και της φορολογίας;

- 5) Πιστεύετε ότι η μετανάστευση επιδρά στην αύξηση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας.
- 6) Πιστεύετε ότι το θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνικό προφίλ επηρεάζεται από τη μετανάστευση;

Τέλος τα παραπάνω ερωτήματα ταξινομήθηκαν (επίσης) με βάση τον τύπο τους, σύμφωνα με τον Lofland (1984, σ.94). Οι τύποι των ερωτημάτων της έρευνας διαίρουνται σε αυτά που περιγράφουν καταστάσεις και σε αυτά που περιγράφουν διαδικασίες. Στην πρώτη περίπτωση περιγράφουμε μία κατάσταση, αναλύοντας τον τύπο, την συχνότητά, την αιτία και τη δομή της. Ενώ στην δεύτερη στόχος είναι να περιγράψουμε μία διαδικασία ορίζοντας την αιτία, τις διαδικασίες, τις συνέπειες και τη στρατηγική της. Η ταξινόμηση των παραπάνω ερωτημάτων περιγράφεται ακολούθως:

1) Καταστάσεις

- Πιστεύετε ότι το θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνικό προφίλ επηρεάζεται από τη μετανάστευση; (Δομή)
- Πιστεύετε ότι η μετανάστευση επιδρά στην αύξηση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας. (Αιτία)

2) Διαδικασία

- Η λήψης κατασταλτικών μέτρων (κλείσιμο συνόρων, νομικές απελάσεις-επιστροφές κ.α.), από τις κρατικές οντότητες περιορίζουν τη μετακίνηση πληθυσμών; (Διαδικασία)
- Πιστεύετε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μία κρατική οντότητα ως μοχλός εξωτερικής πολιτικής, για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων; (Στρατηγική)
- Πιστεύετε ότι η μετακίνηση μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε μία κρατική οντότητα μπορεί να έχει οικονομικές-δημοσιονομικές συνέπειες στους τομείς της ανεργίας και της φορολογίας; (Συνέπεια)
- Οι στρατιωτικές συγκρούσεις επιδρούν αυξητικά στη μετακίνηση πληθυσμών; (Αιτία)

4.3.4 Κώδικας Δεοντολογίας και Συγκατάθεση

Για να διεξαχθεί η έρευνα μέσω αποστολής ερωτημάτων με τη χρήση e-mail λάβαμε υπόψη τον κώδικα δεοντολογία καθώς επίσης λάβαμε τη προφορική συγκατάθεση των ερωτηθέντων. Παρακάτω θα δούμε σε συνοπτικό πλαίσιο το κώδικα δεοντολογία της ποιοτικής μας έρευνας καθώς και τον ορισμό της συγκατάθεσης, που ακολουθήθηκε κατά γράμμα ώστε οι συμμετέχοντες να απαντήσουν στα ερευνητικά μας ερωτήματα.

Η δεοντολογία στην έρευνα ασχολείται με το ζήτημα των δεοντολογικών εκείνων επιρροών που θα μπορούσαν να επιφέρουν οι παρεμβάσεις των ερευνητών στους ανθρώπους που θα μπορούσαν να επιφέρουν οι παρεμβάσεις των ερευνητών στους ανθρώπους με ή για τους οποίους ασκούν την έρευνα τους. Επιπλέον, ενδιαφέρεται για τις διαδικασίες που θα πρέπει να εφαρμοστούν για να προστατεύουν όσοι συμμετέχουν στην έρευνα, εάν αυτό κριθεί απαραίτητο (Schnell & Heinritz, 2006, σ. 17).

Σε αυτό το πλαίσιο ο κώδικας δεοντολογίας απαιτεί την συγκατάθεση των συμμετεχόντων στην έρευνα, επίσης περιλαμβάνει την σημαντικότερη απαίτηση για την αποφυγή εισβολής στην ιδιωτικότητα των ερωτώμενων ή εξαπάτησης τους σχετικά με την έρευνα (Flick, 2014). Οι ερευνητές Murphy και Dingwall (2001, σ. 339) ορίζουν τη θεωρία δεοντολογίας, η οποία συνδέεται με τέσσερις βασικές αρχές:

- 1) Μη πρόκληση βλάβης, οι ερευνητές δεν θα πρέπει να βλάπτουν του συμμετέχοντες.
- 2) Ωφέλεια, η έρευνα σε ανθρώπους δε πρέπει να εκτελείται απλώς ως αυτοσκοπός αλλά να παράγει κάποιο θετικό και αναγνωρίσιμο όφελος.
- 3) Αυτοπροσδιορισμός, θα πρέπει να γίνονται σεβαστές οι αξίες και οι αποφάσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα.
- 4) Δικαιοσύνη, όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει να χαίρουν ισότιμης μεταχείρισης.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω η βασική προϋπόθεση για τη διεξαγωγή της έρευνας αποτελεί η συγκατάθεση των ερωτώμενων. Στην έρευνα μας η συγκατάθεση των συμμετεχόντων δόθηκε εθελοντικά χωρίς να υπάρχει κανένα χαρακτηριστικό εξαναγκασμού ή καθοδήγησης. Όλη η διαδικασία τήρησε και εφάρμοσε τον παρακάτω ορισμό ως αξίωμα για την διατριβή μας.

Η συγκατάθεση ορίζεται από τους Flynn & Goldsmith (2013, σ. 10) εξής: «ο όρος συγκατάθεση υποδηλώνει ότι τα υποκείμενα γνωρίζουν και αντιλαμβάνονται τους κινδύνους και τα οφέλη της συμμετοχής στην έρευνα. Πρέπει επίσης να αντιλαμβάνονται ότι η συμμετοχή τους είναι εντελώς εθελοντική». Επίσης στην έρευνα μας ακολουθήθηκαν και τα παρακάτω κριτήρια ως προϋπόθεση για την συμμετοχή:

- 1) Η συγκατάθεση θα πρέπει να δίνεται από κάποιον που έχει την ικανότητα να το κάνει.
- 2) Το άτομο που δίνει τη συγκατάθεσή του θα πρέπει να είναι επαρκώς ενημερωμένο.
- 3) Η συγκατάθεση δίνεται εθελοντικά (Allmark, 2002, σ.13).

Κατά την διεξαγωγή της έρευνας πραγματοποιήθηκε προφορική (μέσω διαδικτύου) επαφή με τους ερωτώμενους όπου και τους γνωστοποιήθηκαν όλα τα δεδομένα για την έρευνα. Αυτά αφορούσαν:

- 1) Στοιχεία του ερευνητή.
- 2) Στοιχεία των ιδρυμάτων που φοιτά ο ερευνητής.
- 3) Ορίστηκε ότι τα στοιχεία των συμμετεχόντων θα παραμείνουν εμπιστευτικά, καθώς επίσης και τα ονόματα και οι τοποθεσίες που αναφέρονται από τους συμμετέχοντες θα καταστούν ανώνυμα.
- 4) Δόθηκε προφορική άδεια από όλους τους συμμετέχοντες να αναπαραχθεί μόνο η ιδιότητά τους.
- 5) Η επεξεργασία των δεδομένων θα γίνει μόνο από τον ερευνητή.
- 6) Τα ψηφιακά δεδομένα των συνεντεύξεων θα αποθηκευτούν στο προσωπικό υπολογιστή του ερευνητή και μετά το τέλος της έρευνας θα διαγραφούν. Καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας ο ερευνητής έχει την προσωπική ευθύνη να διασφαλίσει την εμπιστευτικότητα των δεδομένων.
- 7) Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για το σκοπό και τον τρόπο που θα διεξαχθεί η έρευνα καθώς επίσης δόθηκαν οι κατάλληλες εξηγήσεις για τις λεπτομέρειες της καταγραφής και επεξεργασίας των δεδομένων.

Τέλος οι συμμετέχοντες έδωσαν την προφορική τους συγκατάθεση για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων και έτσι τους σταλθήκαν τα ψηφιακά αρχεία με τις ερωτήσεις στα προσωπικά τους e-mail. Στη συνέχεια στάλθηκαν οι απαντήσεις (μετά από ένα χρονικό διάστημα) στο προσωπικό e-mail του ερευνητή.

4.3.5 Επιλογή δείγματος

Κατά την επιλογή δείγματος για την ποιοτική έρευνα της εργασίας μας επιλέχθηκε η μέθοδος «σκόπιμης επιλογής δείγματος» σύμφωνα με τον Patton (2002). Ο ερευνητής στο πλαίσιο αξιολόγησης της τυχαίας δειγματοληψίας σε σχέση με τη σκόπιμη δειγματοληψία παραθέτει κάποιες προτάσεις που περιγράφει την γενική στρατηγική επιλογής περιπτώσεων και εμπειρικού υλικού (στην σκόπιμη επιλογή δείγματος). Η εργασία μας βασίστηκε σε μία από αυτές τις προτάσεις, η οποία στοχεύει στη μέγιστη ποικιλία του δείγματος, ενσωματώνοντας λίγες μόνο περιπτώσεις, που όμως είναι όσο το δυνατόν πιο διαφορετικές για την αποκάλυψη του εύρους της ποικιλίας και διαφοροποίησης που υπάρχει στο πεδίο. Στο παράδειγμά μας θα αναζητήσουμε ανθρώπους με πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά όπως επαγγελματικό υπόβαθρο, φύλλο και ηλικία.

Επίσης η διαδικασία επιλογής των ανθρώπων (που απαντήσουν στις ερωτήσεις) πραγματοποιήθηκε με βάση τα κριτήρια του καλού «πληροφορητή», που ορίζει ο Morse (1998, σ.73). Αυτά τα κριτήρια που πρέπει να χαρακτηρίζουν τους συμμετέχοντες της έρευνας, είναι:

- 1) Να έχουν γνώση και εμπειρία για το ζήτημα.
- 2) Να έχουν ικανότητα σκέψης και άρθρωσης.
- 3) Να έχουν χρόνο στη διάθεσή τους, για να συμμετέχουν στην έρευνα.
- 4) Να είναι έτοιμοι να συμμετέχουν στην έρευνα.

Οι συμμετέχοντες που επιλέχθηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα με βάση την ιδιότητα τους και βάση της εμπιστευτικότητας (όπως αναφέραμε στο κώδικα δεοντολογίας και συγκατάθεσης) περιγράφονται παρακάτω. Η αναφορά μας περιλαμβάνει τα στοιχεία του φύλλου τους, της ηλικίας τους με ένα εύρος 10 χρόνων (λόγω εμπιστευτικότητας προσωπικών στοιχείων), και της γλώσσας που πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη. Τα άτομα και τα χαρακτηριστικά αυτών είναι:

- 1) Στέλεχος των Ελληνικών ΕΔ, άνδρας, ηλικίας από 30 έως 40, γνώση ελληνικής γλώσσας.

- 2) Στέλεχος αλλοδαπής ΜΚΟ που συνεργάζεται με την Ελληνική Κυβέρνηση, στο πλαίσιο συμβολής στο μεταναστευτικό ζήτημα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, γυναίκα, ηλικίας 40 έως 50, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 3) Στέλεχος της Νιγηριανής Κυβέρνησης, άνδρας, ηλικίας 35 έως 45, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 4) Ελληνίδα ηθοποιός, γυναίκα, ηλικίας 25 έως 35, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 5) Πρόσφυγας στην Ελλάδα, λόγω πολέμου στην χώρα καταγωγής του, άνδρας, ηλικίας 45 έως 55, άγνοια της ελληνικής γλώσσας (οι ερωτο-απαντήσεις έγιναν στην αγγλική γλώσσα).

4.3.6 Κωδικοποίηση

Η διαδικασία της κωδικοποίησης αποτελεί μία προσπάθεια για σήμανση και κατηγοριοποίηση των δεδομένων, ως το πρώτο βήμα της ανάλυσης. Σε πολλές μεθόδους υπάρχει μεγάλη ποικιλία στα βήματα κωδικοποίησης (Flick, 2014). Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε τα κάτωθι.

Στην έρευνα της θεμελιωμένης θεωρίας η κωδικοποίηση ορίζεται ως η «απόδοση, σε τμήματα δεδομένων, μιας ετικέτας που ταυτόχρονα κατηγοριοποιεί, συνοψίζει και αντιπροσωπεύει κάθε κομμάτι των δεδομένων» (Charmaz, 2006, σ. 43). Επίσης στην ανάλυση ποιοτικού περιεχομένου η κωδικοποίηση πραγματοποιείται σε κατηγορίες που αποκλείονται αμοιβαία, γεγονός που οδηγεί στην κωδικοποίηση όλων των αποσπασμάτων των δεδομένων σε μία κατηγορία (Schreier, 2014, σ. 171). Σε αντίθεση με την εθνογραφία που η κωδικοποίηση περιγράφεται ως μία διαδικασία που διακρίνει τις οριστικές έννοιες (αναφορά σε κοινό/α γνώρισμα/τα ομάδας αντικειμένων) και τις έννοιες της ευαισθητοποίησης (αναφορά σε καθοδηγήσεις για την προσέγγιση των εμπειρικών περιπτώσεων) (Blumer, 1970, σ. 57). Τέλος στη ανοιχτή κωδικοποίηση, η διαδικασία προσανατολίζεται στην ανάπτυξη εννοιών που μπορούν να χρησιμεύσουν για σήμανση, διαλογή και σύγκριση αποσπασμάτων των δεδομένων οδηγώντας στην κατανομή και την κωδικοποίηση. (Flick, 2014).

Σε ένα γενικό πλαίσιο μπορούμε να αναφέρουμε ότι η κωδικοποίηση είναι μία σχολαστική διαδικασία για την παραγωγή εννοιών και την κατανομή αποσπασμάτων του υλικού σε κατηγορίες. Στην συνέχεια ακολουθεί η ερμηνεία, δηλαδή το πως

μπορούμε να αντιληφτούμε και να δώσουμε εξηγήσεις τι αποκάλυψε η κωδικοποίηση για τις οπτικές στο πεδίο, για τις διαφαινόμενες συνδέσεις κ.α.

4.3.7 Ερμηνεία

Η ερμηνεία αποτελεί την βασική διαδικασία της ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων, έχοντας ως στόχο να κατανοήσει και να εξηγήσει τι περιέχουν τα δεδομένα. Ένας πρόσφατος ορισμός αυτής από τον Willig (2014, σ. 136), ορίζει την ερμηνεία ως εξής: «η ερμηνεία είναι η κύρια πρόκληση της ποιοτικής έρευνας. Χωρίς αυτή, δεν μπορούμε να καταλάβουμε τα δεδομένα μας. Ως ποιοτικοί ερευνητές, έχουμε στόχο να ανακαλύψουμε περισσότερα για τις εμπειρίες των ανθρώπων, τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις κοινωνικές πρακτικές τους. Για να πετύχουμε αυτόν τον σκοπό, πρέπει να διατυπώσουμε ερωτήσεις για το νόημα και τη σημασία τους, πρέπει να κάνουμε συνδέσεις ανάμεσα σε διάφορα συστατικά στοιχεία και πλευρές των δεδομένων προκειμένου να γίνουν περισσότερο κατανοητά. Με άλλα λόγια, πρέπει να δώσουμε νόημα στα δεδομένα μέσω μίας διαδικασίας ερμηνείας».

Αναφέροντας τα ανωτέρω καταλήγουμε ότι η ερμηνεία (των δεδομένων) είναι ένας αποφασιστικός παράγοντας που καθορίζει τα συμπεράσματα μας πάνω στην ανάλυση. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στην προσεχτική επιλογή της κατάλληλης μεθόδου για το ζήτημα ανάλυσης μας.

4.3.8 Μέθοδος κωδικοποίησης και ερμηνείας ποιοτικών δεδομένων έρευνας

Στην προσπάθειά μας να αναλύσουμε τις απαντήσεις, στα ερευνητικά μας ερωτήματα, θα χρησιμοποιήσουμε μία συγκεκριμένη μέθοδο κωδικοποίησης και ερμηνείας. Πιο συγκεκριμένα θα βασιστούμε στη κωδικοποίηση της θεμελιωμένης θεωρίας (Charmaz, 2006) και ειδικότερα στην προσέγγιση των Strauss και Corbin (Strauss, 1987) (Strauss & Corbin, 1990).

Η κωδικοποίηση της θεμελιώδους θεωρίας είναι μία διαδικασία ανάλυσης δεδομένων που έχουν συλλεχθεί με σκοπό την ανάπτυξη μίας θεμελιωμένης θεωρίας (Charmaz, 2006). Η διαδικασία αυτή επεξεργάστηκε από πολλούς ερευνητές αποδίδοντας πλήθος ερευνητικών προσεγγίσεων. Εμείς στην ανάλυσή μας θα

χρησιμοποιήσουμε την προσέγγιση που αναφέρθηκε στην παραπάνω παράγραφο. Η προσέγγιση αυτή ορίζεται από συγκεκριμένες διαδικασίες, αυτές είναι:

- 1) Ανοιχτή κωδικοποίηση
- 2) Αξονική κωδικοποίηση
- 3) Επιλεκτική κωδικοποίηση (Strauss & Corbin, 1990)

Παρακάτω θα δούμε μία συνοπτική ανάλυση των προαναφερόμενων διαδικασιών καθώς επίσης και την ανάλυση των δεδομένων, καταλήγοντας σε κάποια συμπεράσματα.

4.3.8.1 Ανοιχτή Κωδικοποίηση

Σύμφωνα με τον Strauss (1987) και τους Strauss και Corbin (1990) η ανοιχτή κωδικοποίηση είναι: «μία διαδικασία ανάλυσης με την οποία οι έννοιες προσδιορίζονται και αναπτύσσονται ως προς τις ιδιότητες και τις διαστάσεις τους. Οι βασικές διαδικασίες ανάλυσης με τις οποίες εκπληρώνεται αυτό, είναι η διατύπωση ερωτημάτων για τα δεδομένα και οι συγκρίσεις των ομοιοτήτων και των διαφορών ανάμεσα σε κάθε περιστατικό, γεγονός και άλλες περιπτώσεις φαινομένων».

Σε ένα γενικό πλαίσιο το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας θα πρέπει να είναι η κατάρτιση μίας λίστας με τους κώδικες και τις κατηγορίες του περιεχομένου. Στην δημιουργία αυτών των κατηγοριών μας βοηθούν κάποιες βασικές ερωτήσεις, που με τη διατύπωσή τους το κείμενο των απαντήσεων των ερωτώμενων θα δώσει συγκριμένη κατηγοριοποίηση. Οι ερωτήσεις αυτές είναι οι ακόλουθες (κάθε ερώτηση θα έχει το κωδικό του αριθμού της):

- 1) Τι; Ποιο είναι το ζήτημα; Ποιο φαινόμενο αναφέρεται;
- 2) Ποιος; Ποια άτομα/δρώντες εμπλέκονται; Ποιους ρόλους έχουν; Πως βρίσκονται σε δράση;
- 3) Πως; ποιες πλευρές του φαινομένου αναφέρονται
- 4) Πότε; Για πόσο καιρό; Που; Χρόνος, πορεία και τοποθεσία.
- 5) Πόσο; Πόσο έντονα; Πλευρές έντασης.
- 6) Γιατί; Ποιοι είναι οι λόγοι που παρέχονται.
- 7) Με τι; Μέσα τακτικές- στρατηγικές για επίτευξη στόχου. (Strauss & Corbin, 1990)

Επίσης τα ερωτήματα που έχουμε παραπάνω θα ορίζονται από τον αριθμό τους:

- 1) Οι στρατιωτικές συγκρούσεις επιδρούν αυξητικά στη μετακίνηση πληθυσμών;
- 2) Πιστεύετε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μία κρατική οντότητα ως μοχλός εξωτερικής πολιτικής, για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων;
- 3) Η λήψης κατασταλτικών μέτρων (κλείσιμο συνόρων, νομικές απελάσεις-επιστροφές κ.α.), από τις κρατικές οντότητες περιορίζουν τη μετακίνηση πληθυσμών;
- 4) Πιστεύετε ότι η μετακίνηση μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε μία κρατική οντότητα μπορεί να έχει οικονομικές-δημοσιονομικές συνέπειες στους τομείς της ανεργίας και της φορολογίας;
- 5) Πιστεύετε ότι η μετανάστευση επιδρά στην αύξηση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας.
- 6) Πιστεύετε ότι το πολιτισμικό και εθνотικό προφίλ μίας χώρας επηρεάζεται από τη μετανάστευση;

Και τέλος οι συμμετέχοντες θα ορίζονται και αυτοί από τον αριθμό τους, δηλαδή:

- 1) Στέλεχος των Ελληνικών ΕΔ, άνδρας, ηλικίας από 30 έως 40, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 2) Στέλεχος αλλοδαπής ΜΚΟ που συνεργάζεται με την Ελληνική Κυβέρνηση, στο πλαίσιο συμβολής στο μεταναστευτικό ζήτημα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, γυναίκα, ηλικίας 40 έως 50, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 3) Στέλεχος της Νιγηριανής Κυβέρνησης, άνδρας, ηλικίας 35 έως 45, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 4) Ελληνίδα ηθοποιός, γυναίκα, ηλικίας 25 έως 35, γνώση ελληνικής γλώσσας.
- 5) Πρόσφυγας στην Ελλάδα, λόγω πολέμου στην χώρα καταγωγής του, άνδρας, ηλικίας 45 έως 55, άγνοια της ελληνικής γλώσσας (οι ερωτο-απαντήσεις έγιναν στην αγγλική γλώσσα).

Άρα σε μία επεξήγηση, ο ερωτώμενος 4. (Ελληνίδα ηθοποιός, γυναίκα, ηλικίας 25 έως 35) στην ερώτηση 2. (Πιστεύετε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μία κρατική οντότητα ως μοχλός εξωτερικής πολιτικής...) με κριτήριο ελέγχου το 4. (Πότε; Για πόσο καιρό; Που; Χρόνος, πορεία και τοποθεσία.) θα έχει κωδικό 4.2.4.

Κωδικοπ.	Ερώτηση 1-Ερωτώμενος				
	1	2	3	4	5
1	Επίδραση ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση	Επίδραση ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση	Επίδραση ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση	Επίδραση ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση	Επίδραση ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση
2	Άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές και επιλέγουν να φύγουν	Άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές επιλέγουν να φύγουν	Άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές (αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα) και επιλέγουν να φύγουν	Άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές και επιλέγουν να φύγουν	Άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές επιλέγουν να φύγουν
3	Ένοπλες συγκρούσεις, κρατικές οντότητες, μετανάστευση	Ένοπλες συγκρούσεις, κρατικές οντότητες, μετανάστευση	Ένοπλες συγκρούσεις, κρατικές οντότητες, μετανάστευση	Ένοπλες συγκρούσεις, κρατικές οντότητες, μετανάστευση	Ένοπλες συγκρούσεις, κρατικές οντότητες, μετανάστευση
4	Κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.	Κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.	Κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.	Κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.	Κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.
5	Δεν αναφέρεται	Αποτελεί καθοριστικό παράγοντα	Αποτελεί καθοριστικό παράγοντα	Αποτελεί καθοριστικό παράγοντα	Αποτελεί καθοριστικό παράγοντα
6	Για αποφυγή συνεπειών πολέμου	Για την επιβίωση και τις δύσκολες συνθήκες ζωής (φτώχεια) οι άνθρωποι επιλέγουν να φύγουν	Για την επιβίωση τους οι άνθρωποι επιλέγουν να φύγουν	Για την επιβίωση τους οι άνθρωποι (ειδικότερα ο άμαχος πληθυσμός) επιλέγουν να φύγουν για την εξεύρεση ασφάλειας.	Για την επιβίωση οι άνθρωποι επιλέγουν να φύγουν
7	Δεν αναφέρεται	Αναζήτηση βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς (αναφορά συγκεκριμένων παραδειγμάτων) για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	Άσκηση πίεσης (ψυχολογική, πνευματική, βιοποριστική) σε εμπόλεμες περιοχές οδηγεί στην μετανάστευση	Δεν αναφέρεται.	Μέσω διεθνών οργανισμών προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με παράνομους τρόπους μεταφοράς ανθρώπων.

Πίνακας 19 Κωδικοποίηση 1^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση

Κωδικοπ.	Ερώτηση 2-Ερωτώμενος				
	1	2	3	4	5
1	Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική.	Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική.	Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική.	Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική.	Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική.
2	Χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων, χώρες που δέχονται τους μετανάστες, μετανάστες	Χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων, χώρες που δέχονται τους μετανάστες, μετανάστες	Χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων, χώρες που δέχονται τους μετανάστες, μετανάστες	Χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων, χώρες που δέχονται τους μετανάστες, μετανάστες	Χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων, χώρες που δέχονται τους μετανάστες, μετανάστες
3	Εξωτερική πολιτική, επεκτατική πολιτική μίας χώρας έναντι άλλης, μετανάστευση	Μετανάστευση, συμφωνίες μεταξύ χωρών μετά από άσκηση πίεσης της μίας έναντι της άλλης.	Εξωτερική πολιτική, κυριαρχία μίας χώρας, μετανάστευση	Μετανάστευση, εθνικά συμφέροντα σύγκρουσης	Μετανάστευση, εθνικά συμφέροντα σύγκρουσης
4	Διαχρονικά	Διαχρονικά	Διαχρονικά	Διαχρονικά	Διαχρονικά
5	Χρήση μετανάστευσης με μεγάλη ένταση για εξυπηρέτηση επεκτατικής πολιτικής.	Δεν είναι συνηθισμένο φαινόμενο αλλά συμβαίνει σε μικρή κλίμακα.	Δεν αναφέρεται.	Χρήση της μετανάστευσης από χώρες για εξυπηρέτηση συγκριμένων εθνικών συμφερόντων (αναφορά σε συγκεκριμένο παράδειγμα)	Συμβαίνει συνέχεια με εκμετάλλευση των μεταναστών.
6	Χρήση μετανάστευσης για εξυπηρέτηση επεκτατικής πολιτικής μίας χώρας έναντι άλλης, Στόχος η αποδυνάμωση της χώρας.	Χρήση μετανάστευσης ως εργαλείο πίεσης από μία χώρα σε μία άλλη.	Χρήση μετανάστευσης για μείωση εθνικής κυριαρχίας.	Χρήση μετανάστευσης ως εργαλείο αποσταθεροποίησης περιοχών και ολόκληρης της χώρας	Χρήση μετανάστευσης ως εργαλείο πίεσης από μία χώρα σε μία άλλη για επίτευξη συμφερόντων
7	Μετανάστευση με συνέπεια κοινωνική αλλοτρίωση, πληθυσμού, εσωτερικές διενέξεις και αστάθεια στη χώρα υποδοχής	Συμφωνίες μετά από συμβιβασμούς, λόγω ανισορροπίας δυνάμεων των χωρών	Μείωση εθνικής κυριαρχίας ενός κράτους, αναγκαστικές συμμαχίες, καθοδήγηση πολιτικής μίας χώρας από συμμαχίες	Ενέργειες της χώρας που ασκεί εξωτερική πίεση, λαμβάνοντας τη θέση του παράνομου διακινητή (αναφορά σε συγκεκριμένο παράδειγμα).	Συμφωνίες χωρών

Πίνακας 20 . Κωδικοποίηση 2ης ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση

Κωδικοπ.	Ερώτηση 3-Ερωτώμενος				
	1	2	3	4	5
1	Κατασταλτικά μέτρα για περιορισμό μεταναστευτικών ροών	Κατασταλτικά μέτρα για περιορισμό μεταναστευτικών ροών	Κατασταλτικά μέτρα για περιορισμό μεταναστευτικών ροών	Κατασταλτικά μέτρα για περιορισμό μεταναστευτικών ροών	Κατασταλτικά μέτρα για περιορισμό μεταναστευτικών ροών
2	Κυβέρνηση, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες, διεθνείς οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ΜΚΟ	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες, διεθνείς οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ΜΚΟ, παράνομοι διακινητές	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες, διεθνείς οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ΜΚΟ, εμπόριο ανθρώπων
3	Μετανάστευση, λήψη μέτρων στα σύνορα, απελάσεις	Μετανάστευση, λήψη μέτρων	Μετανάστευση, λήψη μέτρων	Μετανάστευση, λήψη μέτρων	Μετανάστευση, λήψη μέτρων
4	Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης, χρονοβόρα διαδικασία	Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης	Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης	Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης	Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης
5	Μπορούν να επιδράσουν (όπου είναι εφικτό) στη μείωση των ροών	Μπορούν να επιδράσουν (όπου είναι εφικτό) στη μείωση των ροών	Αν απαιτείται η λήψη μέτρων, μπορούν να επιδράσουν στη μείωση των ροών	Επιφέρουν σημαντικά αποτελέσματα στη μείωση και έλεγχο των μεταναστευτικών ροών.	Δεν επιφέρουν κανένα αποτέλεσμα
6	Δεν δύναται το συνολικό κλείσιμο συνόρων (χρήση συγκεκριμένου παραδείγματος).	Μείωση των ροών που εισέρχονται στη χώρα	Λήψη μέτρων για την ασφάλεια των πολιτών του κράτους.	Μείωση των ροών που εισέρχονται στη χώρα	Μείωση των ροών που εισέρχονται στη χώρα
7	Κλείσιμο συνόρων, απελάσεις	Απελάσεις, βιαιοπραγίες, κλείσιμο συνόρων, γραφειοκρατία	Δραστικά μέτρα (εννοείται από τον συμμετέχοντα κλείσιμο συνόρων)	Κλείσιμο συνόρων, απελάσεις	Απελάσεις, βιαιοπραγίες, κλείσιμο συνόρων, γραφειοκρατία

Πίνακας 21 Κωδικοποίηση 3^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση

Κωδικοπ.	Ερώτηση 4-Ερωτώμενος				
	1	2	3	4	5
1	Οικονομικές συνέπειες λόγω μετανάστευσης	Οικονομικές συνέπειες λόγω μετανάστευσης	Οικονομικές συνέπειες λόγω μετανάστευσης	Οικονομικές συνέπειες λόγω μετανάστευσης	Οικονομικές συνέπειες λόγω μετανάστευσης
2	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες, σύμμαχοι	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες
3	Ανεργία, Φορολογία, μετανάστευση	Οικονομική πολιτική κράτους, μετανάστευση	Οικονομικές δυνατότητες κράτους, μετανάστευση, βιοτικό επίπεδο πολιτών	Οικονομική πολιτική κράτους, μετανάστευση	Οικονομική ή πολιτική κράτους, μετανάστευση
4	Ραγδαία αύξηση μεταναστών σε μικρό χρονικό διάστημα σε μία κρατική οντότητα	Ραγδαία αύξηση μεταναστών σε μικρό χρονικό διάστημα σε μία κρατική οντότητα	Ραγδαία αύξηση μεταναστών σε μικρό χρονικό διάστημα σε μία κρατική οντότητα	Ραγδαία αύξηση μεταναστών σε μικρό χρονικό διάστημα σε μία κρατική οντότητα	Ραγδαία αύξηση μεταναστών σε μικρό χρονικό διάστημα σε μία κρατική οντότητα
5	Ραγδαία αύξηση των μεταναστών επιδρά στην ανεργία και φορολογία	Οι ντόπιοι δεν επιλέγουν χειρονακτικές εργασίες, αύξηση ανεργίας για αυτούς.	Ραγδαία αύξηση των μεταναστών επιδρά στην ανεργία και φορολογία	Η μετανάστευση δρα στην αύξηση της φορολογίας και ανεργίας.	Οι ντόπιοι δεν επιλέγουν χειρονακτικές εργασίες, αύξηση ανεργίας για αυτούς.
6	Ραγδαία αύξηση των μεταναστών (αύξηση πληθυσμού) επιφέρει οικονομικές συνέπειες	Δεν αναφέρεται	Οικονομικές συνέπειες και μείωση βιοτικού επιπέδου λόγω αύξησης του πληθυσμού	Κακή οικονομική διαχείριση κυβέρνησης	Μη βέλτιστη οικονομική διαχείριση κυβέρνησης
7	Αύξηση πληθυσμού, ανεργία, μεγάλες δημοσιονομικές δαπάνες για αντιμετώπιση φαινομένου, αναζήτηση για οικονομική βοήθεια από άλλες χώρες.	Δίκαιη δημοσιονομική πολιτική σε ντόπιους και μετανάστες	Αύξηση πληθυσμού, αναζήτηση για οικονομική βοήθεια από συμμαχίες χωρών.	Δίκαιη δημοσιονομική πολιτική σε ντόπιους και μετανάστες	Δίκαιη δημοσιονομική πολιτική σε ντόπιους και μετανάστες

Πίνακας 22 Κωδικοποίηση 4^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση

Κωδικοπ.	Ερώτηση 5-Ερωτώμενος				
	1	2	3	4	5
1	Επίδραση μετανάστευσης σε παραβατικότητα α-εγκληματικότητα μίας χώρας	Επίδραση μετανάστευσης σε παραβατικότητα - εγκληματικότητα α μίας χώρας	Επίδραση μετανάστευσης σε παραβατικότητα - εγκληματικότητα α μίας χώρας	Επίδραση μετανάστευσης σε παραβατικότητα - εγκληματικότητα α μίας χώρας	Επίδραση μετανάστευσης σε παραβατικότητα-εγκληματικότητα μίας χώρας
2	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες
3	Αδυναμία αφομοίωσης, εγκληματικότητα, κοινωνικές συγκρούσεις μεταξύ ντόπιων και μεταναστών	Εγκληματικότητα, ρατσισμός	Εγκληματικότητα	Εγκληματικότητα	Εγκληματικότητα, ρατσισμός
4	Κατά τη διάρκεια εισροής μεγάλων πληθυσμών μεταναστών στην χώρα.	Κατά τη διάρκεια εισροής μεγάλων πληθυσμών μεταναστών στην χώρα	Κατά τη διάρκεια εισροής μεγάλων πληθυσμών μεταναστών στην χώρα	Κατά τη διάρκεια εισροής μεγάλων πληθυσμών μεταναστών στην χώρα	Κατά τη διάρκεια εισροής μεγάλων πληθυσμών μεταναστών στην χώρα.
5	Δεν αναφέρεται	Δύναται να είναι παράγοντας αύξησης εγκληματικότητας η μετανάστευση	Είναι σημαντικός παράγοντας για την αύξηση της εγκληματικότητας η μετανάστευση	Είναι παράγοντας αύξησης εγκληματικότητας η μετανάστευση	Δύναται να είναι παράγοντας αύξησης εγκληματικότητας η μετανάστευση
6	Φοβία ντόπιων, κακές συνθήκες διαβίωσης, φτώχεια	Χαμηλό βιοτικό επίπεδο ντόπιων και μεταναστών, ξενοφοβία, ρατσισμός	Χαμηλό βιοτικό επίπεδο ντόπιων και μεταναστών	Χαμηλού βιοτικού επιπέδου μεταναστών	Ξενοφοβία, ρατσισμός
7	Έλλειψη πολιτικής αφομοίωσης	Πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης για τους μετανάστες από τη κρατική οντότητα.	Δεν αναφέρεται	Πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης για τους μετανάστες από τη κρατική οντότητα.	Πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης για τους μετανάστες από τη κρατική οντότητα.

Πίνακας 23 Κωδικοποίηση 5^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση

Κωδικοπ.	Ερώτηση 6-Ερωτώμενος				
	1	2	3	4	5
1	Επίδραση μετανάστευσης σε θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας	Επίδραση μετανάστευσης σε θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.	Επίδραση μετανάστευσης σε θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.	Επίδραση μετανάστευσης σε θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.	Επίδραση μετανάστευσης σε θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.
2	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες	Κυβέρνηση, κοινωνία, μετανάστες
3	Μετανάστευση, παγκοσμιοποίηση, πολυεθνικές κοινωνίες	Μετανάστευση, ξενοφοβία, ρατσισμός	Μετανάστευση, Κοινωνικές συγκρούσεις λόγω πολιτισμικών και θρησκευτικών αιτιών	Μετανάστευση, ξενοφοβία, ρατσισμός, θρησκοληψία	Μετανάστευση, ξενοφοβία, ρατσισμός
4	Κατά την συμβίωση ντόπιων και μεταναστών	Κατά την συμβίωση ντόπιων και μεταναστών	Κατά την συμβίωση ντόπιων και μεταναστών	Κατά την συμβίωση ντόπιων και μεταναστών	Κατά την συμβίωση ντόπιων και μεταναστών
5	Αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνοτικού προφίλ μίας χώρας	Αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνοτικού προφίλ μίας χώρας	Αποτελεί σημαντικός παράγοντας για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνοτικού προφίλ μίας χώρας	Αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνοτικού προφίλ μίας χώρας	Αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνοτικού προφίλ μίας χώρας
6	Μετανάστευση, πολυεθνικές κοινωνίες	Μετανάστευση, πολυεθνικές κοινωνίες	Μετανάστευση, πολυεθνικές κοινωνίες	Μετανάστευση, πολυεθνικές κοινωνίες	Μετανάστευση, πολυεθνικές κοινωνίες
7	Πολυεθνικές κοινωνίες, ανταλλαγή εθίμων	Πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης για τους μετανάστες από τη κρατική οντότητα	Πολυεθνικές κοινωνίες	Πολιτική κοινωνικής δικαιοσύνης με σεβασμό στα δικαιώματα των ανθρώπων από την κυβέρνηση.	Πολιτική αποδοχής των πολιτισμικών διαφορών των μεταναστών μεταξύ τους, αλλά και με τους ντόπιους, από την κυβέρνηση

Πίνακας 24 Κωδικοποίηση 6^{ης} ερώτησης, ανοιχτή κωδικοποίηση

Μετά από μελέτη των απαντήσεων των ερωτώμενων, μέσω της ανοιχτής κωδικοποίησης και των ερωτημάτων οδηγηθήκαμε στους παραπάνω πίνακες. Αυτοί οι πίνακες είναι έξι (ένας για κάθε ερευνητικό ερώτημα) και παρουσιάζουν τα στοιχεία που μπορούμε να εξάγουμε από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων για την περιγραφική ανάλυση των ερωτημάτων της μεθόδου (ανοιχτής κωδικοποίησης).

4.3.8.2 Αξονική Κωδικοποίηση

Στην αξονική κωδικοποίηση αναπτύσσονται σχέσεις μεταξύ των κατηγοριών (του πρώτου βήματος) Για την διατύπωση τέτοιων σχέσεων οι ερευνητές (Strauss & Corbin, 1990) πρότειναν ένα μοντέλο «παραδείγματος κωδικοποίησης», το οποίο παρουσιάζεται στο παρακάτω σχήμα:

Εικόνα 64 Παραδειγματικό Μοντέλο (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Η κωδικοποίηση αυτή έχει ως στόχο να προσδιορίσει τις κατηγορίες βάσει των προηγούμενων ερωτημάτων της ανοιχτής κωδικοποίησης ώστε να δομηθούν τα αποτελέσματα μέσου-σκοπού, αιτίου- αποτελέσματος, περιβάλλοντος και στρατηγικών.

Στη προσπάθεια κατανόησης αυτού του βήματος επιβάλλεται να αναφέρουμε τον ορισμό των ερευνητών (Strauss & Corbin, 1990, σ. 114) της εξεταζόμενης κωδικοποίησης: «Είναι η διαδικασία συσχέτισης υποκατηγοριών με μία κατηγορία. Αυτά εκπληρώνονται από την ανοιχτή κωδικοποίηση μέσω συγκρίσεων και

διατύπωσης ερωτήσεων. Η αξονική κωδικοποίηση είναι εστιασμένη στην ανακάλυψη και συσχέτιση κατηγοριών μέσα από το ».

Ερώτημα 1ο	
Πλαίσιο Ζητήματος	Επίδραση ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση
Φαινόμενα Ζητήματος	1. Ένοπλες συγκρούσεις 2. Μετανάστευση
Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν	1. Άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές και επιλέγουν να φύγουν 2. Κρατικές οντότητες, Κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων. (χρόνος)
Στρατηγικές	1. Άσκηση πίεσης (ψυχολογική, πνευματική, βιοποριστική, σωματική) σε εμπόλεμες περιοχές οδηγεί στην μετανάστευση. 2. Αναζήτηση βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 3. Με παράνομους- παράτυπους τρόπους μεταφοράς ανθρώπων. *Δεν αναφέρεται από 1ο και 4ο ερωτηθέντα
Αιτίες	1. Για αποφυγή συνεπειών πολέμου. 2. Για την επιβίωση 3. Αποφυγή δύσκολων συνθηκών ζωής (όπως φτώχεια)
Συνέπειες	Αποτελεί καθοριστικό παράγοντα *Δεν αναφέρεται από τον 1ο ερωτηθέντα

Πίνακας 25 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 1 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Ερώτημα 2ο	
Πλαίσιο Ζητήματος	Χρήση μετανάστευσης στην εξωτερική πολιτική.
Φαινόμενα Ζητήματος	1. Μετανάστευση 2. Εξωτερική πολιτική 3. Επεκτατική πολιτική μίας χώρας έναντι άλλης 4. Συμφωνίες μεταξύ χωρών 5. Κυριαρχία μίας χώρας έναντι άλλης 6. Εθνικά συμφέροντα σύγκρουσης
Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν	1. Χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων 2. Χώρες που δέχονται τους μετανάστες 3. Μετανάστες Διαχρονικά (χρόνος)
Στρατηγικές	1. κοινωνική αλλοτρίωση πληθυσμού, εσωτερικές διενέξεις και αστάθεια στη χώρα υποδοχής 2. Συμφωνίες χωρών με συμβιβασμούς (ανισορροπία δυνάμεων κρατών) 3. Μείωση εθνικής κυριαρχίας 4. Εξαναγκασμός συμμαχιών 5. Παράνομη διακίνηση ανθρώπων από τη χώρα που ασκεί εξωτερική πολιτική σε βάρος της μετανάστευσης.
Αιτίες	1. Εξυπηρέτηση επεκτατικής πολιτικής μίας χώρας έναντι άλλης, 2. Μείωση εθνικής κυριαρχίας μίας χώρας. 3. Στόχος η αποδυνάμωση και η αποσταθεροποίηση της χώρας. 4. Εργαλείο πίεσης από μία χώρα σε μία άλλη για επίτευξη συμφερόντων
Συνέπειες	Χρήση της μετανάστευσης από χώρες για εξυπηρέτηση συγκριμένων εθνικών συμφερόντων, επεκτατικής πολιτικής και εκμετάλλευσης ανθρώπων. *δεν αναφέρεται από τον 3ο ερωτηθέντα

Πίνακας 26 . Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 2 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Ερώτημα 3ο	
Πλαίσιο Ζητήματος	Κατασταλτικά μέτρα για περιορισμό μεταναστευτικών ροών
Φαινόμενα Ζητήματος	Μετανάστευση, λήψη μέτρων
Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κυβέρνηση 2. Κοινωνία 3. Μετανάστες 4. Διεθνείς οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων 5. ΜΚΟ 6. Παράνομοι διακινητές <p>Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης, αποτελεί μία χρονοβόρα διαδικασία (χρόνος)</p>
Στρατηγικές	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κλείσιμο συνόρων 2. Απελάσεις 3. Βιαιοπραγίες 4. Γραφειοκρατία
Αιτίες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μείωση των ροών που εισέρχονται στη χώρα. 2. Η λήψη μέτρων γίνεται για την ασφάλεια των πολιτών του κράτους.
Συνέπειες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μπορούν να επιδράσουν (όπου είναι εφικτό) στη μείωση των ροών. 2. Επιφέρουν αποτελέσματα στη μείωση και έλεγχο των μεταναστευτικών ροών.

Πίνακας 27 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 3 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Ερώτημα 4ο	
Πλαίσιο Ζητήματος	Οικονομικές συνέπειες λόγω μετανάστευσης
Φαινόμενα Ζητήματος	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανεργία 2. Φορολογία 3. Μετανάστευση 4. Οικονομική πολιτική κράτους 5. Οικονομικές δυνατότητες κράτους 6. Βιοτικό επίπεδο πολιτών
Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κυβέρνηση 2. Κοινωνία 3. Μετανάστες <p>Ραγδαία αύξηση μεταναστών σε μικρό χρονικό διάστημα σε μία κρατική οντότητα (χρόνος)</p>
Στρατηγικές	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δημοσιονομικές δαπάνες για αντιμετώπιση φαινομένου 2. Αναζήτηση για οικονομική βοήθεια από άλλες χώρες. 3. Δίκαιη δημοσιονομική πολιτική σε ντόπιους και μετανάστες
Αιτίες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οι ντόπιοι δεν επιλέγουν χειρονακτικές εργασίες, αύξηση ανεργίας για αυτούς. 2. Ραγδαία αύξηση των μεταναστών επιδρά στην ανεργία και φορολογία 3. Κακή οικονομική διαχείριση κυβέρνησης <p>*Δεν αναφέρεται από τον 2ο ερωτηθέντα</p>
Συνέπειες	Η μετανάστευση δρα στην αύξηση της φορολογίας και ανεργίας. (ομοφωνία)

Πίνακας 28 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 4 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Ερώτημα 5ο	
Πλαίσιο Ζητήματος	Επίδραση μετανάστευσης σε παραβατικότητα- εγκληματικότητα μίας χώρας
Φαινόμενα Ζητήματος	1. Αδυναμία αφομοίωσης 2. Εγκληματικότητα 3. Κοινωνικές συγκρούσεις μεταξύ ντόπιων και μεταναστών 4. Ρατσισμός 5. Ξενοφοβία 6. Μετανάστευση
Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν	1. Κυβέρνηση 2. Κοινωνία 3. Μετανάστες Κατά τη διάρκεια εισροής μεγάλων πληθυσμών μεταναστών στην χώρα. (χρόνος)
Στρατηγικές	Πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης για τους μετανάστες από τη κρατική οντότητα. *Δεν αναφέρεται από 3ο ερωτηθέντα
Αιτίες	1. Κακές συνθήκες διαβίωσης μεταναστών (φτώχεια) 2. Χαμηλό βιοτικό επίπεδο ντόπιων και μεταναστών 3. Ξενοφοβία 4. Ρατσισμός 5. Έλλειψη πολιτικής αφομοίωσης
Συνέπειες	1. Είναι παράγοντας αύξησης εγκληματικότητας η μετανάστευση 2. Δύναται να είναι παράγοντας αύξησης εγκληματικότητας η μετανάστευση *Δεν αναφέρεται από τον πρώτο ερωτηθέντα

Πίνακας 29 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 5 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Ερώτημα 6ο	
Πλαίσιο Ζητήματος	Επίδραση μετανάστευσης σε θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.
Φαινόμενα Ζητήματος	1. Μετανάστευση 2. Παγκοσμιοποίηση 3. Πολυεθνικές κοινωνίες 4. Ξενοφοβία, 5. Ρατσισμός 6. Θρησκοληψία 7. Κοινωνικές συγκρούσεις λόγω πολιτισμικών και θρησκευτικών διαφορών
Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν	1. Κυβέρνηση 2. Κοινωνία 3. Μετανάστες Κατά την συμβίωση ντόπιων και μεταναστών. (χρόνος)
Στρατηγικές	1. Πολυεθνικές κοινωνίες, ανταλλαγή εθίμων (κοινωνική αποδοχή) 2. Πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης και αποδοχής για τους μετανάστες από τη κρατική οντότητα
Αιτίες	1. Μετανάστευση 2. Πολυεθνικές κοινωνίες
Συνέπειες	Αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνοτικού προφίλ μίας χώρας (ομοφωνία)

Πίνακας 30 Παραδειγματικό Μοντέλο, Ερώτησης 6 (Πηγή: Strauss & Corbin, 1998, σ. 127)

Διεξάγοντας την αξονική κωδικοποίηση παρήχθησαν οι ανωτέρω πίνακες, οι οποίοι περιγράφουν (όπως στο παραδειγματικό μοντέλο) το πλαίσιο συνθηκών, το περιβάλλον, τα αίτια, τις συνέπειες και τις στρατηγικές του φαινομένου που εξετάζουμε μέσα από την αντίστοιχη ερώτηση, στους συμμετέχοντες. Στους πίνακες περιέχονται τα στοιχεία που εξήχθησαν από την ανοιχτή κωδικοποίηση και κατανέμονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες. Αυτές είναι:

- 1) Πλαίσιο Ζητήματος
- 2) Παράγοντες (δρώντες/ χρόνος) που παρεμβαίνουν
- 3) Φαινόμενα Ζητήματος
- 4) Στρατηγικές
- 5) Αιτίες
- 6) Συνέπειες

Σε κάθε πεδίο αναφέρονται τα δεδομένα των απαντήσεων. Επίσης αναγράφεται εάν σε κάποια κατηγορία δεν έχουμε εξαγόμενη απάντηση, από το πώς απάντησε ο κάθε συμμετέχοντας. Από αυτά τα στοιχεία θα μπορέσουμε να οδηγηθούμε στη τρίτη φάση (Επιλεκτική Κωδικοποίηση) της διαδικασίας και να περιγράψουμε τα αποτελέσματα της ποιοτικής μας έρευνας, πάνω στις απαντήσεις των συμμετεχόντων.

4.3.8.3 Επιλεκτική Κωδικοποίηση

Το τρίτο και τελευταίο βήμα είναι η επιλεκτική κωδικοποίηση, αποτελώντας μία διαδικασία που οδηγεί σε μία επεξεργασία ή διατύπωση της «ιστορίας της περίπτωσης» (Strauss & Corbin, 1990). Οι ερευνητές θεωρούν το κεντρικό φαινόμενο της μελέτης ως μία περίπτωση και όχι ως ένα άτομο ή μία συνέντευξη. Στόχος είναι μία σύντομη περιγραφική επισκόπηση της ιστορίας και της περίπτωσης. Ο αναλυτής πρέπει να αποφασίσει ανάμεσα σε διάφορα φαινόμενα, καταλήγοντας σε μία κεντρική κατηγορία με τις υποκατηγορίες που σχετίζονται με αυτή. Η ομαδοποίηση αυτή αποδίδει ιδιαιτερότητα στον ερευνητή και του επιτρέπει να πει: «Κάτω από αυτές τις συνθήκες (αναφορά συνθηκών) συμβαίνει αυτό...» (Strauss & Corbin, 1990, σ. 131), καταλήγοντας έτσι στα αποτελέσματα της ανάλυσής του.

Παρακάτω θα συνοψίσουμε τα αποτελέσματα της αξονικής κωδικοποίησης περιγράφοντας τα αποτελέσματα της έρευνας μας. Η ανάλυση θα βασίζεται στις απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες και στην κατηγοριοποίηση των δύο προηγούμενων βημάτων. Τα αποτελέσματα ανά ερευνητικό ερώτημα ακολουθούν στις παρακάτω παραγράφους:

1) Ερώτημα 1^ο

Σε αυτό το ερώτημα απάντησαν και οι πέντε συμμετέχοντες δίνοντας κάποιες απαντήσεις. Οι ερωτηθέντες στην απάντησή τους περιορίστηκαν στο ερώτημα, δηλαδή στην επίδραση των ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση. Στο σύνολό τους οι ερωτηθέντες αναφέρθηκαν στις ένοπλες συγκρούσεις και στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Επίσης οι απαντήσεις τους χαρακτηρίζονται από ομοφωνία για του παράγοντες που υπάρχουν στο συγκεκριμένο ζήτημα, και αυτοί είναι τα άτομα που ζουν σε εμπόλεμες περιοχές και επιλέγουν να φύγουν, οι κρατικές οντότητες, (υποδοχής ή αποχώρησης) και ο χρόνος του φαινομένου είναι κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.

Όσο αφορά τις στρατηγικές που περιγράφουν το ζήτημα δεν έχουμε αναφορά από τους ερωτηθέντες 1 και 4, οι υπόλοιποι τονίζουν ότι οι άνθρωποι που φεύγουν από την πατρίδα τους δέχονται σημαντική πίεση (σωματική, βιοποριστική, ψυχολογική) όπου δρα ως το μέσο για να λάβουν την απόφαση της μετανάστευσης. Επίσης αναφέρεται ότι η αναζήτηση βοήθειας σε διεθνείς οργανισμούς για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και το σύστημα παράνομης διακίνησης ανθρώπων είναι τα μέσα που χαρακτηρίζουν τη μετανάστευση των ανθρώπων λόγω ένοπλων συγκρούσεων στη χώρα καταγωγής τους.

Τέλος οι αιτίες αναφέρονται σχεδόν από όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα και συνοψίζονται στις εξής: αποφυγή συνεπειών πολέμου, προσπάθεια για επιβίωση και αποφυγή δύσκολων συνθηκών ζωής (όπως φτώχεια). Οι ερωτηθέντες με εξαίρεση τον ερωτηθέντα 1 συμφωνούν ότι οι ένοπλες συγκρούσεις είναι ένας παράγοντας που επιδρά αυξητικά στην μετανάστευση των ανθρώπων.

2) Ερώτημα 2^ο

Οι ερωτηθέντες απάντησαν στο ερώτημα με θέμα τη χρήση της μετανάστευσης από μία κρατική οντότητα για να εξυπηρετήσει των εθνικών της συμφέροντα στην εξωτερική πολιτική. Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε διάφορα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν αυτό το ζήτημα, αυτά τα φαινόμενα είναι: η μετανάστευση, η εξωτερική πολιτική (εθνικά συμφέροντα σύγκρουσης), η επεκτατική πολιτική μίας χώρας έναντι μίας άλλης, συμφωνίες μεταξύ κρατών και η κυριαρχία που μπορεί να επιδιώκει μία χώρα έναντι μίας άλλης, σε όλα αυτά κάποιοι από του συμμετέχοντες χρησιμοποίησαν συγκεκριμένα παραδείγματα (που δεν μπορούμε να αναφέρουμε λόγω εμπιστευτικότητας των δεδομένων). Στο πεδίο των παραγόντων (δρώντες/ χρόνος) στο σύνολο τους οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι αφορά τους μετανάστες, τις χώρες που χρησιμοποιούν τη μετανάστευση για εξυπηρέτηση συμφερόντων , τις χώρες που δέχονται τους μετανάστες, σε ένα διαχρονικό πλαίσιο διάρκειας του ζητήματος.

Οι ερωτηθέντες μέσω των απαντήσεών τους αναφέρθηκαν σε σημαντικά αίτια για το συγκεκριμένο ζήτημα. Αυτά περιγράφονται ως εξής: εξυπηρέτηση επεκτατικής πολιτικής μίας χώρας έναντι άλλης (αναφορά συγκεκριμένου παραδείγματος), μείωση εθνικής κυριαρχίας μίας χώρας, στόχος η αποδυνάμωση και η αποσταθεροποίηση της ενός κράτους και τέλος εργαλειοποίηση του ζητήματος ώστε να ασκείται πίεση από μία χώρα σε μία άλλη για επίτευξη συμφερόντων.

Στο πλαίσιο των στρατηγικών που επιτυγχάνεται το εξεταζόμενο ζήτημα οι ερωτηθέντες απάντησαν αναφέροντας τα παρακάτω. Η κοινωνική αλλοτρίωση του πληθυσμού, οι εσωτερικές διενέξεις και αστάθεια στη χώρα υποδοχής είναι ένα μέσο να επιτευχθούν τα παραπάνω αίτια. Επίσης οι συμφωνίες των χωρών με συμβιβασμούς λόγω ανισορροπίας δυνάμεων κρατών είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα το πώς μπορεί να περιγραφεί το ζήτημα. Παράλληλα ο εξαναγκασμός σε συγκεκριμένες συμμαχίες ή ο εξαναγκασμός από τις υπάρχουσες συμμαχίες για περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας αποτελεί μία από τις βασικές επιδιώξεις της χώρας που χρησιμοποιεί την μετανάστευση για να επιτύχει τα εθνικά της συμφέροντα. Τέλος η συγκεκριμένη κρατική οντότητα μπορεί να δρα με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η παράνομη διακίνηση ανθρώπων από μία χώρα σε μία άλλη, εκπληρώνοντας τους στόχους, εξωτερικής πολιτικής, που έχουν τεθεί.

Οι συμμετέχοντες με εξαίρεση τον 3^ο, μέσω των απαντήσεών τους περιέγραψαν μία κατάσταση στην οποία συμφωνούν ότι ορισμένες χώρες στη σημερινή εποχή (αναφορά σε συγκεκριμένο παράδειγμα) ή παλιότερα χρησιμοποιούν και εκμεταλλεύονται τη μετανάστευση των ανθρώπων για να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένα συμφέροντα έναντι άλλων χωρών.

3) Ερώτημα 3^ο

Στο τρίτο ερώτημα οι απαντήσεις των συνεντευξέων περιέγραψαν την κατάσταση της επίδρασης των κατασταλτικών μέτρων που λαμβάνει μία χώρα για να ελέγξει και να περιορίσει τις μεταναστευτικές ροές. Τα φαινόμενα που αναφέρονται είναι η μετανάστευση και η διαδικασία λήψης μέτρων για το ζήτημά μας. Στους παράγοντες παρουσιάζονται η κυβέρνηση, η κοινωνία, οι μετανάστες, οι διεθνείς οργανισμοί προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι ΜΚΟ, οι παράνομοι διακινητές και στη διάσταση του χρόνου τονίζεται ότι αφορά τη διάρκεια της μετανάστευσης και της εισροής μεταναστών στην κρατική οντότητα, αποτελώντας μία χρονοβόρα διαδικασία η λήψη κατασταλτικών μέτρων. Ως στρατηγικές που χαρακτηρίζουν το ζήτημα οι ερωτηθέντες περιέγραψαν αυτές που το κράτος μπορεί να εκτελέσει και να οργανώσει, όπως είναι οι απελάσεις ή νομικές επιστροφές και το κλείσιμο των συνόρων (απαγορεύσεις εισόδου), παράλληλα όμως περιέγραψαν και άλλες μεθόδους που αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα στην είσοδο ανθρώπων σε μία κρατική οντότητα. Αυτές είναι η άσκηση βίας από το κράτος και τα εκτελεστικά του όργανα αλλά και η δαιδαλώδης γραφειοκρατική διαδικασία εισόδου και απόκτησης άδειας διαμονής σε ένα κράτος.

Οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι ένα κράτος λαμβάνει τέτοια μέτρα για να περιορίσει και να ελέγξει τις μεταναστευτικές ροές, που εισρέουν στα σύνορα του. Επίσης αναφέρουν ότι το κράτος ως εθνικά κυρίαρχο, είναι υπεύθυνο να προφυλάξει την ασφάλεια των πολιτών του, για αυτό λαμβάνει τέτοιας φύσης μέτρα. Τέλος σε γενικές γραμμές οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι η λήψη τέτοιων μέτρων (κλείσιμο συνόρων, νόμιμες απελάσεις) μπορεί να επιδράσουν περιοριστικά στον αριθμό των μεταναστών.

4) Ερώτημα 4^ο

Σε αυτό το ερώτημα οι συμμετέχοντες στην έρευνα παρουσιάζουν τις απόψεις τους πάνω στις οικονομικές συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η μετανάστευση στον οικονομικό τομέα και κυρίως στους παράγοντες της ανεργίας και της φορολογικής πολιτικής της κρατικής οντότητας. Στις απαντήσεις τους, οι ερωτηθέντες, θέτουν τα θέματα της ανεργίας, της φορολογίας, της μετανάστευσης, της οικονομικής πολιτικής του κράτους, τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Σύμφωνα με το περιεχόμενο των απαντήσεων, σε αυτό το ερώτημα, οι συμμετέχοντες ορίζουν τους βασικούς παράγοντες οι οποίοι είναι οι μετανάστες, η κοινωνία και η κυβέρνηση. Το χρονικό πλαίσιο διεξαγωγής του φαινομένου προσδιορίζεται ως η ραγδαία αύξηση των μεταναστών σε σύντομο χρονικό διάστημα σε μία χώρα.

Τα μέσα και οι στρατηγικές αντιμετώπισης και διεξαγωγής του φαινομένου περιγράφονται (και περιορίζονται) από τους ερωτηθέντες σε τρεις βασικές παραμέτρους. Αυτές είναι οι δημοσιονομικές δαπάνες που αναγκάζεται το κράτος να εκτελέσει ώστε να αντιμετωπίσει την ραγδαία αύξηση των μεταναστευτικών ροών, η ανάγκη για αναζήτηση (οικονομικής) βοήθειας από άλλες χώρες (συμμαχικά σύνολα) ώστε να διαχειριστεί τις οικονομικές συνέπειες και τέλος η απαίτηση για δίκαιη και προσαρμοσμένη ανάλογα οικονομική πολιτική, που επιβάλλεται να ακολουθήσει το κράτος απέναντι στους μετανάστες και στους ντόπιους, ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει σε τέτοιες κρίσιμες συνθήκες.

Οι αιτίες του ζητήματος φαίνεται να συνοψίζεται από τους συμμετέχοντες στα εξής: η αύξηση της ανεργίας στους ντόπιους πληθυσμούς προέρχεται από την αντίληψη τους να αποφεύγουν (συνειδητά) χειρονακτικές εργασίες, με αποτέλεσμα οι μετανάστες να καλύπτουν αυτά τα εργασιακά πεδία, παράλληλα η μεγάλης κλίμακας αύξηση του πληθυσμού (λόγο εισροής μεταναστών) δημιουργεί ανάγκη για επιπλέον φορολόγηση και δυσκολεύει την ανεύρεση εργασίας, τέλος η κακή οικονομική διαχείριση του κράτους δημιουργεί δύσκολες συνθήκες στους τομείς της

ανεργίας και της φορολογίας. Στην συγκεκριμένη κατηγορία δεν αναφέρεται στο περιεχόμενο της απάντησης του 2^{ου} ερωτηθέντος.

Ως συμπέρασμα (και μέσα από τις απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες) διαφαίνεται ότι συμφωνούν στην άποψη ότι η μετανάστευση μπορεί να επιδράσει αυξητικά στην φορολογική πολιτική του κράτους και στην ανεργία. Βέβαια οι ερωτηθέντες προσδιορίζουν διαφορετικές απόψεις για τα αίτια που (σύμφωνα με την άποψή τους) οδηγούν στην προαναφερόμενη διαπίστωση.

5) Ερώτημα 5^ο

Κατά την ανάλυση των απαντήσεων του 5^{ου} ερωτήματος, βλέπουμε ότι οι ερωτηθέντες, απαντώντας κατά πόσο πιστεύουν ότι η μετανάστευση επιδρά στα ποσοστά της παραβατικότητας-εγκληματικότητας μίας κρατικής οντότητας, αναφέρονται σε συγκεκριμένα φαινόμενα και καταστάσεις που χαρακτηρίζουν το εξεταζόμενο ζήτημα. Ειδικότερα περιγράφουν το πλαίσιο του φαινομένου, ορίζοντας τα βασικά του χαρακτηριστικά, όπου αυτά είναι ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η αδυναμία εφαρμογής πολιτικής αφομοίωσης, η εγκληματικότητα, οι κοινωνικές συγκρούσεις (ντόπιων και μεταναστών) και φυσικά η μετανάστευση.

Στο πεδίο των παραγόντων οι συμμετέχοντες αναφέρονται στην κυβέρνηση, στους μετανάστες και στη κοινωνία. Ο χρόνος που τοποθετείται το ζήτημα ξεκινά από την είσοδο των μεταναστών στην επικράτεια της κρατικής οντότητας. Οι στρατηγικές και τα μέσα που σχετίζονται με το φαινόμενο αυτό φαίνεται να συνοψίζεται από τους ερωτηθέντες (πλην του 3^{ου} που δεν αναφέρεται μέσα από την απάντησή του) στη πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης που εφαρμόζει (ή δεν εφαρμόζει) η κρατική οντότητα ώστε οι μετανάστες να ενταχθούν στην κοινωνία με ομαλό τρόπο. Στον παράγοντα των αιτιών όλοι οι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι κύρια στοιχεία αυτών είναι οι κακές συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών (φτώχεια), το χαμηλό βιοτικό επίπεδο ντόπιων και μεταναστών, η ξενοφοβία, ο ρατσισμός και η έλλειψη πολιτικής ενσωμάτωσης και αφομοίωσης από την κυβέρνηση.

Τέλος κάποιοι από τους ερωτηθέντες υποστηρίζουν ότι η μετανάστευση επιδρά αυξητικά στην παραβατικότητα- εγκληματικότητα που αντιμετωπίζει μία κοινωνία, ενώ άλλοι πιστεύουν πως δύναται να επιδράσει (η μετανάστευση) σε κάποιο βαθμό στα ποσοστά των εγκληματικών- προβατικών ενεργειών που πραγματοποιούνται σε μία κρατική οντότητα. Όμως όλοι τονίζουν ότι τα αίτια της προηγούμενης παραγράφου μπορεί (κάτω από αυτές τις συνθήκες) να οδηγήσουν σε έκνομες δραστηριότητες από την μεριά των μεταναστών ή και των ντόπιων (έναντι των μεταναστών).

6) Ερώτημα 6^ο

Το τελευταίο ερώτημα επικεντρώνεται στην επίδραση της μετανάστευσης στο θρησκευτικό, πολιτισμικό και εθνικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας. Οι ερωτηθέντες αναφέρουν ότι τα βασικά χαρακτηριστικά του ζητήματος είναι η παγκοσμιοποίηση, η μετανάστευση, οι πολυεθνικές κοινωνίες, η ξενοφοβία, ο ρατσισμός, η θρησκοληψία και οι κοινωνικές συγκρούσεις λόγω πολιτισμικών και θρησκευτικών διαφορών. Οι δρώντες του φαινομένου συνοψίζονται (από τις απαντήσεις) στην κυβέρνηση, στην κοινωνία και στους μετανάστες. Ο χρόνο εξέλιξης του φαινομένου ορίζεται ως η περίοδος που οι ντόπιοι και οι μετανάστες ζουν μαζί στην ίδια κοινωνία.

Τα μέσα που στηρίζεται το φαινόμενο αυτό (σύμφωνα με τους ερωτηθέντες) είναι οι πολυεθνικές κοινωνίες μέσω της ανταλλαγής εθίμων, κουλτούρας, πολιτισμικών στοιχείων κ.α. ορίζοντας έτσι την κοινωνική αποδοχή και η αποτελεσματική κυβερνητική πολιτική αφομοίωσης και ενσωμάτωσης των μεταναστών. Στον τομέα των αιτιών φαίνεται ότι παρουσιάζεται μία σχετική συμφωνία των ερωτηθέντων, αναγνωρίζοντας 'έτσι ότι η μετανάστευση και οι πολυεθνικές κοινωνίες αποτελούν τα βασικότερα και σημαντικότερα στοιχεία αυτών (αιτιών). Εν κατακλείδι στις απαντήσεις περιγράφεται μία κατάσταση ομοφωνίας, κατά την οποία όλοι πιστεύουν ότι η μετανάστευση αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα στην αλλαγή του πολιτισμικού, εθνικού και θρησκευτικού προφίλ μίας χώρας.

Κεφάλαιο 5^ο Παρουσίαση Σχετικών Case Studies, Ανάλυση με στατιστικό πρόγραμμα SPSS

5.1 Έλεγχοι μέσω λογισμικού στατιστικής ανάλυσης

Στο υποκεφάλαιο που θα ακολουθήσει θα γίνει προσπάθεια να αναλυθούν στατιστικά τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί στην εργασία μας. Η ανάλυσή μας θα περιλαμβάνει ελέγχους που βασίζονται σε στατιστικές μεθόδους επεξεργασίας δεδομένων. Οι μέθοδοι αυτοί θα στηρίζονται πάνω σε επαγωγικούς ελέγχους, και σε ελέγχους σημαντικότητας. Τα δεδομένα που θα αναλυθούν θα περιλαμβάνουν στοιχεία από ελεύθερες βάσεις δεδομένων της UNHCR, της EUROSTAT και των UN. Για την στατιστική επεξεργασία έχουν επιλεγεί συγκεκριμένες διαδικασίες, οι οποίες θα μας δώσουν κατά πόσο οι ομάδες δεδομένων επηρεάζονται η μία από την άλλη. Οι έλεγχοι αυτοί θα είναι ο έλεγχος χ^2 (διαφορές μεταξύ δειγμάτων με δεδομένα συχνοτήτων) και ο έλεγχος T-Test (σύγκριση εξαρτημένων και ανεξάρτητων δειγμάτων), παράλληλα όπου απαιτείται θα εκτελεστεί και η διαδικασία της παλινδρόμησης ώστε να εξεταστεί εάν υπάρχει γραφική σχέση μεταξύ των δεδομένων.

Στην στατιστική ανάλυση που θα επιχειρήσουμε να πραγματοποιήσουμε θα χρησιμοποιήσουμε ένα ιδιαίτερα σημαντικό εργαλείο, το SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Αυτό το στατιστικό πακέτο αναπτύχθηκε στο πανεπιστήμιο του Stanford στη Καλιφόρνια και αποτελεί ένα κορυφαίο (και αξιόπιστο) πακέτο στατιστικής ανάλυσης, διαθέτοντας έναν εκτεταμένο κατάλογο στατιστικών διαδικασιών. Το συγκεκριμένο λογισμικό είναι κατάλληλο για σπουδαστές και ερευνητές που επιθυμούν να αναλύσουν στατιστικά κοινωνιολογικά κυρίως δεδομένα. Η έκδοση του SPSS που θα χρησιμοποιηθεί είναι η 16.0.

Σημαντικό γεγονός αποτελεί ότι η έρευνά μας βασίζεται σε δείγμα παρατηρήσεων (χρονικά) και σε συγκεκριμένα παραδείγματα. Για αυτό θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί στα συμπεράσματα που θα προκύψουν από την ανάλυση μας. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δείξουμε στην στατιστική σημαντικότητα η οποία αφορά την ασφάλεια (αξιοπιστία) των εξαγόμενων συμπερασμάτων. Η ακρίβεια αυτής της προσέγγισης επηρεάζεται σημαντικά από το πόσο αντιπροσωπευτικό είναι

(ως προς τα χαρακτηριστικά του) το δείγμα του πληθυσμού που λαμβάνουμε. Στην έρευνα μας θα επιλέξουμε στατιστικά δεδομένα από συγκεκριμένες βάσεις δεδομένων, που αντιπροσωπεύουν τις κινήσεις και τις καταστάσεις του γενικού πληθυσμού ανά περίπτωση, ώστε να οδηγηθούμε σε κάποια ερευνητικά εκμεταλλεύσιμα αποτελέσματα.

5.2 Στατιστικοί παράγοντες και μέθοδοι ελέγχου

Στα παρακάτω θα αναλύσουμε τους στατιστικούς παράγοντες που θα μας απασχολήσουν στην έρευνά μας καθώς και τις μεθόδους στατιστικού ελέγχου.

5.2.1 Περιγραφικοί στατιστικοί παράγοντες και έννοιες

Πριν ξεκινήσουμε τη ανάλυση μας οφείλουμε να αναφερθούμε συνοπτικά στους βασικούς περιγραφικούς στατιστικούς παράγοντες που θα χρησιμοποιήσουμε στην έρευνά μας. Οι παράγοντες αυτοί θα αποτελέσουν τον πυλώνα των στατιστικών ελέγχων που θα πραγματοποιήσουμε στα δεδομένα των ελεύθερων βάσεων δεδομένων, που αναφέραμε παραπάνω.

5.2.1.1 Μεταβλητή

Ονομάζεται κάθε έννοια που μπορεί να μετρηθεί και να μεταβληθεί. Υπάρχουν μερικές οι οποίες είναι πολύ κλασικές όπως η ηλικία και το φύλλο και άλλες που επινοούνται από τον ερευνητή για να τον εξυπηρετήσουν στην εργασία του. Οι δύο βασικές κατηγορίες είναι αυτές των αριθμητικών (ποσοτικές) και αυτές των ονομαστικών (ποιοτικές). Οι μεταβλητές εμφανίζονται ως στήλες του λογιστικού φύλλου του SPSS (Howitt & Cramer, 2010).

5.2.1.2 Περιπτώσεις

Μία περίπτωση μπορεί να οριστεί ως ένα μέρος του δείγματος. Πολλές φορές μία περίπτωση μπορεί να αναφέρεται και σε ένα ξεχωριστό άτομο ή σε ομάδα ατόμων. Οι περιπτώσεις είναι οι γραμμές του λογιστικού φύλλου του SPSS (Howitt & Cramer, 2010).

5.2.1.3 Στατιστικά μέτρα

Θα ορίσουμε συνοπτικά τα στατιστικά μετρά του μέσου όρου, της διαμέσου, της επικρατούσας τιμής, της διακύμανσης και της τυπικής απόκλισης.

- 1) Μέσος όρος: «αριθμητική μέση τιμή ενός συνόλου παρατηρήσεων που υπολογίζεται με την άθροιση των τιμών και τη διαίρεση με το πλήθος τους (Howitt & Cramer, 2010, σ. 77).
- 2) Επικρατούσα τιμή: «είναι η τιμή του συνόλου που εμφανίζεται πιο συχνά, χωρίς να αποτελεί συχνότητα εμφάνισης» (Howitt & Cramer, 2010, σ. 77).
- 3) Διάμεσος: «είναι η τιμή που βρίσκεται στο μέσο της κατανομής, αν οι τιμές ταξινομηθούν κατά σειρά μεγέθους» (Howitt & Cramer, 2010, σ. 77).
- 4) Διακύμανση: «είναι μέτρηση διασποράς των τιμών και υπολογίζεται από το μέσο όρο του τετραγώνου της απόκλισης (διαφοράς) των παρατηρήσεων από το μέσο όρο» (Howitt & Cramer, 2010, σ. 78).
- 5) Τυπική απόκλιση: «είναι η τετραγωνική ρίζα της διακύμανσης μιας μεταβλητής, ενός πληθυσμού, ενός συνόλου δεδομένων, ή της κατανομής πιθανότητας» (Howitt & Cramer, 2010, σ. 78).

5.2.1.4 Συντελεστής συσχέτισης r (Pearson)

Ο συντελεστής συσχέτισης (ή δείκτης συνάφειας) Pearson είναι ένας αριθμητικός δείκτης που δείχνει την ισχύ και την κατεύθυνση της σχέσης δύο μεταβλητών. Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί συντελεστές συσχέτισης όπως οι δείκτες ϕ , Point Biserial και ρ του Spearman. Όλοι αποτελούν παραλλαγές του συντελεστή Pearson. Αυτός ο συντελεστής είναι ένα σημαντικός δείκτης που μας δείχνει τη διασπορά των δεδομένων γύρω από την ευθεία βέλτιστης προσαρμογής. Ο δείκτης λαμβάνει τιμές από -1 έως 1. Μία συσχέτιση με τιμή 1 (σε απόλυτη τιμή) σημαίνει ότι όλα τα σημεία δεδομένων ταιριάζουν απόλυτα σε ευθεία γραμμή εν αντιθέσει με τη τιμή 0, όπου υποδηλώνεται ότι τα σημεία των δεδομένων δεν προσαρμόζονται καθόλου καλά σε ευθεία γραμμή. Για τιμές X (απόλυτη τιμή) στις οποίες ισχύει $1 > X > 0$ δείχνει ότι υπάρχει μία αυξανόμενη σχέση μεταξύ των μεταβλητών, δηλαδή η προσαρμογή των δεδομένων (στην ευθεία γραμμή) γίνεται όλο και καλύτερη (Howitt & Cramer, 2010).

Ο δείκτης r με τιμή 1 (απόλυτη τιμή) εξηγεί τη διακύμανση μεταξύ δύο μεταβλητών ορίζοντας ότι δεν υπάρχει διακύμανση σε κανένα σημείο των δεδομένων από τη γραμμή βέλτιστης προσαρμογής, ενώ αν ο δείκτης πάρει τιμή 0 τότε αποκαλύπτεται ότι δεν υπάρχει διακύμανση που να δικαιολογείται από τη ευθεία γραμμή, αφού η προσαρμογή των σημείων των δεδομένων είναι απλώς τυχαία. (Howitt & Cramer, 2010)

Ο συντελεστής συσχέτισης προκύπτει από ένα δείγμα στο οποίο για τους συμμετέχοντες ισχύει ότι υπάρχουν τουλάχιστον δύο διαθέσιμες μετρήσεις που προέρχονται από κλίμακα ίσων διαστημάτων ή κλίμακα ίσων λόγων. Παράλληλα θα πρέπει να ορίζεται η στατιστική συνθήκη ότι οι μετρήσεις βρίσκονται σε ευθύγραμμη μεταξύ τους σχέση. Οι δύο βασικότερες στατιστικές παραδοχές (προϋποθέσεις) είναι:

- 1) Η κανονικότητα των κατανομών του πληθυσμού, από τις οποίες προέρχονται οι κατανομές του δείγματος
- 2) Η καταλληλότητα της μετρικής κλίμακας από τη οποία προέρχονται οι τιμές για τις οποίες υπολογίζεται η συνάφεια (Μυλωνάς, 2012).

Η συνάρτηση υπολογισμού του δείκτη συνάφειας στηρίζεται στη συνάρτηση υπολογισμού της τυπικής απόκλισης s και αναφέρεται σε διαδικασίες υπολογισμού στατιστικών δεικτών για το ερευνητικό δείγμα. Πάνω σε αυτή τη διαδικασία υπολογισμού απαιτούνται οι αρχικές μετρήσεις (για δύο μεταβλητές) καθώς και οι μέσοι όροι, οι τυπικές αποκλίσεις και το συνολικό άθροισμα των γινομένων των μετρήσεων αυτών, για ένα ερευνητικό δείγμα τουλάχιστον 30 περιπτώσεων (ατόμων). Οι δύο μετρήσεις X και Y προκύπτουν από τους ίδιους τους συμμετέχοντες και είναι ζεύγη αριθμών (Μυλωνάς, 2012).

$$s = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}} = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \bar{X}^2}$$

$$r = \frac{\frac{\sum (XY)}{N} - \frac{(\bar{X})(\bar{Y})}{N}}{s_X s_Y}$$

Εξίσωση 1 Τυπική απόκλιση s και συντελεστής r (Pearson)

Τέλος ο συντελεστής λαμβάνει τιμές όπως είπαμε από -1 έως 1 ($-1 \leq r \leq 1$) και αναλόγως των τιμών που παίρνει θεωρούμε τα εξής:

- 1) -1 έως -0,5 θεωρούμε ότι είναι υψηλός αρνητικός συντελεστής συσχέτισης
- 2) -0,5 έως -0,2: θεωρούμε ότι είναι χαμηλός αρνητικός συντελεστής συσχέτισης
- 3) -0,2 έως 0,2: θεωρούμε ότι ο συντελεστής συσχέτισης είναι μηδενικός
- 4) 0,2 έως 0,5: θεωρούμε ότι είναι χαμηλός θετικός συντελεστής συσχέτισης
- 5) 0,5 έως 1: θεωρούμε ότι είναι υψηλός θετικός συντελεστής συσχέτισης

Άρα μπορούμε να πούμε όταν ο συντελεστής είναι κοντά στο μηδέν δεν υπάρχει συσχέτιση, ενώ όταν δεν είναι μηδενικός υπάρχει συσχέτιση (Λουκάς, 2003).

5.2.1.5 Συντελεστής Φ (Fisher)

Πολλές φορές χρειάζεται να υπολογίσουμε τη συνάφεια μεταξύ δύο διχοτομικών μεταβλητών, είτε ποσοτικών είτε ποιοτικών είτε συνδυασμό αυτών. Τα στοιχεία αυτών είναι κωδικοποιημένα με 0 και 1 (συνήθως). Για να υπολογίσουμε και να συσχετίσουμε τα δεδομένα σχηματίζουμε έναν πίνακα συνδυαστικών συχνοτήτων με δύο στήλες και δύο σειρές. Αυτός ο πίνακας αποτελεί των συνδυασμό των 0 και 1 των δυο δίτιμων (0 και 1) μεταβλητών. Με αυτή τη διαδικασία καταλήγουμε σε τέσσερεις συνδυασμούς $\alpha=(0,0)$, $\beta=(0,1)$, $\gamma=(1,0)$ και $\delta=(1,1)$. Η συνάρτηση που μας δίνει τον συντελεστή είναι:

$$\Phi = \frac{\alpha\delta - \beta\gamma}{\sqrt{(\alpha + \gamma)(\beta + \delta)(\alpha + \beta)(\gamma + \delta)}}$$

Εξίσωση 2 . Συντελεστής Φ

Η διαδικασία χ^2 υπολογίζει και το έλεγχο ακρίβειας του Fisher, για πίνακες 2 X 2, όταν ένα ή περισσότερα από τέσσερα κελιά έχουν αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του πέντε (Howitt & Cramer, 2010, σ. 170). Εν κατακλείδι μπορούμε να πούμε και εδώ (όπως στο συντελεστή Pearson) ότι όταν ο συντελεστής είναι κοντά στο μηδέν δεν υπάρχει συσχέτιση, ενώ όταν δεν είναι μηδενικός υπάρχει συσχέτιση, με την τέλεια συσχέτιση να παρατηρείται στις τιμές 1 και -1 (απόλυτη τιμή 1) (Λουκάς, 2003).

5.2.1.6 Τυπικό σφάλμα

Αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της μεταβλητότητας των μέσων τιμών των δειγμάτων του πληθυσμού. Στην πραγματικότητα είναι η τυπική απόκλιση, η οποία εφαρμόζεται στους μέσους όρους και όχι στις παρατηρήσεις. Ειδικότερα μπορούμε να πούμε ότι το τυπικό σφάλμα είναι η μέση διαφορά των μέσων τιμών των δειγμάτων από το μέσο όρο του πληθυσμού. (Howitt & Cramer, 2010, σ. 135)

5.2.1.7 Διάστημα εμπιστοσύνης

Είναι ένα διάστημα τιμών στο οποίο είναι πιθανό να βρίσκονται, τα προς εξέταση χαρακτηριστικά του πληθυσμού. Το διάστημα αυτού εκφράζει μία τιμή που βρίσκεται μεταξύ δύο ορίων. Το πιο συνηθισμένο είναι αυτό που έχει επίπεδο εμπιστοσύνης 95%, δηλαδή πρόκειται για ένα διάστημα ανάμεσα στην μεγαλύτερη και τη μικρότερη τιμή το οποίο αποκλίνει κατά 5% συνολικά και ισομερώς σε κάθε κατεύθυνση (μικρότερη και μεγαλύτερη). Άρα το 95% περιλαμβάνει το 95% των πιθανών τιμών προς εξέταση του πληθυσμού της κατανομής (Howitt & Cramer, 2010).

5.2.2 T-Test

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα αναφερθούμε στους στατιστικούς ελέγχους που αφορούν τη σύγκριση μέσων τιμών. Το T-Test χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της μέσης τιμής του δείγματος σε σχέση με μία άλλη μέση τιμή, η οποία μπορεί να είναι συγκεκριμένη ή να προέρχεται από άλλο δείγμα. Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο έλεγχος αυτός γίνεται για να εκτιμήσουμε τη στατιστική σημαντικότητα της διαφοράς των μέσων όρων δύο συνόλων παρατηρήσεων, δίνοντας μας έτσι την δυνατότητα να απαντήσουμε στο ερώτημα, αν η μέση τιμή ενός συνόλου διαφέρει από μία άλλη μέση τιμή (υποθετική ή συνόλου). Στο πλαίσιο αυτό θα αναφερθούμε σε τρεις περιπτώσεις:

- 1) Έλεγχος και σύγκριση μέσης τιμής με συγκεκριμένη υποθετική μέση τιμή
- 2) Σύγκριση δύο εξαρτημένων δειγμάτων
- 3) Σύγκριση δύο ανεξάρτητων δειγμάτων (Συμεωνάκη, 2015)

5.2.2.1 Έλεγχος και σύγκριση μέσης τιμής με συγκεκριμένη υποθετική μέση τιμή

Αυτό το είδος σύγκρισης χρησιμοποιείται για πραγματοποιηθεί ο έλεγχος της μέσης τιμής του δείγματος με μία συγκεκριμένη τιμή ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα η διαδικασία του ελέγχου μας αποκαλύπτει εάν η μέση τιμή του πληθυσμού (από τον οποίο προέρχεται το δείγμα) διαφέρει από μία προσδιορισμένη υποθετική (ερευνητική) μέση τιμή (Συμεωνάκη, 2015).

Ο έλεγχος αυτός ελέγχει τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ της μέσης τιμής του δείγματος και μίας γνωστής (υποθετικής) τιμής. Επίσης παράγεται ένας πίνακας περιγραφικής στατιστικής για κάθε ελεγχόμενη μεταβλητή. Βασικές προϋποθέσεις για τη εκτέλεση του T-Test είναι ότι η μεταβλητή πρέπει να είναι ποσοτική, τα δεδομένα προέρχονται από πληθυσμό που ακολουθεί κανονική κατανομή και το δείγμα έχει επιλεγεί τυχαία από τον πληθυσμό.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω ορίζεται η μηδενική υπόθεση H_0 και η εναλλακτική υπόθεση H_1 , όπου ισχύουν τα παρακάτω:

H_0 : ($\mu = \mu_1$) η μέση τιμή του δείγματος (μ) είναι ίση με την υποθετική μέση τιμή (μ_1)

H_1 : ($\mu \neq \mu_1$) η μέση τιμή του δείγματος (μ) είναι διάφορη με την υποθετική μέση τιμή (μ_1) (Συμεωνάκη, 2015).

5.2.2.2 Σύγκριση δύο εξαρτημένων δειγμάτων

Ο έλεγχος T-Test για εξαρτημένα δείγματα εξακριβώνει αν η τιμή του μέσου όρου μίας ομάδας παρατηρήσεων είναι στατιστικά σημαντικά διαφορετική από το μέσο όρο της άλλης ομάδας. Βέβαια τα δύο σύνολα παρατηρήσεων πρέπει να είναι συσχετισμένα μεταξύ τους. Για να υπολογίσουμε τη μεταβλητότητα των δεδομένων, εκτιμώντας πόσο πιθανές είναι οι διαφορές μεταξύ των δύο μέσων τιμών, χρησιμοποιούμε τη μηδενική υπόθεση H_0 . Σύμφωνα με αυτή η μέση τιμή του δείγματος των παρατηρήσεων δεν διαφέρει από τη μέση τιμή του άλλου δείγματος παρατηρήσεων.

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

Αν οι δύο μέσες τιμές είναι διαφορετικές τότε απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση και δεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση, κατά την οποία μας ορίζει ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο μέσων όρων, η οποία δεν οφείλεται σε τυχειότητα.

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

Ο συγκεκριμένος έλεγχος εξαρτημένων δειγμάτων χρησιμοποιείται σε δύο (κατά βάση) περιπτώσεις. Η πρώτη ορίζεται όταν υπάρχει μία ομάδα συμμετεχόντων για την οποία έχουν πραγματοποιηθεί μετρήσεις δύο φορές, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Συνήθως χρησιμοποιείται η ίδια μέτρηση δύο ή περισσότερες φορές σε συσχετισμένες παρατηρήσεις. Στη δεύτερη περίπτωση οι συμμετέχοντες έχουν ταιριαστεί σε ζεύγη και ένα μέλος κάθε ζεύγους ανήκει στην πρώτη ομάδα και το άλλο στη δεύτερη ομάδα (συνήθως αυτό γίνεται στην τύχη). Τότε ο έλεγχος T-Test χρησιμοποιείται για την ανάλυση αυτών των δεδομένων, όπου πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα σύνολα των παρατηρήσεων είναι συσχετισμένα (όταν είναι ταιριασμένα σε ζεύγη). Αν δεν είναι συσχετισμένα τότε η διαδικασία ταιριάσματος δεν είναι αποτελεσματική, πιθανόν επειδή η μεταβλητή με βάση την οποία δημιουργήθηκαν τα ζεύγη δεν συσχετίζεται με την εξαρτημένη μεταβλητή (Howitt & Cramer, 2010, σ. 143).

Κατά τη διάρκεια υπολογισμού της ίδιας ποσότητας δύο φορές στο ίδιο δείγμα έχουμε έλεγχο της διακύμανσης των δεδομένων. Η διακύμανση αυτή (εξαρτημένης μεταβλητής) μπορεί να οφείλεται σε δύο περιπτώσεις, λόγω της διαφοράς μεταξύ δύο μέσων τιμών ή λόγω μη ελεγχόμενων παραγόντων (διακύμανση σφάλματος). Πάνω σε αυτό μπορούμε να πούμε ότι η διακύμανση σφάλματος μπορεί να εξαλειφτεί επειδή οι μετρήσεις έχουν πραγματοποιηθεί δύο φορές σε μία ομάδα συμμετεχόντων (Howitt & Cramer, 2010, σ. 142).

Όπως είπαμε δύο ομάδες παρατηρήσεων, για την ίδια εξαρτημένη μεταβλητή, μετριοούνται σε δύο (ή περισσότερες) χρονικές στιγμές. Για να είναι αποτελεσματικός ο έλεγχος απαιτείται να έχουμε κανονική κατανομή. Επίσης αν οι δύο μετρήσεις δεν είναι συσχετισμένες δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον παραπάνω έλεγχο για εξαρτημένα δείγματα, επειδή θα μειωθεί η πιθανότητα να πάρουμε σημαντικές διαφορές στις μέσες τιμές των παρατηρήσεων. Όταν υπάρχει μηδενική συσχέτιση

πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τον έλεγχο T-Test για ανεξάρτητα δείγματα, όπως θα δούμε και στο παρακάτω υποκεφάλαιο. (Howitt & Cramer, 2010, σ.144)

5.2.2.3 Σύγκριση δύο ανεξάρτητων δειγμάτων

Τον έλεγχο T-Test για ανεξάρτητα δείγματα τον χρησιμοποιούμε για να υπολογίσουμε αν οι μέσες τιμές δύο ομάδων παρατηρήσεων διαφέρουν σημαντικά η μία από τη άλλη. Η διαφορά μεταξύ των δύο δειγμάτων θεωρείται στατιστικά σημαντική όταν είναι τέτοια, ώστε να είναι απίθανο να οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες της δειγματοληψίας. Η μεταβλητότητα των δεδομένων χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της πιθανότητας εμφάνισης της διαφοράς των δύο μέσων τιμών. Ο έλεγχος αυτός απαιτείται να χρησιμοποιηθεί για τη σύγκριση δύο συνόλων παρατηρήσεων που προέρχονται από δύο διαφορετικά δείγματα περιπτώσεων. (Howitt & Cramer, 2010)

Ο έλεγχος ανεξάρτητων δειγμάτων δεν πρέπει να χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να συγκρίνουμε τρεις (ή περισσότερες) ομάδες συμμετεχόντων. Επίσης δεν μπορούμε να υπολογίσουμε κάποια στατιστική διαφορά εάν οι παρατηρήσεις δεν είναι υπολογισμένες σε μία κλίμακα μέτρησης ίσων διαστάσεων. Παράλληλα με αυτό τα σύνολα των παρατηρήσεων απαιτείται να μην προέρχονται από μία ομάδα συμμετεχόντων (αν συμβαίνει αυτό χρησιμοποιούμε την σύγκριση εξαρτημένων δειγμάτων). Τέλος πρέπει να έχουμε μία μοναδικά αριθμητική μεταβλητή και δύο διαφορετικές ομάδες παρατηρήσεων (Howitt & Cramer, 2010).

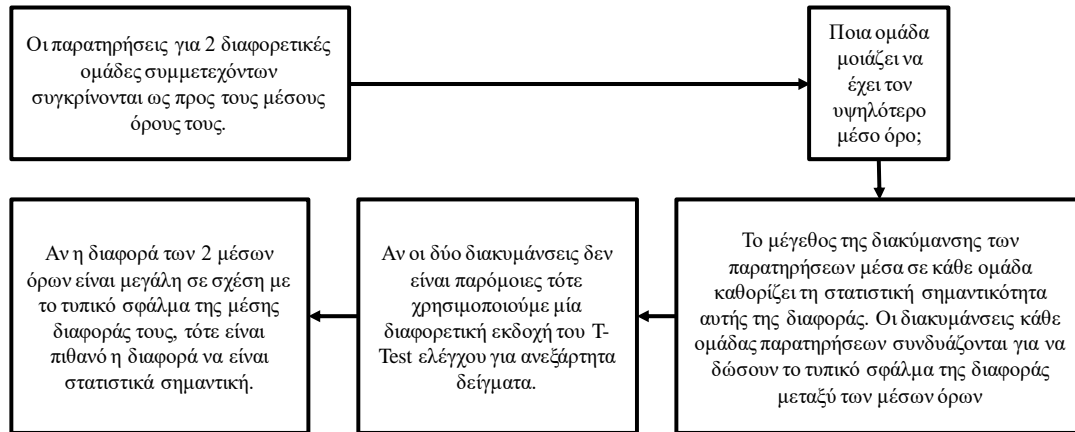
Όπως και στον προηγούμενο έλεγχο (εξαρτημένων δειγμάτων) έτσι και εδώ για να μπορέσουμε να υπολογίσουμε τη μεταβλητότητα των δεδομένων απαιτείται να εκτιμήσουμε τις διαφορές μεταξύ των δύο μέσων τιμών, χρησιμοποιώντας τη μηδενική υπόθεση H_0 . Σύμφωνα με αυτό η μέση τιμή του δείγματος των παρατηρήσεων δεν διαφέρει από τη μέση τιμή του άλλου δείγματος παρατηρήσεων.

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

Αν οι δύο μέσες τιμές είναι διαφορετικές τότε δεν δεχόμαστε την H_0 και δεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση, κατά την οποία ορίζεται ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο μέσων τιμών. (Howitt & Cramer, 2010)

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

Παρακάτω θα δούμε συνοπτικά ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για τον έλεγχο T-Test των ανεξάρτητων δειγμάτων

Εικόνα 65 Διαδικασία ελέγχου T- Test ανεξάρτητων δειγμάτων (Πηγή Howitt & Cramer, 2010, σ. 150)

5.2.3 Έλεγχος χ^2 : Διαφορές μεταξύ δειγμάτων με δεδομένα συχνότητας

Το χ^2 αποτελεί ένα στατιστικό έλεγχο, ο οποίος χρησιμοποιείται σε δεδομένα που αποτελούνται μόνο από ονομαστικές (κατηγορικές) μεταβλητές. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί με μία ονομαστική μεταβλητή, η πιο συχνή χρήση πραγματοποιείται σε δύο τέτοιες μεταβλητές. Η βασική αρχή του ελέγχου χ^2 είναι η σύγκριση των συχνοτήτων των περιπτώσεων των συμμετεχόντων στο δείγμα. Οι συχνότητες αυτές είναι πιθανό να περιέχονται στον πληθυσμό, από τον οποίο προέρχεται το δείγμα.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία πραγματοποιείται ο έλεγχος ενός δείγματος, η κατανομή του πληθυσμού συνήθως βασίζεται σε κάποιο γνωστό πληθυσμό (π.χ. εθνικά στατιστικά στοιχεία) ή σε κάποια θεωρητική κατανομή (π.χ. κατανομή στο δείγμα της ρίψης ενός νομίσματος). Βέβαια οι περιπτώσεις που επιλέγει ο ερευνητής να εφαρμόσει τον παραπάνω έλεγχο σε ένα δείγμα είναι πολύ λίγες. Το συνηθέστερο είναι να χρησιμοποιείται σε δύο δείγματα, όπου η κατανομή του πληθυσμού εκτιμάται από τα διαθέσιμα δεδομένα (Howitt & Cramer, 2010).

Ειδικότερα ο έλεγχος χ^2 μας επιτρέπει να βρούμε πόσο πιθανόν είναι οι δύο μεταβλητές να συσχετίζονται. Βασίζεται στην σύγκριση των παρατηρούμενων τιμών ενός πίνακα σε σχέση με αυτό που θα περιμέναμε να δούμε αν οι δύο κατανομές ήταν τελείως ανεξάρτητες.

Αυτό μπορεί να εκφραστεί ως η μηδενική υπόθεση H_0 : «δεν υπάρχει καμιά σχέση μεταξύ των μεταβλητών». Το οποίο σημαίνει ότι οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες, δηλαδή η μία μεταβλητή δεν σχετίζεται με την άλλη. Στην δεύτερη υπόθεση έχουμε ότι H_1 : «υπάρχει σχέση μεταξύ των μεταβλητών», από αυτό συνεπάγεται ότι υπάρχει κάποιου είδους σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών (Saunders., Lewis, Thornhill, 2009).

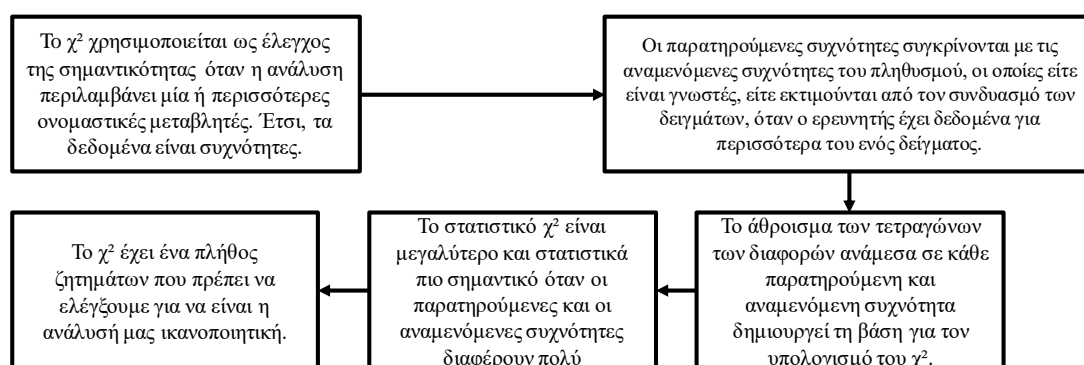
Στον έλεγχο χ^2 χρησιμοποιούνται πίνακες συνάφειας, στους οποίους καταγράφονται οι παρατηρούμενοι αριθμοί των επιμέρους κατηγοριών. Ειδικότερα μπορούμε να αναφέρουμε (προς επεξήγηση αυτών των πινάκων) ότι τα μέλη ενός πληθυσμού ταξινομούνται βάσει των τιμών των μεταβλητών (θεωρούμε δύο μεταβλητές σε $r \times k$ κατηγορίες). Τα δεδομένα έχουν την μορφή συχνοτήτων και συνιστούν ένα πίνακα με r γραμμές και k στήλες. Οι r γραμμές αντιστοιχούν στις κατηγορίες (ή τιμές μίας μεταβλητής) και οι k στήλες στις κατηγορίες (ή τις τιμές της άλλης μεταβλητής). Συμβολίζουμε με n_{ij} την παρατηρηθείσα συχνότητα για την κατηγορία που αντιστοιχεί στην γραμμή i ($i=1,2,3\dots r$) και στην στήλη j ($j=1,2,3\dots k$). Επίσης συμβολίζουμε με n_i το σύνολο των συχνοτήτων της γραμμής i και με n_j αυτό της στήλης j . Ο παρακάτω πίνακας αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των πινάκων συνάφειας ($r \times k$) (Λουκάς, 2003).

n_{11}	n_{12}	...	n_{1k}	n_1
n_{21}	n_{22}	...	n_{2k}	n_2
...	...	...	...	...
n_{r1}	n_{r2}	...	n_{rk}	n_r
n_1	n_2	...	n_k	n

Πίνακας 31 Πίνακας Συνάφειας (Πηγή: Λουκάς, 2003)

Συνήθως είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα αρκετά μεγάλο πλήθος συμμετεχόντων για να χρησιμοποιήσουμε κατάλληλα το χ^2 . Στην περίπτωση όμως που το δείγμα είναι μικρό ο έλεγχος καθίσταται (πολλές φορές) αναξιόπιστος. Συνήθως αν έχουμε περισσότερο από 20% των αναμενόμενων συχνοτήτων με τιμή μικρότερη του πέντε, τότε δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το χ^2 . Στην περίπτωση που έχουμε ένα πίνακα 2 x 2, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το έλεγχο ακριβείας του Fisher. Αλλιώς απαιτείται αναδιάταξη του πίνακα συνάφειας κατά κάποιον τρόπο. (Howitt & Cramer, 2010)

Τέλος θα παραθέσουμε ένα μεθοδολογικό πλαίσιο στο οποίο αναπαρίσταται η διαδικασία ελέγχου χ^2 , κατά την οποία παρουσιάζεται η ανάλυση και η σύγκριση των συχνοτήτων πληθυσμού. . (Howitt & Cramer, 2010)

Εικόνα 66 . Διαδικασία ελέγχου χ^2 (Πηγή: Howitt & Cramer, 2010, σ. 162)

5.2.4 Παλινδρόμηση

Η παλινδρόμηση χρησιμοποιείται για να εκτιμήσει τη ύπαρξη σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών. Η διαδικασία αυτή περιγράφει τα χαρακτηριστικά της ευθείας γραμμής. Για να γίνει αυτό πρέπει να γνωρίζουμε για τη γραμμή βέλτιστης προσαρμογής σε ποιο σημείο τέμνει τον κατακόρυφο άξονα του διαγράμματος διασποράς και ποια είναι η κλίση της. Στην παλινδρόμηση εξαρτημένη μεταβλητή ορίζεται αυτή που θέλουμε να προβλέψουμε, αυτή είναι γνωστή και ως «μεταβλητή κριτηρίου» (Howitt & Cramer, 2010, σ.123). Η μεταβλητή που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε την πρόβλεψη είναι γνωστή ως ανεξάρτητη (ή μεταβλητή πρόβλεψης).

Η τεχνική της παλινδρόμησης εκφράζει τις σχέσεις συναρτήσεων των αρχικών μονάδων μέτρησης των μεταβλητών. Σε αυτό το πλαίσιο η σχέση των μεταβλητών εκφράζεται μαθηματικά με την κλίση της ευθείας βέλτιστης προσαρμογής, όπως είπαμε και παραπάνω χρειαζόμαστε (ώστε να προσδιορίσουμε την σχέση των μεταβλητών) την τιμή της κλίσης και την τιμή του σημείου τομής με τον κατακόρυφο άξονα. Για να το κατανοήσουμε πλήρως παραθέτουμε τον ακόλουθο τύπο:

$$\text{Προβλεπόμενη τιμή (Y)} = \alpha + \beta X$$

όπου το β εκφράζει την κλίση της γραμμής παλινδρόμησης, το X είναι μία συγκεκριμένη τιμή του άξονα x από την οποία γίνεται πρόβλεψη για την τιμή στον άξονα y (δηλαδή από την μεταβλητή X οδηγούμαστε στην μεταβλητή Y) και το α είναι ένας σταθερός όρος ($Y=\alpha$, για $X=0$) (Howitt & Cramer, 2010). Το β υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$\beta = \frac{\sum (x_i - \bar{X})(y_i - \bar{Y})}{\sum (x_i - \bar{X})^2}$$

Εξίσωση 3 Κλίση της γραμμής παλινδρόμησης

5.2.4.1 Βηματική πολλαπλή παλινδρόμηση (Stepwise)

Η βηματική παλινδρόμηση αποτελεί έναν εύκολο τρόπο επιλογής ανεξάρτητων μεταβλητών (μεταβλητές πρόβλεψης) για μία συγκεκριμένη εξαρτημένη μεταβλητή (μεταβλητή κριτηρίου) με βάση στατιστικά κριτήρια. Ειδικότερα μπορούμε να πούμε ότι η διαδικασία αυτή προσδιορίζει ποια ανεξάρτητη μεταβλητή αποτελεί τη βέλτιστη μεταβλητή πρόβλεψης (Howitt & Cramer, 2010).

Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται για να βρούμε τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό ανεξάρτητων μεταβλητών, οι οποίοι είναι σημαντικοί ώστε να εξηγήσουν τη διακύμανση της εξαρτημένης μεταβλητής. Δηλαδή αναφερόμαστε στο ποσοστό της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής για το οποίο συγκεκριμένες ανεξάρτητες μεταβλητές είναι υπεύθυνες για αυτό. Έτσι η διαδικασία της βηματικής παλινδρόμησης μας επιτρέπει να εξετάσουμε ποιες από τις ανεξάρτητες μεταβλητές είναι υπεύθυνες για το μεγαλύτερο μέρος της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής (Howitt & Cramer, 2010).

Σημαντικό είναι η εξαρτημένη μεταβλητή να είναι συνεχής, αριθμητική και να έχει κανονική κατανομή, αν είναι δίτιμη τότε χρησιμοποιούμε τη διωνυμική λογιστική παλινδρόμηση και εάν μιλάμε για πολυωνυμική μεταβλητή κριτηρίου τότε χρησιμοποιούμε την πολυωνυμική λογιστική παλινδρόμηση (Howitt & Cramer, 2010).

Η συγκεκριμένη μέθοδος αποτελείται κατά βάση από δύο βασικά βήματα. Στο πρώτο προσδιορίζεται η ανεξάρτητη μεταβλητή που έχει το μεγαλύτερο συντελεστή συσχέτισης με την εξαρτημένη μεταβλητή. Για να προχωρήσουμε στο επόμενο βήμα θα πρέπει η τιμή του παρατηρούμενου επίπεδου σημαντικότητας να είναι μικρότερη από κάποιο καθορισμένο επίπεδο σημαντικότητας (συνήθως 0,05). Στο δεύτερο βήμα εξετάζουμε να υπάρχει ένα μοντέλο κατάλληλο για το πρόβλημα αναφοράς. Για κάθε ένα από τα μοντέλα αυτά (που περιέχει τη μεταβλητή που είχε επιλεγεί στο πρώτο βήμα) ελέγχεται η μηδενική υπόθεση έναντι της εναλλακτικής της (Μυλωνάς, 2012).

$$H_0 : \beta_i = 0$$

$$H_1 : \beta_i \neq 0$$

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας συνεχίζουμε και αναζητούμε κατά πόσο κάποια από τις υπόλοιπες μεταβλητές παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά εκείνα ώστε να συμπεριληφθεί στο μοντέλο. Εάν σε οποιονδήποτε από τους ελέγχους αυτούς, διαπιστώσουμε ότι η αντίστοιχη μεταβλητή δεν είναι πλέον στατιστικά σημαντική διαγράφουμε τη μεταβλητή αυτή από το μοντέλο. Η μέθοδος αυτή τελειώνει όταν τελειώσουν και οι μεταβλητές που εξετάζουμε (Μυλωνάς, 2012).

Γενικά η διαδικασία βηματικής παλινδρόμησης διαφέρει από τις άλλες μεθόδους γιατί κάθε φορά που προστίθεται μία νέα μεταβλητή στο μοντέλο γίνονται οι έλεγχοι των υποθέσεων:

$$H_0 : \beta_i = 0$$

$$H_1 : \beta_i \neq 0$$

για όλες τις μεταβλητές που έχουν ήδη περιληφθεί στο μοντέλο (όπως αναφέραμε και παραπάνω) (Μυλωνάς, 2012).

5.2.5 Έτος Βάσης

Σύμφωνα με την ενότητα «Statics Explained» της EUROSTAT (statistics-explained, 2021) ο δείκτης του έτους βάσης περιγράφει την εξέλιξη ενός αριθμού διαχρονικά και δεν παρουσιάζεται από κάποια μονάδα μέτρησης. Ο δείκτης εκφράζει απλώς τη μεταβολή ενός αριθμού από μία χρονική στιγμή σε μία άλλη. Για λόγους απλούστευσης, η τιμή αναφοράς αναφέρεται σε ένα δεδομένο έτος (έτος βάσης) και συγκρίνει τα άλλα έτη με αυτό.

5.3 Έλεγχοι σημαντικότητας ερευνητικών ερωτημάτων με χρήση του SPSS

Στο περιεχόμενο του παρακάτω υποκεφαλαίου θα αναλυθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που προσδιορίστηκαν, στα προηγούμενα κεφάλαια, μέσω στατιστικών ελέγχων του λογισμικού SPSS. Μέσα από αυτή τη στατιστική διαδικασία θα γίνει προσπάθεια να καθοριστούν τα σημεία επίδρασης των μεταβλητών, ανά περίπτωση. Η ανάλυση περιλαμβάνει συγκεκριμένα case studies (παραδείγματα) που ανταποκρίνονται στα εξεταζόμενα ερωτήματα. Τα δεδομένα θα προέρχονται από ελεύθερες βάσεις δεδομένων της UNHCR, της EUROSTAT και των UN.

5.3.1 Επίδραση των ένοπλων συγκρούσεων στην μετανάστευση

Σε αυτό το ερώτημα θα χρησιμοποιηθεί ο έλεγχος χ^2 σε δεδομένα που σχετίζονται με τους εμφυλίους πολέμους της Λιβύης και της Υεμένης. Τα δεδομένα αυτά εξήχθησαν από τη βάση δεδομένων της UNHCR (UNHCR,2020) και αφορούν τον αριθμό των προσφύγων ανά έτος (από το 2000 έως το 2018).

Για να ορίσουμε τις μεταβλητές χρησιμοποιήσαμε βιβλιογραφικές πηγές (UNHCR/ FACT SHEET/Yemen-Libya/2019) ώστε να προσδιορίσουμε το πότε ξεκίνησαν οι πόλεμοι καθώς και το στατιστικό μέγεθος του έτους βάσης.

Στην ανάλυσή μας θα χρησιμοποιήσουμε τον δείκτη του έτους βάσης, όπου όπως έχουμε αναφέρει παρουσιάζει την εξέλιξη ενός αριθμού διαχρονικά και δεν εκφράζεται σε κάποια μονάδα μέτρησης (statistics-explained, 2021). Στα συγκεκριμένα παράδειγμα ορίστηκε ως έτος βάσης η έναρξη των εμφυλίων πολέμων.

Για την Λιβύη είναι το 2011 και για την Υεμένη είναι το 2015. Σύμφωνα με αυτό ορίζουμε την δίτιμη ονομαστική μεταβλητή A1: «αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης» όπου λαμβάνει τιμές «1» ή «0». Το «1» το έχει εάν ο αριθμός των προσφύγων (σύμφωνα με την UNHCR) είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (αντίστοιχα) ενώ την τιμή «0» όταν είναι μικρότερος.

Επίσης η δεύτερη μεταβλητή A2 είναι και αυτή δίτιμη και ονομαστική και αναφέρεται ως: «κατάσταση πόλεμος/ειρήνη», όπου όπως μπορούμε να αντιληφθούμε αναφέρεται στην κατάσταση που επικρατεί στις χώρες αναφοράς. Πιο συγκεκριμένα λαμβάνει τιμή «1» εάν υφίσταται πόλεμος και την τιμή «0» εάν έχουμε ειρήνη (σύμφωνα πάντα με τα βιβλιογραφικά δεδομένα)

Αριθμός Προσφύγων και κατάσταση πολέμου/ειρήνης στην Υεμένη					
A/A	Έτος	Αριθμός Προσφύγων σύμφωνα με UNHCR	Αριθμός προσφύγων σε σχέση με το έτος βάσης (έναρξη πολέμου)	Κατάσταση πολέμου/ειρήνης	Περιγραφή
1	2000	2.104	0	0	Ειρήνη
2	2001	1.976	0	0	Ειρήνη
3	2002	1.595	0	0	Ειρήνη
4	2003	1.588	0	0	Ειρήνη
5	2004	1.599	0	0	Ειρήνη
6	2005	1.322	0	0	Ειρήνη
7	2006	1.364	0	0	Ειρήνη
8	2007	1.622	0	0	Ειρήνη
9	2008	1.765	0	0	Ειρήνη
10	2009	1.928	0	0	Ειρήνη
11	2010	2.070	0	0	Ειρήνη
12	2011	2.321	0	0	Ειρήνη
13	2012	2.582	0	0	Ειρήνη
14	2013	2.413	0	0	Ειρήνη
15	2014	2.623	0	0	Ειρήνη
16	2015	15.901	1	1	Πόλεμος
17	2016	18.427	1	1	Πόλεμος
18	2017	23.555	1	1	Πόλεμος
19	2018	31.145	1	1	Πόλεμος

Πίνακας 32 Αριθμός Προσφύγων και κατάσταση πολέμου/ειρήνης στην Υεμένη

Αριθμός Προσφύγων και κατάσταση πολέμου/ειρήνης στη Λιβύη					
A/A	Έτος	Αριθμός Προσφύγων σύμφωνα με UNHCR	Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων το έτος έναρξης του πολέμου	Κατάσταση πολέμου/ειρήνης	Περιγραφή
1	2000	603	0	0	Ειρήνη
2	2001	877	0	0	Ειρήνη
3	2002	1.443	0	0	Ειρήνη
4	2003	1.553	0	0	Ειρήνη
5	2004	1.696	0	0	Ειρήνη
6	2005	1.556	0	0	Ειρήνη
7	2006	1.557	0	0	Ειρήνη
8	2007	1.939	0	0	Ειρήνη
9	2008	2.068	0	0	Ειρήνη
10	2009	2.189	0	0	Ειρήνη
11	2010	2.297	0	0	Ειρήνη
12	2011	4.372	1	1	Πόλεμος
13	2012	5.234	1	1	Πόλεμος
14	2013	3.298	0	1	Πόλεμος
15	2014	4.187	0	1	Πόλεμος
16	2015	6.077	1	1	Πόλεμος
17	2016	8.831	1	1	Πόλεμος
18	2017	11.205	1	1	Πόλεμος
19	2018	13.868	1	1	Πόλεμος

Πίνακας 33 Αριθμός Προσφύγων και κατάσταση πολέμου/ειρήνης στην Λιβύη

Με βάση τα προαναφερόμενα εισάγαμε τα δεδομένα στο SPSS και εκτελέσαμε έλεγχο χ^2 και εξάγαμε τα παρακάτω αποτελέσματα:

CRUSSTABS

TABLES=A1 BY A2

FORMAT=AVALUE TABLES PIVOT

STATISTICS=CHISO PHI

CELLS=COUNT ROW COLUMN TOTAL EXPECTED.

		Εγκυρές		Υποθέσεις		Σύνολο	
		N	Ποσοστά	N	Ποσοστά	N	Ποσοστά
Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (έναρξη πολέμου) x Κατάσταση πολέμου/ειρήνη		19	100.0%	0	.0%	19	100.0%

Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (έναρξη πολέμου) x Κατάσταση πολέμου/ειρήνη

Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (έναρξη πολέμου)		Κατάσταση πολέμου/ειρήνη		Σύνολο	
		Ειρήνη	Πόλεμος	Ειρήνη	Πόλεμος
Μικρότερος	Μετρητής	15	0	15	
	Αναμένεται	11.84	3.16	.79	
	Στήλη %	100.0%	.0%	100.0%	
	Στήλη %	100.0%	.0%	78.9%	
	Σύνολο %	78.9%	.0%	78.9%	
	Μετρητής	0	.4	.4	
Μεγαλύτερος	Αναμένεται	3.16	.84	.21	
	Στήλη %	.0%	100.0%	100.0%	
	Στήλη %	.0%	100.0%	21.1%	
	Σύνολο %	.0%	21.1%	21.1%	
	Μετρητής	15	4	19	
	Αναμένεται	78.9%	21.1%	100.0%	
Σύνολο	Στήλη %	100.0%	100.0%	100.0%	
	Στήλη %	100.0%	21.1%	100.0%	
	Σύνολο %	78.9%	21.1%	100.0%	

Χ-Τετράγωνο Τεστ

	Τιμή	BE	Ασυμπτ. Στ.Σημ. (2-κατ/νσης)	Επακριβής Στ.Σημ. (2-κατ/νσης)	Επακριβής Στ.Σημ. (1-κατ/νσης)
Pearson Χ-Τετράγωνο	19.00	1	.000		
Λόγος Πιθανότητας	19.56	1	.000		
Επακριβής Τεστ Fisher				.000	.000
Διόρθωση Συνέχιας	13.46	1	.000		
Γραμμική-επί-Γραμμική Συσχέτιση	18.00	1	.000		
N Εγκυρων Υποθέσεων	19				

Συμμετρικά Μέτρα

	Τιμή
Ονοματική επί Ονοματική	Phi
	1.00
N Εγκυρων Υποθέσεων	Cramer's V
	1.00
	19

Εικόνα 67 Αποτελέσματα ελέγχου χ^2 - Υεμένη

CROSSTABS

/TABLES=A1 BY A2

/FORMAT=AVALUE TABLES PIVOT

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT ROW COLUMN TOTAL EXPECTED.

Σύνοψη

		Υποθέσεις			
		Εγκυρες N Ποσοστά	Ελλειπούσες N Ποσοστά	Σύνολο N Ποσοστά	
Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (έναρξη πολέμου) x Κατάσταση πολέμου/ειρήνη		19 100.0%	0 ,0%	19 100.0%	

Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (έναρξη πολέμου) x Κατάσταση πολέμου/ειρήνη

		Κατάσταση πολέμου/ειρήνη		Σύνολο	
		Ειρήνη	Πόλεμος		
Αριθμός προσφύγων σε σχέση με τον αριθμό των προσφύγων στο έτος βάσης (έναρξη πολέμου)	Μικρότερος	Μετρητής	11	2	13
		Αναμένεται	7.53	5.47	,68
		Σειρά %	84.6%	15.4%	100.0%
		Στήλη %	100.0%	25.0%	68.4%
		Σύνολο %	57.9%	10.5%	68.4%
	Μεγαλύτερος	Μετρητής	0	6	6
		Αναμένεται	3.47	2.53	,32
		Σειρά %	,0%	100.0%	100.0%
		Στήλη %	,0%	75.0%	31.6%
		Σύνολο %	,0%	31.6%	31.6%
Σύνολο	Μετρητής	11	8	19	
	Αναμένεται	,58	,42	1,00	
	Σειρά %	57.9%	42.1%	100.0%	
	Στήλη %	100.0%	100.0%	100.0%	
	Σύνολο %	57.9%	42.1%	100.0%	

X-Τετράγωνο Τεστ

	Τιμή	BE	Ασυμπτ. Στ.Σημ. (2-κατίνης)	Επακριβής Στ.Σημ. (2-κατίνης)	Επακριβής Στ.Σημ. (1-κατίνης)
Pearson Χ-Τετράγωνο	12.06	1		,001	
Λόγος Πιθανότητας	14.70	1		,000	
Επακριβής Τεστ Fisher					,001
Διόρθωση Συνέχειας	8.84	1		,003	
Γραμμική-επί-Γραμμική Συσχέτιση	11.42	1		,001	
N Εγκυρων Υποθέσεων	19				

Συμμετρικά Μέτρα

	Τιμή
Ονοματική επί Ονοματική Phi	,80
Cramer's V	,80
N Εγκυρων Υποθέσεων	19

Εικόνα 68 Αποτελέσματα ελέγχου χ^2 - Λιβύη

Όπως μπορούμε να δούμε και στα δύο αποτελέσματα το στατιστικό μέγεθος χ^2 είναι αρκετά μεγάλο (19,00 στη Υεμένη και 12,05 στην Λιβύη), επίσης το επίπεδο σημαντικότητας (p-value) είναι μικρότερο του 0,05, με βαθμούς ελευθερίας 1 και στα δύο παραδείγματα. Αυτό θα μπορούσε να μας δώσει ως αποτέλεσμα ότι μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση (H_0 : δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές) και να δεχτούμε την εναλλακτική (H_1 : υπάρχει στατιστική σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές). Δηλαδή να δεχτούμε ότι οι δύο μεταβλητές A1 και A2 στα δύο παραδείγματα, που αναφέρθηκαν παρουσιάζουν στατιστική σχέση. Αυτό όμως δεν μπορούμε να το ισχυριστούμε αφού οι αναμενόμενες τιμές είναι κατά ποσοστό 75% στην Υεμένη και 50% στη Λιβύη μικρότερες του 5. Έτσι συνεχίζουμε περαιτέρω την ανάλυση μας και χρησιμοποιούμε τον συντελεστή Fisher. Το συντελεστή αυτόν τον χρησιμοποιούμε σε πίνακες 2 X 2, όταν «ένα ή περισσότερα από τα τέσσερα κελιά έχουν αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5» (Howitt & Cramer, 2010, σ. 170).

Στο πρώτο παράδειγμα (Υεμένη) βλέπουμε ότι το επίπεδο σημαντικότητας για το συντελεστή Fisher είναι πολύ μικρό, πολύ κοντά στο μηδέν και ο συντελεστής αγγίζει την απόλυτη τιμή του 1. Άρα μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι υπάρχει μία

σημαντική εξάρτηση ανάμεσα στον αριθμό των προσφύγων και στις ένοπλες συγκρούσεις (κατάσταση πόλεμος).

Στο δεύτερο παράδειγμα (Λιβύη) βλέπουμε ότι το επίπεδο σημαντικότητας στον συντελεστή Fisher είναι 0,001 δηλαδή πολύ μικρότερο του 0,05. Παράλληλα παρατηρούμε ότι συντελεστής είναι της τάξης του 0,8 (πολύ μεγάλο). Άρα μπορούμε να πούμε με αρκετή αξιοπιστία (σύμφωνα με τα δεδομένα) ότι και εδώ έχουμε σημαντική εξάρτηση ανάμεσα στον αριθμό των προσφυγών και στις ένοπλες συγκρούσεις (κατάσταση πόλεμος).

Ως γενικό συμπέρασμα και δεχόμενοι ότι τα συγκεκριμένα παραδείγματα επιλέχθηκαν τυχαία (σε ένα πλήθος χωρών που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα του πολέμου) μπορούμε να πούμε ότι ο αριθμός των μετακινούμενων ανθρώπων, από τις χώρες μόνιμης κατοικίας, τους επηρεάζεται σημαντικά από τις ένοπλες συγκρούσεις.

5.3.2 Επίδραση της λήψης κατασταλτικών μέτρων, από τις κρατικές οντότητες, στο περιορισμό της μετακίνησης πληθυσμών

Σε αυτό το ζήτημα θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στατιστικά κατά πόσο τα κατασταλτικά μέτρα που μπορούν να λάβουν κάποιες χώρες επιδρούν στον περιορισμό της μετακίνησης των πληθυσμών στις επικράτειές τους. Τα παραδείγματα που θα αναλύσουμε θα αφορούν τις χώρες της Ελλάδας και της Ιταλίας σε χρόνο από το 2008 έως το 2018. Τα στοιχεία που θα εξάγουμε θα προέρχονται από ανοιχτές βάσεις δεδομένων της EUROSTAT και αναφέρονται στα στοιχεία απαγόρευσης εισόδου σε υπηκόους τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα (σε Ελλάδα και Ιταλία), στα στοιχεία επιστροφών ατόμων τρίτων χωρών και στα στοιχεία της μετανάστευσης σε αυτές τις χώρες (Eurostat, 2020).

Στην προσπάθειά μας θα ορίσουμε κάποιες μεταβλητές. Αυτές παρουσιάζονται παρακάτω:

- 1) B1: Year (αριθμητική, ημερομηνία), αναφέρεται στο χρονολογικό εύρος ελέγχου 2008-2018
- 2) B2: Immigration (αριθμητική, κλίμακα), αναφέρεται στον αριθμό των μεταναστών που εισήλθαν στις εξεταζόμενες χώρες.
- 3) B3: Returned (αριθμητική, κλίμακα), αναφέρεται στα άτομα τρίτων χωρών που με επίσημη διαταγή (της χώρας αναφοράς) επιστραφήκαν νόμιμα

4) B4: Rejected (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στις απαγορεύσεις εισόδου στα εξωτερικά σύνορα της Ελλάδας και Ιταλίας.

Ετος	Υπήκοοι τρίτων χωρών που τους απαγορεύθηκε η είσοδος στα εξωτερικά σύνορα (EUROSTAT)	Μετανάστευση (EUROSTAT)	Επιστροφές ατόμων τρίτων χωρών (EUROSTAT)
Ελλάδα			
2008	2055	66529	68565
2009	3000	58613	62850
2010	3805	60462	51785
2011	11160	60089	10585
2012	9415	58200	16650
2013	6995	57946	25465
2014	6445	59013	27055
2015	6890	64446	14390
2016	18145	116867	19055
2017	21175	112247	18060
2018	14295	119489	12465
Ιταλία			
2008	6405	534712	7140
2009	3700	442940	5315
2010	4215	458856	4890
2011	8635	385793	6180
2012	7350	350772	7365
2013	7370	307454	5860
2014	7005	277631	5310
2015	7425	280078	4670
2016	9715	300823	5715
2017	11260	343440	7045
2018	8245	332324	5615

Πίνακας 34 Άτομα που τους απαγορεύτηκε η είσοδος- Μετανάστευση- Επιστροφές Ατόμων (Ελλάδα- Ιταλία)
(Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Για τη στατιστική μας ανάλυση θα χρησιμοποιήσουμε τη μέθοδο της παλινδρόμησης στο SPSS. Για να βρούμε, πιο είναι το βέλτιστο μοντέλο που μπορεί να επιγράψει την κατάσταση των συγκεκριμένων παραδειγμάτων, θα ακολουθήσουμε τη διαδικασία της βηματικής πολλαπλής παλινδρόμησης.

Παράδειγμα για την Ελλάδα:

Αρχικά για το παράδειγμα της Ελλάδας ελέγχουμε κατά πόσο τα μοντέλα με εξαρτημένη μεταβλητή τη «B2» και ανεξάρτητες στο πρώτο τη «B3», στο δεύτερο τη «B4» και στο τρίτο και οι δύο «B4-B3» ανταποκρίνονται καλύτερα και εκφράζουν τη σχέση και την διακύμανση των ανεξάρτητων μεταβλητών με την εξαρτημένη. Τα αποτελέσματα του ελέγχου φαίνονται παρακάτω:

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.37 ^a	.14	.04	25540.16
2	.83 ^b	.70	.66	15201.65
3	.88 ^c	.78	.72	13803.27
a. Predictors: (Constant), Returned				
b. Predictors: (Constant), Rejected				
c. Predictors: (Constant), Returned, Rejected				

Πίνακας 35 Model Summary των μεταβλητών B2,B3,B4- Ελλάδα

Όπως μπορούμε να δούμε το μοντέλο που εκφράζει τη μεγαλύτερη συσχέτιση είναι το τρίτο με εξαρτημένη μεταβλητή τη «B2» και ανεξάρτητες τις «B3» & «B4». Παρατηρούμε ότι ο συντελεστής συσχέτισης είναι κοντά στην τιμή 0,88 και η διακύμανση της εξαρτημένης μεταβλητής (που οφείλεται στις δύο ανεξάρτητες μεταβλητές) βρίσκεται το 78%. Για αυτό το λόγο επιλέγουμε το παρακάτω μοντέλο και εκτελούμε την παλινδρόμηση.

$$\text{Immigration} = \alpha + \beta_1 * \text{Returned} + \beta_2 * \text{Rejected}$$

Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο τα αποτελέσματα του SPSS παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Coefficients^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
3	(Constant)	17522.78	16821.90	.00	1.04	.325
	Rejected	4.65	.97	.83	4.78	.001
	Returned	.49	.29	.40	1.71	.126
a. Dependent Variable: Immigration						

Πίνακας 36 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης- Ελλάδα

Από τα στοιχεία του πίνακα μπορούμε να εκφράσουμε την άποψη ότι η μεταβλητή «B4» είναι στατιστικά σημαντική για την εξαρτημένη μεταβλητή, αφού το p-value είναι πολύ μικρότερο του 0,05. Για την άλλη μεταβλητή «B3» βλέπουμε πως δεν έχουμε στατιστική σημαντικότητα ($0,126 > 0,05$). Επίσης εντοπίζουμε ότι ο συντελεστής συσχέτισης είναι περίπου 0,83 (για την «B4»). Αυτό μας δηλώνει θετική συσχέτιση μεταξύ «B2» και «B4». Άρα όταν η μεταβλητή που περιγράφει τις απαγορεύσεις αυξάνεται φαίνεται να αυξάνεται και η μεταβλητή που αναφέρεται στους μετανάστες. Το αποτέλεσμα αυτό θα λέγαμε πως δεν είναι λογικό, αφού θα περιμέναμε ότι η αύξηση των απαγορεύσεων να περιορίζει την μετανάστευση, παρόλα αυτά εντοπίζουμε το αντίθετο από τα στατιστικά στοιχεία (Eurostat, 2020). Άρα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα μέτρα που έλαβε η συγκεκριμένη χώρα δεν περιόρισαν τις μεταναστευτικές ροές.

Παράδειγμα για την Ιταλία:

Για την Ιταλία εργαζόμαστε ακριβώς με τον ίδιο τρόπο με την Ελλάδα. Αρχικά εκτελούμε βηματική πολλαπλή παλινδρόμηση με ανάλογο τρόπο με το πρώτο παράδειγμα. Τα αποτελέσματα μπορούμε να τα δούμε στον πίνακα με τα μοντέλα ελέγχου.

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.28 ^a	.08	-.03	83594.68
2	.53 ^b	.28	.20	73724.46
3	.76 ^c	.59	.48	59448.46
a. Predictors: (Constant), Returned				
b. Predictors: (Constant), Rejected				
c. Predictors: (Constant), Returned, Rejected				

Πίνακας 37 Model Summary των μεταβλητών B2,B3,B4- Ιταλία

Από τα τρία μοντέλα που περιγράφονται ανωτέρω εντοπίζουμε το τρίτο ως αυτό με το μεγαλύτερο συντελεστή συσχέτισης (0,76) και με διακύμανση της εξαρτημένης μεταβλητής 59%. Αυτό μας δείχνει ότι το 59% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής «B2» οφείλεται στις δύο ανεξάρτητες μεταβλητές.

Με αυτά τα αποτελέσματα επιλέγουμε να εκτελέσουμε παλινδρόμηση στο SPSS, στο αντίστοιχο μοντέλο του πρώτου παραδείγματος.

$$\text{Immigration} = \alpha + \beta_1 * \text{Returned} + \beta_2 * \text{Rejected}$$

Τα αποτελέσματα μπορούμε να τα δούμε στον πίνακα με τους συντελεστές.

Coefficients^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
3	(Constant)	261874.6	123471.1	.00	2.12	.063
	Rejected	-29.74	9.50	-.79	-3.13	.014
	Returned	54.57	22.58	.61	2.42	.042
a. Dependent Variable: Immigration						

Πίνακας 38 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης- Ιταλία

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης μας παρουσιάζουν μία συγκεκριμένη κατάσταση για τη χώρα της Ιταλίας. Αρχικά οι τιμές των p-value (και για τις δύο μεταβλητές) είναι μικρότερες του 0,05, όποτε έχουμε στατιστική σημαντικότητα των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών και απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση.

Παράλληλα εντοπίζουμε ότι η μεταβλητή «B4» έχει αρνητικό συντελεστή συσχέτισης με τιμή -0,79. Αυτή η τιμή φανερώνει αρκετά ισχυρή (αρνητική) σχέση μεταξύ των «B2» και «B4». Δηλαδή η αύξηση των απαγορεύσεων φαίνεται να οδηγεί στη μείωση των μεταναστευτικών ροών.

Όσο αφορά την μεταβλητή «B3», έχουμε συντελεστή Pearson θετικό με τιμή 0,61. Αυτό παρουσιάζει μία θετική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών «B2» και «B3». Δηλαδή όταν αυξάνονται οι επιστροφές αυξάνεται και η μετανάστευση.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι και εδώ δεν έχουμε ξεκάθαρη εικόνα για το αν τα μέτρα των επιστροφών και των απαγορεύσεων οδηγούν στο περιορισμό της μετανάστευσης. Όπως είδαμε στατιστικά φαίνεται να υπάρχει μία αρνητική σχέση μεταξύ των απαγορεύσεων και της μετανάστευσης, αλλά το μέτρο των επιστροφών φαίνεται να μην αποδίδει στην μείωση των ροών. Με γνώμονα αυτά τα αποτελέσματα (για το παράδειγμα της Ιταλίας) δεν μπορούμε να ισχυριστούμε με

βεβαιότητα ότι τα μέτρα των απαγορεύσεων και των επιστροφών περιόρισαν σημαντικά την μετανάστευση.

5.3.3 Επίδραση, λόγω της μετακίνησης μεγάλων σε πληθυσμό ομάδων, στην αύξηση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας

Τα δεδομένα που θα χρησιμοποιήσουμε για την μελέτη της συσχέτισης της εγκληματικότητας- παραβατικότητας αντλήθηκαν από την ελεύθερη βάση δεδομένων της EUROSTAT και αφορούν τα καταγεγραμμένα εγκλήματα (ανά είδος) σύμφωνα με τα στοιχεία της αστυνομίας (Eurostat, 2020). Οι χώρες εξέτασης είναι η Ελλάδα, η Γερμανία και η Ισπανία. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της μετανάστευσης για τις αντίστοιχες χώρες από τα δεδομένα της ίδιας βάσης δεδομένων (Eurostat, 2020). Η μελέτη μας αφορά το χρονικό διάστημα από το 2008 έως 2018. Η μέθοδος που βασιστήκαμε ώστε να εξάγουμε συμπεράσματα είναι η βηματική πολλαπλή παλινδρόμηση. Το μοντέλο ανάλυσης μας βασίζεται στις κάτωθι μεταβλητές:

- 1) Γ1: Country (ονομαστική 1=Γερμανία, 2= Ελλάδα, 3= Ισπανία) αναφέρεται στη χώρα μελέτης
- 2) Γ2: Year (Κλίμακα, ημερομηνία) αναφέρεται στο έτος μελέτης (2008-2018)
- 3) Γ3: Immigration Population (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στον πληθυσμό των μεταναστών κατά έτος στην εκάστοτε χώρα.
- 4) Γ4: Crimes Per100K (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στις εγκληματικές πράξεις ανά 100 χιλιάδες κατοίκους κατά έτος στην εκάστοτε χώρα..

Για να μελετήσουμε την ύπαρξη σχέσης μεταξύ του πληθυσμού των μεταναστών και της εγκληματικότητας (όπως είπαμε) θα χρησιμοποιήσουμε τις παραπάνω μεταβλητές στη μέθοδο βηματικής πολλαπλής παλινδρόμησης, όπου η εξαρτημένη μεταβλητή θα είναι η «CrimesPer100K» και ανεξάρτητες θα είναι οι «Immigration Population» και «Country». Το μοντέλο ανάλυσης είναι το κάτωθι:

$$\text{CrimesPer100K} = \alpha + \beta_1 * \text{Immigration Population} + \beta_2 * \text{Country}$$

Τα αποτελέσματα είναι τα ακόλουθα:

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.398 ^a	.158	.128	.26164
2	.544 ^b	.296	.243	.24373
a. Predictors: (Constant), Immigration Population				
b. Predictors: (Constant), Immigration Population, Country				

Πίνακας 39 Model Summary των μεταβλητών Γ1, Γ3

Βλέπουμε ότι το μοντέλο όπου λαμβάνουν μέρος και οι δύο μεταβλητές (Model 2) εξηγεί μεγαλύτερο μέρος της μεταβλητότητας των δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα εκφράζει τη συσχέτιση μεταξύ της εξαρτημένης μεταβλητής και των ανεξάρτητων, όπου η τιμή του συντελεστή είναι 0,544. Εκτελώντας την παλινδρόμηση στο SPSS, λαμβάνουμε τα παρακάτω αποτελέσματα:

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.029	.074		13.971	.000
	ImmigrationPopulation	-3.076E-7	.000	-.398	-2.293	.030
2	(Constant)	1.367	.163		8.405	.000
	ImmigrationPopulation	-4.496E-7	.000	-.581	-3.224	.003
	Country	-.140	.061	-.414	-2.295	.030
a. Dependent Variable: CrimesPer100K						

Πίνακας 40 Αποτελέσματα παλινδρόμησης

Εμείς θα ασχοληθούμε με το δεύτερο μοντέλο (Model 2), όπου βλέπουμε ότι η μεταβλητή «Immigration Population» έχει συσχέτιση με την εξαρτημένη μεταβλητή -0,581 ενώ η μεταβλητή «Country» έχει συσχέτιση -0,414. Σύμφωνα με τον ανωτέρω πίνακα και οι δύο μεταβλητές (ανεξάρτητες) είναι στατιστικά σημαντικές καθώς η τιμή του p-value είναι μικρότερη του 0,05. Άρα μπορούμε να δεχτούμε την άποψη ότι η μετανάστευση επηρεάζει την εγκληματικότητα σε αυτές τις χώρες κατά μικρό ποσοστό, όπου ότι η αύξηση κατά μία μονάδα του πληθυσμού των μεταναστών οδηγεί σε μείωση της εγκληματικότητας κατά $\beta_1 = -4.496E-7 \sim -0.004$.

Έτος	Αρ. Μεταναστών	Αρ. Εγκλημάτων ανά 100K
ΓΕΡΜΑΝΙΑ		
2009	346216	0,88
2010	404055	0,85
2011	489422	0,86
2012	592175	0,77
2013	692713	0,77
2014	884893	0,8
2015	1571047	0,81
2016	1029852	0,91
2017	917109	0,89
2018	893886	0,76
ΕΛΛΑΔΑ		
2009	58613	1,36
2010	60462	1,58
2011	60089	1,65
2012	58200	1,49
2013	57946	1,28
2014	59013	0,96
2015	64446	0,79
2016	116867	0,75
2017	112247	0,72
2018	119489	0,88
ΙΣΠΑΝΙΑ		
2009	392962	0,89
2010	360705	0,86
2011	371331	0,82
2012	304053	0,78
2013	280772	0,65
2014	305454	0,69
2015	342114	0,65
2016	414746	0,63
2017	532132	0,66
2018	643684	0,62

Πίνακας 41 Αρ. Μεταναστών- Αρ. Εγκλημάτων ανά 100K (Γερμανία- Ελλάδα- Ισπανία)
(Πηγή: EUROSTAT, 2020)

5.3.4 Οικονομικές συνέπειες στην χώρα υποδοχής (φορολογία- ανεργία)

Τα δεδομένα που θα χρησιμοποιήσουμε για την εξέταση του συγκεκριμένου ερωτήματος θα προέρχονται από την ελεύθερη βάση δεδομένων της EUROSTAT. Τα στοιχεία θα αναφέρονται στον πληθυσμό των μεταναστών, στο εθνικό ακαθάριστο

προϊόν (ανά έτος), στη ετήσια φορολογία στις επιχειρήσεις και στο ετήσιο ποσοστό ανεργίας (Eurostat, 2020). Οι χώρες αναφοράς θα είναι η Ιταλία και η Γερμανία. Θα χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο της παλινδρόμησης για να αναλύσουμε τα δεδομένα. Οι μεταβλητές οι οποίες θα βασιστούμε στην στατιστική ανάλυση μας θα είναι οι παρακάτω:

- 1) Δ1: Country (ονομαστική «1=Γερμανία, 2=Ιταλία)
- 2) Δ2: Year (κλίμακα, ημερομηνία) αναφέρεται στο έτος μελέτης (2008-2018)
- 3) Δ3: Immigration Population (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στον πληθυσμό των μεταναστών κατά έτος στην εκάστοτε χώρα.
- 4) Δ4: Unemployment Rate (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο ετήσιο ποσοστό ανεργίας
- 5) Δ5: Company Tax (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στην φορολογία στις επιχειρήσεις ανά έτος

Η μελέτη μας θα αφορά δύο σημεία, το πρώτο θα πραγματεύεται την επίδραση της μετανάστευσης στην φορολόγηση και το δεύτερο την επίδραση της μετανάστευσης στο ποσοστό της ανεργίας.

5.3.4.1 Φορολογία και μετανάστευση

Το μοντέλο που θα χρησιμοποιήσουμε για να εξετάσουμε την συσχέτιση μεταξύ της αύξησης των προσφύγων (ανεξάρτητη μεταβλητή) και την επίδραση που έχει στην φορολογία των επιχειρήσεων (εξαρτημένη μεταβλητή) είναι:

$$\text{CompanyTax} = \alpha + \beta_1 * \text{Country} + \beta_2 * \text{Immigration Population}$$

Τα αποτελέσματα της γραμμικής παλινδρόμησης βλέπουμε:

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.998 ^a	.996	.995	.06300
a. Predictors: (Constant), ImmigrationPopulation, Country				

Πίνακας 42 Model Summary μεταβλητών Δ1, Δ3, Δ5

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	27.506	.083		330.557	.000
	Country	1.853	.039	1.072	47.364	.000
	ImmigrationPopulation	3.466E-7	.000	.136	5.991	.000
a. Dependent Variable: CompanyTax						

Πίνακας 43 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης Φορολογία- Μετανάστευση

Όπως βλέπουμε από τα παραπάνω και οι δύο μεταβλητές, τις οποίες χρησιμοποιήσαμε, είναι στατιστικά σημαντικές, καθώς το p-value είναι μικρότερο από 0,05(σχεδόν μηδέν), το οποίο σημαίνει πως δεν μπορούμε να δεχτούμε την μηδενική υπόθεση ($H_0: \beta_i=0$). Οι παράμετροι του μοντέλου εκτιμούνται να έχουν τις παρακάτω τιμές:

$$\alpha=27.506$$

$$\beta_1=1.853$$

$$\beta_2=3.466E-7$$

Χρησιμοποιώντας τις τιμές στο μοντέλο, έχουμε:

$$\text{Company Tax} = 27.506 + 1.853 * \text{Country} + (3.466E-7 * \text{Immigration Population})$$

Σύμφωνα με το μοντέλο μας οι παράμετροι είναι και οι δύο θετικοί άρα: στην περίπτωση της χώρας (δηλαδή από την Ιταλία (1) στην Γερμανία (2)) έχουμε αύξηση στον φόρο των επιχειρήσεων, κάτι το οποίο δεν μας ενδιαφέρει στην συγκεκριμένη περίπτωση. Το δεύτερο συμπέρασμα που μπορούμε να βγάλουμε είναι ότι η αύξηση των μεταναστών επιδρά αυξητικά στην φορολογία των επιχειρήσεων, όμως η επίδραση είναι σημαντικά μικρότερη καθώς η εκτιμώμενη τιμή της παραμέτρου είναι πολύ κοντά στο 0 καθώς $\beta_2=3.466E-7 \sim 0,003$. Ως σημαντικό σημείο κρίνουμε ότι πρέπει να αναφέρουμε ότι το μοντέλο που έχουμε χρησιμοποιήσει φαίνεται να περιγράφει σημαντικά την μεταβλητότητα των δεδομένων καθώς ο R-square είναι 0.995 (περίπου) δηλαδή περιγράφει το 99.5% της μεταβλητότητας των δεδομένων.

5.3.4.2 Ανεργία και μετανάστευση

Για να δούμε αν η μετανάστευση επηρεάζει και πόσο την ανεργία δημιουργήσαμε το μοντέλο:

$$\text{Unemployment Rate} = \alpha + \beta_1 * \text{Immigration Population} + \beta_2 * \text{Country}$$

Στο οποίο αναζητούμε τη σχέση που μπορεί να έχει η αύξηση του μεταναστευτικού πληθυσμού στο ποσοστό της ανεργίας κάθε χώρας. Εκτελώντας την παλινδρόμηση στο SPSS έχουμε τα εξής αποτελέσματα:

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.914 ^a	.835	.816	1.350485
a. Predictors: (Constant), ImmigrationPopulation, Country				

Πίνακας 44 Model Summary μεταβλητών Δ1, Δ3, Δ4

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3.965	1.765		2.247	.038
	Country	3.885	.803	.633	4.835	.000
	ImmigrationPopulation	-3.375E-6	.000	-.362	-2.765	.013
a. Dependent Variable: UnemploymentRate						

Πίνακας 45 Αποτελέσματα παλινδρόμησης Ανεργία- Μετανάστευση

Στο μοντέλο αυτό κρίνουμε ότι όλες οι μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές καθώς το p-value είναι μικρότερο του 0,05 άρα δεν μπορούμε να δεχτούμε την αρχική υπόθεση ($H_0: \beta_i=0$). Από την στιγμή που οι μεταβλητές του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντικές μπορούμε να εξάγουμε τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε. Η εκτίμηση για το β_1 είναι μικρότερη του μηδενός άρα η αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών φαίνεται να επιδρά αρνητικά στην ανεργία, δηλαδή αύξηση κατά μία μονάδα του πληθυσμού των μεταναστών σε μία εκ των δύο χωρών μειώνει το ποσοστό της ανεργίας κατά $\beta_1 = 3.375 * 10^{-6} \sim 0,002$. Επίσης μπορούμε να δούμε ότι Ιταλία έχει μεγαλύτερη ανεργία κατά $\beta_2 = 3.885$ από την Γερμανία (λαμβάνοντας

υπόψη ότι η μεταβλητή «Country» είναι στατιστικά σημαντική και πως έχουμε δώσει τιμή 1 για την Γερμανία και 2 για την Ιταλία)

Συνεχίζοντας την ανάλυση του μοντέλου βλέπουμε ότι η μεταβλητή «Immigration Population» ενώ είναι στατιστικά σημαντική, είναι και η λιγότερο σημαντικό στο μοντέλο μας. Άρα η βαρύτητά της στην εκτίμηση του ποσοστού ανεργίας είναι μειωμένη.

Συμπερασματικά και για τις δύο καταστάσεις μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι μεταναστευτικές ροές έχουν επίδραση τόσο στην φορολογία όσο και στην ανεργία. Στην πρώτη περίπτωση η επίδρασή τους είναι «θετική» δηλαδή η αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών οδηγεί στην αύξηση της φορολογίας, και στην δε δεύτερη περίπτωση η επίδρασή τους είναι «αρνητική» δηλαδή η αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών οδηγεί στην μείωση της ανεργίας του γενικού πληθυσμού.

Έτος	Αρ. Μεταναστών	Ποσοστό ανεργίας	Επιχειρηματική φορολογία
Γερμανία			
2009	346216	7,8	29,37
2010	404055	7	29,48
2011	489422	5,8	29,55
2012	592175	5,4	29,58
2013	692713	5,2	29,65
2014	884893	5	29,72
2015	1571047	4,6	29,79
2016	1029852	4,1	29,83
2017	917109	3,8	29,81
2018	893886	3,4	29,82
Ιταλία			
2009	442940	7,8	31,4
2010	458856	8,4	31,4
2011	385793	8,4	31,4
2012	350772	10,7	31,29
2013	307454	12,2	31,29
2014	277631	12,7	31,29
2015	280078	11,9	31,29
2016	300823	11,7	31,29
2017	343440	11,2	31,29
2018	332324	10,6	31,29

Πίνακας 46 Αρ. Μεταναστών- Ποσοστό Ανεργίας- Επιχειρηματική Φορολογία (Γερμανία- Ιταλία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

5.3.5 Χρήση μετανάστευσης ως μοχλός πίεσης στην εξωτερική πολιτική

Έτος	Πρόσφυγες στην Τουρκία (UNHCR)	Αιτήσεις Ασύλου για πρώτη φορά στη ΕΕ (27 Χωρών, EUROSTAT) ανά 1 εκατομμύριο πληθυσμού	Συμφωνία ΕΕ με Τουρκία*	Αύξηση/ Μείωση Αιτήσεων Ασύλου στην ΕΕ**	Αύξηση/ Μείωση Προσφύγων στην Τουρκία***
2008	11.090	277	0	-	-
2009	10.339	374	0	1	0
2010	10.025	418	0	1	0
2011	14.457	539	0	1	1
2012	267.063	568	0	1	1
2013	609.931	765	0	1	1
2014	1.587.365	1.197	0	1	1
2015	2.541.348	2.739	0	1	1
2016	2.869.419	2.621	1	0	1
2017	3.480.350	1.391	1	0	1
2018	3.681.688	1.264	1	0	1
2019	3.579.531	1.411	1	0	0

* Αναφέρεται στο έτος βάσης της συμφωνίας ΕΕ με την Τουρκία, όπου «0» έχουμε όταν δεν υπάρχει συμφωνία και «1» όταν υπάρχει.

** Αναφέρεται στην αύξηση ή μείωση των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ, όπου «0» έχουμε όταν παρατηρείται μείωση (σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και «1» όταν παρατηρείται αύξηση.

*** Αναφέρεται στην αύξηση ή μείωση των προσφύγων στην Τουρκία, όπου «0» έχουμε όταν παρατηρείται μείωση (σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και «1» όταν παρατηρείται αύξηση.

Πίνακας 47 Πρόσφυγες στην Τουρκία- Αιτήσεις ασύλου για πρώτη φορά στην ΕΕ- Αύξηση/ Μείωση Αιτήσεων & Προσφύγων (Πηγή: UNHCR, EUROSTAT, 2020)

Για να εξετάσουμε κατά πόσο η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός πίεσης στην εξωτερική πολιτική, που ασκεί μία κρατική οντότητα, θα παρουσιάσουμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που αφορά τη συμφωνία της Τουρκίας με την ΕΕ το 2016 (για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης).

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η Τουρκία ακολουθώντας μία επιθετική τακτική στη διαχείριση των μεταναστευτικών- προσφυγικών ροών κατάφερε να οδηγήσει την ΕΕ να συνάψει μαζί της μία συμφωνία το 2016 (έτος βάσης). Η συμφωνία αυτή είχε ως αποτέλεσμα η Τουρκία να υποσχεθεί ότι θα περιορίσει τις ροές από την επικράτειά της προς τις χώρες της ΕΕ, λαμβάνοντας οικονομικά και διπλωματικά οφέλη.

Πάνω σε αυτό το πλαίσιο θα δούμε εάν πραγματικά η συμφωνία έχει συγκεκριμένα στατιστικά αποτελέσματα. Στη προσπάθειά μας θα εκτελέσουμε χ^2 έλεγχο (στο SPSS) σε συγκεκριμένα δεδομένα που λάβαμε από ελεύθερες βάσεις δεδομένων. Σύμφωνα με το πίνακα παραπάνω βλέπουμε τους πρόσφυγες που καταφθάνουν στην Τουρκία, ανά έτος (2008-19) σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία (UNHCR, 2020). Επίσης στον πίνακα παρουσιάζονται και οι αριθμοί των αιτήσεων ασύλου για πρώτη φορά στη ΕΕ (27 Χωρών) ανά ένα εκατομμύριο πληθυσμού (Eurostat, 2020). Παράλληλα μπορούμε να δούμε τρεις επιπλέον στήλες που περιγράφουν το έτος βάσης της συμφωνίας (2016), την αύξηση ή μείωση των προσφύγων στην Τουρκία και την αύξηση ή μείωση των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα για το έτος βάσης γίνεται αναφορά σε τιμές «0» και «1» δείχνοντας με αυτό τον τρόπο πότε έχουμε συμφωνία (1) και πότε όχι (0). Για τις άλλες δύο στήλες των αυξήσεων και μειώσεων μπορούμε εύκολα να κατανοήσουμε ότι αναφερόμαστε στην αύξηση ή μείωση των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ ή των προσφύγων στη Τουρκία (αντίστοιχα), όπου «0» έχουμε όταν παρατηρείται μείωση (σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και «1» όταν παρατηρείται αύξηση.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήσαμε είναι οι παρακάτω:

- 1) E1: Year (κλίμακα, ημερομηνία) αναφέρεται στο έτος μελέτης (2009-2019)
- 2) E2: TurkEU_Agreement (ονομαστική «1=yes, 0=no») αναφέρεται στο πότε έχουμε συμφωνία και πότε όχι.
- 3) E3: AsylumApI_EU (ονομαστική «1=Αύξηση, 0=Μείωση) αναφέρεται στην αύξηση ή μείωση των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ.
- 4) E4: Refugees_Turk (ονομαστική «1=Αύξηση, 0=Μείωση) αναφέρεται στην αύξηση ή μείωση των προσφύγων στην Τουρκία.

Αρχικά θα χρησιμοποιήσουμε τους πίνακες διασταύρωσης (χ^2 έλεγχος) για τις μεταβλητές E2 και E3, όπου τα αποτελέσματα είναι τα παρακάτω:

Crosstabs

CROSSTABS
/TABLES= TurKEU_Agreement BY AsylumApI_EU
/FORMAT=AVALUE TABLES PIVOT
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW COLUMN TOTAL EXPECTED.

Σύνοψη

	Υποθέσεις					
	Εγκυρες		Ελλειπούσες		Σύνολο	
	N	Ποσοστά	N	Ποσοστά	N	Ποσοστά
TurKEU_Agreement x AsylumApI_EU	11	100,0%	0	,0%	11	100,0%

TurKEU_Agreement x AsylumApI_EU

		AsylumApI_EU		Σύνολο
		Μείωση	Αύξηση	
TurKEU_Agreement no	Μετρητής	0	7	7
	Αναμένεται	2,55	4,45	,64
	Σειρά %	,0%	100,0%	100,0%
	Στήλη %	,0%	100,0%	63,6%
	Σύνολο %	,0%	63,6%	63,6%
yes	Μετρητής	4	0	4
	Αναμένεται	1,45	2,55	,36
	Σειρά %	100,0%	,0%	100,0%
	Στήλη %	100,0%	,0%	36,4%
	Σύνολο %	36,4%	,0%	36,4%
Σύνολο	Μετρητής	4	7	11
	Αναμένεται	,36	,64	1,00
	Σειρά %	36,4%	63,6%	100,0%
	Στήλη %	100,0%	100,0%	100,0%
	Σύνολο %	36,4%	63,6%	100,0%

Χ-Τετράγωνο Τεστ

	Τιμή	BE	Ασυμπ. Στ.Σημ. (2-κατ/νσης)	Επακριβής Στ.Σημ. (2-κατ/νσης)	Επακριβής Στ.Σημ. (1-κατ/νσης)
Pearson Χ-Τετράγωνο	11,00	1		,001	
Λόγος Πιθανότητας	14,42	1		,000	
Επακριβής Τεστ Fisher				,004	,003
Διόρθωση Συνέχειας	7,10	1		,008	
Γραμμική-επί-Γραμμική Συσχέτιση	10,00	1		,002	
N εγκυρων Υποθέσεων	11				

Συμμετρικά Μέτρα

	Τιμή
Ονοματική επί Ονοματική Phi	1,00
Cramer's V	1,00
N εγκυρων Υποθέσεων	11

Εικόνα 69 Αποτελέσματα χ^2 των E2 και E3

Όπως μπορούμε να δούμε το στατιστικό μέγεθος χ^2 είναι αρκετά μεγάλο (11,00) επίσης το επίπεδο σημαντικότητας (p-value) είναι μικρότερο του 0,05 (0,01), με βαθμούς ελευθερίας 1. Αυτό θα μπορούσε να μας δώσει ως αποτέλεσμα ότι μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση (H_0 : δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές) και να δεχτούμε την εναλλακτική (H_1 : υπάρχει στατιστική σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές). Δηλαδή να δεχτούμε ότι οι μεταβλητές E3 και E2, που αναφέρθηκαν παρουσιάζουν στατιστική σχέση. Αυτό όμως δεν μπορούμε να το ισχυριστούμε αφού οι αναμενόμενες τιμές είναι όλες μικρότερες του 5. Έτσι συνεχίζουμε περαιτέρω την ανάλυση μας και χρησιμοποιούμε τον συντελεστή Fisher. Το συντελεστή αυτόν τον χρησιμοποιούμε σε πίνακες 2 X 2, όταν «ένα ή περισσότερα από τα τέσσερα κελιά έχουν αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του 5» (Howitt & Cramer, 2010, σ. 170). Εκτελώντας αυτή τη διαδικασία βλέπουμε ότι το επίπεδο σημαντικότητας για το συντελεστή Fisher είναι πολύ μικρό (0,04 και 0,03), πολύ κοντά στο μηδέν και ο συντελεστής αγγίζει την απόλυτη τιμή του 1. Άρα μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι υπάρχει μία σημαντική εξάρτηση ανάμεσα στη σύναψη συμφωνίας και στις αιτήσεις ασύλου.

Επίσης εκτελούμε τον ίδιο έλεγχο και για τις μεταβλητές E2 και E4 και έχουμε τα παρακάτω:

Crosstabs

CROSSTABS
/TABLES= TurkEU_Agreement BY Refugees_Turk
/FORMAT=AVALUE TABLES PIVOT
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW COLUMN TOTAL EXPECTED.

Σύνοψη

	Υποθέσεις					
	Εγκυρες		Ελλειπούσες		Σύνολο	
	N	Ποσοστά	N	Ποσοστά	N	Ποσοστά
TurkEU_Agreement x Refugees_Turk	11	100,0%	0	,0%	11	100,0%

TurkEU_Agreement x Refugees_Turk

		Refugees_Turk		Σύνολο
		Μείωση	Αύξηση	
TurkEU_Agreement no	Μετρητής	2	5	7
	Αναμένεται	1,91	5,09	,64
	Σειρά %	28,6%	71,4%	100,0%
	Στήλη %	66,7%	62,5%	63,6%
	Σύνολο %	18,2%	45,5%	63,6%
yes	Μετρητής	1	3	4
	Αναμένεται	1,09	2,91	,36
	Σειρά %	25,0%	75,0%	100,0%
	Στήλη %	33,3%	37,5%	36,4%
	Σύνολο %	9,1%	27,3%	36,4%
Σύνολο	Μετρητής	3	8	11
	Αναμένεται	,27	,73	1,00
	Σειρά %	27,3%	72,7%	100,0%
	Στήλη %	100,0%	100,0%	100,0%
	Σύνολο %	27,3%	72,7%	100,0%

Χ-Τετράγωνο Τεστ

	Τιμή	BE	Ασυμπ. Στ.Σημ. (2-κατ/νσης)	Επακριβής Στ.Σημ. (2-κατ/νσης)	Επακριβής Στ.Σημ. (1-κατ/νσης)
Pearson Χ-Τετράγωνο	,02	1		,898	
Λόγος Πιθανότητας	,02	1		,898	
Επακριβής Τεστ Fisher					1,001
Διόρθωση Συνέχειας	,00	1		1,000	
Γραμμική-επί-Γραμμική Συσχέτιση	,01	1		,903	
N έγκυρων Υποθέσεων	11				,721

Συμμετρικά Μέτρα

	Τιμή
Ονοματική επί Ονοματική Phi	,04
Cramer's V	,04
N έγκυρων Υποθέσεων	11

Εικόνα 70 Αποτελέσματα χ^2 των E2 και E4

Από το αποτέλεσμα του έλεγχου παρατηρούμε ότι το στατιστικό μέγεθος χ^2 είναι αρκετά μικρό (0,02) επίσης το επίπεδο σημαντικότητας (p-value) είναι πολύ μεγαλύτερο της τιμής 0,05 (0,898), με βαθμούς ελευθερίας 1. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση (H_0 : δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές). Δηλαδή να δεχτούμε ότι οι μεταβλητές E4 και E2 δεν έχουν στατιστική σχέση. Αυτό όμως δεν μπορούμε να το ισχυριστούμε αφού οι αναμενόμενες τιμές είναι κατά 75% μικρότερες του 5. Έτσι όπως και πριν θα χρησιμοποιήσουμε το συντελεστή Fisher. Τα αποτελέσματα που λαμβάνουμε είναι συγκεκριμένα και μας δείχνουν το επίπεδο σημαντικότητας για το συντελεστή Fisher είναι πολύ μεγάλο (1,001 και 0,721) και επίσης ο συντελεστής είναι πολύ κοντά στο μηδέν (0,04). Αυτό μας τοποθετεί στην κατάσταση απουσίας κάποιας στατιστικής σχέσης μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η Τουρκία με διπλωματικές κινήσεις οδηγήθηκε σε συμφωνία με την ΕΕ με συγκεκριμένους όρους. Από τους παραπάνω δείκτες αντιλαμβανόμαστε ότι η Τουρκία περιόρισε τις ροές προς την ΕΕ μετά την συμφωνία παρότι ο αριθμός των προσφύγων που φτάνουν στην επικράτειά της έχει αγγίζει μεγάλα μεγέθη.

5.3.6 Επίδραση μετανάστευσης στο εθνικό και πολιτισμικό προφίλ μίας κρατικής οντότητας.

Έτος	Πληθυσμός (EUROSTAT)	Μετανάστευση (EUROSTAT)	Αριθμός ατόμων που δεν έχουν τη ίδια ιθαγένεια με τη χώρα που διαμένουν (EUROSTAT)	Ποσοστό ατόμων που ζουν στη χώρα αναφοράς (με διαφορετική ιθαγένεια) σε σχέση με το γενικό πληθυσμό
Γαλλία				
2008	64007193	296608	3709814	5,795932966
2009	64350226	296970	3750406	5,828116284
2010	64658856	307111	3824590	5,915028871
2011	64978721	319816	3875096	5,963638466
2012	65276983	327431	3944725	6,043056555
2013	65600350	338752	4092106	6,237933182
2014	66165980	340383	4227226	6,388820962
2015	66458153	364221	4363285	6,565462329
2016	66638391	377709	4467021	6,703374636
2017	66809816	369623	4605669	6,893701069
2018	66918941	386911	4669746	6,978212641
Σουηδία				
2008	9182927	101171	524488	1,101729329
2009	9256347	102280	547664	1,10497154
2010	9340682	98801	590475	1,057749316
2011	9415570	96467	622275	1,024547638
2012	9482855	103059	646095	1,086792954
2013	9555893	115845	659374	1,212288585
2014	9644864	126966	687192	1,316410475
2015	9747355	134240	731215	1,377194121
2016	9851017	163005	773232	1,654702251
2017	9995153	144489	841165	1,445590678
2018	10120242	132602	885839	1,31026511
Ολλανδία				
2008	16405399	143516	688375	0,874809567
2009	16485787	122917	637136	0,745593765
2010	16574989	126776	652188	0,764863253
2011	16655799	130118	673235	0,781217401
2012	16730348	124566	697741	0,744551159
2013	16779575	129428	714552	0,77134254
2014	16829289	145323	735354	0,863512416
2015	16900726	166872	773288	0,987365868

2016	16979120	189232	834786	1,114498278
2017	17081507	189646	914997	1,11024162
2018	17181084	194306	991440	1,130929806

Πίνακας 48 Πληθυσμός- Μετανάστευση- Άτομα που δεν έχουν την ιθαγένεια της χώρας αναφοράς- Ποσοστό ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια σε σχέση με γενικό πληθυσμό (Γαλλία- Σουηδία- Ολλανδία) (Πηγή: EUROSTAT, 2020)

Για εξετάσουμε κατά πόσο η μετανάστευση μπορεί να επηρεάσει το εθνικό και πολιτισμικό προφίλ μίας χώρας, θα αναλύσουμε στατιστικά τρία παραδείγματα κρατών, της Γαλλίας, της Σουηδίας και της Ολλανδίας. Η ανάλυση μας θα περιλαμβάνει δεδομένα για αυτές τις τρεις χώρες σε χρονικό διάστημα από το 2008 έως το 2018. Τα στοιχεία θα προέρχονται από την ελεύθερη βάση δεδομένων της EUROSTAT (Eurostat, 2020), όπου θα αναφέρονται στους ανθρώπους που έχουν μεταναστεύσει (σε αυτές), στα άτομα που διαμένουν στις χώρες αναφοράς, χωρίς να έχουν την αντίστοιχη ιθαγένεια και στον γενικό πληθυσμό (των κρατών). Τα στοιχεία δηλαδή περιγράφουν το ποσοστό των ατόμων που ζουν στις χώρες αναφοράς με διαφορετική ιθαγένεια από τον γηγενή πληθυσμό.

Ο στατιστικός έλεγχος πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της παλινδρόμησης και για τα τρία παραδείγματα, ορίζοντας τις κάτωθι μεταβλητές.

Παράδειγμα για την Γαλλία:

- 1) ΣΤ11: Year (κλίμακα, ημερομηνία) αναφέρεται στο έτος μελέτης (2008-2018)
- 2) ΣΤ12: Immigration (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο αριθμό των ανθρώπων που μετανάστευσαν στην Γαλλία (2008-2018)
- 3) ΣΤ13: Citizenship (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στον αριθμό των ατόμων που δεν έχουν τη ίδια ιθαγένεια με τη χώρα που διαμένουν (Γαλλία) στα έτη 2008 έως 2018.
- 4) ΣΤ14: Rate (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο ποσοστό των ατόμων που ζουν στη χώρα αναφοράς (με διαφορετική ιθαγένεια) σε σχέση με το γενικό πληθυσμό

Τα μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν είναι τα παρακάτω:

$$\text{Citizenship} = \alpha_1 + \beta_1 * \text{Immigration} \text{ (Εξαρτ. Citizenship, Ανεξάρτ. Immigration)}$$

$$\text{Rate} = \alpha_2 + \beta_2 * \text{Immigration} \text{ (Εξαρτ. Rate, Ανεξάρτ. Immigration)}$$

Μετά την εκτέλεση της παλινδρόμησης στο SPSS έχουμε τα εξής αποτελέσματα:

Coefficients ^a						
Model 1		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	572006.9	246794.0	.00	2.32	.043
	Immigration	10.53	.73	.98	14.51	.000
a. Dependent Variable: Citizenship						

Πίνακας 49 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, ΣΤ13- Γαλλία

Coefficients ^a						
Model 2		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.89	.33	.00	5.66	.000
	Immigration	.00	.00	.98	13.24	.000
a. Dependent Variable: Rate						

Πίνακας 50 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, ΣΤ14- Γαλλία

Στο πρώτο μοντέλο βλέπουμε ότι η μεταβλητή «ΣΤ12» είναι στατιστικά σημαντική καθώς το p-value είναι μικρότερο του 0,05 (αγγίζει το μηδέν) άρα δεν μπορούμε να δεχτούμε την αρχική υπόθεση ($H_0: \beta_i=0$). Από την στιγμή που η μεταβλητή του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντική μπορούμε να εξάγουμε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Η εκτίμηση για το β_1 είναι θετική άρα η αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών φαίνεται να επιδρά θετικά στην μεταβλητή «ΣΤ13», δηλαδή η αύξηση των μεταναστών φαίνεται πως αυξάνει τους μόνιμους κατοίκους, που δεν έχουν την γαλλική ιθαγένεια.

Επίσης στο δεύτερο μοντέλο μπορούμε να δούμε ότι το p-value αγγίζει το μηδέν ($<0,05$) άρα δεν δεχόμαστε την H_0 . Αφού έχουμε αυτή την τιμή μπορούμε να πούμε ότι οι δύο μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές. Ο συντελεστής β_2 είναι περίπου ίσιος με το μηδέν άρα έχουμε τη δυνατότητα να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι η μετανάστευση με το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν στη Γαλλία χωρίς να έχουν την γαλλική ιθαγένεια είναι ανάλογα μεγέθη, δηλαδή όσο αυξάνεται (ή μειώνεται) η ανεξάρτητη μεταβλητή αυξάνεται (ή μειώνεται) η εξαρτημένη.

Τέλος ένα άλλο συμπέρασμα που έχουμε και από τα δύο μοντέλα είναι ότι ο τυποποιημένος (σταθμισμένος) συντελεστής παλινδρόμησης (Beta), ο οποίος είναι ο συντελεστής Pearson φτάνει την τιμή του 0,98 (και στα δύο) κάτι που μας δείχνει μία πολύ ισχυρή σχέση ανάμεσα στις μεταβλητές «ΣΤ13»,«ΣΤ12» και «ΣΤ14»,«ΣΤ12»

Παράδειγμα για την Σουηδία:

εργαστήκαμε με τον ίδιο τρόπο και για το παράδειγμα της Σουηδίας όπου ορίσαμε τις αντίστοιχες μεταβλητές.

- 1) ΣΤ21: Year (κλίμακα, ημερομηνία) αναφέρεται στο έτος μελέτης (2008-2018)
- 2) ΣΤ22: Immigration (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο αριθμό των ανθρώπων που μετανάστευσαν στην Σουηδία (2008-2018)
- 3) ΣΤ23: Citizenship (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στον αριθμό των ατόμων που δεν έχουν τη ίδια ιθαγένεια με τη χώρα που διαμένουν (Σουηδία) στα έτη 2008 έως 2018.
- 4) ΣΤ24: Rate (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο ποσοστό των ατόμων που ζουν στη χώρα αναφοράς (με διαφορετική ιθαγένεια) σε σχέση με το γενικό πληθυσμό

Τα μοντέλα που χρησιμοποιήσαμε φαίνονται παρακάτω:

$$\text{Citizenship} = \alpha_1 + \beta_1 * \text{Immigration (Εξαρτ. Citizenship, Ανεξάρτ. Immigration)}$$

$$\text{Rate} = \alpha_2 + \beta_2 * \text{Immigration (Εξαρτ. Rate, Ανεξάρτ. Immigration)}$$

Και τα αποτελέσματα αναγράφονται στους πίνακες που ακολουθούν

Coefficients^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	173732.8	126703.1	.00	1.37	.200
	Immigration	4.24	1.04	.81	4.08	.003
a. Dependent Variable: Citizenship						

Πίνακας 51 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, ΣΤ13- Σουηδία

Coefficients ^a						
Model 2		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.18	.04	.00	4.66	.001
	Immigration	.00	.00	.99	27.78	.000
a. Dependent Variable: Rate						

Πίνακας 52 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, ΣΤ14- Σουηδία

Παρατηρούμε στον πρώτο παραπάνω πίνακα ότι η μεταβλητή «ΣΤ22» είναι στατιστικά σημαντική καθώς το p-value είναι μικρότερο του 0,05 (0,003) άρα δεν μπορούμε να δεχτούμε την αρχική υπόθεση ($H_0: \beta_i=0$). Αφού η μεταβλητή του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντική μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα. Η εκτίμηση για το β_1 είναι θετική άρα η αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών φαίνεται να επιδρά αυξητικά στην μεταβλητή «ΣΤ23» όπως και στο παράδειγμα της Γαλλίας.

Αναφορικά με τον δεύτερο πίνακα μπορούμε να πούμε ότι η σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική, αφού το p-value αγγίζει το μηδέν. Επίσης βάση αυτού δεν δεχόμαστε την μηδενική υπόθεση. Ο συντελεστής β_2 είναι πάρα πολύ μικρός (προσεγγίζοντας το μηδέν), οπότε η σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών είναι σχεδόν ανάλογη. Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι οι μεταβλητές «ΣΤ22» και «ΣΤ23» έχουν στατιστική σχέση αφού ο συντελεστής Pearson είναι της τάξεως 0,81 και οι μεταβλητές «ΣΤ22» και «ΣΤ24» αντίστοιχα έχουν σημαντική στατιστική σχέση με το συντελεστή να παίρνει την τιμή 0,99.

Παράδειγμα για την Ολλανδία:

με την ίδια λογική προσπαθήσαμε να εξάγουμε στοιχεία και για το παράδειγμα της Ολλανδίας, όπου ορίσαμε τις παρακάτω μεταβλητές με ανάλογο τρόπο (με τα δύο προηγούμενα παραδείγματα).

- 1) ΣΤ31: Year (κλίμακα, ημερομηνία) αναφέρεται στο έτος μελέτης (2008-2018)
- 2) ΣΤ32: Immigration (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο αριθμό των ανθρώπων που μετανάστευσαν στην Ολλανδία (2008-2018)

3) ΣΤ33: Citizenship (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στον αριθμό των ατόμων που δεν έχουν τη ίδια ιθαγένεια με τη χώρα που διαμένουν (Ολλανδία) στα έτη 2008 έως 2018.

4) ΣΤ34: Rate (αριθμητική, κλίμακα) αναφέρεται στο ποσοστό των ατόμων που ζουν στη χώρα αναφοράς (με διαφορετική ιθαγένεια) σε σχέση με το γενικό πληθυσμό

Τα μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν είναι το ίδιο με τα παραπάνω παραδείγματα:

$$\text{Citizenship} = \alpha_1 + \beta_1 * \text{Immigration} \text{ (Εξαρτ. Citizenship, Ανεξάρτ. Immigration)}$$

$$\text{Rate} = \alpha_2 + \beta_2 * \text{Immigration} \text{ (Εξαρτ. Rate, Ανεξάρτ. Immigration)}$$

Εκτελώντας την παλινδρόμηση στο SPSS έχουμε τα παρακάτω αποτελέσματα:

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	194136.5	73155.62	.00	2.65	.024
	Immigration	3.72	.48	.93	7.80	.000
a. Dependent Variable: Citizenship						

Πίνακας 53 Πίνακας 54 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, ΣΤ13- Ολλανδία

Coefficients ^a						
Model 2		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.06	.01	.00	4.77	.001
	Immigration	.00	.00	1.00	65.00	.000
a. Dependent Variable: Rate						

Πίνακας 55 Αποτελέσματα Παλινδρόμησης για τις μεταβλητές ΣΤ12, ΣΤ14- Ολλανδία

Όπως μπορούμε να δούμε στον πίνακα του πρώτου μοντέλου η μεταβλητή «ΣΤ32» είναι στατιστικά σημαντική καθώς το p-value είναι μικρότερο του 0,05 (0,000) άρα δεν μπορούμε να δεχτούμε την αρχική υπόθεση ($H_0: \beta_i=0$). Αφού η μεταβλητή του μοντέλου είναι στατιστικά σημαντική έχουμε την δυνατότητα να

εξάγουμε κάποιο συμπέρασμα. Το β_1 είναι θετικό άρα η αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών φαίνεται να επιδρά αυξητικά στην μεταβλητή «ΣΤ33».

Όσο αφορά τον δεύτερο πίνακα μπορούμε να περιγράψουμε μία κατάσταση όπου το p-value είναι κοντά στο μηδέν, άρα έχουμε στατιστική σημαντικότητα της ανεξάρτητης μεταβλητής «ΣΤ32». Ο συντελεστής β_2 είναι κοντά στο μηδέν άρα έχουμε μία αναλογικότητα στις δύο μεταβλητές. Επίσης δεν δεχόμαστε την μηδενική υπόθεση. Παράλληλα με τα ανωτέρω μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι και στα δύο μοντέλα λόγω πολύ μεγάλου συντελεστή Pearson (0,93 στο πρώτο και 1,00 στο δεύτερο) η σχέση των τριών μεταβλητών είναι στατιστικά ισχυρή, αντίστοιχα.

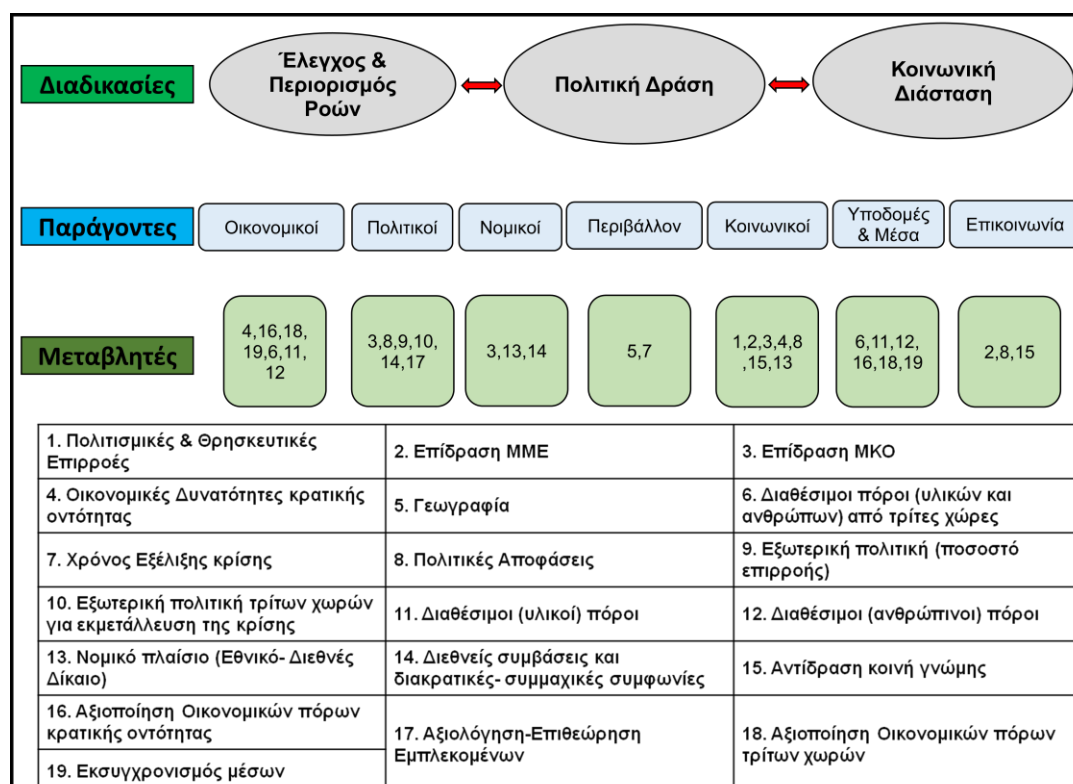
Συνοψίζοντας μπορούμε να αναφέρουμε ότι σε αυτά τα τρία παραδείγματα παρατηρούμε ότι η μετανάστευση συνδέεται με την μεταβλητή που παρουσιάζει τα άτομα που ζουν στη χώρα αναφοράς (χωρίς να έχουν την ίδια ιθαγένεια με αυτή) καθώς και με το ποσοστό αυτών των ανθρώπων σε σχέση με το πληθυσμό της χώρας αναφοράς. Η σχέση που περιγράφεται είναι αυξητική για το πρώτο μοντέλο, δηλαδή η αύξηση της μετανάστευσης φαίνεται να αυξάνει τους ανθρώπους (κατοίκους) με διαφορετική ιθαγένεια και για το δεύτερο μοντέλο παρατηρούμε μία σχέση αναλογικότητας στις δύο εξεταζόμενες, στατιστικά μεταβλητές.

Κεφάλαιο 6^ο Συμπεράσματα- Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

6.1 Συμπεράσματα

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας μας θα αναφερθούμε στα εξαγόμενα αποτελέσματα της έρευνάς μας. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η ερευνητική διαδικασία βασίστηκε σε δύο πεδία. Το πρώτο ήταν θεωρητικό μέρος και το δεύτερο το ερευνητικό.

Στο πρώτο πεδίο πραγματοποιήθηκε παρουσίαση των εννοιών που μας απασχόλησαν καθώς επίσης μελετήθηκε και προσδιορίστηκε το εξεταζόμενο φαινόμενο μέσα από το πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων. Σε αυτή τη προσπάθεια ιδιαίτερα χρήσιμη ήταν η χρήση του βιβλίου του Δρ. Διονύσιου Γεροντογιάννη «Λυδία Λίθος». Μέσα από αυτή τη διαδικασία καταφέραμε να ορίσουμε το πλαίσιο στο οποίο μία κρατική οντότητα αντιμετωπίζει μία κρίση λόγω μετακίνησης μεγάλων σε αριθμό ομάδων που οφείλεται στις ένοπλες συγκρούσεις. Παρακάτω θα δούμε το πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων ορίζοντας τις αντίστοιχες διαδικασίες, παράγοντες και μεταβλητές.

Εικόνα 71 Πλαίσιο διαχείρισης κρίσης-παράγοντες μεταβλητές (Πηγή: Γεροντογιάννης Δ., 2016)

Στο δεύτερο μέρος έχουμε την έρευνα της εργασίας μας, η οποία χωρίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες. Στην ποσοτική ανάλυση συγκεκριμένων παραδειγμάτων αναφοράς, στην ποιοτική ανάλυση μέσω συνεντεύξεων και στη στατιστική ανάλυση παραδειγμάτων μέσω του προγράμματος SPSS (16.0). Όλη η έρευνα βασίστηκε στο να κατανοηθούν έξι βασικά σημεία του εξεταζόμενου ζητήματος. Τα σημεία αυτά προσδιορίστηκαν και παρουσιάζονται με μορφή ερευνητικών ερωτημάτων. Η διαδικασία επιλογής των ερωτημάτων πραγματοποιήθηκε έχοντας υπόψη τους παράγοντες και τις μεταβλητές του θεωρητικού μέρους και του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων, προσπαθώντας να εξεταστεί το φαινόμενο σχεδόν σε όλες τις εκφάνσεις του. Τα ερωτήματα μας προσδιορίζονται στα εξής:

- 1) Οι στρατιωτικές συγκρούσεις επιδρούν αυξητικά στη μετακίνηση πληθυσμών;
- 2) Πιστεύετε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μία κρατική οντότητα ως μοχλός εξωτερικής πολιτικής, για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων εθνικών συμφερόντων;
- 3) Η λήψης κατασταλτικών μέτρων (κλείσιμο συνόρων, νομικές απελάσεις-επιστροφές κ.α.), από τις κρατικές οντότητες περιορίζουν τη μετακίνηση πληθυσμών;
- 4) Πιστεύετε ότι η μετακίνηση μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε μία κρατική οντότητα μπορεί να έχει οικονομικές-δημοσιονομικές συνέπειες στους τομείς της ανεργίας και της φορολογίας;
- 5) Πιστεύετε ότι η μετανάστευση επιδρά στην αύξηση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας.
- 6) Πιστεύετε ότι το πολιτισμικό και εθνοτικό προφίλ μίας χώρας επηρεάζεται από τη μετανάστευση;

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας θα παρουσιαστούν παρακάτω με μορφή πίνακα, όπου θα προσδιορίζεται η κατάληξη των προαναφερθέντων αναλύσεων του ερευνητικού μέρους.

Αποτελέσματα Ερευνητικού Πεδίου Εργασίας			
Ερωτήμ.	Ποσοτική Ανάλυση	Ποιοτική Ανάλυση	Στατιστική Ανάλυση
1	Παρουσιάζεται αύξηση των μετακινούμενων πληθυσμών μετά την έναρξη των εμφύλιων πολέμων στα παραδείγματα αναφοράς.	Οι ένοπλες συγκρούσεις αποτελούν καθοριστικό παράγοντα στην αύξηση των μεταναστευτικών ροών.	Μέσω ελέγχου χ^2 παρουσιάζεται μία σημαντική στατιστικά σχέση μεταξύ της μετανάστευσης και των ένοπλων συγκρούσεων, των εξεταζόμενων παραδειγμάτων.
2	Από τα ποσοτικά στοιχεία διαφαίνεται ότι η χώρα που εξετάζεται στο παράδειγμα μας, χρησιμοποίησε το φαινόμενο της μετανάστευσης στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής.	Πραγματοποιείται χρήση της μετανάστευσης από χώρες για εξυπηρέτηση συγκριμένων εθνικών συμφερόντων, επεκτατικής πολιτικής και εκμετάλλευσης ανθρώπων.	Μέσω ελέγχου χ^2 παρουσιάζεται μία σημαντική στατιστικά σχέση στη χρήση της μετανάστευσης ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής (μέσα από το παράδειγμα αναφοράς).
3	Η λήψη κατασταλτικών μέτρων για το φαινόμενο της μετανάστευσης από τις χώρες εξέτασης δεν φαίνεται να παρέχει σημαντική βελτίωση (μείωση) στις μεταναστευτικές ροές που δέχονται στην επικράτειά τους.	Δύναται η λήψη τέτοιων μέτρων να περιορίσει σε κάποιο βαθμό τις μεταναστευτικές ροές.	Δεν διαφαίνεται στατιστικά ότι οι λήψη μέτρων περιορίσαν τις μεταναστευτικές ροές. Ο έλεγχος πραγματοποιήθηκε μέσω γραμμικής παλινδρόμησης στα συγκεκριμένα παραδείγματα χωρών.
4	Τα δεδομένα από τις χώρες αναφοράς δεν μας δίνουν μία σαφή άποψη ότι οι μετακινούμενοι πληθυσμοί επηρεάζουν αρνητικά ή θετικά τον τομέα της	Η μετανάστευση δρα στην αύξηση της φορολογίας και ανεργίας.	Μέσα από γραμμική παλινδρόμηση παρουσιάστηκαν στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ φορολογίας-ανεργίας και μετανάστευσης. Στην περίπτωση της

	ανεργίας ή τα δημοσιονομικά επίπεδα της φορολογίας.		φορολογίας έχουμε θετική επίδραση με πολύ μικρό ποσοστό, ενώ στην ανεργία έχουμε αρνητική σχέση.
5	Δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ της αύξησης των μετακινούμενων πληθυσμών με τα ποσοστά παραβατικότητας-εγκληματικότητας στις χώρες εξέτασης	Μπορεί η μετανάστευση να επηρεάσει αυξητικά την εγκληματικότητα-παραβατικότητα.	Μέσω γραμμικής παλινδρόμησης παρουσιάζεται μία στατιστική σχέση μεταξύ της εγκληματικότητας-παραβατικότητας και της μετανάστευσης στις χώρες αναφορές. Η σχέση είναι αρνητική, όπου για πολύ μικρό ποσοστό παρατηρούμε ότι η αύξηση της μετανάστευσης οδηγεί στη μείωση της παραβατικότητας-εγκληματικότητας.
6	Μέσα από τα δεδομένα των κρατών αναφοράς φαίνεται πως η μετανάστευση επηρεάζει το πολιτισμικό και εθνικό προφίλ αυτών των χωρών.	Αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αλλαγή του θρησκευτικού, πολιτισμικού και εθνικού προφίλ μίας χώρας (ομοφωνία)	Μετά από γραμμική παλινδρόμηση έχουμε στατιστικά σημαντική αυξητική σχέση μεταξύ της μετανάστευσης και του ποσοστού των ατόμων με διαφορετική ιθαγένεια από τη χώρα αναφοράς σε σχέση με το γενικό πληθυσμό.

Πίνακας 56 Αποτελέσματα Ερευνητικού Πεδίου Εργασίας

Από τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι στις ερωτήσεις 1, 2, 6 έχουμε συμφωνία των αναλύσεων μας. Όπου πιστεύεται ότι:

- 1) Οι ένοπλες συγκρούσεις επιδρούν αυξητικά στην μετακίνηση πληθυσμών.
- 2) Υπάρχουν χώρες οι οποίες χρησιμοποιούν τη μετανάστευση ως εργαλείο εξωτερική πολιτικής.

3) Η μετανάστευση επηρεάζει σημαντικά το εθνικό και πολιτισμικό προφίλ μίας χώρας.

Παράλληλα στο ερώτημα 5 μπορούμε να πούμε ότι τα ποσοτικά δεδομένα δεν δείχνουν ότι υπάρχει σχέση μεταξύ των κατασταλτικών μέτρων και των μεταναστευτικών ροών. Και στο ερώτημα 3 παρουσιάζεται αρνητική σχέση μεταξύ της εγκληματικότητας και της μετανάστευσης

Από τα ποιοτικά δεδομένα μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι οι συμμετέχοντες των συνεντεύξεων εξέφρασαν απόψεις, όπου στο περιεχόμενο τους παρουσιάζουν μία σχέση μεταξύ των παραπάνω ερωτημάτων και πιο συγκεκριμένα αναφέρουν ότι τα κατασταλτικά μέτρα μπορούν να επιδράσουν αρνητικά στην αύξηση της μετανάστευσης και αντίστοιχα η μετανάστευση επιδρά στην αύξηση της εγκληματικότητας.

Τέλος στο ερώτημα 4 παρατηρούμε ότι τα ποσοτικά δεδομένα δεν μας παρέχουν μία σίγουρη απάντηση για τη σχέση της φορολογίας- ανεργίας με τη μετανάστευση. Βέβαια μέσα από στατιστική ανάλυση των δεδομένων αυτών, με τη μέθοδο της παλινδρόμησης παρουσιάζονται στατιστικές σχέσεις μεταξύ φορολογίας- ανεργίας και μετανάστευσης. Στην περίπτωση της φορολογίας έχουμε θετική επίδραση με πολύ μικρό ποσοστό, ενώ στην ανεργία έχουμε αρνητική σχέση (όσο αυξάνεται η μετανάστευση, μειώνεται η ανεργία). Στο πεδίο της ποιοτικής ανάλυσης βλέπουμε ότι υπάρχει μία συμφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων στο ότι η αύξηση της μετανάστευσης οδηγεί στην αύξηση ανεργίας- φορολογίας.

6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η παρούσα εργασία σίγουρα αποτελεί μία προσπάθεια η οποία έχει πολλά σημεία βελτίωσης και περαιτέρω έρευνας. Πάνω σε αυτό το πλαίσιο θα θέλαμε να προτείνουμε επιλογές εξέλιξης της παρούσας ερευνητικής διατριβής. Ένα θέμα που θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να εξεταστεί είναι συμβολή της επιχειρησιακής έρευνας και ανάλυσης στο τομέα της μετακίνησης πληθυσμών λόγω της κλιματικής αλλαγής αλλά και των παραγόντων που επηρεάζουν τις κατευθύνσεις και προορισμούς των

μεταναστευτικών ροών. Επίσης μία σημαντική διάσταση είναι τα ασυνόδευτα ανήλικα άτομα τα οποία το νομικό πλαίσιο προβλέπει διάφορες δικλείδες ασφαλείας (για αυτά) οι οποίες όμως δεν εφαρμόζονται. Αυτό το γεγονός θα ήταν ένα θέμα προς διερεύνηση των παραγόντων και των συνθηκών που εμποδίζουν στην εφαρμογή των παραπάνω. Τέλος το θέμα των μεταναστών υψηλής ειδίκευσης αποτελεί ένα φαινόμενο που επηρεάζει σημαντικά την οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη κυρίως των δυτικών κοινωνιών, έτσι θα μπορούσαμε να εξετάσουμε μέσα από το μεθοδολογικό πλαίσιο της επιχειρησιακής έρευνας και ανάλυσης πως οι προαναφερόμενοι μετανάστες επιδρούν στις σύγχρονες κοινωνίες.

Βιβλιογραφία

1. Ελληνική Βιβλιογραφία

Βεντούρα Λ., 1994. *Μετανάστευση και Έθνος, -Μετασχηματισμοί στις συλλογικότητες και κοινωνικές θέσεις*. Θεωρία και Μελέτες Ιστορίας 15 Ε.Μ.Ν.Ε.

Γεροντογιάννης Δ., 2014. *Crisis management in the Business and Activities of Organizations/ Enterprises*. Hellenic National Documentation Centre, Doctoral thesis

Γεροντογιάννης Δ., 2016. *Handbook of Crisis Management and Business Continuity Planning*. 1st Edition. Nicosia: Open University of Cyprus.

Γεροντογιάννης, Δ., 2015. *Εγχειρίδιο Διαχείρισης των Αλλαγών στους Σύγχρονους Οργανισμούς του Δημόσιου Τομέα*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Γεροντογιάννης, Δ. (2019). *Διαχείριση Κρίσεων, Αυδία Λίθος Στρατηγικής και Επιχειρησιακής Ανάλυσης*. Επαγγελματική Συμβουλευτική Εκπαίδευση

Εξέρτζογλου Χ., Σταματόπουλος Δ., Ozil Α., Κατσάπης Κ., Τσετλάκα Α-Μ., 2011. *Το 1922 και οι πρόσφυγες, μία νέα ματιά*. Εκδόσεις Νεφέλη

Ηρακλείδης, Α., 2015. *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Καραμπελιάς Γ., 2014. *ΜΚΟ και παγκοσμιοποίηση στην Ελλάδα*. Εναλλακτικές Εκδόσεις

Καραμπελιάς Γ., 2015. *Παγκοσμιοποίηση και μετανάστευση, Η Ελλάδα ανάμεσα στο μεταναστευτικό και τη δημογραφική κατάρρευση*. Εναλλακτικές Εκδόσεις

Κονδύλης Π., 1998. *Από τον 20^ο στον 21^ο Αιώνα, Τομές στην πλανητική πολιτική περί το 2000*. Εκδόσεις Θεμέλιο

Κωνσταντόπουλος Δ., 2017. *Η Κύπρος στο στόχαστρο. Γιατί θέλουν μία Κύπρο χωρίς Έλληνες*. Εκδόσεις Ινφογνόμων

Λουκάς Σ., 2003. *Στατιστική*. Εκδόσεις: Κριτική ΑΕ

Μάξης Ι., 2016. *Γεωπολιτική και Γεωστρατηγικές της Συριακής Κρίσεως*. Εκδόσεις Λειμών

Μανιτάκης Α., 2004. *Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο*. Εκδόσεις Σάκκουλα

Μουσούρου Λ., 1991. *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*. Εκδόσεις: GUTEBERG

Μπαμπινιώτης Γ., 2008. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.

Μυλωνάς Κ., 2012. *Στατιστική- Θεωρία και εφαρμογές με το MS-Excel, Δεύτερη έκδοση*. Εκδόσεις: Πεδίο

Παντελής Α., 2007. *Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου*. Εκδόσεις Λιβάνη

Παπαδοπούλου Τ., 2015. *Συνταγματικό Δίκαιο*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Παπασιώπη-Πασιά Ζ., 2009. *Δίκαιο Ιθαγένειας*, 4^η Έκδοση,

Σταυρουλάκη Ε., 2016. *Μεταναστευτικό Δίκαιο & Δίκαιο Ιθαγένειας*. Νομική Βιβλιοθήκη

Συμεωνάκη Μ., 2015. *Στατιστική για όλους με το SPSS*. Εκδόσεις Σοφία

Ταπεινός Γ., 1993. *Στοιχεία Δημογραφίας*. Εκδόσεις Παπαζήση

Τραγάκη Α., 2017. «Ένα γενικό πλαίσιο για τη Μετανάστευση: Έννοιες-Θεωρίες-Ροές-Είδη». εκπαιδευτικό σεμινάριο του Jean Monnet European Centre of Excellence (ΕΚΠΑ), με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή Διαχείριση του Μεταναστευτικού στην Ανατολική Μεσόγειο»

Τσαούση, Δ.Γ., 1996. *Κοινωνία του Ανθρώπου*. Εκδόσεις GUTEBERG

Τσάτσος Δ., 1994. *Συνταγματικό Δίκαιο*, Α' Τόμος, δ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα

2. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Alesina A. and Glaeser E., 2004. *Fighting Poverty in the US and Europe: A World of Difference*. Oxford University Press

Allmark P., 2002. *The ethics of research with children*. London sage

Augustine, N. R., 1995. *Managing the crisis you tried to prevent*. Harvard Business Review

Baker, D., 2007. *Strategic Crisis Management in Organizations*. Oxford, Chandos, pp.16.

- Barrell R., FitzGerald J., Riley R., 2007. *EU Enlargement & Migration, assessing the macroeconomic impacts*. Discussion paper No. 292, National Institute of Economic & Social Research
- Barton, L. & Hadrigree, D., 1995. *Risk & crisis management in facilities; emerging paradigms in assessing critical incidents*. Kindle Edition
- Blaikie N., 2003. *Analyzing Quantitative Data: from description to explanation*. London: Sage.
- Blumer H., 1970. *What is Wrong with Social Theory?* Chicago, IL Markham
- Castles S. & Miller M., 2009. *The age of Migration*. 4th edition. New York Palgrave MacMillan
- Castles S., 1998. *The process of Integration of Migrant Communities*. UN Meeting 1994
- Charmaz K., 2006. *Constructing Grounded Theory. A practical guide through qualitative analysis*. London Sage
- Chen, R. , Sharman, R. , Rao, R.H. & Upadhyaya, J.S., 2008. *Coordination in Emergency Response Management*. Communications of the ACM, 51(5):66-73.
- Coombs, W.T. & Holladay, S.J., 2002. *Helping crisis managers protect reputational assets: Initial tests of the situational crisis communication theory*. Management Communication Quarterly, 16:165-186.
- Coombs, W.T., 2007. *Ongoing crisis communication: Planning, managing and responding*. Sage Publication Inc, USA.
- Coppel J., Dumond C., Visco I., 2001. *Trends in immigration & economic consequences*. OECD Economics Department Working Paper No. 284
- Denzin N. K. & Lincoln Y. S., 2005. *Qualitative Case Studies*. Sage Publications
- Douglas Murray, 2017. *The Strange Death of Europe*. Liberal Books
- Downing , J.R., 2003. *American Airlines use of mediated employee channels after the 9/11 attacks*. Public Relations Review
- Florida R., 2002. *The Economic Geography of Talent*. Annals of the Association of American Geographers

Flynn L. R. & Goldsmith R. E., 2013. *Case Studies for ethics in academic research in the social sciences*. London Sage

Gerontogiannis, D., 2014. *Crisis management in the Business Processes and Activities of Organizations / Enterprises*. Hellenic National Documentation Centre. Doctoral thesis, p. 486.

Glossary on Migration No 34, 2019. *International Migration Law*. International Organization for Migration

Godin I., Cameron G., Balarajan M., 2011. *Exception People; How Migration Shaped Our World & Will Define Our Future*, Princeton University Press, Μετάφραση: Αστερίου Ε., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης «Προοπτικές»

Gurel E., 2017. *SWOT Analysis; A theoretical review*. The Journal of International Social Research.

Hearit, K.M., 1994. *Apologies and public relations crises at Chrysler, Toshiba and Volvo*. Public Relations Review.

Held D., McGrew A., Goldblatt D., Perraton J., 1999. *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Stanford University Press

Herreros F. & Criado H., 2009. *Social Trust, Social Capital & Perceptions of Immigration*. Political Studies

Howitt D. & Cramer D., 2010. *Introduction to SPSS*, 4^η Έκδοση, Μετάφραση Κοντάκος Σ. & Φυτσίλη Χ., Επιστημονική Επιμέλεια Κοντάκος Σ., Εκδόσεις Κλειδάριθμος

Koser K., 2016. *International Migration-A very short introduction*. Oxford University Press

Lerbinger, O., 1997. *The crisis manager: Facing risk and responsibility*. Lawrence Erlbaum Associates Inc., USA.

Lofland J., 1984. *Analyzing Social Settings*. 2nd edition, Belmont. CA Wadsworth

Marshall T. H., 1950. *Citizenship & Social Class*. Pluto Press

McConnell A., 2011. *Success? Failure? Something in between? A Framework for evaluating crisis management*

Merton R. & Kendall P., 1946. *The focused interview*. American journal of sociology

Morse J. M., 1998. *Designing Funded Qualitative Research*. London Sage

- Murphy E. & Dingwall R., 2001. *The ethics of ethnography*. London Sage
- Noam Chomsky, 2011. *How the world works*. Έκδοση στα ελληνικά 2013, Εκδόσεις Κέδρος
- Paraskevas A., 2006. *Crisis management or crisis response system? A complexity science approach to organizational crises*. Management Decision, 44(7): 892-907
- Patton M. Q., 2002. *Qualitative Evaluation and Research Methods*. 3 edition. London Sage
- Pearson, C. & Clair, J., 1998. *Reframing crisis management*. Academy of Management Review, 23(1):59-76.
- Perrini, F., & Tencati, A., 2006. *Sustainability and stakeholder management: the need for new corporate performance evaluation and reporting systems*. Business Strategy and the Environment.
- Pollard, D. & Hotho, D., 2006. *Crises, scenarios and the strategic management process*. Management Decision, 44(6):721-736.
- Putnam Robert D., 2007. *E Pluribus Unum; Diversity & Community in the twenty first centuries*. Scandinavian Political Studies
- Rasli, A., Haider, M., Goh, C. F., & Tan, O. K., 2017. *Keeping the lights on: A conceptual framework for understanding crisis management capability in the public sector*. Global Business and Organizational Excellence, 36(6), 54-61.
- Rebekah T., 2005. *Biometrics, International Migrants & Human Rights*. European Journal of Migration & Law
- Rodier C., 2016. *Migrants et refugees- Reponse aux indecis, aux inquiets et aux reticents*. Editions La Decouverte. Μετάφραση: Κούρκουλος Ν., Εκδόσεις του 21^{ου}
- Roland H., 2009. *Human development Report 2009*. New York; UNDP
- Saarelainen, T. & Jormakka J., 2010. *Collaboration and Command Tools for Crises Management*. Springer, Berlin, Heidelberg
- Salter M. B., 2004. *Passports, Mobility & Security: How smart can a border be?* International Studies Perspectives
- Sammut-Bonnici T., 2015. *PESTLE analysis*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Saunders M., Lewis P., Thornhill A., 2009. *Research Methods for Business Students*. Fifth Edition, Pearson Education

- Schnell M. W. & Heinritz C., 2006. *Forschungsethik: ein grundlagen und arbeitsbuch mit beispielen aus der gesundheits und pflegewissenschaft*. Bern: Huber
- Schreier M., 2014. *Qualitative Content Analysis*. London Sage
- Schulman, R.P. & Roe, E., 2011. *A control room metric for evaluating success and failure in high reliability crisis management*. Policy and Society, 30(2):129-136.
- Smith J., Edmoston B., 1997. *The new Americans Economic, Demographic and Fiscal Effects of Immigration*. Washington. DC; National Academy Press
- Strauss A. L. & Corbin J., 1990. *Basics of Qualitative Research*. London Sage
- Strauss A. L., 1987. *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge University Press
- Transatlantic Trends, 2008. *Transatlantic Trends; Immigration*. Washington, DC; German Marshall Fund of USA
- Ulrich C. G., 1999. *Deutungsmusteranalyse und diskursives interview*. Zeitschrift fur soziologie
- United Nations/ Population Division/ World Population Prospects, 2019. *Total population (both sexes combined) by region, sub region and country, annually for 1950-210*. Department of Economic and Social Affairs
- Uwe Flick, 2014. *Qualitative sozialforschung*, 1^η Ελληνική έκδοση, 2017. «Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα» μετάφραση από την 5^η αγγλική έκδοση «*An introduction to qualitative research*». Εκδόσεις Προπομπός
- Vasta E., 2007. *Accommodating Diversity; Why current critiques of multiculturalism miss the point*. COMPAS Working Paper No. 53, Centre on Migration, Policy & Society, University of Oxford
- Wart, M. & Kapucu, N., 2009. *Crisis Management Competencies*. Public Management
- Willig C., 2014. *Interpretation and Analysis*. London Sage

3. Ιστότοποι

amyna diplomatia. Ματζάκος Α., 2016. *Ο νέο-οθωμανισμός και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις*. Liberal <https://www.liberal.gr/amyna--diplomatia/o-neo-othomanismos-kai-oi-ellinotourkikes-scheseis/39063> (Πρόσβαση: 05/06/2020)

bbc, 2020. *Yemen crisis: Why is there a war?* <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29319423> (Πρόσβαση: 20/06/20)

consilium.europa, 2016. *EU-Turkey statement, 18 March 2016* <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> (Πρόσβαση: 10/06/2020)

data.un, 2020. *Data UN A World of information* <http://data.un.org/Default.aspx> (Πρόσβαση: 21/07/2020)

dhs, 2014. *Yearbook of Immigration Statistics 2014* <https://www.dhs.gov/immigration-statistics/yearbook/2014> (Πρόσβαση: 10/01/2021)

digitallibrary, 2020. *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council* <https://digitallibrary.un.org/record/3850088> (Πρόσβαση: 12/05/2020)

ec.europa, 2020. *Eurostat your key to European statistics* <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/browse-statistics-by-theme> (Πρόσβαση: 01/06/2020)

eur-lex, 2017. *ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ-Μετανάστευση στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου Διαχείριση των ροών, διάσωση ανθρώπινων ζωών Βρυξέλλες, 25.1.2017* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017JC0004&from=EN#footnoteref3> (Πρόσβαση: 10/01/2021)

europa.eu, 2020 *Αρχάριοι: Στατιστικές έννοιες – Δείκτης και έτος βάσης* https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners:Statistical_concept_-_Index_and_base_year/el (Πρόσβαση: 02/01/2021)

Foreign Affairs. Βοσκόπουλος Γ., 2016. *Οι πολιτικές της προσφυγικής κρίσης, η ΕΕ, η Ελλάδα και ο τουρκικός παράγοντας*. <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70745/giorgos-boskopoylos/oi-politikes-tis-prosfygikis-krisis> (Πρόσβαση: 01/06/2020)

GREECE IOM, 2020. *IOM Office in Greece* <https://greece.iom.int/el/%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%83> (Πρόσβαση: 01/07/2020)

Imf, 2020. *World Economic Outlook Databases* <https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLs/world-economic-outlook-databases#sort=%40imfdate%20descending> (Πρόσβαση 5/1/21)

lawspot,1992. *Άρθρο 22 - Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού* <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-2101-1992/arthro-22-diethnis-symvasi-gia-ta-dikaiomata-toy-paidioy> (Πρόσβαση: 05/06/2020)

liberal. Αδάμ Κ., 2015. *Προσφυγικό και ελληνoturκικά: Ένας γόρδιος δεσμός για το 2016* <https://www.liberal.gr/news/prosfugiko-kai-ellinoturkika-enas-gordios-desmos-gia-to-2016/26365> (Πρόσβαση: 05/05/2020)

Off line Post, Παγιαβλά Γ., 2019. *Το φαινόμενο της μετανάστευσης* <https://www.offlinepost.gr/2019/12/01/το-φαινόμενο-της-μετανάστευσης-τι-έχει/> (Πρόσβαση: 30/07/2020)

openknowledge.worldbank, 2005. *Global Economic Prospects Economic Implications of Remittances & Migration*. Washington, DC World Bank <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/7306/343200GEP02006.pdf> (Πρόσβαση 10/06/2020)

ourworldindata, 2020. *Our World in DATA* <https://ourworldindata.org> (Πρόσβαση: 11/07/2020)

piotita. Λυγερός Σ., 2016. *Μεταναστευτικό- προσφυγικό και η ΕΕ. Εκδόσεις Ποιότητα*. <https://piotita.gr/2016/01/11/%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%8d%cf%81%ce%bf%cf%85-%ce%bb%cf%85%ce%b3%ce%b5%cf%81%ce%bf%cf%8d-%ce%bc%ce%b5%cf%84%ce%b1%ce%bd%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b5%cf%85%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c-%cf%80/> (Πρόσβαση: 05/05/2020)

polgeonow, 2020. *Our World in DATA* <https://ourworldindata.org> (Πρόσβαση: 7/7/20)

Project- Syndicate, 2008. *Free Trade, Free Labor, Free Growth* <http://www.project-syndicate.org/commentary/anderson1> (Πρόσβαση: 6/7/2020)

reliefweb, 2019. *UNHCR/ FACT SHEET / YEMEN / 2019*

<https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-fact-sheet-june-2019> (Πρόσβαση: 25/06/2020)

reporting.unhcr, 2019. *UNHCR/ FACT SHEET / LIBYA / 2019*

<https://reporting.unhcr.org/libya>, (Πρόσβαση: 25/06/2020)

stallyfy.www.stallyfy.com (Πρόσβαση: 02/05/2020)

ucy, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2019. *Είδη Ερευνών*

<https://www.ucy.ac.cy/pakepe/el/research-services/research-kind> (Πρόσβαση: 06/06/2020)

unhcr, 1967. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*

<https://www.unhcr.org/3b66c2aa10> (Πρόσβαση: 11/07/2020)

wikipedia, 2017. *Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν*

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%AC%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%95%CE%B3%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%BF_%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD (Πρόσβαση: 3/1/2021)

Wikipedia, 2017. *Δεκαετία 2020*

https://el.wikipedia.org/wiki/Δεκαετία_2020#cite_note-39 (Πρόσβαση: 01/07/2020)

worldbank, 2020. *World Bank*.<https://www.worldbank.org/> (Πρόσβαση: 06/06/2020)